

Η Ιστορία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

Διαθέσιμο και στην:

www.quallex.gr

Η Ιστορία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

Ίδρυση - Λειτουργία - Διοικητική οργάνωση

- Διεθνείς αρμοδιότητες

Χριστίνα Διβάνη

Νομικός Σύμβουλος του Κράτους

ISBN 978-960-654-682-2

Σύμφωνα με το Ν 2121/1993 για την Πνευματική Ιδιοκτησία απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, η αποθήκευσή του σε βάση δεδομένων, η αναμετάδοσή του σε ηλεκτρονική ή οποιαδήποτε άλλη μορφή και η φωτοανατύπωσή του με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

ΔΗΛΩΣΗ ΑΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΥΘΥΝΩΝ

Το περιεχόμενο του παρόντος έργου έχει τύχει επιμελούς και αναλυτικής επιστημονικής επεξεργασίας. Ο εκδοτικός οίκος, ο συγγραφέας και όλοι οι συντελεστές του έργου δεν παρέχουν διά του παρόντος νομικές συμβουλές ή παρεμφερείς συμβουλευτικές υπηρεσίες, ουδεμία δε ευθύνη φέρουν για τυχόν ζημία τρίτου λόγω ενέργειας ή παράλειψης που βασίστηκε εν όλω ή εν μέρει στο περιεχόμενο του παρόντος έργου. Επαγγελματικές νομικές συμβουλές θα πρέπει να αναζητηθούν πριν από κάθε νομική ενέργεια, η δε χρήση του παρόντος ή μέρους του δεν ιδρύει σχέση δικηγόρου - πελάτη ή οποιαδήποτε άλλη σχέση μεταξύ του χρήστη και της ΝΟΜΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ, ή του συγγραφέα, ή των λοιπών συντελεστών.

Εκδοτική επιμέλεια: Εύη Γαλάνη

Δημιουργία & concept εξωφύλλου: Νεκταρία Καπογιάννη

Μορφική επιμέλεια: Λάμπρος Μαντζαβίνος

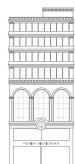
Σελιδοποίηση: Γιώργος Τσαρδανίδης

Πηγή εξωφύλλου: Shutterstock Image Bank

Παραγωγή: NB Production 15032022M23

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Μαυρομιχάλη 23 | 106 80 | Αθήνα

T 210 3678 800 | F 210 3678 819

www.nb.org | info@nb.org

member of Europe's 500
dynamic universities

Committed to excellence

Member of
MGIP
International Association of Management Institutes

Law Publishers in Europe

Χριστίνα Διβάνη
Νομικός Σύμβουλος του Κράτους

Η Ιστορία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

Ι Ίδρυση | Λειτουργία | Διοικητική οργάνωση | Διεθνείς αρμοδιότητες

Πρόλογος:
Ευγενία Βελώνη, Πρόεδρος ΝΣΚ

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Also available at:

www.qualex.gr

The history of the Legal Council of the State

Christina Divani

Legal Counsel of the State, Writer

ISBN 978-960-654-682-2

Abstract: This study is the first attempt to record the history of the Legal Council of the State from its inception until today. The time periods we chose were determined by important events in the history of the country that became equally pivotal moments in the evolution of the institution. For this reason, along with the legislative development, we present the relevant events (mainly in the field of politics, justice and economy of the country), which directly or indirectly affected the Legal Council of the State, which also contributed in shaping the aforementioned developments, as an integral part of the public sphere.

COPYRIGHT

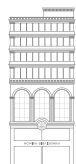
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, without the prior permission of NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A., or as expressly permitted by law or under the terms agreed with the appropriate reprographic rights organization. Enquiries concerning reproduction which may not be covered by the above should be addressed to NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. at the address below.

DISCLAIMER

The content of this work is intended for information purposes only and should not be treated as legal advice. The publication is necessarily of a general nature; NOMIKI BIBLIOTHIKI, the author and the contributors make no claim as to the comprehensiveness or accuracy of the information provided; Information is not offered for the purpose of providing individualized legal advice. Professional advice should therefore be sought before any action is undertaken based on this publication. Use of this work does not create an attorney-client or any other relationship between the user and NOMIKI BIBLIOTHIKI, or the author, or the rest of contributors.

NOMIKI BIBLIOTHIKI

23 Mavromichali str. | 106 80 | Athens | Greece
T +30 210 3678 800 | F +30 210 3678 819
www.nb.org | info@nb.org

Law Publishers in Europe

Πρόλογος

Η λέξη «ιστορία» προέρχεται από το ουσιαστικό «ίστωρ» και το αρχαίο ρήμα «οίδα» (γνωρίζω). Ιστορία, λοιπόν, σημαίνει γνώση, που στηρίζεται στη συνειδητή προσπάθεια να δι-ασωθούν τα γεγονότα και οι αξίες του παρελθόντος και να μεταδοθούν στις επερχόμενες γενιές. Με δεδομένο ότι το παρόν δεν είναι τίποτα άλλο παρά η φυσική κατάληξη του παρελθόντος, η ιστορική γνώση είναι το κατεξοχήν εργαλείο για να ερμηνεύουμε το παρελθόν, να κατανοούμε το παρόν και να κοιτάζουμε προς το μέλλον με ιστορικούς όρους. Είναι ο καλύτερος δρόμος, για να αφομοιώσουμε και να αναλάβουμε αποτελεσματικά τον ιστορικό μας ρόλο. Βοηθά στη διαμόρφωση της ιστορικής συνείδησης και στη διατήρηση της εθνικής μνήμης.

Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους συμπληρώνει εφέτος 140 χρόνια λειτουργίας. Ήταν λοιπόν καιρός να γραφεί η «Ιστορία» του.

Οι ομοιότητες και οι διαφορές ανάμεσα στο μακρινό 1882, όταν ιδρύθηκε και στο σήμερα δεν είναι μόνο ενδιαφέρουσες, είναι και εξόχως διδακτικές. Το ίδιο ισχύει και για τους τρόπους με τους οποίους οι Λειτουργγοί του ΝΣΚ αντιμετώπισαν άλλοτε τρέχουσες υποθέσεις κι άλλοτε μείζονες υποθέσεις που επαπειλούσαν κρίσεις στη διάρκεια των χρόνων που καλύπτει η παρούσα εξιστόρηση.

Ένα από τα συμπεράσματα του ανά χείρας βιβλίου ίσως είναι -οι αναγνώστες θα το κρίνουν- ότι οι υποθέσεις μπορεί να διέφεραν, αλλά ο τρόπος χειρισμού αυτών από τους Λειτουργγούς του ΝΣΚ διακρίνονται από μία σταθερά: την προσήλωση στην εξυπηρέτηση του κράτους δικαίου, μέσα από την εξασφάλιση και διασφάλιση του δημόσιου συμφέροντος, ως βασικής προϋπόθεσης για την προαγωγή της Ελληνικής Δημοκρατίας.

Το βιβλίο αυτό αξιοποιεί το διαθέσιμο στο ΝΣΚ αρχειακό υλικό, σε συνδυασμό με τις ετήσιες Εκθέσεις και με μνήμες διατελεσάντων Λειτουργγών του, προκειμένου να συνθέσει μια κατά το δυνατόν πλήρη και σφαιρική, με αντικειμενικότητα, αλλά και ευαισθησία, εξιστόρηση των γεγονότων, σκιαγραφώντας ταυτόχρονα το μεταβαλλόμενο περιβάλλον.

Η εξιστόρηση αυτή εντάσσεται στην ιστορία του Ελληνικού Κράτους και μπορεί να αποτελέσει στέρεη βάση για μονογραφίες, οι οποίες στο μέλλον θα εμβαθύνουν σε επιμέρους ζητήματα. Όμως η παρούσα εξιστόρηση είναι και καθεαυτή ενδιαφέρουσα έως συναρπαστική. Δεν είναι άραγε συναρπαστική η ιστορία ενός θεσμού που οι Λειτουργγοί του, όπως εξιστορεί η συγγραφέας του βιβλίου αυτού, υπηρετούν διαχρονικά σε μια μακρά διαδρομή 140 χρόνων την ιδέα και εφαρμογή του δικαίου αυτού, με γνώμονα την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος, την συμβολή στην ορθή απονομή της δικαιοσύνης και την ικανοποίηση των δίκαιων αιτημάτων των πολιτών; Στα όρια αυτά πρέπει να γίνεται κατανοητή σε κάθε περίπτωση η συνειδητή προσπάθεια του ΝΣΚ και των Λειτουργγών του για την πραγμάτωση του δικαίου, με πρόταξη του γενικού συμφέροντος απέναντι στο ατομι-

κό ή το επί μέρους συλλογικό συμφέρον, αλλά και με ευαισθησία στην κάθε ατομική περίπτωση.

Στη εξιστορούμενη διαδρομή 1882-2022 φαίνεται σαφώς η σταθερή στάση που τηρούσε το ΝΣΚ, ότι η κοινωνική οργάνωση συνδυάζει την αντικειμενική ικανοποίηση του γενικότερου συμφέροντος με την αναγνώριση των ατομικών (υποκειμενικών) δικαιωμάτων μέχρι του ορίου που δεν θα υπερβαίνουν το συμφέρον της ολότητας, στάση η οποία οφείλεται και στην ισχυρή προσωπικότητα και το κύρος των κατά καιρούς Προέδρων και όλων των Λειτουργών του ΝΣΚ, ενώ η συνέχεια των αναλύσεων επιβεβαιώνει και τη διαχρονικότητα της ανάγκης ενίσχυσης του σύγχρονου δημοκρατικού κοινωνικού κράτους δικαίου, προς το οποίο είναι άλλωστε προσαρμοσμένες συνταγματικά οι αρμοδιότητες του ΝΣΚ.

Η εδραίωση του σύγχρονου ΝΣΚ και η λειτουργική αναβάθμισή του εξυπηρετεί πιο ουσιαστικά το δημόσιο συμφέρον και συμβάλλει στην εμπέδωση της συνείδησης των πολιτών για ύπαρξη αξιοκρατίας, διαφάνειας, ισότητας και ισονομίας.

Το βιβλίο αυτό απηχεί και αποκρυσταλλώνει τις εμπειρίες των Λειτουργών του αντικειμενικά και φιλοδοξεί να προσφέρει αυτές στους νεότερους, με γνώμονα την συνειδητή προσήλωση στο καθήκον, η οποία συνδέεται με το ευάρεστο συναίσθημα της εκπλήρωσης κοινωνικής συνεισφοράς, αντιλαμβανόμενοι πάντοτε το δίκαιο ως αρμονία και ρυθμό της ζωής.

Το ΝΣΚ δεν είχε ασχοληθεί συστηματικά με τη δική του ιστορία και μέσω αυτής με την ιστορία της Χώρας και για το λόγο αυτό με υπερηφάνεια ως Πρόεδρος του ΝΣΚ και σεβασμό προς τους Λειτουργούς του, που υπηρετούν το κοινωνικό κράτος δικαίου με αφοσίωση, αυταπάρνηση και αποτελεσματικότητα διασφαλίζοντας διαχρονικά το δημόσιο συμφέρον, ευγνώμων για την προσφορά τους, εκφράζω τις θερμές ευχαριστίες μου πρωτίστως στη συγγραφέα του βιβλίου, αξιότιμη Νομική Σύμβουλο Χριστίνα Διβάνη, χαρισματικό και αξιέπαινο Λειτουργό του ΝΣΚ αλλά και σε όλους όσους συνέβαλλαν στην έκδοσή του.

Το ΝΣΚ καινοτόμο και σύγχρονο θα συνεχίσει να είναι κοντά στο Κράτος -τη Διοίκηση, στο προσωπικό του, αλλά και στην κοινωνία- στους πολίτες και μέσω της ηλεκτρονικής-ψηφιακής χρηστής διακυβέρνησης και της διαλειτουργικότητας, θα λειτουργεί πλέον απλούστερα, ταχύτερα, ποιοτικότερα και πιο αποτελεσματικά, παρέχοντας βέλτιστες δημόσιες υπηρεσίες τόσο στη Διοίκηση όσο και στους πολίτες-κοινωνία, ενώ ταυτόχρονα θα αποτελεί χώρο γόνιμης επιστημονικής διαλεκτικής και προαγωγής της επιστήμης του δικαίου εξ αφορμής των θεσμικών αρμοδιοτήτων του.

Ευγενία Βελώνη
Πρόεδρος του ΝΣΚ

Σημείωμα συγγραφέα

Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, από την ίδρυση του νέου Ελληνικού Κράτους μέχρι σήμερα, βρέθηκε πάντα δίπλα στον Υπουργό των Οικονομικών, προστάτης των οικονομικών του κράτους και αρωγός στην προσπάθεια εγκαθίδρυσης και λειτουργίας ενός σύγχρονου κράτους δικαίου.

Εξ άλλου η καταγραφή της ιστορίας του ΝΣΚ μας αποκαλύπτει πτυχές του δημόσιου, πολιτικού, κοινωνικού και οικονομικού βίου της χώρας, στοιχεία χρήσιμα και στον μελλοντικό μελετητή του χώρου της Ελληνικής Δικαιοσύνης και Οικονομίας.

Με το βιβλίο αυτό επιχειρείται μία συνοπτική και όσο το δυνατόν περιεκτική αποτύπωση της εξελικτικής πορείας του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Στην αρχή παρατίθεται ένα **χρονολόγιο**, στο οποίο παρουσιάζονται οι εξελίξεις, κυρίως νομοθετικές, που επηρέασαν και συνέβαλαν διαχρονικά στη διαμόρφωση του σημερινού ΝΣΚ. Με δεδομένο ότι η ιστορία και η πορεία του ΝΣΚ ασφαλώς αλληλοεπηρεάζεται και συνέχεται με τις ευρύτερες πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις στη χώρα μας, στο χρονολόγιο αυτό παρεμβάλλονται και κομβικά ιστορικά γεγονότα (κυρίως στο χώρο της πολιτικής, της δικαιοσύνης και της οικονομίας της χώρας) που επηρέασαν άμεσα ή έμμεσα και το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, το οποίο άλλωστε συνέβαλε και το ίδιο στη διαμόρφωση των εξελίξεων στους τομείς αυτούς, ως αναπόσπαστο κομμάτι της δημόσιας σφαίρας.

Η **ιστορία** του ΝΣΚ χωρίστηκε σε περιόδους, με χρονικές τομές σημαντικά γεγονότα που αποτέλεσαν κομβικές στιγμές στην εξέλιξη του θεσμού.

Σε κάθε κεφάλαιο προηγείται ένα μικρό ιστορικό πλαίσιο με επιγραμματικά στοιχεία για την κατάσταση κάθε περιόδου στο χώρο της πολιτικής, της οικονομίας και της δικαιοσύνης.

Νομικό συμβούλιο είναι και όλοι οι άνθρωποι του. Που υπηρέτησαν το θεσμό αυτό σαν λειτουργοί όλων των βαθμών και σαν διοικητικοί υπάλληλοι. Το όνομα του καθενός από αυτούς αποτελεί ένα κομμάτι, μικρό ή μεγάλο, της ιστορίας του και θεώρησα αναγκαίο να καταγραφεί.

Θέλω να ευχαριστήσω θερμά τον επίτιμο Πρόεδρο του ΝΣΚ Ιωάννη-Κωνσταντίνο Χαλκιά, που με όρισε εκπρόσωπο του ΝΣΚ στη συνδιοργάνωση του Επετειακού Συνεδρίου που πραγματοποιήθηκε στις 8 και 9.9.2021 στην αίθουσα «Σταύρος Νιάρχος» του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ, με θέμα «*Η Ελληνική Δικαιοσύνη από την Επανάσταση του 1821 έως σήμερα. Σημαντικοί σταθμοί και προοπτικές*» και λόγω αυτού έγινε η αιτία να «ανακαλύψω» και να διαβάσω όσο μπόρεσα περισσότερα από ό,τι έχει γραφεί για το χώρο της δικαιοσύνης όλη αυτή την περίοδο. Ετσι γεννήθηκε η επιθυμία μου να συγκεντρώσω σε ένα βιβλίο, έστω και συνοπτικά, την ιστορία του ΝΣΚ, του Σώματος της Ελληνικής Δικαιοσύνης, που αγάπησα, και με ευγνωμοσύνη υπηρέτησα πιστά τόσα χρόνια!

Ευχαριστώ επίσης θερμά την Πρόεδρο του ΝΣΚ, Ευγενία Βελώνη, και το Προεδρείο της Ενωσης Μελών Κυρίου Προσωπικού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, που υποδέχθηκαν με χαρά και καλωσόρισαν εμπράκτως την έκδοση του βιβλίου αυτού. Η κα Βελώνη προλόγισε και η Ενωση ανέλαβε τη χρηματοδότηση της έκδοσης του βιβλίου αυτού.

Τέλος, ιδιαίτερα θέλω να ευχαριστήσω την κα *Χαρίκλεια Δημακοπούλου*¹, που μαζί με τον πατέρα της *Γεώργιο Δημακόπουλο*² έκαναν πολύχρονη εξαντλητική πρωτογενή έρευνα, στην οποία οφείλουμε πλούσια βιβλιογραφία σε θέματα σχετικά με την Ιστορία του Δικαίου και την Ιστορία των Θεσμών του Νεοελληνικού Κράτους. Τα πολύτιμα αυτά βιβλία έδωσαν μεγάλο μέρος του ιστορικού υλικού για την συγγραφή του βιβλίου της Ιστορίας του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Αθήνα 6/1/2022

Χριστίνα Διβάνη

Νομικός Σύμβουλος ΝΣΚ

1. Η κ. Χαρίκλεια Γεωργίου Δημακοπούλου είναι πτυχιούχος του Ιστορικού και Αρχαιολογικού Τμήματος της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και επίσης του Νομικού Τμήματος της Νομικής Σχολής του ίδιου Πανεπιστημίου. Αριστούχος διδάκτωρ της Νομικής Σχολής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, με ειδίκευση στην Ιστορία του Δικαίου., Διετέλεσε Δικηγόρος Αθηνών, Αρχισυντάκτης της εφ. «Εστία» και τακτικό μέλος της Ενώσεως Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών. Το επιστημονικό ερευνητικό ενδιαφέρον της εστιάζεται επί θεμάτων αφορώντων στην Ιστορία του Δικαίου και την Ιστορία των Θεσμών του Νεοελληνικού Κράτους, καθώς και στη Νεώτερη Πολιτική Ιστορία. Έχει εκδώσει σειρά δημοσιευμάτων, το πλείστον των οποίων στηρίζεται σε ανέκδοτο αρχειακό υλικό. Μέλος πολλών επιστημονικών εταιρειών και σωματείων με κοινωνική δράση. Έχει διδάξει στο προπτυχιακό Τμήμα Τουρκικών Σπουδών της Σχολής Πολιτικών και Οικονομικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών καθώς και στο αντίστοιχο μεταπτυχιακό Τμήμα Ιστορίας του Δικαίου και των Θεσμών του Παντείου Πανεπιστημίου. Μετέχει του σεμιναρίου της Ελληνικής Εταιρείας Ιστορίας του Δικαίου που συνεργάζεται με το μεταπτυχιακό Τμήμα Ιστορίας του Δικαίου της Νομικής Σχολής του ίδιου Πανεπιστημίου. Έχει συγγράψει πάνω από 68 μελέτες σε θέματα Ιστορίας του Δικαίου και Ιστορίας των θεσμών.
2. Γεώργιος Δ. Δημακόπουλος γεννήθηκε στη Δράμα στις 9 Ιουλίου 1927. Μεγάλωσε στην Αθήνα (Καλλιθέα). Σπούδασε Πολιτικές Επιστήμες στην τότε Πάντειο Ανωτάτη Σχολή Πολιτικών Επιστημών και στη συνέχεια στη Νομική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ελαβε το διδακτορικό του με άριστα από την Πάντειο Ανωτάτη Σχολή Πολιτικών Επιστημών το 1966 με την διατριβή: *Η Διοικητική Οργάνωσις κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν, 1821-1827*. Συμβολή εις την Ιστορίαν της Ελληνικής Διοικήσεως, Εν Αθήναις 1966, ή οποία άνοιξε δρόμους στην Νεοελληνική Ιστορική Επιστήμη, καθώς εισήγαγε στην Ελλάδα την ειδικότητα της Ιστορίας των Θεσμών. Διετέλεσε (1962-1967) βοηθός στην Πάντειο του τότε καθηγητή του Διοικητικού Δικαίου και μετέπειτα Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας και Προέδρου της Δημοκρατίας Μιχαήλ Δ. Στασινόπουλου. Υφηγητής ανεκνεύχθη με την διατριβή *«Η Διοικητική Οργάνωσις της Ελληνικής Πολιτείας, 1827-1833*. Συμβολή εις την Ιστορίαν της Ελληνικής Διοικήσεως, Α' 1827-1828, Εν Αθήναις 1970. Δίδαξε Ιστορία της Ελληνικής Διοικήσεως και Νεώτερη Πολιτική Ιστορία στην Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων κατά το έτος 1972-1973. Δίδαξε για αρκετό διάστημα και στο Λαϊκό Πανεπιστήμιο της Εταιρείας των Φίλων του Λαού. Σκόπευσε εξ αρχής της πορείας του στην υπηρεσία του Δημοσίου, καθώς θεώρησε αυτό σημαντική κοινωνική προσφορά. Διετέλεσε Νομάρχης Ευρυτανίας, Ευβοίας και Αττικής και Υφυπουργός Οικονομικών κατά το διάστημα 1973-1974. Στην δημοσία υπηρεσία δείχθηκε ακούραστος και βαθύτατα αφιερωμένος στο καθήκον του. Όταν αποσύρθηκε των δημοσίων καθηκόντων αφιερώθηκε στην μελέτη και την συγγραφή. Υπήρξε πρωτοπόρος σε πολλούς επιστημονικούς τομείς, κυρίως στην Ιστορία της Διοικήσεως και των Θεσμών, αλλά και στην Ιστορία του Νεοελληνικού Δικαίου και στην Στρατιωτική Οργανωτική Ιστορία του Νεοελληνικού Κράτους. Το σύνολο των εργασιών του υπερβαίνει τις 100.

Χρονολόγιο

Στο χρονολόγιο παρουσιάζονται επιγραμματικά οι εξελίξεις κάθε είδους (κυρίως νομοθετικές) που επηρέασαν και συνέβαλαν διαχρονικά στη διαμόρφωση του σημερινού ΝΣΚ, μαζί με κομβικά ιστορικά γεγονότα (κυρίως στο χώρο της πολιτικής, της δικαιοσύνης και της οικονομίας της χώρας) τα οποία επηρέασαν άμεσα ή έμμεσα και το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους.

1821

- Ελληνική Επανάσταση.

1828

- Ο Ιωάννης Καποδίστριας αναλαμβάνει πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδας και επιχειρεί ανόρθωση των οικονομικών και εκσυγχρονισμό του κράτους χωρίς ιδιαίτερη επιτυχία.
- Τον Δεκέμβριο του 1828 εκδίδεται ψήφισμα «Περί οργανισμού των Δικαστηρίων».
- Συγκροτούνται τα πρώτα Δικαστήρια.

1830 (3 Φεβρουαρίου)

- Πρωτόκολλο του Λονδίνου. Ιδρύεται ανεξάρτητο Ελληνικό Κράτος.

1832

- Πρωτόκολλο του Λονδίνου που ορίζει τα πρώτα σύνορα της Ελλάδας και ως βασιλέα τον Όθωνα.
- Εκδίδεται το με αριθμό 38/8-10-1832 διάταγμα με το οποίο καταργούνται τα δικαστήρια και απολύονται όλοι οι δικαστές.

1833

- Ο Βασιλιάς Όθωνας και τα μέλη της Αντιβασιλείας φτάνουν στο Ναύπλιο.
- Ο Αντιβασιλέας Μάουρερ αναλαμβάνει να αναδιοργανώσει την δικαιοσύνη και την παιδεία.
- Συστήνεται το Ελεγκτικό Συνέδριο.
- Ψηφίζεται ο πρώτος Ποινικός Κώδικας και κυρώνεται την 18/30 Δεκεμβρίου.
- Το κράτος διαιρείται διοικητικά σε 10 Νομούς και 42 Επαρχίες.

1834

- Η πρωτεύουσα της Ελλάδας μεταφέρεται στην Αθήνα.
- Εκδίδεται ο Οργανισμός των Δικαστηρίων και Συμβολαιογραφείων (Ναύπλιο 21 Ιανουαρίου 1834).
- Δημοσιεύεται ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας (10/20 Μαρτίου 1934).

- Δημοσιεύεται ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας (16 Ιουνίου 1834).
- Αναγνωρίζεται ο θεσμός του Δικηγορικού λειτουργήματος.
- Διεξάγεται η δίκη του Κολοκοτρώνη και καταδικάζεται αυτός σε θάνατο.

1835

- Δημοσιεύεται ο Αστικός Κώδικας και ο Εμπορικός Νόμος.
- Συστήνεται για πρώτη φορά το Συμβούλιο της Επικρατείας.
- Δημιουργούνται Ειρηνοδικεία σε διάφορα μέρη της Ελλάδας και πληρώνονται οι θέσεις των Ειρηνοδικών.
- Με το ΒΔ 12 (24) Μαΐου 1835 (ΦΕΚ 18/14(26).05.1835) «Περί της εν Δικαστηρίω παραστάσεως του Δημοσίου κ.λπ.» ο Γραμματέας της Επικρατείας (Υπουργός Οικονομικών) ορίζεται να εκπροσωπεί δικαστικά το Δημόσιο.
- Ο Βασιλιάς Όθωνας απονέμει χάρη στον Κολοκοτρώνη.

1836

- Αρχίζει να εφαρμόζεται η πρακτική άσκηση σαν προϋπόθεση για την άδεια του Δικηγορικού επαγγέλματος.
- Δημιουργείται η πρώτη σωφρονιστική φυλακή.
- Δημοσιεύεται ο νόμος «περί σημειώσεως υποθηκών» «ενεχύρου» και «διακρίσεως κτημάτων».

1837

- Ιδρύεται το 1ου Πανεπιστήμιο και η 1η Νομική Σχολή στην Ελλάδα.

1838

- Συνιστώνται 10 Πρωτοδικεία, 3 Εμποροδικεία, 2 Εφετεία και ο Άρειος Πάγος.
- Ιδρύεται νέος φορέας με τίτλο «Γενικό Επιμελητήριο της Οικονομικής Διαχειρίσεως».

1839

- Ιδρύεται νέος φορέας με τίτλο «Οικονομικό Συμβούλιο».

1943

- Με το ΒΔ 12.02.1843 (ΦΕΚ 5/26.02.1843) συστήνεται «Επιτροπή προς γνωμοδότηση επί των δικών του Δημοσίου» πρόδρομη μορφή του Νομικού Συμβουλίου.

1844

- Εγκαθιδρύεται η συνταγματική μοναρχία.
- Ψηφίζεται το νέο Σύνταγμα του 1844.
- Καταργείται το Συμβούλιο της Επικρατείας που είχε ιδρυθεί το 1835.

1851

- Ψηφίζεται ο νόμος περί Δικαστικών διακοπών.

1856

- Με το ΒΔ 10.07.1856 θεσπίζεται για πρώτη φορά η δυνατότητα του Υπουργού Οικονομικών να διορίζει εμμίσθους δικηγόρους.
- Ψηφίζεται ο Αστικός Νόμος και ο νόμος περί μεταγραφής.

1960

- Με το ΒΔ 26.7.1860 «Περί συστάσεως Γνωμοδοτικού Συμβουλίου παρά τω Υπουργείω των Οικονομικών» επανασυστήνεται Γνωμοδοτικό Συμβούλιο στο Υπουργείο Οικονομικών.

1862

- Εκθρονίζεται ο Βασιλιάς Όθωνας.

1863

- Ο Βασιλιάς Γεώργιος Α΄ αναλαμβάνει τον Ελληνικό θρόνο.

1864

- Ψηφίζεται νέο Σύνταγμα.
- Επανιδρύεται το ΣτΕ με περιορισμένη δικαιοδοσία της προπαρασκευής των νόμων.
- Τα Επτάνησα προσαρτώνται στην Ελλάδα.
- Εισάγεται η Ελληνική νομοθεσία στις Ιονίες νήσους.
- Λειτουργούν στην Επτάνησο τα πρώτα Ελληνικά Δικαστήρια.

1867

- Με τον Ν ΡΛΓ/1867 «Περί Συστάσεως θέσεως Συμβούλου διευθυντού του παρά τω Υπουργείω των Οικονομικών Δικαστικού Τμήματος» συστήνεται στο Υπουργείο Οικονομικών θέση Δικαστικού Συμβούλου με 5ετή θητεία.
- Πρώτος Δικαστικός Σύμβουλος διορίζεται ο Βασίλειος Τρ. Οικονομίδης.

1881

- Η Θεσσαλία και η Άρτα προσαρτώνται στην Ελλάδα.
- Εισάγεται η Ελληνική νομοθεσία και λειτουργούν στη Θεσσαλία τα πρώτα Ελληνικά Δικαστήρια.

1882

- Με τον ν. ΑΚΑ (1021) της 22ης Ιουνίου 1882, *Περί Νομικών Συμβούλων* καθεστώς θεσμοθετείται το «Νομικό Συμβούλιο». Πρώτος Δικαστικός Σύμβουλος (Πρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου) διορίζεται ο Μιχαήλ Ταταράκης.

1887

- Καταργούνται τα εμποροδικεία.

1893

- Η Ελλάδα πτωχεύει.

1897

- Ήττα της Ελλάδας στον «ατυχή» Ελληνοτουρκικό πόλεμο.

1898

- Η Ελλάδα τίθεται υπό την επιτήρηση Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου (ΔΟΕ).

1908

- Ιδρύονται οι πρώτοι Δικηγορικοί Σύλλογοι.

1909

- Κίνημα στο Γουδί.

1910 έως 1915

- Ο Ελευθέριος Βενιζέλος αναλαμβάνει Πρωθυπουργός.

1911

- Συνταγματική αναθεώρηση.
- Επανάδρυση του Συμβουλίου της Επικρατείας με πρώτο Πρόεδρο τον Κ. Ρακτιβάν.
- Κατοχυρώνεται συνταγματικά ο θεσμός της ισοβιότητας και μονιμότητας.
- Κατοχυρώνεται συνταγματικά ο θεσμός του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου.

1912

- Αρχίζουν οι Βαλκανικοί πόλεμοι.

1913

- Υπογράφεται η Συνθήκη του Βουκουρεστίου. Η Μακεδονία, η Ήπειρος και η Κρήτη προσαρτώνται στην Ελλάδα.
- Εισάγεται η Ελληνική νομοθεσία και λειτουργούν τα πρώτα Ελληνικά Δικαστήρια στις νέες χώρες.

1914

- Ξεσπάει ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος.
- Με τον Ν 473/1914 «Περί δικαστικών αντιπροσώπων παρά ταις Οικονομικαίς Εφορίαις» προβλέπεται η σύσταση στις κατά τόπους Οικονομικές Εφορίες θέσεων δικαστικών αντιπροσώπων.

1915-1917

- Εθνικός διχασμός μεταξύ Βενιζελικών - Βασιλικών.

1916

- Αναστέλλονται όλες οι συνταγματικές διατάξεις για την δικαστική ισοβιότητα και μονιμότητα.

1917

- Ο Ελευθέριος Βενιζέλος αναλαμβάνει ξανά την πρωθυπουργία.
- Η χώρα λαμβάνει μέρος στον Α΄ παγκόσμιο πόλεμο.
- Ιδρύεται το Πρωτοδικείο Πειραιώς.
- Με τον Ν 782/1917 καθορίζονται τα προσόντα και τα καθήκοντα των Δικαστικών Αντιπροσώπων.

1918

- Με το ΒΔ 08.11.1918 «Περί κώδικος των νόμων περί δικών και δικηγόρων του Δημοσίου και περί του Νομικού Συμβουλίου» κωδικοποιούνται οι μέχρι τότε ισχύουσες διατάξεις περί Νομικού Συμβουλίου και περί Δικαστικών Αντιπροσώπων.

1920

- Υπογράφεται η Συνθήκη των Σεβρών.
- Η Ελλάδα γίνεται μέλος της Κοινωνίας των Εθνών.
- Συστήνονται προσωρινά Δικαστήρια στη Μικρά Ασία.
- Επανέρχονται νομοθετικά οι απολυθέντες τα προηγούμενα χρόνια δικαστές.

1922

- Γίνεται η Μικρασιατική καταστροφή και 1.200.000 πρόσφυγες έρχονται στην Ελλάδα

1923

- Υπογράφεται η συνθήκη της Λωζάνης. Νησιά του Αιγαίου και η Δυτική Θράκη προσαρτώνται στην Ελλάδα.
- Ιδρύονται τα Τακτικά Δικαστήρια της Θράκης (τέως προσωρινά Δικαστήρια).
- Καθιερώνεται η δικαστική τήβεννος.

1924

- Συγκροτείται η Επιτροπή Αποκατάστασης προσφύγων από την Κοινωνία των Εθνών.
- Καθιερώνεται το νέο ημερολόγιο.
- Ψηφίζεται ο «νόμος της αγχόνης» και ο νόμος «περί αμνηστίας των ληστών».

1925

- Λαμβάνει άδεια ασκήσεως επαγγέλματος η πρώτη γυναίκα Δικηγόρος.

1928-1932

- Ο Ελευθέριος Βενιζέλος αναλαμβάνει τελευταία φορά Πρωθυπουργός.
- Ιδρύονται τα πρώτα Σχολεία Μετεκπαίδευσης Δημοσίων Υπαλλήλων α) Οικονομικών Δημοσίων Υπαλλήλων και β) Διοικητικών & Δημοτικών Δημοσίων Υπαλλήλων.

1929

- Αρχίζει η μεγάλη παγκόσμια ύφεση της δεκαετίας του 1930 μετά το κραχ στη Γουώλ Στρίτ.
- Ιδρύεται το Ταμείο Συντάξεως Νομικών.

1932

- Η Ελλάδα πτωχεύει ξανά.

1833

- Ρυθμίζονται νομοθετικά τα αγροτικά χρέη.

1934

- Οργανώνονται οι Γραμματείες των Δικαστηρίων και Εισαγγελιών.

1935

- Με τον ΑΝ 19.11.1935 «Περί Νομικού Συμβουλίου του Κράτους» ορίζεται ότι το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους αποτελεί ανώτατη κρατική λειτουργία υπαγόμενη απευθείας στον Υπουργό Οικονομικών.
- Ιδρύονται τα Πρωτοδικεία Αθηνών και Θεσπών.

1936

- Εγκαθιδρύεται το αυταρχικό καθεστώς της 4ης Αυγούστου από τον Ιωάννη Μεταξά.
- Ιδρύεται το Ταμείο Προνοίας Δικηγόρων.

1937

- Ιδρύεται το Ταμείο Προνοίας των Συμβολαιογράφων.

1939

- Ξεσπάει ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος.
- Λειτουργούν για πρώτη φορά Δικαστήρια ανηλίκων.

1940

- Με τον ΑΝ 2374/1940 το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους παίρνει το σημερινό του όνομα και αναμορφώνεται.
- Εκδίδεται το ΒΔ 8/12.9.1940 που επέχει θέση Εσωτερικού Κανονισμού του Σώματος.
- Ξεσπάει Ελληνοϊταλικός πόλεμος. Διακόπτεται προσωρινά η λειτουργία Πανεπιστημίων.

1941

- Αρχίζει να εφαρμόζεται ο Νέος Αστικός Κώδικας.
- Καταλύεται η εθνική ανεξαρτησία μετά την εισβολή των γερμανικών δυνάμεων στην Ελληνική Επικράτεια.

1942

- Πυρπολούνται τα γραφεία της Διεύθυνσης Νομικών Υπηρεσιών.

1944

- Πυρπολούνται τα Γραφεία του Νομικού Συμβουλίου και καίγονται οι μέχρι τότε εκδοθείσες γνωμοδοτήσεις του.
- Η Αθήνα απελευθερώνεται /Δεκεμβριανά.

1945

- Εκδίδεται ο **AN 427/1945 «Περί Νομικού Συμβουλίου του Κράτους»** που επιφέρει ουσιώδεις τροποποιήσεις στην οργάνωση και λειτουργία του ΝΣΚ.

1946

- Αρχίζει ο εμφύλιος πόλεμος.
- Κατ'εξουσιοδότηση του AN 427/1945, δημοσιεύεται ο υπ' αριθ. 56/27.6.46 Εσωτερικός Κανονισμός του ΝΣΚ.

1947

- Τα δωδεκάνησα ενσωματώνονται στην Ελλάδα.

1948 (έως 1974)

- Καθιερώνεται το Συμβούλιο Νομιμοφροσύνης σε όλες τις δημόσιες υπηρεσίες.

1950

- Διορίζεται η πρώτη γυναίκα λειτουργός του ΝΣΚ η Γεωργία Ρεγγάκου.

1952

- Η Ελλάδα γίνεται μέλος του NATO.

1953

- Υποτιμάται η δραχμή.

1955

- Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής αναλαμβάνει Πρωθυπουργός.
- Διεξάγεται ένοπλος απελευθερωτικός αγώνας των Κυπρίων (1955-1959).

1956

- Κυπριακό ζήτημα.

1957

- Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής αναλαμβάνει Πρωθυπουργός.

1961

- Εκδίδεται το ΒΔ 6 της 2/2 Ιανουαρίου 1961 «Περί Οργανισμού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους».
- Υπογράφεται η συμφωνία σύνδεσης της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ).

1965

- Η κυβέρνηση Γεωργίου Παπανδρέου παραιτείται (διετέλεσε τρεις φορές Πρωθυπουργός της Ελλάδας -1944-1945, 1963, 1964-1965).

1967

- Γίνεται στρατιωτικό πραξικόπημα με επιβολή της επτάχρονης δικτατορίας.
- Ψηφίζεται ο ΑΝ 195/1967 «περί εθελουσίας εξόδου δικαστικών λειτουργών».

1968

- Τίθεται σε ισχύ «νέο συνταγματικό κείμενο» και εκδίδονται Συντακτικές πράξεις βάσει των οποίων απολυόταν (για πολιτικούς λόγους) δημόσιοι υπάλληλοι, καθηγητές, δικαστές και αποστρατεύονταν στρατιωτικοί.

1970

- Ψηφίζεται το ΝΔ 736 της 25/28.11.1970 «Περί ρυθμίσεως θεμάτων τινών της περί Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Νομοθεσίας» (αναπλήρωση Δικαστών από μέλη του ΝΣΚ, διορισμός διαιτητών του Δημοσίου, δυνατότητα εκπροσωπήσεως ΝΠΔΔ).

1972

- Με το ΒΔ 759/1972 ιδρύεται ειδικό Γραφείο Νομικού Συμβούλου Φορολογίας στο Υπουργείο Οικονομικών.

1973

- Ξεσπούν φοιτητικές κινητοποιήσεις με κατάληψη της Νομικής Σχολής και του Πολυτεχνείου.

1974

- Γεγονότα στο Πολυτεχνείο.
- Η Δημοκρατία αποκαθίσταται. Πρωθυπουργός αναλαμβάνει ο Κωνσταντίνος Καραμανλής. Με δημοψήφισμα καταργείται η βασιλεία.
- Ακολουθεί αποκατάσταση των διωχθέντων/απολυθέντων κατά την δικτατορία.

1975

- Ψηφίζεται νέο Σύνταγμα.

1980

- Ιδρύεται το Δικαστικό Γραφείο Ναυπλίου.

1981

- Η Ελλάδα εντάσσεται πλήρως στην ΕΟΚ.
- Το ΠΑΣΟΚ κερδίζει τις εκλογές.
- Ο Ανδρέας Παπανδρέου εκλέγεται Πρωθυπουργός.

1982

- Με το άρθρο 10 του Ν 1256/1982 καταργείται το ΝΣΚ ως σώμα και συνεχίζει τη λειτουργία του ως Νομικές Υπηρεσίες της Διοίκησης.

1985

- Τίθενται οι βάσεις της δημιουργίας της LEX, πρώτης Τράπεζας Νομικών Πληροφοριών στην Ελλάδα εντός του ΝΣΚ από τον τότε Δικαστικό Αντιπρόσωπο και μετέπειτα Πάρεδρο, Νικόλαο Τζωρτζόπουλο, που αποτελεί την πρόδρομη μορφή της σημερινής Τράπεζας Νομικών Πληροφοριών «nomos».

1989

- Σχηματίζεται η κυβέρνηση συνεργασίας Νέας Δημοκρατίας με τον συνασπισμό της Αριστεράς (1/7).
- Σχηματίζεται Οικουμενική Κυβέρνηση με Πρωθυπουργό τον Ξενοφώντα Ζολώτα (23/11).

1990

- Σχηματίζεται Κυβέρνηση υπό τον Κωνσταντίνο Μητσοτάκη.
- Με το άρθρο 39 του Ν 1884/1990 (Α' 81/16.06.1990) «*Διαρρυθμίσεις στην έμμεση φορολογία και άλλες διατάξεις*» επανασυστήνεται το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους ως ενιαία ανώτατη αρχή του Κράτους.

1991

- Με το άρθρο 39 του Ν 1947/ 1991 (ΦΕΚ Α' 70/ 1991) ανατίθεται στο ΝΣΚ η δικαστική εκπροσώπηση της Ελληνικής Δημοκρατίας ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, του Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και κάθε δικαστηρίου και δικαστικής αρχής των κρατών - μελών της Ε.Ο.Κ.
- Στις 18-9-1991 προάγεται πρώτη φορά γυναίκα στο βαθμό του Νομικού Συμβούλου, η Κωστούλα Ηλιακοπούλου.
- Με την υπ' αρ. 292/27-9-1991 απόφαση του Υπουργού των Οικονομικών καταργούνται τα Δικαστικά Γραφεία Δράμας, Θηβών, Καλαμάτας, Κερκύρας, Λιβαδειάς, Μεσολογγίου, Σύρου, Τρικάλων.

1992

- Υπογράφεται η Συνθήκη του Μάαστριχτ.

1993

- Με την ΥΑ 248/1993 ιδρύεται το Γραφείο Νομικού Συμβούλου στην Μόνιμη Ελληνική Αντιπροσωπεία (Μ.Ε.Α.)

1996

- Αναλαμβάνει Πρωθυπουργός ο Κων/νος Σημίτης.
- Εκδίδεται το π.δ. 282/1996 (Α' 199) ο Οργανισμός του Ν.Σ.Κ.

1999

- Εναρξη διαρκών επιμορφωτικών προγραμμάτων για τα μέλη του ΝΣΚ (απόφαση Ολομέλειας 7 Ιουνίου 1999).

2001

- Αναθεωρείται το Σύνταγμα του 1975. Με την αναθεώρηση αυτή προβλέπεται και κατοχυρώνεται συνταγματικά ο θεσμός του ΝΣΚ με το άρθρο 100Α του Συντάγματος.

2002

- Η Ελλάδα εντάσσεται στη ζώνη του ευρώ.
- Ψηφίζεται ο ν. 3086/2002 «*Οργανισμός του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και κατάσταση των Λειτουργών και Υπαλλήλων του*» (Α' 324).

2003

- Ψηφίζεται το π.δ. 238/2003 «*Εκτέλεση των διατάξεων περί Νομικού Συμβουλίου του Κράτους*».

2004

- Μετά τη νίκη του κόμματος της Νέας Δημοκρατίας στις βουλευτικές εκλογές του 2004 αναλαμβάνει Πρωθυπουργός ο Κ. Καραμανλής.

2008

- **Διοργανώνεται** Επιστημονικό Συνέδριο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης στους Δελφούς (29 Φεβρουαρίου-2 Μαρτίου 2008) με θέμα «*Η ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση από παράνομες και νομικές πράξεις των οργάνων του*».
- Την 11-6-2008 πραγματοποιείται στο Μέγαρο Μουσικής επετειακή Εκδήλωση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους για τα 125 χρόνια λειτουργίας του παρουσία του Προέδρου της Δημοκρατίας κ. Κάρουλου Παπούλια.
- Εκδίδεται από τα ΕΛΤΑ με πρωτοβουλία και επιμέλεια του Αντιπροέδρου του ΝΣΚ κ. Κωνσταντίνου Βολτή επετειακό γραμματόσημο για τα 125 χρόνια του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

2009

- Την 28-5-2009 το ΝΣΚ σε συνεργασία με την Επιστημονική Εταιρεία Διοικητικής Δικαιοσύνης διοργανώνει ημερίδα στον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών με θέμα: «Η αποστολή του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους στην σύγχρονη έννομη τάξη».
- Το ΠΑΣΟΚ κερδίζει τις εκλογές και αναλαμβάνει Πρωθυπουργός ο Γεώργιος Παπανδρέου.

2010

- Η οικονομική κατάσταση της χώρας επιδεινώνεται και η Ελλάδα προσφεύγει σε μηχανισμό στήριξης και υπογραφή μνημονίου, την εφαρμογή του οποίου επιτηρούν το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.).

2012

- Σχηματίζεται κυβέρνηση υπό τον Αντώνη Σαμαρά σαν αποτέλεσμα της συμφωνίας των κομμάτων της Ν.Δ., του ΠΑΣΟΚ, και της ΔΗΜΑΡ, προκειμένου να επιλυθεί το νέο κυβερνητικό αδιέξοδο που προέκυψε από τις εκλογές. Υπογράφονται νέα μνημόνια.

2014

- Την 10-12 Οκτωβρίου 2014 διοργανώνεται επιστημονικό Συνέδριο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων στο Ναύπλιο στις με θέμα «Περιβάλλον-Δημόσιες Συμβάσεις (Νεώτερες εξελίξεις-Προβληματισμοί)».
- Με τον Ν 4261/2014 άρθρο 175 θεσμοθετείται και αρχίζει να λειτουργεί (εκτός της πλήρους Ολομέλειας του ΝΣΚ) η Τακτική Ολομέλεια Α΄ και η Τακτική Ολομέλεια Β΄.
- Με τον Ν 4305/2014 άρθρο 47, δημιουργείται Γραφείο Νομικού Συμβούλου στην Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων».

2015

- Σχηματίζεται κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ υπό τον Αλέξη Τσίπρα. Υπογράφονται νέα μνημόνια.
- Επιλέγεται η Αυγερινού Χρυσάφουλα πρώτη γυναίκα Αντιπρόεδρος στην ιστορία του ΝΣΚ.

2018

- Γίνεται η ονοματοδοσία αιθουσών της κεντρικής υπηρεσίας του ΝΣΚ ως :α) «Αίθουσα Μιχαήλ Ταταράκη», β) «Αίθουσα Βασίλειου Οικονομίδη» και γ) «Αίθουσα Αναστάσιου Κουμάντου».

2019

- Σχηματίζεται κυβέρνηση Νέας Δημοκρατίας υπό τον Κυριάκο Μητσοτάκη.

2020

- Ξεσπάει και στην Ελλάδα η πανδημία covid 19 (που είχε ξεκινήσει το 2019 στην Κίνα) και εφαρμόζονται μέτρα για τη στήριξη των πληττόμενων οικονομικά επιχειρήσεων και εργαζομένων. Η Ελληνική οικονομία πλήττεται ξανά.
- Με τον Ν 4737/2020, άρθρο 37, συστήνεται το γραφείο Νομικού Συμβούλου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους του ΕΟΠΥΥ.

2021

- Προετοιμάζεται ο νέος Οργανισμός του ΝΣΚ.
- Εκλέγεται η Ευγενία Βελώνη πρώτη γυναίκα Πρόεδρος του ΝΣΚ.
- Ψηφίζεται και τίθεται σταδιακά σε ισχύ ο Ν 4831/2021 «**Οργανισμός** του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (**ΝΣΚ**) και κατάσταση των λειτουργών και των υπαλλήλων του και άλλες διατάξεις».
- Το ΝΣΚ, επικροτώντας την είσοδο της χώρας μας στην «Ηλεκτρονική διακυβέρνηση», εκσυγχρονίζεται και το ίδιο, προετοιμάζεται και πρωτοπορεί στη χρήση των τεχνολογιών της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών σε συνδυασμό με οργανωτικές αλλαγές και νέες δεξιότητες του προσωπικού, με σκοπό την αποτελεσματικότερη εκπλήρωση της αποστολής του και τη βελτίωση της εξυπηρέτησης του κοινού.

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	VII
Σημείωμα συγγραφέα	IX
Χρονολόγιο.....	XI

A. Προϊστορία

(ή Η κατάσταση πριν την ίδρυση του Νομικού Συμβουλίου).....	1
1. Η κατάσταση στην Ελλάδα.....	1
2. Η κατάσταση στις χώρες της Ευρώπης.....	2

B. Ιστορία

I. Περίοδος από το 1835 έως το 1882 (περίοδος των πειραματισμών).....	4
1. Το ιστορικό πλαίσιο	4
2. Δικαστική εκπροσώπηση του Δημοσίου. Οι πρώτες νομοθετικές προσπάθειες.....	6
i) Ο Υπουργός Οικονομικών νόμιμος εκπρόσωπος του Δημοσίου	6
ii) Ο πρώτος πληρεξούσιος του Δημοσίου	6
3. Γνωμοδοτική Επιτροπή «επί των δικών του Δημοσίου»	7
4. Οι πρώτοι Δικηγόροι «με πάγια αντιμισθία»	9
5. Ειδικό Γνωμοδοτικό Συμβούλιο	9
6. Δικαστικός Σύμβουλος.....	10
7. Ειδικός Δικαστικός Αντιπρόσωπος στην Εφορία	13
II. Περίοδος από το 1882 έως το 1940 (περίοδος σύστασης και αρχικής εδραίωσης του ΝΣΚ)	13
1. Ο Ν ΑΚΑ΄ (1021) «Περί Νομικών Συμβούλων»	13
2. Το Νομικό Συμβούλιο σαν Διοικητικό Δικαστήριο.....	22
3. Οι Νομικοί Σύμβουλοι μετά τον Μ.Ταταράκη.....	23
4. Ο Ν ΒΧΜΓ΄ (2643) της 21ης Ιουλίου 1899	24
5. Η κατάσταση της δικαιοσύνης στα τέλη του 19ου αιώνα	27

6. Φύση των εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων	29
7. Άλλα σημαντικά νομοθετήματα μετά τον ΑΚΑ /1882	32
8. Διατελέσαντες Πρόεδροι ΝΣΚ	34
III. Περίοδος από το 1940 έως το 1982 (περίοδος οργανικής ολοκλήρωσης και τελικής διαμόρφωσης του ΝΣΚ)	36
1. Η κατάσταση στην πολιτική και τη δικαιοσύνη κατά την περίοδο αυτή	36
2. Η πρώτη γυναίκα Δικαστική Αντιπρόσωπος στο Νομικό Συμβούλιο	37
3. Το Νομικό Συμβούλιο παίρνει το όνομά του	38
4. Το ΝΣΚ ολοκληρώνεται	39
5. Ο «μακροβιότερος» Οργανισμός του ΝΣΚ (έτους 1961) και οι τροποποιήσεις του	41
6. Υπηρετήσαντες κατά την περίοδο 1940 έως 1982 λειτουργοί	44
i) Σαν Πρόεδροι	44
ii) Σαν Αντιπρόεδροι	45
iii) Σαν μέλη του κυρίου προσωπικού (Νομικοί Σύμβουλοι-Πάρεδροι-Δικαστικοί Αντιπρόσωποι)	45
7. Ενωση μελών κυρίου προσωπικού του ΝΣΚ	48
IV. Περίοδος από το 1982 έως το 1990 (περίοδος προσωρινής κατάργησης του ΝΣΚ)	48
1. Κατάργηση και μετονομασία	49
2. Οργάνωση των «Νομικών Υπηρεσιών της Διοίκησης»	49
3. Η αντίδραση του Σώματος	51
4. Η πρώτη Τράπεζα νομικών Πληροφοριών γεννιέται στο ΝΣΚ	55
5. Υπηρετήσαντες κατά την περίοδο 1982 έως 1990 λειτουργοί	56
i) Ως Συντονιστές (Πρόεδροι)	56
ii) Ως Αναπληρωτές Συντονιστές	56
iii) Λειτουργοί του ΝΣΚ που επέτυχαν σε διαγωνισμό και διορίστηκαν κατά την περίοδο από το 1982 έως 1990	57
V. Περίοδος από το 1990 έως 2020 (περίοδος ανασύστασης, συνταγματικής κατοχύρωσης του ΝΣΚ)	58
1. Ο Ν 1884/1990 της ανασύστασης	58
2. Επέκταση αρμοδιοτήτων	59
3. Η πρώτη γυναίκα Νομικός Σύμβουλος	61

Περιεχόμενα

4. Νέος Οργανισμός μετά την επανασύσταση	61
5. Συνταγματική καθιέρωση	62
6. Ο νέος Οργανισμός μετά τη Συνταγματική καθιέρωση και οι τροποποιήσεις του	63
7. Συνέδρια - Επιστημονικές εκδηλώσεις που διοργάνωσε το ΝΣΚ.....	72
8. Υπόθεση Βατοπεδίου	79
9. Ονοματοδοσία αιθουσών της Κεντρικής Υπηρεσίας του ΝΣΚ.....	80
10. Υπηρετήσαντες κατά την περίοδο 1990 έως 2020.....	81
i) Πρόεδροι οι:	81
ii) Σαν Αντιπρόεδροι	81
iii) Σαν Νομικοί Σύμβουλοι - Πάρεδροι - Δικαστικοί Αντιπρόσωποι	82
11. Η πρώτη γυναίκα Αντιπρόεδρος του ΝΣΚ.....	89
12. Ίδρυση Συλλόγου Διοικητικών Υπαλλήλων	89
VI. Περίοδος από το 2021.....«νέα ψηφιακή εποχή»!	90
1. Ιστορικό πλαίσιο	90
2. Προετοιμασία για την είσοδο του ΝΣΚ στην ψηφιακή εποχή	92
3. Η πρώτη γυναίκα Πρόεδρος του ΝΣΚ.....	92
4. Ψηφιακός μετασχηματισμός για ένα καινοτόμο ΝΣΚ	93
5. Ο Ν 4831/2021 Οργανισμός της νέας ψηφιακής εποχής	96
6. Γνωμοδοτική αρμοδιότητα. Λειτουργία του ΝΣΚ ως συλλογικού οργάνου	105
i) Χαρακτήρας της γνωμοδοτικής αρμοδιότητας	105
ii) Διαδικασία υποβολής ερωτημάτων/έκδοσης γνωμοδότησης (Άρθρο 8 του Οργανισμού)	106
7. Υπηρετήσαντες κατά την περίοδο αυτή	109
i) Πρόεδροι	109
ii) Αντιπρόεδροι	109
iii) Σαν Νομικοί Σύμβουλοι	109
iv) Σαν Πάρεδροι	110
8. Συνέδρια - Εκδηλώσεις.....	111
9. Διοικητική Οργάνωση Του ΝΣΚ	111
Γ. Διοικητικοί Υπάλληλοι	
1. Αφυπηρετήσαντες διοικητικοί υπάλληλοι του ΝΣΚ	114
2. Υπηρετούντες κατά την 1.1.2021 διοικητικοί υπάλληλοι του ΝΣΚ	118

Δ. Διεθνείς αρμοδιότητες του ΝΣΚ

I. Ο Πρόεδρος του ΝΣΚ AGENT της Ελληνικής Κυβέρνησης.....	122
II. Το ΝΣΚ στα Δικαστήρια της Ε.Ε. και της Αλλοδαπής	123
III. Εκτέλεση των αποφάσεων του ΕΔΔΑ.....	123
IV. Σχηματισμός Υποθέσεων δικαιοδοσίας Δικαστηρίων αλλοδαπής, Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Δικαστηρίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	125
 Ε. Λειτουργία Βιβλιοθήκης στην ΚΥ του ΝΣΚ.....	 128
ΣΤ. Βιβλιογραφία.....	129

A. Προϊστορία

ή η κατάσταση πριν την ίδρυση του Νομικού Συμβουλίου

1. Η κατάσταση στην Ελλάδα

Οι αγωνιώδεις προσπάθειες του πρώτου Κυβερνήτη της χώρας (Ιωάννη Καποδίστρια) για την ανόρθωση της οικονομίας και την οργάνωση της παιδείας και της δικαιοσύνης δεν απέδωσε τα αναμενόμενα αποτελέσματα, αφού τα προβλήματα που κλήθηκε να αντιμετωπίσει ήταν τεράστια: Η χώρα ήταν ερειπωμένη. Η οικονομία σε αποσύνθεση. Τα ταμεία του κράτους άδεια. Οι αγωνιστές ζητούσαν να πάρουν πίσω χρήματα που είχαν (ή δεν είχαν) ξοδέψει κατά την διάρκεια της επανάστασης και η χώρα είχε μόνο χρέη από δάνεια, για την απόκτηση των οποίων είχε υποθηκευτεί μεγάλο μέρος των εθνικών γαιών, πράγμα που εμπόδιζε την διανομή τους³. Διοικητική μηχανή, δικαιοσύνη, στρατός, νομοθεσία, εκπαίδευση, θεσμοί -που θεμελιώνουν ένα κράτος- ήταν ανύπαρκτοι και διαλυμένοι.

Αντιθέτως, από την μακρόχρονη περίοδο της τουρκοκρατίας, είχαν καθιερωθεί αντιλήψεις που αντιστρατεύονταν την οργάνωση ενός υγιούς κράτους. Η είσπραξη των φόρων και η απονομή δικαιοσύνης σε τοπικό επίπεδο ήταν στα χέρια των προκρίτων που δεν ήταν πρόθυμοι να παραιτηθούν από τις εξουσίες τους. Το κράτος ήταν ταυτισμένο στα μάτια των πολιτών με τον Σουλτάνο και οι πολίτες ήταν ψυχολογικά, στα οικονομικά ζητήματα, «απέναντι» στο Κράτος (που το θεωρούσαν διάδοχο του Οθωμανικού), στάση η οποία συνεχίζεται μέχρι σήμερα! Η πληρωμή φόρων, που αποτελεί προϋπόθεση για τη θεμελίωση Κράτους πρόνοιας (κατασκευή σχολείων, δρόμων, κοινωνικών και συνταξιοδοτικών παροχών κ.λπ.) εκλαμβάνονταν από τους πολίτες σαν δυσβάστακτο «βάρος» με αποτέλεσμα να θεμελιωθεί τότε η επίσης μέχρι σήμερα υφιστάμενη τάση φοροδιαφυγής και παροικονομίας⁴.

Ήταν λοιπόν επείγουσα ανάγκη η υπεράσπιση των συμφερόντων του Δημοσίου, δηλαδή της διαφυλάξεως της κρατικής περιουσίας, ακινήτου, κινητής και υπό μορφή απαιτήσεων. Για να επιτευχθεί ο σκοπός αυτός αποτελεσματικά έπρεπε να δημιουργηθεί ένα όργανο από εξειδικευμένους και άξιους νομομαθείς που θα καθοδηγεί την νομοθετική δράση και την δράση της διοικήσεως και θα βοηθά στην επίλυση των διαφορών του κράτους με τους ιδιώτες, που αυξάνονταν προοδευτικά με την πάροδο των ετών.

3. Τη διανομή άλλωστε, για το λόγο αυτό, εμπόδιζαν και οι ξένες δυνάμεις (Αγγλία - Γαλλία - Ρωσία). Εξ άλλου μία απόπειρα διανομής με τις τότε συνθήκες, θα κατέληγε σε αποτυχία, γιατί θα χρέωνε υπερβολικά τους φτωχούς αγωνιστές, που, μη μπορώντας να πληρώσουν, θα αναγκάζονταν να καταφύγουν στους τοκογλύφους ή θα έπαιρναν τα κτήματα οι οικονομικά ισχυροί, δηλαδή οι κοτζαμπάσηδες και οι ξένοι. (βλ. Β. Σκουλάτου-Ν. Δημακοπούλου-Σ. Κόνδη «Ιστορία νεότερη και σύγχρονη» σελ. 137).

4. βλ. Γ. Δημακόπουλος - Χ. Δημακοπούλου «Η δικαστική υπεράσπιση των συμφερόντων του Δημοσίου 1833-1882» σελ. 246.

Τον ρόλο αυτό ανέλαβε το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, το οποίο (με τη μορφή που λειτουργεί σήμερα) είναι προϊόν μακράς εξέλιξης, κατά τη διάρκεια της οποίας διήλθε διάφορα στάδια μέχρι την τελική διαμόρφωσή του.⁵

Και ενώ οι υπόλοιποι θεσμοί στο χώρο της Δικαιοσύνης (Πρωτοδικεία, Εφετεία, Άρειος Πάγος, Οργανισμός των Δικαστηρίων, Ελεγκτικό Συνέδριο, Ποινικός νόμος, Κώδικες Πολιτικής και Ποινικής Δικονομίας, Εμπορικός νόμος κ.λπ.) μεταφέρθηκαν, κατά την Οθωνική περίοδο (1833-1862) ιδίως όμως κατά την περίοδο της Αντιβασιλείας του Οθωνα, αυτούσιοι από τη Βαυαρία ή από άλλες ευρωπαϊκές χώρες (πολλές φορές μάλιστα παραγνωρίζοντας την ελληνική πραγματικότητα), ο θεσμός του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους δεν μεταφέρθηκε από κάποια άλλη ευρωπαϊκή χώρα, αλλά πήρε την σημερινή μορφή λειτουργίας του σταδιακά με βήματα που γινόνταν όταν κάθε φορά η ανάγκη για την υπεράσπιση των συμφερόντων του Δημοσίου επικρατούσε των αντίθετων ιδιοτελών δυνάμεων που αντιδρούσαν στη δημιουργία ενός σύγχρονου κράτους δικαίου.

2. Η κατάσταση στις χώρες της Ευρώπης

Στις έννομες τάξεις της ηπειρωτικής Ευρώπης, που προέρχονται από την παράδοση του ρωμαϊκού δικαίου (Γαλλία, Ιταλία, Αυστρία, Ισπανία) εξελίσσονται, την ίδια περίοδο «των πειραματισμών πριν την οριστική μορφή του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους», σταδιακά, κλασσικά συστήματα για την δικαστική παράσταση και υπεράσπιση του κράτους.

Στη Γαλλία οι «Agent Judiciaire dy Tresor» στις δίκες ενώπιον των τακτικών Δικαστηρίων, οι «Commissaire du Government» στις διοικητικές δίκες, στη Γερμανία η Γενική Εισαγγελία κ.λπ.

Ιστορικός πρόγονος στην Ευρώπη, από οργανωτικής ιδίως πλευράς, του συστήματος της συγκροτημένης νομικής υπηρεσίας του κράτους είναι ο θεσμός του «Βασιλικού Δικηγόρου της Τοσκάνης» ο «Avocado Regio di Toscana» όπως εξελίχθηκε, που με έδρα τη Φλωρεντία, ιδρύθηκε στο Μεγάλο Δουκάτο της Τοσκάνης το 1777 από τον Μεγάλο Δούκα Λεοπόλδο (ο οποίος αργότερα αναδείχθηκε Αυτοκράτορας της Αυστρίας με το όνομα Λεοπόλδος Β'). Στο όργανο αυτό -επικεφαλής ομάδας νομικών- ανατέθηκε η νομική συμπαράσταση και η εκπροσώπηση του Κράτους ενώπιον όλων των δικαστηρίων σε όλες τις υποθέσεις και επί πλέον τα γνωμοδοτικά και συμβουλευτικά καθήκοντα που αντιστοιχούν σήμερα σε Νομικό Σύμβουλο. Παρά την επιτυχή λειτουργία του, το σύστημα της Τοσκάνης δεν υιοθετήθηκε από τα λοιπά τότε κράτη της Ιταλικής χερσονήσου (πριν τη δημιουργία του Βασιλείου της Ιταλίας ως ενιαίου κράτους), άλλα εκ των οποίων εφαρμόζαν το σύστημα της Γαλλίας και άλλα το σύστημα της Αυστρίας.

Στο ενιαίο ιταλικό Κράτος ιδρύθηκε, με το νόμο 2781/28-11-1875 και το εκτελεστικό διάταγμα με αριθμό 2914 της 16-1-1876, δημόσια αρχή με την ονομασία «Regia Advocatura Erariale» (Βασιλική Νομική Υπηρεσία της Δημόσιας περιουσίας), η οποία αποτελεί τη νομι-

5. Αθανάσιος Τομαράς «Ιστορική εξέλιξη του θεσμού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους».

κή υπηρεσία του κράτους, συμβούλιο της κεντρικής δημοσίας διοικήσεως και ενιαία ανωτάτη κρατική αρχή, που υπάγεται στο Υπουργείο Θησαυροφυλακίου και στη συνέχεια το Υπουργείο Οικονομικών⁶.

6. Βλ. Βλασίου Παπαγρηγορίου «Η AVVOCATURA DELLO STATO. Το ιταλικό μοντέλο νομικής υπηρεσίας του κράτους».

Β. Ιστορία

Η εξέλιξη της ιστορίας του ΝΣΚ μπορεί να διαχωριστεί στα πιο κάτω αναλυόμενα τέσσερα (4) στάδια. Για κάθε στάδιο αναγράφονται συνοπτικά τα πιο σημαντικά στοιχεία της πολιτικής, διοικητικής και οικονομικής πραγματικότητας της χώρας μας, και ιδίως αυτά που σχετίζονται με τη δικαιοσύνη και την οικονομία, δηλαδή τους τομείς που βάσει της αλληλεπίδρασής τους άφησαν το αποτύπωμα στην ιστορία του ΝΣΚ.

Ι. Περίοδος από το 1835 έως το 1882 (περίοδος των πειραματισμών)

1. Το ιστορικό πλαίσιο

Κατά την περίοδο της Αντιβασιλείας του Οθωνα (υπό την εποπτεία του κόμη Αρμαν-σπεργκ που ανέλαβε την αναδιάρθρωση των οικονομικών του νέου κράτους⁷) ο καθηγητής Μάουρερ έκανε πραγματικά «θαύματα» με την οργάνωση της δικαιοσύνης: Την περίοδο αυτή ιδρύονται 10 πρωτοδικεία στις έδρες των δέκα (10) νομών που πρωτοδημιουργήθηκαν, δύο (2) Εφετεία και ένα ανώτατο ακυρωτικό Δικαστήριο, ο Αρειος Πάγος. Εξίσου σημαντικό είναι και το νομοθετικό έργο της Αντιβασιλείας: ο Οργανισμός των Δικαστηρίων, ο Ποινικός Νόμος, οι Κώδικες Πολιτικής Δικονομίας και Ποινικής Δικονομίας, καθώς και ο Εμπορικός Νόμος είναι δημιουργήματα της περιόδου της Αντιβασιλείας που επέζησαν μέχρι τις μέρες μας. Στο αστικό δίκαιο η Αντιβασιλεία εισήγαγε προσωρινά τους «πολιτικούς (αστικούς) νόμους των βυζαντινών αυτοκρατόρων» όπως περιείχονταν στην «εξάβιβλο» του Αρμενόπουλου, αναγνώρισε όμως παράλληλα και το εθνικό δίκαιο. Την ίδια εποχή ο Μάουρερ έθεσε τις βάσεις για την ίδρυση του πρώτου Ελληνικού Πανεπιστημίου, (που σημειωτέο δεν ήταν μόνον το πρώτο πανεπιστήμιο της Ελλάδας αλλά και ολόκληρης της Βαλκανικής) το οποίο τελικά άρχισε να λειτουργεί το έτος 1837 με τέσσερις αρχικά σχολές. Μία εξ αυτών ήταν και η Νομική Σχολή⁸. Από τη στιγμή εκείνη άρχισαν να προέρχονται Δικηγόροι με σπουδές στα Ελληνικά Πανεπιστήμια. Μέχρι τότε οι -ελάχιστοι- νομομαθείς Δικαστές και Δικηγόροι προέρχονταν από ξένα Πανεπιστήμια⁹. Με το Διάταγμα της 27 Σεπτεμβρίου 1833 ιδρύθηκε το Ελεγκτικό Συνέδριο και η έκτακτη Στρατιωτική Δικαιοσύνη.

Κατά την περίοδο της προσωπικής διακυβέρνησης του Οθωνα ιδρύθηκε το πρώτο Συμβούλιο της Επικρατείας, το οποίο καταργήθηκε το έτος 1844 (με το ΒΔ από 18 Ιουνίου 1844) και η πρώτη σωφρονιστική φυλακή (1936).

7. Η αντιβασιλεία δεν κατόρθωσε να βάλει και την παραμικρή τάξη στα οικονομικά της χώρας και το κράτος ζούσε σε διαρκή χρεοκοπία! Οι Έλληνες απουσιάζουν από την προσπάθεια συγκρότησης του νέου κράτους και όλα τα στρώματα του Ελληνικού λαού είναι αγανακτισμένα (βλ. Β. Σκουλάτου-Ν. Δημακοπούλου-Σ. Κόνδη «Ιστορία νεότερη και σύγχρονη» σελ. 258).

8. Οι άλλες σχολές ήταν η Θεολογική, η Ιατρική και η Φιλοσοφίας.

9. Ι. Μουσούρη «Η ιστορία Της Ελληνικής Δικαιοσύνης» εκδ. 1940 σελ. 78 επ.

Κατά την περίοδο της συνταγματικής βασιλείας του Οθωνα (1844-1862) ψηφίστηκε το Σύνταγμα του 1944 και ο Αστικός Νόμος (1856).

Όλη αυτή την πρώτη περίοδο μετά την ίδρυση του νέου κράτους οι εκκρεμείς δίκες μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και των ιδιωτών αυξανόταν διαρκώς και αφορούσαν κυρίως την διεκδίκηση της ιδιοκτησίας των τέως δημοσίων Οθωμανικών γαιών. Το Δημόσιο την 1η Ιανουαρίου 1822 είχε αποκτήσει σαν συνέπεια του απελευθερωτικού πολέμου το σύνολο των οθωμανικών κρατικών γαιών στις επαρχίες που ελευθερώθηκαν, καθώς και τα ιδιωτικά κτήματα που εγκαταλείφθηκαν από Οθωμανούς που αναχώρησαν από την ελληνική επικράτεια χωρίς να υπάρχουν τίτλοι ιδιοκτησίας σε καμία από τις πλευρές που τα διεκδικούσαν.

Τότε δημιουργήθηκε η ανάγκη καταγραφής και διαφυλάξεως της κρατικής περιουσίας και ιδίως των κρατικών ακινήτων «έναντι επίβουλων πολιτών». Το Συμβούλιο της Αντιβασιλείας επιχείρησε να αποκαταστήσει τη δημόσια τάξη και ευνομία που είχαν πλήρως ανατραπεί με την κατά το έτος 1832¹⁰ κατάργηση των Δικαστηρίων (πλην των Ειρηνοδικείων και του Εμποροδικείου της Σύρου) πραξικοπηματικά μετά από εισήγηση του Γραμματέα της Δικαιοσύνης Χριστοδούλου Κλωνάρη¹¹.

Σημειωτέον ότι η βασική αντίληψη κατά την περίοδο αυτή (με κύριο εκφραστή της τον Κόμη von Armansterg) ήταν ότι η διοίκηση επέλυε τις υποθέσεις της μόνη της χωρίς προσφυγή στη δικαιοσύνη. Το σύστημα αυτό μπορούσε να λειτουργεί χωρίς πρόβλημα πριν την έναρξη της λειτουργίας των Δικαστηρίων και την θέση σε εφαρμογή του νέου Δικαστικού Οργανισμού, όχι όμως και μετά από αυτή. Ο Οργανισμός αυτός τέθηκε σε εφαρμογή από της 25ης Ιανουαρίου 1835, οπότε και έγιναν, με επίσημη τελετή, τα εγκαίνια της λειτουργίας των Πρωτοδικείων, Εφετείων και του Αρείου Πάγου¹².

Αμέσως μετά τέθηκε θέμα ποιος θα εκπροσωπούσε το Δημόσιο, τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης και τα ποικίλα ευαγή ιδρύματα και σωματεία ενώπιον των τακτικών Δικαστηρίων.

10. Διάταγμα της Διοικητικής Επιτροπής της Ελλάδος με αριθμό 38 /8-101832, Εθνική Εφημερίς φ. 50 σελ. 265. Βλ. Γ. Δημακόπουλος-Χ. Δημακοπούλου όπου ανωτέρω σελ. 274.

11. Ο Χριστόδουλος Κλωνάρης ή Κλωνάρης (1788 - 1849) ήταν Έλληνας νομικός και πολιτικός από το Λιασκόβετσι της Ηπείρου, τη σημερινή Λεπτοκαρυά Ζαγορίου. Πληρεξούσιος του Ελληνικού Δημοσίου, μέλος του Πανελληνίου, επίτροπος της Επικράτειας στο Ανώτατο Δικαστήριο, γεροϋσιαστής, υπουργός επί της Δικαιοσύνης, πρώτος πρόεδρος του Αρείου Πάγου και επίτιμος καθηγητής στη νομική σχολή Αθηνών.

12. Βλ. Γ.Δ. Δημακόπουλου «150 έτη από της καθιέρωσης του νέου Ελληνικού Δικαστικού Οργανισμού (1835-1985) σελ. 131-156».

2. Δικαστική εκπροσώπηση του Δημοσίου.

Οι πρώτες νομοθετικές προσπάθειες

i) Ο Υπουργός Οικονομικών νόμιμος εκπρόσωπος του Δημοσίου

Το ζήτημα αυτό επιλύθηκε με το ΒΔ 12 (24) Μαΐου 1835 (ΦΕΚ 18/14(26).05.1835) «Περί της εν Δικαστηρίω παραστάσεως του Δημοσίου, των δήμων κ.λπ.¹³» με το οποίο ορίστηκε ότι το Δημόσιο «θέλει ενάγεσθαι» διά του επί των Οικονομικών Γραμματέως της Επικρατείας (Υπουργού Οικονομικών) ο οποίος «*δύνатаι να διορίση εξ επαγγέλματος προς παράστασιν του Δημοσίου ως ενάγοντος ή εναγομένου υπάλληλον του κλάδου του επιτήδειον και ικανώς τον νόμον κατέχοντα, ή και εις συνήγορον τινά των δικαστηρίων της πρωτεύουσας να αναθέση το έργον τούτο...*».

Στον επί των Οικονομικών Γραμματέα της Επικρατείας, όπως λεγόταν τότε ο Υπουργός Οικονομικών, ανατέθηκε αργότερα η δικαστική εκπροσώπηση και άλλων νομικών προσώπων, πλην του Δημοσίου. Η αρχή έγινε με την ανάθεση σ' αυτόν της εκπροσωπήσεως του Εκκλησιαστικού Ταμείου με το ΒΔ της 29.4.1843

ii) Ο πρώτος πληρεξούσιος του Δημοσίου

Ο πρώτος πληρεξούσιος που υποδείχθηκε από τον Γραμματέα επί των Οικονομικών ήταν ο ικανός νομικός **Παναγιώτης Κένταυρος** (1797-1851), τότε υπουργικός σύμβουλος. Ο Παναγιώτης Κένταυρος, σπούδασε νομικά στην Ευρώπη (πιθανώς στη Γαλλία), ήταν Προϊστάμενος του Γ' τμήματος επί του Αμφισβητούμενου Διοικητικού¹⁴ της Γραμματείας επί των Οικονομικών, εισηγητής κάθε υποθέσεως της Γραμματείας επί των Οικονομικών ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας από της ενάρξεως της λειτουργίας αυτού κατά τον Δεκέμβριο του 1835 μέχρι την κατάργησή του το έτος 1844.

Σημειωτέον ότι κατά το αρχικό σύστημα εκπροσωπήσεως, το Δημόσιο εκπροσωπείτο: 1) στην πρωτεύουσα του κράτους διά του Υπουργού Οικονομικών ως προς όλες τις υποθέσεις, 2) ενώ στις επαρχίες α) διά των Οικονομικών Εφόρων στην περιφέρεια του καθενός, β) στις δίκες για την Διοικητική Εκτέλεση από τους ταμίες και γ) σε μερικές υποθέσεις, κατ' εξαίρεση, από τους Νομάρχες.

13. Εφημερίς της Κυβερνήσεως φ. 18, σελ.132, βλ. Γ. Δημακόπουλος-Χ. Δημακοπούλου «Η δικαστική υπεράσπιση των συμφερόντων του Δημοσίου 1833-1882» σελ. 274.

14. Ένα τμήμα επί του Αμφισβητούμενου Διοικητικού ονομάστηκε το Γ' τμήμα της Γραμματείας επί των Οικονομικών και είχε την αρμοδιότητα καταγραφής της δημόσιας περιουσίας και της συντάξεως κτηματολογίου. Η δημόσια περιουσία τότε αποτελείτο από πρώην οθωμανικές δημόσιες γαίες, από εγκαταλειφθέντα τουρκικά κτήματα και βακούφια, από κληρονομίες κ.λπ. και μικρός αριθμός αυτών από αγορές. Επειδή δεν είχε εγκαίρως οριστεί ποιες από αυτές θα υπάγονταν στην αρμοδιότητα των τακτικών δικαστηρίων και ποιες θα ανήκαν στην αρμοδιότητα της εκτελεστικής λειτουργίας, κρίθηκε σκόπιμο το σύνολο αυτών να θεωρηθεί ότι είναι «διοικητικές, ως προκύπτουσες από διαφορές με τη διοίκηση». Για το λόγο αυτό το τμήμα αυτό ονομάστηκε Τμήμα επί του Αμφισβητούμενου Διοικητικού και όχι απλώς «Δικαστικό» Τμήμα.

Όμως, η δραματική οικονομική κατάσταση της χώρας και τα σωρευόμενα χρέη της Ελληνικής Κυβερνήσεως, τα οποία καθιστούσαν αναγκαία την χορήγηση της Γ' δόσης του δανείου των 60.000.000 χρυσών φράγκων, που είχε λάβει η Ελλάδα από τις τρεις Δυνάμεις, την Αγγλία, τη Γαλλία και τη Ρωσία, επέτρεψαν την ανάμειξη των τριών αυτών ξένων δυνάμεων στην πολιτική κατάσταση της Ελλάδας. Η Αγγλία δεν έδινε την έγκρισή της για τη χορήγηση της δόσης του δανείου αν δεν σχηματιζόταν Κυβέρνηση προσκείμενη προς την Βρετανία και συνεργαζόμενη με τον Κόμην Von Armansterg, πράγμα στο οποίο αντιδρούσε η Γαλλία.

Η επέμβαση των τριών αυτών δυνάμεων στα εσωτερικά της Ελλάδας είχε σαν αποτέλεσμα το οικονομικό αδιέξοδο της Ελληνικής Κυβερνήσεως, αλλά ταυτόχρονα οδήγησε στη δημιουργία κατά το έτος 1838¹⁵ ενός νέου φορέα (με απαίτηση ιδίως της Γαλλίας) με τον τίτλο «Γενικό Επιμελητήριο της Οικονομικής Διαχειρίσεως» με το οποίο ουσιαστικά ο γενικός οικονομικός έλεγχος της χώρας περιερχόταν στον ξένο παράγοντα.

Οι συγκρούσεις μεταξύ της Γραμματείας επί των Οικονομικών (Ελληνική επηρροή) και του νέου φορέα, του Γενικού Επιμελητηρίου της Οικονομικής Διαχειρίσεως (επηρεασμένο των ξένων) ήταν καθημερινές και δεν επέτρεπαν την βελτίωση της κατάστασης στην Ελλάδα.

Επακολούθησε η δημιουργία ενός νέου θεσμού, του Οικονομικού Συμβουλίου, με το ΒΔ της 16ης/28ης Οκτωβρίου 1839 «Περί της αρμοδιότητας και του τρόπου της υπηρεσίας του ιδιαιτέρου Οικονομικού Συμβουλίου» που δεν απέδωσε σχεδόν τίποτα και καταργήθηκε το 1842.

3. Γνωμοδοτική Επιτροπή «επί των δικών του Δημοσίου»

Τα σοβαρά οικονομικά και διοικητικά προβλήματα που ταλάνιζαν την κυβέρνηση και επιδεινωνόταν από τον αυξανόμενο όγκο των εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων οδήγησαν τον Γεώργιο Αλ. Ράλλη¹⁶, Γραμματέα επί των Οικονομικών, να εισηγηθεί και να επιτύχει τη σύσταση «Επιτροπής προς γνωμοδότηση επί των δικών του Δημοσίου» που θεωρείται πρόδρομο του ΝΣΚ συλλογικό σώμα.

Στο σχετικό ΒΔ 12.02.1843 (ΦΕΚ 5/26.02.1843),¹⁷ ορίζεται ότι το νέο αυτό μέτρο λήφθηκε προκειμένου να «μη εισάγονται εις τα Ημέτερα δικαστήρια άλλαι δίκαι του δημοσίου, ειμή μόνο εκείναι, αίτινες στηρίζονται εις τον Νόμον και εις την δικαιοσύνην, και θέλοντες να καταστήσωμεν εις τον Ημέτερον επί των Οικονομικών Γραμματέα, του οποίου είναι καθήκον η ενώπιον των δικαστηρίων παράστασις και υπεράσπισις του δημοσίου, ευκολώτερον το έργον της διακρίσεως των δικών τούτων».

15. ΒΔ της 18/30ης Μαΐου 1838 «Περί συστάσεως Γενικού Επιμελητηρίου της Οικονομικής Διαχειρίσεως κ.λπ. Εφημερίς της Κυβερνήσεως φ.19 σελ.98-99. Βλ. και Γ. Δημακόπουλος-Χ. Δημακοπούλου όπου ανωτέρω σελ. 254.

16. Γεώργιος Αλ. Ράλλης, Γραμματέας επί των Οικονομικών και ταυτόχρονα επί της Δικαιοσύνης, διαπραγμάντης νομικός και Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών βλ. Δ.Α. Δημητριάδου, Απάνθισμα βιογραφικών σελ. 73-80, βλ. και Γ. Δημακόπουλος-Χ. Δημακοπούλου όπου ανωτέρω σελ. 265.

17. Εφημερίς της Κυβερνήσεως φ.5 σελ. 16-17.

Η Επιτροπή που δημιουργήθηκε με το νομοθέτημα αυτό αποτελεί την αφετηρία του θεσμού του Νομ. Συμβουλίου. Ο Υπουργός Οικονομικών ζητούσε τη γνώμη της κάθε φορά που αμφέβαλλε αν πρέπει να εισαγάγει ή να εξακολουθήσει ενώπιον των δικαστηρίων τις δίκες του Δημοσίου. Στη σύσταση της Επιτροπής αυτής δόθηκε σκοπίμως μεγάλη δημοσιότητα και το κείμενο του Βασιλικού διατάγματος δημοσιεύθηκε και στον ημερήσιο τύπο¹⁸.

Πρόεδρος της Επιτροπής επιλέχθηκε ο **Ανδρόνικος Πάικος**¹⁹, νομομαθής, τότε Σύμβουλος της Επικρατείας, πρώτος Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου και κατ'επανάληψη Υπουργός. Μέλη ορίστηκαν οι Κωνσταντίνος Προβελέγγιος, Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου της Επικρατείας και πρώην Προϊστάμενος του Γ' Τμήματος (Δικαστικού) της Γραμματείας επί των Οικονομικών, ο Γοδοφρέδος Φέδερ²⁰, τότε Εισαγγελέας Εφετών και Καθηγητής Πολιτικής Δικονομίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και ο Μιχαήλ Ποτλής²¹, τότε υπουργικός πάρεδρος στη Γραμματεία της Δικαιοσύνης. Αναπληρωματικά μέλη ορίστηκαν οι Δικηγόροι παρ' Αρείω Πάγω Αθανάσιος Πετσάλης και Παύλος Καλλιγιάς. Όλα τα μέλη της Επιτροπής ήταν άριστοι νομικοί και γνώστες της πραγματικής κατάστασης των Δικαστηρίων της χώρας²².

Δυστυχώς το έργο της Επιτροπής αυτής δεν διασώθηκε, ώστε να καθίσταται δυνατή και η αποτίμηση της συμβολής της.

Την εποχή εκείνη η έννοια της μονιμότητας των υπαλλήλων δεν υπήρχε και έτσι οι Δικηγόροι που εκπροσωπούσαν το Δημόσιο συχνά αμελούσαν τις υποθέσεις ενός «απρόσωπου» Δημοσίου υπέρ των ιδιωτών πελατών τους. Σε κάθε κυβερνητική αλλαγή σημειωνόταν «αλλαγή φρουράς» στα περισσότερα υπουργεία, με αποτέλεσμα οι δημόσιοι υπάλληλοι να έχουν μετατραπεί σε «πολιτική πελατεία» των πολιτικών κομμάτων και να ασχολούνται ελάχιστα με την υπεράσπιση των συμφερόντων του δημοσίου, αφού κύριο μελημά τους ήταν να διατηρήσουν την θέση τους «δια γνωριμιών»²³!

Στο περιβάλλον αυτό έγινε φανερή η ανάγκη να προσληφθούν επίλεκτοι και εξέχοντες νομομαθείς με εξαιρετική ηθική, που θα αποτελούσαν πυλώνα αντικειμενικότητας και ταυτόχρονα πυλώνα ασφαλείας για την προάσπιση των συμφερόντων του δημοσίου και του δημοσίου συμφέροντος γενικότερα.

18. Βλ. Εφημ. Αιών φ. 426 σελ. 1. Βλ. και Γ. Δημακόπουλος-Χ. Δημακοπούλου όπου ανωτέρω σελ. 266.

19. Βλ. λήμμα σε Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα τομ. 47 σελ. 351, Βλ. και Γ. Δημακόπουλος-Χ. Δημακοπούλου όπου ανωτέρω σελ. 266.

20. Γ.Δ. Δημακοπούλου «Γοδοφρέδος Φέδερ, Πανεπιστημιακός διδάσκαλος και ανώτατος Δικαστής» σελ. 223-236.

21. Βλ. Δ.Α. Δημητριάδου Απάνθισμα Βιογραφικών σελ. 151-156.

22. Γ. Δημακόπουλος-Χ. Δημακοπούλου όπου ανωτέρω σελ. 266.

23. Βλ. και Γ. Δημακόπουλος-Χ. Δημακοπούλου όπου ανωτέρω σελ. 269.

4. Οι πρώτοι Δικηγόροι «με πάγια αντιμισθία»

Για το λόγο αυτό με το ΒΔ 10.07.1856 (ΦΕΚ 27/10.08.1856), θεσπίστηκε για πρώτη φορά η δυνατότητα του Υπουργού Οικονομικών να διορίζει εμμίσθους δικηγόρους, (τέσσερεις για τα δικαστήρια της πρωτεύουσας, τρεις για τα δικαστήρια του Ναυπλίου και από έναν για τα δικαστήρια των λοιπών νομών) με πάγια μηνιαία αντιμισθία (και όχι κάθε φορά με την υπόθεση), οι οποίοι όμως ήταν επιτρεπτό να δικηγορούν σε ιδιωτικές υποθέσεις, αλλά δεν μπορούσαν να αναλαμβάνουν υποθέσεις ιδιωτών, αντιδίκων του Δημοσίου. Οι «Δικηγόροι του Δημοσίου» πέραν της παράστασής τους στα οικεία δικαστήρια, υποχρεούνταν να παρέχουν και προφορικές ή γραπτές γνωμοδοτήσεις επί νομικών ζητημάτων.

Η διάρκεια του νέου αυτού συστήματος των εμμίσθων Δικηγόρων του Δημοσίου δεν ήταν μεγάλη. Γρήγορα ανακλήθηκε με το ΒΔ 30.06.1860 (ΦΕΚ 35/12.07.1860) και επανήλθε το προϋφιστάμενο καθεστώς. Η ανάκληση του οφείλεται σε δύο λόγους:

1) Δημιουργήθηκαν μεγάλες αντιδράσεις στον δικηγορικό κόσμο γιατί με βάση το νομοθέτημα αυτό του 1856 περιοριζόταν ο αριθμός των Δικηγόρων που αναλάμβαναν τις «προσοδοφόρες» υποθέσεις του Δημοσίου. Λιγότερες εξουσιοδοτήσεις από τον Υπουργό Οικονομικών σε δικηγόρους ισοδυναμούσαν με λιγότερους ψηφοφόρους με το αντίστοιχο πολιτικό κόστος, και 2) μετά το 1844 και την επαναλειτουργία της Βουλής επικράτησε άκρατος κομματισμός παρά την αρχική επιθυμία του Ανωτάτου άρχοντα²⁴ να επιτύχει γενική πολιτική συμφωνία.²⁵ Οι πιέσεις των αντιδρώντων Δικηγόρων έπιαναν τόπο στους πολιτικούς, οι οποίοι ήθελαν να «προωθήσουν» τους γνωστούς τους δικηγόρους που θα τους εξασφάλιζαν ψήφους επανεκλογής.

Αποτέλεσμα της επαναφοράς του παλιού συστήματος δικαστικής εκπροσώπησης του Δημοσίου ήταν η ακόμη μεγαλύτερη συσσώρευση των εκκρεμών υποθέσεων.

5. Ειδικό Γνωμοδοτικό Συμβούλιο

Η κατάσταση αυτή οδήγησε στη σύσταση το έτος 1860 «Ειδικού Γνωμοδοτικού Συμβουλίου» στο Υπουργείο Οικονομικών. Σημειωτέον ότι μετά την έκδοση του Συντάγματος του 1844 άλλαξε η ονομασία των Γραμματειών και αυτές ονομάστηκαν Υπουργεία.

Με το ΒΔ 26.7.1860 «Περί συστάσεως Γνωμοδοτικού Συμβουλίου παρά τω Υπουργείω των Οικονομικών»²⁶ επανασυστάθηκε στο Υπουργείο Οικονομικών Γνωμοδοτικό Συμβούλιο,

24. Στο πολίτευμα της Συνταγματικής Μοναρχίας, η θέση του βασιλιά Οθωνα ήταν και πάλι κυρίαρχη, αφού η Εθνοσυνέλευση εξακολουθούσε να θεωρεί φορέα της συντακτικής εξουσίας τον μονάρχη. Η νέα μορφή πολιτεύματος ήταν ηγεμονική, διαδοχική, συνταγματική και κοινοβουλευτική. Ο βασιλιάς διατήρησε την εκτελεστική του εξουσία και μοιραζόταν μαζί με τη Βουλή και τη Γερουσία -της οποίας τα μέλη όριζε ο ίδιος- τη νομοθετική. Ήταν ο ανώτατος άρχοντας του κράτους: επικύρωνε νόμους, απένεμε βαθμούς στρατιωτικών, διόριζε και έπαυε δημοσίου υπαλλήλους.

25. Βλ. John Antony Petropoulos, *Politics and statecraft in the Kingdom of Greece 1833-1843*, Ev Princeton 1968, βλ. και Γ. Δημακόπουλος-Χ. Δημακοπούλου όπου ανωτέρω σελ. 269.

26. Εφημερίς της Κυβερνήσεως 29 Ιουλίου 1860, φ. 38, σελ. 220.

του οποίου τη γνώμη ζητούσε ο Υπ. Οικονομικών οσάκις αμφέβαλλε αν πρέπει να κινηθεί ή να υποστεί αγωγές ή να εξακολουθήσει δίκες ενώπιον των δικαστηρίων. Το έργο του Συμβουλίου αυτού ήταν σημαντικό και η συνεισφορά του στη μείωση του όγκου των εκκρεμών υποθέσεων μεγάλη, αφού με τις γνωμοδοτήσεις αυτές, (στις υποθέσεις που εισήγαγε) στο Συμβούλιο ο Τμηματάρχης του Δικαστικού Τμήματος του Υπ. Οικονομικών, που έπρεπε να είναι έγγραφες, αιτιολογημένες και να περιλαμβάνουν και τη γνώμη της μειοψηφίας, πολλές υποθέσεις έκλειναν συμβιβαστικά χωρίς να απασχολήσουν τα Δικαστήρια).

Μέλη του Συμβουλίου αυτού διορίστηκαν: ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου Ανδρ. Πάικος, ως Πρόεδρος, ο Γεώργιος Πραϊδης, Βασιλικός Επίτροπος στην Ιερά Σύνοδο, ο Εισαγγελέας Εφετών Αθηνών και διαπρεπής Καθηγητής του Αστικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών Πέτρος Παπαρρηγόπουλος και δύο Δικηγόροι παρ' Αρείω Πάγω, με υπόδειξη του Υπουργού Οικονομικών. Στις συζητήσεις παρευρίσκονταν και ο αρμόδιος εισηγητής του αρμοδίου Υπουργείου, και ο δικηγόρος, στον οποίο είχε τυχόν ανατεθεί η συζητούμενη δικαστική υπόθεση.

Όμως ο κρατικός παρεμβατισμός συνέχισε να υπάρχει την εποχή εκείνη, αφού, παρά την δημιουργία του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου ο Υπουργός Οικονομικών κράτησε για τον εαυτό του το δικαίωμα να μπορεί και χωρίς τη γνώμη αυτού να διεξάγει δίκη ή να προκαλέσει συμβιβασμό ή να διορίσει οποιονδήποτε αυτός ήθελε δικηγόρο στις δίκες του Δημοσίου.

Στην Ελλάδα, γενικά, επικρατούσε την εποχή εκείνη μεγάλη πολιτική αστάθεια, συνεχείς αντικαταστάσεις των Υπουργών, συνεχείς οργανωτικές μεταβολές και επισφαλής συνεχώς επιδεινούμενη οικονομική κατάσταση. Δεδομένου ότι ο αριθμός των εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων συνέχιζε να αυξάνεται η ανάγκη της συνδρομής μονίμου Δικηγόρου του Δημοσίου αναδεικνυόταν κάθε μέρα και πιο επιτακτικά.

Προς απόδειξη αυτού αρκεί να αναφερθεί ότι τον Φεβρουάριο του 1867 κατά τη συζήτηση του Προϋπολογισμού του ίδιου έτους, κατά τη διαδικασία εγκρίσεως των πιστώσεων του Υπουργείου Οικονομικών, ο ίδιος ο τότε Υπουργός, Ευθύμιος Κεχαγιάς, παραδέχθηκε ότι η παρουσία μονίμου Δικηγόρου του Δημοσίου ήταν για το συμφέρον του κράτους πιο αναγκαία από τη θέση του επιτελικού Τμηματάρχη του Δικαστικού Τμήματος του Υπουργείου Οικονομικών, θέση την οποία κατήργησε προκειμένου να εξοικονομήσει τον μισθό του μονίμου Δικηγόρου. Η συζήτηση του κονδυλίου αυτού προκάλεσε μεγάλη αντιπαράθεση βουλευτών στη Βουλή²⁷!

6. Δικαστικός Σύμβουλος

Παρά τις αντιρρήσεις πολλών βουλευτών, τελικά, με τον ν. ΡΛΓ/1867 «Περί Συστάσεως θέσεως Συμβούλου διευθυντού του παρὰ τῷ Υπουργείῳ τῶν Οικονομικῶν Δικαστικοῦ Τμήματος» (ΦΕΚ 18/28.03.1867), έγινε ένα ακόμη σημαντικό βήμα προς την τελική διαμόρφωση

27. Πρακτικά Συνεδριάσεων της Βουλής, Περίοδος Α', Σύνοδος Β' (10-2-1866) εν Αθήναις σελ. 385. Βλ. και Γ. Δημακόπουλος-Χ. Δημακοπούλου όπου ανωτέρω σελ. 271.

ση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους: Συστάθηκε στο Υπουργείο Οικονομικών θέση Δικαστικού Συμβούλου, ο οποίος διοριζόταν με πενταετή θητεία, είχε βαθμό Αντιπροέδρου του Αρείου Πάγου, και διηύθυνε το Δικαστικό Τμήμα του Υπουργείου Οικονομικών.

Ο Δικαστικός Σύμβουλος είχε την αρμοδιότητα να γνωμοδοτεί εγγράφως ή προφορικά, να παρίσταται ενώπιον των Δικαστηρίων ως αντιπρόσωπος του Δημοσίου, ενώ κάθε άλλος δικηγόρος - πληρεξούσιος του Δημοσίου διοριζόταν από τον Υπουργό Οικονομικών μετά από πρόταση του Δικαστικού Συμβούλου. Σημειώνεται ότι ο Δικαστικός Σύμβουλος είχε την αρμοδιότητα να συγκαλεί Συμβούλιο με άλλους δικηγόρους των Αθηνών και, ως προεδρεύων του Συμβουλίου, να προκαλεί έγγραφη γνωμοδότηση επί των υποβληθέντων ζητημάτων και υποθέσεων.

Η θέση του Δικαστικού Συμβούλου, ήταν πολύ σημαντική, και για πρώτη φορά κάποιος δημόσιος υπάλληλος απολάμβανε «μακροβιότητα», αμετάκλητος για ορισμένο χρονικό διάστημα για πέντε (5) έτη. Προς απόδειξη αυτού, αρκεί να σημειωθεί ότι ο μηνιαίος μισθός του Δικαστικού Συμβούλου ανερχόταν σε 800 δρχ., την ίδια περίοδο που ο μισθός του Αντιπροέδρου του Αρείου ήταν 500 δρχ.

Ο Δικαστικός Σύμβουλος έπρεπε να είναι νομομαθής, ενώ η διεξαγωγή των δικών του Δημοσίου είτε από τον ίδιο τον Δικαστικό Σύμβουλο, είτε από Δικηγόρους που διόριζε μέσω αυτού ο Υπουργός Οικονομικών, παρείχε σαφώς μεγαλύτερη εγγύηση.

Παρατηρούμε δηλαδή ότι αν και ο «Δικαστικός Σύμβουλος» δεν αποτέλεσε Ανεξάρτητη Αρχή, εν τούτοις οι αρμοδιότητες του προσομοίαν με τις αρμοδιότητες των σημερινών Νομικών Συμβούλων: εκπροσώπηση στα Δικαστήρια της χώρας του Δημοσίου νομίμως εκπροσωπούμενου (δια του Υπουργού Οικονομικών), γνωμοδοτικές αρμοδιότητες και καθοδήγηση της διοικήσεως ώστε οι ενέργειές της να κινούνται στα πλαίσια της νομιμότητας, αλλά και καθοδήγηση στη σύνταξη νομοσχεδίων.

Πρώτος Δικαστικός Σύμβουλος διορίστηκε το 1867 ο διαπρεπής καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, Βασίλειος Τρ. Οικονομίδης²⁸ ο οποίος γεννήθηκε στην Βυτίνα της Αρκαδίας το έτος 1814 και απεβίωσε στην Αθήνα το έτος 1894. Σπούδασε στο Μόναχο της Γερμανίας και όταν επέστρεψε στην Ελλάδα διορίστηκε υφηγητής του Ρωμαϊκού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και πρωτοδίκης Αθηνών το 1844, προάχθηκε σε εφέτη το 1847, σε αρεοπαγίτη το 1851 και σε αντιπρόεδρο του Αρείου Πάγου το 1861, ασκώντας τα καθήκοντά του αυτά ως το 1867. Στη συνέχεια, έγινε διαδοχικά έκτακτος και επίτιμος καθηγητής της Πολιτικής Δικονομίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Ενώ έφθασε μέχρι τον βαθμό του Αντιπροέδρου του Αρείου Πάγου, δεν διεκδίκησε τη θέση του Προέδρου του Αρείου Πάγου, αλλά προτίμησε να αναλάβει τη θέση του Δικαστικού Συμβούλου του Δικαστικού Τμήματος του Υπουργείου Οικονομικών, την οποία κατείχε από το έτος 1867 έως το έτος 1875. Η θέση αυτή, η οποία δημιουργήθηκε με τον ως άνω ν. ΡΛΓ/1867 είναι η πρόδρομη μορφή αυτής του σημερινού Προέδρου του ΝΣΚ και η θέσπισή της απε-

28. Δ.Α. Δημητριάδου, Απάνθισμα Βιογραφικών, σελ. 125-130. Πρβλ. και Νικ. Δημητρακοπούλου «Ο Οικονομίδης, Νομικά Ενασχολήσεις, τομ. 2».

τέλεσε το πρώτο στάδιο της διαδικασίας για τη δημιουργία του θεσμού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Ο Βασίλειος Οικονομίδης είναι μέχρι και σήμερα γνωστός, ως ο κορυφαίος νομοδιδάσκαλος του 19ου αιώνα και το όνομά του κοσμεί, εδώ και δεκαετίες μία από τις πλέον εμβληματικές αίθουσες διδασκαλίας της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, καθώς και την αίθουσα επιστημονικών εκδηλώσεων στον 2ο όροφο της κεντρικής υπηρεσίας του ΝΣΚ. Η συμβολή του στην γέννηση της Νομικής Επιστήμης μετά την εμπέδωση του Νεώτερου Ελληνικού Κράτους -κυρίως από πλευράς ιδιωτικού δικαίου αλλά όχι μόνον- υπήρξε καθοριστική, όπως μαρτυρούν η πολυετής και άκρως επιτυχής διδασκαλία του στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών αλλά και το όλο συγγραφικό του έργο. Αξίζει να αναφερθούν ενδεικτικά, εκτός από τις άλλες μελέτες του στο πεδίο του ρωμαϊκού δικαίου περί δικαιοπραγιών: Το «Εγχειρίδιον της Πολιτικής Δικονομίας» (1855)-εξ ου και του αποδόθηκε ο τίτλος του «πατέρα της Ελληνικής πολιτικής δικονομίας» και τα «Στοιχεία του Αστικού Δικαίου», με έμφαση στις γενικές αρχές και το εμπράγματο δίκαιο (α' και β' τόμοι, 1877-1879, γ' τόμος, 1886-1893). Εκλέχθηκε Πρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών (1859-1860) και τρεις φορές Κοσμήτορας της Νομικής Σχολής του (1849-1850, 1857-1858, 1864-1865). Δηλαδή, στην ουσία, υπήρξε ο θεμελιωτής και πρώτος Πρόεδρος του μετέπειτα Νομικού Συμβουλίου του Κράτους²⁹. Η αίγλη του Βασιλείου Οικονομίδα προσέδωσε στη νέα θέση πρόσθετο κύρος και μεγάλη αποτελεσματικότητα στην επίλυση των δικαστικών υποθέσεων του Υπουργείου Οικονομικών. Κατά τη θητεία του φρόντισε και συνέστησε για πρώτη φορά εκκρεμών δικών του Δημοσίου, το οποίο ενημερωνόταν τακτικά. Τακτικά επίσης εξέδιδε ενημερωτικό φυλλάδιο στο οποίο καταγραφόταν αναλυτικά οι δίκες που κέρδιζε το Δημόσιο, αλλά και αυτές που έχανε το Δημόσιο. Μέχρι τότε δεν υπήρχε μητρώο δικογραφιών με αποτέλεσμα οι δικογραφίες να περιφέρονται από τα γραφεία της διοικήσεως στα γραφεία συχνά αδιάφορων για τις υποθέσεις του Δημοσίου Δικηγόρων. Με τη συστηματοποίηση αυτή το Δημόσιο άρχισε να κερδίζει πολλές δίκες (περίπου τα 3/4 των δικών, στις οποίες αυτό ήταν ενάγων ή εναγόμενο³⁰).

Μετά την παραίτηση από τη θέση του Δικαστικού Συμβούλου του Βασιλείου Οικονομίδα το έτος 1875, τη θέση αυτή κατέλαβε ο Δικηγόρος Αριστείδης Ι. Κιάππες. Στη συνέχεια, μετά την παραίτηση του τελευταίου, το 1877, Δικαστικός Σύμβουλος διορίστηκε ο Μιχαήλ Ν. Ταταράκης στις 11 Μαΐου 1877, υπό το καθεστώς πριν την ψήφιση του νόμου ΑΚΑ (1021) της 22ης Ιουνίου 1882, *Περί Νομικών Συμβούλων*.

Ο Μιχαήλ Ταταράκης γεννήθηκε στη Μήλο το 1838 και πέθανε εκεί το 1886, όντας εν ενεργεία Δικαστικός Σύμβουλος επικεφαλής του Δικαστικού Τμήματος του Υπουργείου Οικονομικών. Ήταν γιός του Νικολάου Μ. Ταταράκη (από την ομώνυμη παλαιά αρχοντική οικογένεια της Μήλου) και της Εργίνας Ιω. Μικέλη. Σπούδασε στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, αναδείχθηκε διδάκτορας την 1η Δεκεμβρίου 1859, και ακολούθησε δικαστική σταδιοδρομία μέχρι και το βαθμό του Αρεοπαγίτη. Η θητεία του (μετά τη λήξη

29. Π. Παυλόπουλος από Βλ. χαιρετισμό του Προέδρου της Δημοκρατίας κ. Προκόπη Παυλοπούλου κατά την τελετή μνήμης για τον Βασίλειο Οικονομίδα.

30. Βλ. και Γ. Δημακόπουλος-Χ. Δημακοπούλου όπου ανωτέρω σελ. 290.

της πρώτης πενταετίας) ανανεώθηκε για μία διετία, την οποία δεν συμπλήρωσε λόγω του θανάτου του στις 28/29 Απριλίου 1886, σε ταξίδι του στη Μήλο.³¹ Προς τιμήν του η αίθουσα συνεδρίασης της Ολομέλειας του ΝΣΚ, με αριθμό 302 στον 3ο όροφο ονομάστηκε «Αίθουσα Μιχαήλ Ταταράκη».

Στο μεταξύ, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες εκ μέρους των Δικαστικών Συμβούλων να αντιμετωπίσουν τον όγκο των εκκρεμών υποθέσεων, τον Ιούνιο του έτους 1882³², ήταν εκκρεμείς ενώπιον των Δικαστηρίων της χώρας 7.000 υποθέσεις (3000 στην Αθήνα και 4000 στην επαρχία).

Ο Μιχαήλ Ταταράκης παρακολουθώντας τη λειτουργία της οργάνωσης της υποστήριξης των συμφερόντων του Δημοσίου από το διορισμό του ως Δικαστικός Σύμβουλος στο Δικαστικό Τμήμα του Υπουργείου Οικονομικών (11 Μαΐου 1877), διέγινωσε τις ατέλειες των ισχυόντων τότε θεσμών στην πράξη και θέλησε να συμβάλει με τις προτάσεις του για την αναθεώρηση της σχετικής νομοθεσίας, με πάθος και αυστηρότητα επιδιώκοντας λυσιτελέστερες και οικονομικότερες διατάξεις. Πρότεινε λοιπόν την λήψη δύο σημαντικών μέτρων για τη βελτίωση της κατάστασης.

7. Ειδικός Δικαστικός Αντιπρόσωπος στην Εφορία

Σαν πρώτο βήμα, με εισήγησή του, ψηφίστηκε ο νόμος με αριθμ. ΠΜΔ/(944) της 21ης Απριλίου 1882, «Περί διορισμού ειδικού υπαλλήλου παρά τη Εφορία Αττικής» δηλαδή μονίμου ειδικού δικαστικού αντιπροσώπου του Δημοσίου στην Οικονομική Εφορία Αττικής, με αρμοδιότητα να υποστηρίζει τις δίκες του Δημοσίου και του Εκκλησιαστικού Ταμείου. Ο ειδικός αυτός δικαστικός αντιπρόσωπος έπρεπε να έχει διατελέσει Πρωτοδίκης τουλάχιστον για μία διετία ή δικηγόρος παρά Πρωτοδίκαις τουλάχιστον για μία εξαετία ή παρ' Εφέταις τουλάχιστον για μία τετραετία.

Σαν επόμενο βήμα με εισήγησή του ψηφίστηκε ο νόμος με τον οποίο ιδρύθηκε το Νομικό Συμβούλιο σαν συλλογικό όργανο!

II. Περίοδος από το 1882 έως το 1940

(περίοδος σύστασης και αρχικής εδραίωσης του ΝΣΚ)

1. Ο Ν ΑΚΑ' (1021) «Περί Νομικών Συμβούλων»

Τον Μάιο του 1882 με πρόταση του Δικαστικού Συμβούλου, Μιχαήλ Ταταράκη, ο Υπουργός Παύλος Καλλιγιάς έκανε σπουδαία τομή: υπέβαλε στη Βουλή «*νομοσχέδιον περί νομι-*

31. Ο Μ. Ταταράκης είχε παντρευτεί την Αικατερίνη Μοδινού και είχε αποκτήσει πέντε τέκνα, εκ των οποίων δύο αγόρια. Η χήρα και τα ανήλικα τέκνα του έλαβαν σύνταξη από την 1η Μαΐου 1886. Ο Μ. Ταταράκης είχε τιμηθεί ως Ταξιάρχης του Τάγματος του Σωτήρος στις 22 Ιουνίου 1882, κατά την υπογραφή του Νόμου υπ' αριθμ., ΑΚΑ (1021) της 22ης Ιουνίου 1882, *Περί Νομικών Συμβούλων*. βλ. Χ. Δημακοπούλου, ο.α.

32. Όπως πληροφορούμαστε από τα Πρακτικά της Βουλής, Συνεδρίαση 85της 14/6/1882 Εφημερίς των Συζητήσεων της Βουλής, Περίοδος Θ', Σύνοδος Α'.

κών συμβούλων, κατανεμομένων εις όλα τα υπουργεία και συγχρόνως συναποτελούντων επιτροπήν γνωμοδοτικήν εις όλα τα ζητήματα τα νομικά τα όποια καθ' ημέραν αναφύονται»³³. Σαν εισηγητική έκθεση του νομοσχεδίου αυτού υποβλήθηκε ένα κείμενο του Μιχαήλ Τατάρακη, που είναι και ο συντάκτης του νομοσχεδίου, στο οποίο αξίζει να αναφερθούμε, γιατί από τη μελέτη του προκύπτει πλήθος πληροφοριών και συμπερασμάτων για την πολιτική κατάσταση της χώρας και την κατάσταση της δικαιοσύνης την εποχή εκείνη. Οι Υπουργοί που υπέγραψαν την αιτιολογική αυτή έκθεση ήταν οι Χαρίλαος Τρικούπης, Κωνσταντίνος Λομβαρδός, Παύλος Καλλιγιάς, Γεώργιος Ρούφος και Δημήτριος Γεωργίου Ράλλης.

Παραθέτω όσα διαδραματίστηκαν, όπως περιγράφονται στο βιβλίο των Γ. Δημακόπουλου-Χ. Δημακοπούλου «Η Δικαστική υπεράσπιση των συμφερόντων του Δημοσίου 1833-1882»:

«Κατά τήν συζήτησιν ώμίλησαν μόνον βουλευταί τής αντιπολιτεύσεως. Έλαβον τόν λόγον οι Βουλευταί Ιωάννης Αντωνόπουλος, Αθανάσιος Πετιμεζάς, Αλέξανδρος Κουμουνδούρος, Γεώργιος Ζηνόπουλος, Ηλίας Ποταμιάνος, Νικόλαος Στεφανίδης, Κωνσταντίνος Κωνσταντόπουλος, Γεώργιος Μίλησης, Δημητράκης Παν. Τζάνες, Δημήτριος Δημητρακάκης. Αντιθέτως δεν μετέσχον εις τήν συζήτησιν ο Υπουργός των Οικονομικών Παύλος Καλλιγιάς και ο Υπουργός τής Δικαιοσύνης Δημ. Ε Ράλλης, ενώ ελάχιστα παρενέβησαν ό Πρόεδρος τής Βουλής Σπυρίδων Βαλαωρίτης και ό Πρόεδρος του Υπουργικού Συμβουλίου Χαρ. Τρικούπης. Οι ομιλήσαντες ήσαν όλοι δικηγόροι, οι όποιοι μάλιστα είχαν αναλάβει υπεράσπιν των συμφερόντων τού Δημοσίου ενώπιον των δικαστηρίων.

Η επιθετικότητα των αγορεύσεων ήτο μεγάλη διότι καταφανώς το δικηγορικών σώμα ήτο ενωχλημένον διά την απώλειαν της παρ' αυτού υπερασπίσεως των συμφερόντων τού Δημοσίου, έργου το οποίον ίσως καθ' αυτό δεν ήτο ιδιαιτέρως προσοδοφόρον, αλλά προσέφερεν εις τούς δικηγόρους αίγλην καί προβολήν υπό τήν έννοιαν της επιδείξεως προς αυτούς της ευνοίας τής εκάστοτε Κυβερνήσεως. Χαρακτηριστικώς ανέφερεν ό Αδ. Πετιμεζάς, ο όποιος είχε διατελέσει και Υπουργός των Οικονομικών και είχε χειρισθεί τοιαύτας υποδέσεις: «Όλοι οι δικηγόροι, ουδενός εξαιρουμένου, από τού ανώτατου μέχρι του κατωτάτου, εάν ο Υπουργός των Οικονομικών δεν στέλλη εις αυτούς δίκας, λέγουν: Δεν ενθυμήθητε και ημάς, δεν ηδυνάμεθα και ημείς να υπερασπισθώμεν τα συμφέροντα του Δημοσίου;».

Η βασική κατηγορία των αγορευσάντων εστρέφετο κατά της ιδιότητας των οιονεί ως εμμίσθων δικηγόρων μελλόντων να διορισθούν νομικών συμβούλων. Και επί τη ευκαιρία, τινές εκ τών βουλευτών έσπευσαν να αναμνησθούν της αποτυχίας του θεσμού των εμμίσθων δικηγόρων τού Δημοσίου κατά το διάστημα των ετών 1856-1860. Ούτως, ο Αθ. Πετιμεζάς αγορεύων ετόνισεν ότι; «Πρέπει να ενθυμηθήτε ή πρέπει να μάθητε μάλλον, ότι κατά τα 1857 καί 1858, όταν ήσαν διωρισμένοι έμμισθοι δικηγόροι, απεστάλησαν εις τους εμ-

33. Συνεδρίαση με αρ. 66 τής 8ης Μαΐου 1882/Εφημερίς των Συζητήσεων τής Βουλής. Περίοδος Θ' Σύνοδος Α' Εν Αθήναις 1883, σελ. 687.

μίσθους δικηγόρους δικογραφία και όταν μετά παρέλευσιν πολλών ετών διετάχθη ή επιστροφή των δικογραφιών, επεστράφησαν πολλάί εξ αυτών φέρουσαι την σφραγίδα του Υπουργείου των Οικονομικών την τεθείσαν όταν απεστάλησαν.

Και ό Δημ. Δημητρακάκης προσέθεσε τα εξής: «Δεν έχω να παραθέσω ειμή συγκεκριμένες τινάς περιστάσεις εκ των οποίων αποδεικνύει πόσον επιβλαβής είναι η αφαίρεσις αφάιρεσις των δικών του δημοσίου από του συναγωνισμού των Δικηγόρων. Εχω δε ενταύθα δύο σπουδαίους μάρτυρας, τον κ. Σταφανίδη και τον κ. Καλλιγάν, Υπουργόν των Οικονομικών. Οτε κύριοι, προ είκοσι πέντε ετών είχομεν εμμίσθους δικηγόρους, ήσαν μεταξύ αυτών και δύο εκ των σπουδαιοτέρων δικηγόρων των Αθηνών.

- Νικ. Σεφανίδης: τον «Εμμαν.» Κόκκινον και «Γεώργ. Α.» Κυπαρίσσην.

- Δημ. Δημητρακάκης: Μάλιστα. Μετά τρία έτη, ότε κατηργήθη το σύστημα αυτό, ο καταργήσας αυτό Υπουργός μακαρίτης Σίμος με έστειλεν, όντα τότε υπάλληλον του Υπουργείου των Οικονομικών, ίνα παραλάβω τας δικογραφίας από τα γραφεία των σπουδαιών εκείνων δικηγόρων. Τας εύρον, κύριοι, κατά τά 9/10 δεδεμένas όπως τας παρέδωκεν ο κομίσας αύτάς κλητήρ του Υπουργείου, καί το παραδοξότερον ότι ούτε τα πληρεξούσια έγγραφα ήσαν αποσφραγισμένα.»

Πάντως η επίθεση των βουλευτών της αντιπολιτεύσεως δεν εμπόδισε τελικώς την ψήφιση του νομου αυτού. Αξίζει να σημειωθεί ότι το εισηγητικό κείμενο του Μιχαήλ Ταταράκη υπογράφηκε την 8η Μαΐου 1882 από το σύνολο των Υπουργών της Κυβερνήσεως Τρικούπη, δηλαδή από τους: Χαρίλαο Τρικούπη, Κωνσταντίνο Λομβαρδό, Παύλο Καλλιγά, Γεώργιο Ρούφο καί Δημήτριο Γ. Ράλλη.

Ο Μιχαήλ Ταταράκης σαν επιχειρήματα για τη θέσπιση του νέου συστήματος των Νομικών Συμβούλων προέβαλε: τις ατέλειες των θεσμών και της νομοθεσίας, τις αδυναμίες των δημοσίων υπηρεσιών, την κακή τήρηση των δημοσίων αρχείων και την ανικανότητα από τους Δικηγόρους και τη διοίκηση να αντιμετωπίσουν την αρπακτικότητα των ιδιωτών κατά της περιουσίας του δημοσίου, που τη θεωρούσαν σαν «νόμιμη λεία του πολέμου για την ανεξαρτησία», αλλά και την ανάγκη της παρακολουθήσεως των εκκρεμών υποθέσεων κάθε υπουργείου με συνέπεια και συνέχεια. Πρότεινε μάλιστα οι Νομικοί Σύμβουλοι των λοιπών Υπουργείων υπό την προεδρία του Συμβούλου του Υπουργείου Οικονομικών να λειτουργήσουν σε συμβούλιο σαν νομοπαρασκευαστική επιτροπή γιά την κεντρική Διοίκηση ώστε να αποτραπεί στο μέλλον η θέσπιση νόμων ή η λήψη μέτρων που μπορούσαν να γεννήσουν απαιτήσεις αποζημιώσεων έναντι του Δημοσίου.

Ο Μιχαήλ Ταταράκης απέδωσε την αποτυχία του θεσμού του Δικαστικού Συμβούλου στο ότι δεν μπορούσε να λειτουργήσει σαν συλλογικό όργανο, όποτε δεν είχε πολλές δυνατότητες να καταργήσει συμβιβαστικά μεγάλο αριθμό δικών. Αυτή η δυνατότητα δίνεται στο νέο θεσμό του Νομικού Συμβουλίου.

Αξίζει να παρατεθεί ολόκληρο το κείμενο της ιστορικής αυτής εκθέσεως του Μιχαήλ Ταταράκη.

«Κύριε Υπουργέ!

Τα της διεξαγωγής των δικών του Δημοσίου παρέσχον πάντοτε αφορμήν εις σπουδαίαν μελέτην και εξέτασιν, διότι το ζήτημα τούτο ου μόνον άμεσον έχει σχέσιν προς τα του Κράτους οικονομικά, αλλά και ουσιωδώς επιδρά εις την παγίωσιν του προς τους νόμους σεβασμού, εις την εμπέδωσιν της καλής πίστεως και επ' αυτής εν γένει της δημοσίας ηθικής και τάξεως. Το Δημόσιον υπέρ πάντα άλλον διάδικον προστάτευσεν την περιουσίαν του και υπερασπιζόμενον κατά των προβαλλομένων αποζημιώσεων, αίτινες πηγάζουσι κατά το πλείστον ως εκ της εφαρμογής των νόμων από τα προς τούτο τεταγμένα όργανά του, καθήκον έχει να απέχει από παντός συστήματος συντελούντος εις την παρέλκυσιν της δίκης και ουδαμώς τείνοντος εις την ταχείαν, όσον ένεστι, λύσιν των αμφισβητούμενων νομικών ζητημάτων ή την εξακρίβωσιν των επί της λύσεως της διαφοράς ουσιώδη εξασκούντων επιρροήν πραγματικών ισχυρισμών.

Δεν είναι αντικείμενον της προκειμένης Εκθέσεως η διατύπωσις των λόγων δι' ους τοσούτος είναι ο αριθμός των εκκρεμών και των εκάστοτε εισαγομένων ενώπιον των δικαστηρίων δικών του Δημοσίου. Περιορίζομαι εις ολίγα μόνον, εφ' όσον ταύτα συνελούσιν εις το να καταδείξωσι την χρησιμότητα και το κατεπείγον του μέτρου, όπερ πρόκειται να καθιερωθή αν επιψηφισθή το περί Νομικών Συμβούλων νομοσχέδιον.

Γνωστά εισί τα αίτια ένεκα των οποίων, αμέσως μετά την αποκατάστασιν των πραγμάτων εν Ελλάδι, πλείσται όσαι ανεφύησαν δικαστικά μεταξύ του Δημοσίου και ιδιωτών διαφοραί αντικείμενον έχουσαι την αναγνώρισιν δικαιώματος κυριότητος ή άλλων εμπραγματικών δικαιωμάτων επί της ακινήτου κτήσεως. Εις την κυριότητα του Δημοσίου, και δυνάμει του δικαιώματος του πολέμου και δυνάμει των συνομολογηθεισών συνθηκών, περιήλθον πλείστα όσα ακίνητα κτήματα η αναγνώρισις όμων των τοιούτων δικαιωμάτων ήτον επόμενον να προκαλή εκάστοτε δικαστικούς αγώνας καθ' όσον αυτή εξήρτητο εκ της εξακριβώσεως ωρισμένων τινών προυποθέσεων. Αι αυταί δε έκτακτοι περιστάσεις παρέσχον προσέτι αφορμάς εις το να προκύψωσι και πολλαί άλλαι προσωπικά μεταξύ του Δημοσίου και των ιδιωτών διαφοραί. Ούτε το Δημόσιον παρίστατο ως ο τας πλειοτέρας έχων ενώπιον των δικαστηρίων διαφοράς διάδικος, και δεν συνεπληρώθη προσέτι πολύ χρονικόν διάστημα αφ' ότου επεραιώθησαν σχεδόν εντελώς αι από τας προεκτεθείσας αιτίας προκύψασαι διαφοραί.

Εν τούτοις, αυτό το γεγονός το ότι το Δημόσιον πολλές εκέκτητο ακινήτους κτήσεις, εκτός δ' άλλων ειδικωτέρων λόγων, αι της Διοικήσεως ατέλειαι και ελλείψεις υπήρξαν και είναι εισέτι γονιμωτάτη πηγή τοιούτων δικαστικών διενέξεων και διαφορών.

Ατέλεια θεσμών τινών και οργανικών νόμων, έλλειψις της οφειλομένης προσοχής περί την εκπλήρωσιν των εις τα δημόσια όργανα ανατιθεμένων καθηκόντων, έστιν ότε εν γνώσει παράβασις τούτων, άγνοια πολλάκις περί την προσήκουσαν εφαρμογήν και ερμηνείαν των κειμένων νόμων και διατάξεων, συνήθης απρονοησία εις το να καταβάλληται ή προσήκουσα μέριμνα περί εξασφαλίσεως των μέσων της αποδείξεως και πάντων εν γένει των στοιχείων από τα οποία καθίσταται εφικτόν ν' αρυσθή τις ό,τι απαιτείται διά την προσήκουσαν υπεράσπισιν, αν διαφωνία εγερθή, η μη μονιμότης των υπαλλήλων, ενίοτε δε η

μη προσήκουσα εκλογή τούτων, η έλλειψις τάξεως εν τοις δημοσίοις αρχείοις συνετέλεσαν και συντελούσιν εις το να γεννώνται απαιτήσεις αποζημιώσεως ουχί ευτελείς, να παρατείνηται η εκδίκασις τούτων ενώπιον των δικαστηρίων, ανέφικτον δε ν' αποβαίνει και εις τον έχοντα τας συμβιβαστικωτέρας διαθέσεις να μορφώση εδραϊάν πεποίθησιν περί τοιαύτης εξωδίκου λύσεως, όταν μάλιστα αυτή ήρτηται κατά το πλείστον από τήν εξακρίβωσιν πραγματικών περιστατικών.

Εναργεστέραν απόδειξιν τούτου παρέχουσιν αι ως εκ της εφαρμογής των αφορώντων να περί καταστάσεως και περί προβιβασμού των στρατιωτικών νόμων.

Από της εποχής κατά την οποίαν τα δικαστήρια παρεδέχθησαν την του Αξελού αγωγήν, επιδικάσαντα εις αυτόν αποδοχάς Ταγματάρχου και ποσόν ουχί ευτελές, δεν δύναται να θεωρηθή ως υπερβολή το ότι έχουσι καταβληθή περί τα 2 1/2 εκατομμύρια δραχμών και πλέον εις τοιαύτης φύσεως δικαστικής αποζημιώσεως. Εις είκοσι περίπου ανθυπασπιστάς τοποθετηθέντας εις απεριόριστον άδειαν, δυνάμει του Νόμου του 1871, έχουσι καταβληθή, συνεπεία αποφάσεων του Αρείου Πάγου, περί τας 15 και 20.000 δραχμών εις έκαστον, νέαι δ' έκάστοτε προκαλούνται από τούτους δίκαι οσάκις ήθελον προκληθή προβιβασμοί άλλων.

Γνωσταί είσιν επίσης αι εκ της εφαρμογής του περί εκτάκτων στρατιωτικών μέτρων Νόμου ΧΟΔ' εγερθείσαι δίκαι, συνέπεια των οποίων ήτο να υποχρεωθή το Δημόσιον να καταβάλη περί τας 250.000 δραχμάς εις τους τεθέντας εις αποστρατείαν, ενώ αφ' ετέρου κατεβάλλοντο αποδοχαί ενεργείας εις εκείνους δι' ων συνεπληρώθησαν αι εκ της αποστρατεύσεως των άλλων κενωθείσαι θέσεις. Ούτω δε, ως εκ των συνεχώς εγειρομένων τοιούτων δικών, καθιερώθη, εκτός των δια του νόμου αναγεγραμμένων καταστάσεων των αξιωματικών και άλλη, ήτοι η κατάστασις εκείνων οίτινες χωρίς να παρέχωσιν υπηρεσίαν λαμβάνουσι λόγω αποζημιώσεως αποδοχάς ενεργείας συνεπεία δικαστικών αποφάσεων, δι' ων ανεγνωρίσθη το παράτυπον της αποστρατεύσεως των, κατά πάντα δε νέον προβιβασμόν άλλων αξιωματικών και νέαν εγείρουσι δίκην διατεινόμενοι ότι παρεβιάσθη η αρχαιότης των.

Κατά τας διατάξεις προσέτι των κειμένων νόμων, τα φορολογικά στελέχη παρελθόντων ετών σπουδαιότατον αποτελούσιν υπέρ της κατοχής του Δημοσίου τίτλον· εν τούτοις, ου μόνον τα τοιαύτα αλλά και πλείστα άλλα έγγραφα, ουσιωδέστατα παρέχοντα στοιχεία, εξέλιπον εντελώς από τ' αρχεία της δημοσίας υπηρεσίας.

Αν δε ληφθώσιν υπ' όψιν αι ως εκ της εκτελέσεως των δημοσίων έργων προκύπτουσαι διαφοραί, η μη διοργάνωσις ειδικών δικαστηρίων καθόσον αφορά την εκδίκασιν των διαφορών του αμφισβητουμένου διοικητικού, και πολλοί άλλοι ευνόητοι και διά τούτο παραλειπόμενοι λόγοι, δεν δύναται τις να εκπλαγή εις το άκουσμα ότι περί τας τρεις χιλιάδας υφίστανται εκκρεμείς διαφοραί και ότι απλούσταται δίκαι, αναγόμεναι μάλιστα εις διοικητικές εκτελέσεις, δισσυνίζονται ενώπιον των δικαστηρίων ως εκ της καταχρήσεως του ενδίκου της εφέσεως μέσου επί πάσης περί αποδείξεως αποφάσεως.

Ουδείς δύναται να μη ανομολογήση ότι πολύτιμοι χορηγήθησαν και χορηγούνται υπηρεσίαι από πολλούς των δικηγόρων εις ους ανετέθησαν και ανατίθενται προς υπεράσπισιν ενώπιον των δικαστηρίων δίκαι του Δημοσίου· αληθές είναι όμως αφ' ετέρου οτι σπου-

δαίς και το σύστημα τούτο κατέδειξεν ελλείψεις, ως εκ των οποίων ματαιούται η δια πολ-
λούς λόγους, εξαιρετικώς δε δια τα συμφέροντα του Δημοσίου, υπαγορευομένη ταχύτης
περί την διεξαγωγήν. Και ανέφικτον και ουχί συντελεστικόν απεδείχθη το να ανατίθεται η
τοιαύτη υπεράσπισις εις λίαν περιωρισμένον αριθμόν δικηγόρων· δεν είναι ευχερές, προ-
κειμένου μάλιστα περί ενεργείας δημοσίας υπηρεσίας, το ν' αποποιηθή η ταύτην διαχειρι-
ζομένη αρχή ή ν' αποφεύγη από του να χορηγή απασχόλησιν δια της αναθέσεως της υπε-
ρασπίσεως δικών και εις άλλα πρόσωπα τα αυτά περιβεβλημένα προσόντα ή δυνάμενα ως
εκ της φύσεως της υποθέσεως αποτελεσματικώς να προστατεύσωσι τα συμφέροντα του
Δημοσίου.

Τούτου ένεκα ηυρύνθη, εφ' όσον ήτο εφικτόν, ο δια τας δίκας του Δημοσίου κύκλος των
δικηγόρων· αλλ' όταν ληφθή υπ' όψιν: 1) το γλίσχρον της αμοιβής ήν δύναται να χορη-
γή το Δημόσιον, ισχυούσης εισέτι, ως μη ώφειλε, της δικηγορικής διατιμήσεως του έτους
1836, το προσωρινόν της οποίας αυτός ούτος ο Νομοθέτης κατέδειξεν, διατάξας ότι επί του
παρόντος προσδιωρίσθησαν τα της αμοιβής ως εκανονίσθησαν εν τη ανωτέρω διατιμήσει·
2) ότι οι δικηγόροι πλείστας άλλας ως εκ των καθηκόντων των εκουσιν ασχολίας· 3) ότι δεν
ήτον εφικτόν εις άμεσον συνάφειαν να διατελώσι προς τα γραφεία της Κεντρικής Υπηρεσί-
ας, όπως αρύωνται τα προς υπεράσπισιν των δικαιωμάτων του Δημοσίου στοιχεία· 4) ότι
κατ' ανάγκην ανυπέρβλητοι πολλάκις παρεμβάλλονται δυσχέρειαι του καταρτισμού συμ-
βουλίου περί της από κοινού μετ' άλλων εξετάσεως ου μόνον των αναφυσόμενων επί ωρι-
σμένων δικών ζητημάτων, αλλά και προς γνωμοδότησιν επί άλλων αντικειμένων της Δι-
οικήσεως εν γένει, πρόδηλον αποβαίνει ότι και το σύστημα τούτο της διεξαγωγής των του
Δημοσίου δικών δεν εκρίθη επαρκές, τούτου δ' ένεκα άλλοτε ετέθη υπό δοκιμασίαν το δι'
εμμίσθων ωρισμένου αριθμού δικηγόρων.

Και το σύστημα όμως τούτο εγκατελείφθη· οι δικηγόροι ούτοι δεν ειργάζοντο από κοινού,
ούτε διετέλουν εις άμεσον συνάφειαν προς την «τοις δημοσίοις γραφείοις υπηρεσίαν».
Έλεγχος αμοιβαίος δεν υπήρχεν, αφού έκαστος κατ' ιδίαν ενήργει, αλλ' ουδ' ήτον εφικτόν
τοιούτος να εξασκηθή από την Κεντρικήν Υπηρεσίαν.

Τα περί του θεσμού του Δικαστικού Συμβούλου.

Κατά το έτος 1867 εισήχθη ο Θεσμός ούτος. Δεν είμαι ο αρμόδιος διά να γνωματεύσω και
αποφανθώ αν ο θεσμός ούτος ανταπεκρίθη εις τας προσδοκίας επί τη βάσει των οποίων
προύκληθη· αν συνετέλεσαν απαρχής της εφαρμογής του και συντελή, εφ' όσον είναι εφι-
κτόν, λόγω της δικαιοδοσίας της δυνάμει τούτου συσταθείσης Αρχής εις το να προφυλάτ-
τη την περιουσίαν του Δημοσίου ή ακριβέστερον το Δημόσιον Ταμείον από των εντέχνων
και επιτηδείων εκείνων επιθέσεων αίτινες περιβέβληνται τον τύπον ποτέ μεν εξωδίκων δι-
αμαρτυρήσεων και αιτήσεων θεραπείας, ποτέ δε τον της δικαστικής επιδιώξεως.

Εις κρείττονα, επίσης, εμού θέσιν είναι να γινώσκωσιν όσοι από της εισαγωγής του θεσμού
τούτου διετέλεσαν υπουργοί ή άλλων υπηρεσιών διευθυνταί αν τα του Δικαστικού Συμ-
βούλου καθήκοντα περιωρίσθησαν εντός του κύκλου, όστις διεγράφη προς τούτο από
τον εισαγαγόντα τον ανωτέρω θεσμόν Νόμον και το προς εκτέλεσιν τούτου Β. Διάταγμα,
η επί πόσον ηυρύνθη ο κύκλος ούτος· οι δε γνώσιν τινα έχοντες περί της διεξαγωγής των

δικών ευκόλως κατανοούσιν εις τι συνίσταται αι ασχολία διηνεκούς εξετάσεως και ενεργείας επί δικογραφιών περί τας 3.000 αφορωσών δίκας, όταν ληφθή μάλιστα υπ' όψιν ότι αι τοιαύται ενέργεια, επί ποινή απωλείας αυτού τούτου του δικαιώματος, πρέπει να διεξάγονται εντός ωρισμένων προθεσμιών και κατά τους προς τούτο διαγεγραμμένους τύπους.

Μόνον εκ της κατ' έτος εν τω Υπουργείω εξελέγξως δικηγορικών πινάκων και άλλων παραπλήσιων αμοιβών, κηρυχθεισών εκτελεστών δια πράξεως των Προέδρων, Ειρηνοδίκων και εισηγητών, επέρχεται οικονομία περί τας 15 και 20.000 δραχμών, χωρίς να υπάρξη ή να δύνηται να υποστηριχθή και εύλογον παράπονον ότι αι τοιαύται περικοπαί δεν εσθηρίζοντο εις τον Νόμον. Κατ' ακριβή δε στατιστικήν, στηριζόμενην επί της εξετάσεως των εκκρεμών και περαιουμένων δικογραφιών, τα 2/3 των του Δημοσίου δικών αποβαίνουσιν υπέρ τούτου, καθόσον τοιαύτη πρέπει βεβαίως να θεωρήται και η έκβασις δίκης κατά την οποίαν αντί των 10.000 δραχμών, ως εξαιτείται ο ιδιώτης, τω επιδικάζονται 100 ή και 1000 μόνον.

Ως αποτυχίαν όμως του θεσμού τούτου και κυριωτέραν αιτίασιν θεωρούσι και αποδίδουσι το ότι δεν καταργείται ανάλογος αριθμός δικών διά συμβιβασμού.

Μετά θάρρους και εν πληρεστάτη συναισθήσει της ευθύνης ην αναλαμβάνω, δύναμαι να ισχυρισθώ και να υποστηρίξω και εκ των πραγμάτων δε ν' αποδείξω ότι αν επί της τοιαύτης λύσεως επέδρων αι περιστάσεις και σκέψεις υπό τας οποίας κατά το πλείστον διατυπούνται τοιαύται περί συμβιβασμών προτάσεις, έπρεπε κατ' έτος να επιψηφίζηται εν τω Προϋπολογισμώ πίστωσις ενός ή και δύο εκατομμυρίων δραχμών, κατά το πλείστον δε τούτο να δαπανάται προς ικανοποίησιν απαιτήσεων καθ' ολοκληρίαν ή εν μέρει ανυποστάτων.

Το Δικαστικόν Τμήμα δεν απέκρουσε ποτέ συμβιβαστικήν λύσιν· τοιαύτη μάλιστα περιστέλλει και ανακουφίζει τούτο από τας ασχολίας του· αλλά δεν δύναται να παραδεχθή το προβαλλόμενον εκάστοτε προς υποστήριξιν τοιούτων συμβιβασμών αξίωμα και δόγμα οτι καί αν δεν ήναι υπεύθυνον κατά τους κειμένους Νόμους εις αποζημίωσιν το Δημόσιον ή αν το καταβλητέον προς τούτο ποσόν ήναι λίαν δυσανάλογον προς το απαιτούμενον, δεν είναι αδικία, υπαγορεύεται μάλιστα από το δίκαιον, να λύηται η διαφορά υπέρ του ιδιώτου, καθ' ον τρόπον διατυπούται παρ' αυτού δια μόνον τον λόγον ότι δεν είναι επαισθητή η ζημία αν ταύτην υποστή το Δημόσιον. Πολύς απαιτείται να παρέλθη χρόνος και πολλάί και διάφοροι να συντρέξωσι περιστάσεις όπως παγιωθή ο προσήκων εις την περιουσίαν του Δημοσίου σεβασμός. Δεν δύναμαι ν' αρνηθώ ότι υπάρχουσι και περιστάσεις, κατά τας οποίας, προκειμένου μάλιστα περί απαιτήσεων μεγάλου ποσού και της λύσεως αμφισβητούμενων ζητημάτων, δεν αποτολμά ν' αναλάβη μόνος την ευθύνη της συμβιβαστικής λύσεως ο Σύμβουλος· εκ της συζητήσεως επί τοιούτων υποθέσεων ασφαλέστερον δύναται να προκύψη η αλήθεια, εμαργής δ' απόδειξις τούτου είναι και το των δικαστηρίων πολυμελές. Επίσης είναι πολύ ενδεχόμενον να μη γίνηται αποδεκτή η προτεινομένη λύσις, καίτοι συμφέρουσα εις το Δημόσιον, διότι εξ ακηδίας η και αμελείας των αρμοδίων προς συλλογήν των αναγκαίων πληροφοριών Αρχών δεν εξηκριβώθησαν, ως έδει, τα πραγματικά περιστατικά ή διεστράφησαν ταύτα. Το Δικαστικόν Τμήμα δεν καλείται να λύση ακαδημαϊ-

κώς τα αναφερόμενα ζητήματα, αλλ' εφ' όσον ταύτα σχετίζονται προς ωρισμένην υπόθεσιν. Η τοιαύτη όμως εξέτασις προϋποτίθησι την εξακρίβωσιν ωρισμένων πραγματικών περιστατικών τα οποία μόνον δια των οργάνων της δύναται να συλλέξη η Κεντρική Υπηρεσία.

Παρέτεινα ίσως πλέον του δέοντος τον περί του θεσμού του Δικαστικού Συμβούλου λόγον, διότι επί της χρησιμότητος τούτου στηριζόμενος επείσθην αδιαστάκτως ότι συμπλήρωμα τούτου πρέπει να θεωρηθή το διά του προκειμένου νομοσχεδίου εισαγόμενον σύστημα, εν περιπτώσει κατά την οποίαν επιτυχής ήθελεν αποβή η των Νομικών Συμβούλων εκλογή, και οικονομικώτερον και ταχύτερον και αποτελεσματικώτερον διεξαχθήσονται αι του Δημοσίου δίκαι, αφού εν συμβουλίω καταρτιζομένω, κατά τα εν τω Νομοσχεδίω διατυπούμενα, πρόκειται να ωρίζονται τα ζητήματα εκείνα εκ των οποίων, ως αμφισβητούμενων, θέλει προκληθή η του δικαστού ψήφος.

Το μέτρον τούτο διαφέρει ουσιωδώς από εκείνο το του διορισμού εμμίσθων δικηγόρων· οι ει ους ανατεθήσεται η υπεράσπισις των δικών είναι δημόσιοι υπάλληλοι, συνεργάζονται εν τω Υπουργείω, ευρίσκονται εις άμεσον συνάφειαν προς την Κεντρικήν εν γένει Υπηρεσίαν, από την οποίαν και δι' ης σχεδόν πάντοτε λαμβάνονται τα προς διατύπωσιν της προσήκουσας υπερασπίσεως στοιχεία· δεν υπάρχει ανάγκη διαμοιβής αλληλογραφίας· εν περιπτώσει απορίας τινός πρόχειρος υφίσταται ο συνεργάτης και συνεξεταστής της υποθέσεως. Ο εκ της φύσεως δε και της υπηρεσίας ταύτης και του τρόπου της διεξαγωγής της αμοιβαίος έλεγχος παρέχει, προς τοις άλλοις, τα εκέγγυα αποτροπής από πάσης επιβλαβούς ενεργείας· όπερ δε σπουδαιότατον, παρέχεται τον μέσον της ασφαλεστέρας επιτυχίας του σκοπού, δίνον και ο του Δικαστικού Συμβούλου προουκλήθη θεσμός, ήτοι της συμβιβαστικής λύσεως της διαφοράς, αφ' ου, κατά την σχετικήν εν τω νομοσχεδίω διάταξιν, η υπόθεσις υποβληθήσεται υπό την βάσανον ουχί ενός αλλά τριών μέλων.

Δια του συστήματος τούτου παρέχεται προσέτι μορφώσεως ειδικοτήτων σχετικώς προς διαφορούς της υπηρεσίας κλάδους, διοριζομένων ειδικών συμβούλων και παρά τοις άλλοις Υπουργείοις· περιορισθήσονται δε βεβαίως και αι δίκαι ως εκ του περιορισμού των αφορμών από τας οποίας πηγάζουσιν αύται, αφού οσάκις αναφυή απορίαν πρόχειρον θέλει έχει τον συμβουλευέσοντα και γνωμοδοτήσοντα επί των ζητήματων ο αρμόδιος Υπουργός.

Εκτός δε της ειδικής δικαιοδοσίας, ήτις κατά τον νομοσχέδιον ανατίθεται εις τινάς των Νομικών Συμβούλων, ήτοι της εκδικάσεως των εφέσεων κατά των επί των λαθρεμποριών και της εφαρμογής του [επί του] χαρτοσήμου νόμου εκδιδομένων αποφάσεων, η γνώμη του αυτού συμβουλίου δύναται να προκαλήται και επί της διατυπώσεως νομοσχεδίων και των προς εκτέλεσιν των νόμων αναγκαίων διαταγμάτων.

Κατά την πρώτην εφαρμογήν του νόμου τούτου ως εκ της πληθύος των δικών, των εκάστοτε διεξαγομένων αποδείξεων και άλλων ως εκ της φύσεως των καθηκόντων των Νομικών Συμβούλων προκυπτόντων λόγων, αναμφισβητήτως παρασταθήσεται η ανάγκη να προσληθώσι και άλλοι δικηγόροι, μεχρισού τακτοποιηθώσι τα του αντικειμένου τούτου. Δια του νομοσχεδίου λαμβάνεται πρόνοια περί θεραπείας της ανάγκης ταύτης, διατυπω-

θαισών και των αναγκαίων εγγυήσεων όπως εξασφαλισθή η χρήση του δικαιώματος τούτου εν δεδικαιολογημέναις μόνον περιπτώσεσιν.

Υπολείπεται ήδη εν τέλει να εξετασθή αν σχετικώς προς τα ήδη δαπανώμενα, οικονομικώτερον είναι το του νομοσχεδίου σύστημα. Απεδείχθη ανωτέρω ότι η σπουδαιότερα οικονομία είναι η ως εκ της ταχύτητος της διεξαγωγής των δικών συνέπειαν της οποίας θέλει εΐσθαι και ο περιορισμός τούτον και η εξασφάλισης της υπέρ του Δημοσίου εκβάσεως, όταν μάλιστα η λύσις της διαφοράς ήρτηται από την εξακρίβωσιν πραγματικών περιστατικών. Και ανεξαρτήτως όμως της οικονομίας ταύτης οικονομικώτερον είναι το προτεινόμενον μέτρον, διότι, και αν δαπανάται το αυτόν ποσόν, διαρρυθμίζονται όμως καταλλήλως διά της αυτής δαπάνης και άλλαι της δημοσίας υπηρεσίας λειτουργίαι.

Δια την αντιμισθίαν δικηγόρων περιλαμβανομένων και των δι' αντιγραφικά επιδόσεις και άλλας προς διεξαγωγήν των δικών εργασίας δαπανών (αΐτινες άλλοτε υπήγοντο υπό το άρθρον 1 του 16 Κεφαλαίου του Προυπολογισμού, Αποζημιώσεις δικαστικών αποφάσεων, από δε του έτους 1879 υπήχθησαν από το άρθρον 2 του αυτού Κεφαλαίου), δαπανώνται κατ' έτος περί τας 130.000-140.000 δραχμών. Από το ποσόν τούτο δαπανώνται εις καθαράς δικηγορικής αμοιβάς κατ' έτος περί τας 90.000 ή 100.000 δραχμάς, και εκ τούτων περί τας 55.000 ή 60.000 δραχμών εις τους εν Αθήναις δικηγόρους, αιδ' υπολειπόμεναι 30.000 - 40.000 δραχμαί δαπανώνται εις τας προμνησθείσας ανάγκας της υπηρεσίας, διότι μόνος δι' αντιγραφικά δικογράφων των εν τη πρωτεύουσι δικαστηρίων δαπανάται κατ' έτος, συνεπεία συμβολαίου συνταχθέντος κατά το 1873, το ποσόν των 8.400 δραχμών.

Εις αντιμισθίαν δε των Νομικών Συμβούλων - διότι η του Δικαστικού υπάρχει και ήδη - και των διορισθησομένων γραφένων δαπανηθήσονται περί τας 63.000 κατ' έτος δραχμαί.

Εν Αθήναις, τη 6 Μαΐου 1882

Μετά προσήκοντος σεβασμού

Ο Δικαστικός Σύμβουλος

Μ. Ταταράκης».

Παρά τις αντιρρήσεις των Βουλευτών της αντιπολιτεύσεως, τελικά το νομοσχέδιο ψηφίστηκε από τη Βουλή την 16 Ιουνίου 1882³⁴, υπογράφηκε από τον Βασιλέα Γεώργιο Α' την 22 Ιουνίου 1882 και πήρε αριθμό ΑΚΑ' (1021) «Περί Νομικών Συμβούλων».

Με τον νόμο αυτό διαμορφώθηκε ειδικό πλέγμα διατάξεων που διασφάλιζε αποτελεσματικά τα συμφέροντα του δημοσίου τόσο από την αρπακτικότητα των ιδιωτών, όσο και από την αδιαφορία των δημοσίων υπαλλήλων.

34. Συνεδρίαση 97 της 16-6-1882, Εφημερίς των Συζητήσεων της Βουλής, Περίοδος Θ', Σύνοδος Α' σελ. 1206, βλ. και Γ. Δημακόπουλου-Χ. Δημακοπούλου «Η Δικαστική υπεράσπιση των συμφερόντων του Δημοσίου 1833-1882» σελ. 295.

Συγκεκριμένα η λειτουργία του νέου θεσμού του «Νομικού Συμβουλίου» του Κράτους προβλέφθηκε ως εξής:

Εκτός από τη θέση του Δικαστικού Συμβούλου στο Υπουργείο Οικονομικών, ιδρύθηκαν επτά θέσεις Νομικών Συμβούλων με εξαετή θητεία, στα υπόλοιπα υπουργεία με αρμοδιότητα α) την διεξαγωγή των δικών του Δημοσίου και της περιουσίας του Εκκλησιαστικού Ταμείου ενώπιον των δικαστηρίων και β) τη γνωμοδότηση σε διάφορα αντικείμενα της διοικήσεως.

Τρεις από τους επτά αυτούς Συμβούλους οριζόταν ως Ειδικοί Σύμβουλοι, ο ένας εκ των οποίων είχε την ευθύνη των Υπουργείων Εσωτερικών και Δημ. Εκπαιδεύσεως, ο δεύτερος των Υπουργείων Στρατιωτικών και του «πολεμικού κλάδου» του Υπουργείου Ναυτικών και ο τρίτος των Υπουργείων Εξωτερικών, Δικαιοσύνης και του «Εμπορικού Κλάδου» του Υπουργείου Ναυτικών.

Ετσι ο νέος θεσμός του Νομικού Συμβουλίου λειτουργούσε σαν συλλογικό όργανο υπό την Προεδρία του Δικαστικού Συμβούλου για τη σύνταξη γνωμοδοτήσεων. Οι γνωμοδοτήσεις αφορούσαν όλα τα νομικά θέματα των Υπουργείων, αλλά και τη συμβιβαστική κατάργηση των δικών και έπρεπε να γίνουν αποδεκτές από τον Υπουργό Οικονομικών. Μάλιστα, για την καλύτερη υπεράσπιση των συμφερόντων του Δημοσίου ενώπιον των Δικαστηρίων κάθε υπόθεση έπρεπε να προπαρασκευάζεται σε συμβούλιο από τρεις τουλάχιστον Νομικούς Συμβούλους υπό την προεδρία Δικαστικού Συμβούλου. Για τη νομιμοποίηση των Νομικών Συμβούλων ενώπιον των Δικαστηρίων αρκούσε απλή εξουσιοδότηση υπογεγραμμένη από τον Δικαστικό Σύμβουλο.

Πολύ σημαντικό βήμα για την αποτελεσματικότητα του νέου θεσμού στην υπεράσπιση των συμφερόντων του Δημοσίου ήταν και η καθιέρωση της εξαετούς θητείας των Νομικών Συμβούλων για τους λόγους που αναφέραμε ανωτέρω.

Το βέβαιο είναι ότι το νέο μέτρο αποτέλεσε την απαρχή της οργανώσεως και λειτουργίας του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους όπως αυτό υφίσταται σήμερα.

Η μεγάλη σημασία που δόθηκε στην οργάνωση αυτή της νομικής υπηρεσίας του Δημοσίου καταδεικνύεται εκ του γεγονότος ότι ενώ ο Δικαστικός Σύμβουλος είχε βαθμό Αντιπροέδρου Αρείου Πάγου, οι αποδοχές του (800 δραχμές μηνιαίως) ήταν μεγαλύτερες του Αντιπροέδρου Αρείου Πάγου και ότι ενώ ο Νομικός Σύμβουλος είχε βαθμό Αρεοπαγίτου, οι αποδοχές του (700 δραχμές μηνιαίως) ήταν μεγαλύτερες του Αρεοπαγίτου που ελάμβανε 450 δρχ. μηνιαίως.

Το Νομικό Συμβούλιο με τη διοικητική του ιδιότητα ήταν **το μόνο γνωμοδοτικό σώμα της διοικήσεως για κάθε νομικό ζήτημα**, ταυτόχρονα όμως και διοικητικό δικαστήριο.

2. Το Νομικό Συμβούλιο σαν Διοικητικό Δικαστήριο

Στη συνέχεια εκδόθηκε ο Ν ΑΘ' (1999) της 29ης Φεβρουάριου 1892, *Περί μεταρρυθμίσεως διατάξεων τινων του τελωνειακού οργανισμού*, με τον οποίο επεκτάθηκε η αρμοδιότητα του Νομικού Συμβουλίου σαν Διοικητικού Δικαστηρίου. Εκτός από την εκδίκαση των

εφέσεων «κατά των επί των λαθρεμποριών και της εφαρμογής του [επί του] χαρτοσήμου νόμου εκδιδόμενων αποφάσεων» στην αρμοδιότητα του Νομικού Συμβουλίου υπάχθηκαν στο εξής κάποιες κρίσεις επί διαφορών τελωνειακής φύσεως (άρθρ. 12, 13, 14, 15, 16) καθώς και ο Ν ΒΟΕ' (2075) της 5ης Αυγούστου 1892, *Περί συμπληρώσεως και μεταρρυθμίσεως των παγίων φορολογικών νόμων* (άρθρ. 11), με τα άρθρα 9 και 11 του οποίου ανατέθηκε στο Νομικό Συμβούλιο και η εκδίκαση των προσφυγών κατά των οριστικών καταλόγων επί των φόρων των οικοδομών και επιτηδευμάτων.

Συγκεκριμένα δικάζε αρχικά σε πρώτο και τελευταίο βαθμό, μετά δε το 1899 κατ' έφεση συγκεκριμένες «παραβάσεις του νόμου επί του δικαιώματος καταναλώσεως του καπνού».

Ως Διοικητικό Δικαστήριο 2ου βαθμού³⁵ συγκροτούνταν από τον Δικαστικό Σύμβουλο και τους ειδικούς Νομικούς Συμβούλους του Υπ.Δικαιοσύνης και Εσωτερικών με αρμοδιότητα την εκδίκαση ορισμένων διαφορών σχετικά με την εφαρμογή τελωνειακών και φορολογικών νόμων. Στην αρμοδιότητα του ανήκε και η εκδίκαση των εφέσεων «επί των τελωνειακών και των επί της εφαρμογής των περί χαρτοσήμου και περί τελών των παιγνιοχάρτων νόμων αποφάσεων».

Λόγω της αρμοδιότητας αυτής το Νομικό Συμβούλιο έχει καταγραφεί και ως «διοικητικό Δικαστήριο δευτέρου βαθμού»³⁶.

3. Οι Νομικοί Σύμβουλοι μετά τον Μ. Ταταράκη

Μετά την έκδοση του Ν ΑΚΑ' «Περί Νομικών Συμβούλων» διορίσθηκαν σαν Νομικοί Σύμβουλοι οι εξής³⁷:

1) Διονύσιος Π. Στεφάνου (Ζάκυνθος 1835 - Αθήναι 1916), Αρεοπαγίτης, Διδάκτωρ της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου των Παρισίων, 1861, δικηγόρος. Απεχώρησε κατά το 1890 δια να πολιτευθεί με την παρότρυνση του Χαρ. Τρικούπη, με σημαντική ακολούθως σταδιοδρομία. Μέλος της Επιτροπής Συντάξεως Αστικού Κώδικος. Ταξίαρχης του Τάγματος του Σωτήρος (1886).

2) Ευάγγελος Δ. Σανόπουλος (Άργος 1834 - Αθήναι 1890), Πρόεδρος Εφετών Κερκύρας. Διδάκτωρ της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, 1863. Ταξίαρχης του Τάγματος του Σωτήρος (1886). Απεχώρησε την 15ην Ιουλίου 1888.

3) Ανδρέας Πάγκαλος, Αρεοπαγίτης. Διδάκτωρ της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, 1859. Ταξίαρχης του Τάγματος του Σωτήρος (1886). Απεχώρησεν το έτος 1886, οπότε διορίσθηκε Δικαστής στα Μικτά Δικαστήρια Αλεξανδρείας.

35. Βλ. Χ. Δημακοπούλου «Ο Δικαστικός Σύμβουλος Μιχαήλ Ν. Ταταράκης και η συγκρότηση του Νομικού Συμβουλίου 22 Ιουνίου 1882», Τιμ.Τομ. ΝΣΚ.

36. Βλ. Γεωργίου Ί. Αγγελοπούλου, Καθηγητή του Διοικητικού Δικαίου εις το Πανεπιστήμιον Αθηνών, «Σύστημα Διοικητικού Δικαίου».

37. Χ. Δημακοπούλου «Ο Δικαστικός Σύμβουλος Μιχαήλ Ν. Ταταράκης και η συγκρότηση του Νομικού Συμβουλίου 22 Ιουνίου 1882», Τιμ.Τομ. ΝΣΚ.

4) Κωνσταντίνος Ιωάννου Σημαντήρας (Άργος 1841 - Αθήναι 1927), Πρόεδρος Εφετών Κερκύρας, Αρεοπαγίτης 1877. Διδάκτωρ της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, 1863. Απεχώρησε την 15ην Φεβρουαρίου 1883. Αργότερα εκλέχθηκε Πρόεδρος του Αρείου Πάγου (1891-1911) και στη συνέχεια Ταξιάρχης του Τάγματος του Σωτήρος (1893). Συγγραφέας ανεκδότου έργου: *Ερμηνεία Ποινικού Νόμου* (σελ. 1084).

5) Ιωάννης Δ. Καλογερόπουλος (Δίβρη Ηλείας 1828 - Αθήναι 1911), πρώην Εφέτης, Αντεισαγγελεύς του Αρείου Πάγου, Νομάρχης, Δικηγόρος. Απεχώρησε κατά το 1894, μετ' ευαρεσκείας. Ταξιάρχης του Τάγματος του Σωτήρος (1886).

6) Γεώργιος Δημ. Αντωνόπουλος (Ναύπλιον 1847 - Αθήναι 1902), Εφέτης, Διδάκτωρ της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, 1868. Η θητεία του δεν ανανεώθηκε και απεχώρησε μετ' ευαρεσκείας. Έκτοτε Δικηγόρος Αθηνών. Χρυσούς Σταυρός του Τάγματος του Σωτήρος (1886).

7) Μιλτιάδης Κωνστ. Ράλλης (Αθήναι 1838 -1922), Διδάκτωρ της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, 1861. Δικηγόρος Αθηνών. Η θητεία του δεν ανανεώθηκε κατά το 1888. Γιος του πολύ γνωστού τυπογράφου της εποχής Κωνστ. Αλ. Ράλλη, ανηψιός του Καθηγητή του Πανεπιστημίου Γεωργίου Αλ. Ράλλη και πατέρας του Καθηγητή του Πανεπιστημίου Κωνσταντίνου Μ. Ράλλη. Υπήρξε ο εκδότης του σημαντικού νομικού περιοδικού «Ο Σόλων». *Τιμήθηκε με τον Χρυσό Σταυρό του Τάγματος του Σωτήρος* (1886).

Στη θέση του Διονυσίου Π. Στεφάνου διορίσθηκε στη συνέχεια ο Κωνσταντίνος Γ. Μακάς (Αθήναι, 1845 -1928).

Στη θέση του Κωνσταντίνου Ι. Σημαντήρα διορίσθηκε στη συνέχεια ο Χρηστός Γ. Πετρόπουλος (Πάτραι 1838 - Αθήναι 1906).

Στη θέση του Ανδρέου Πάγκαλου διορίσθηκε στη συνέχεια ο Αριστείδης Γ. Γλαράκης (Αθήναι, 1836-1914).

Στη θέση του Ευαγγ. Δ. Σανοπούλου διορίσθηκε στη συνέχεια ο Αριστομένης Θ. Θεοδωρίδης (Πύργος 1841-Αθήναι 1924).

Στη θέση του Γεωργίου Δ. Αντωνοπούλου διορίσθηκε στη συνέχεια ο Σπυρίδων Στεφ. Ευκλείδης (Αθήναι, 1848- 1918).

Στη θέση του Μιλτιάδου Κ. Ράλλη διορίσθηκε στη συνέχεια ο Γεώργιος Δ. Καρυτινός (Ναύπλιον, 1840-1918), και

Στη θέση του Ιωάννου Δ. Καλογεροπούλου διορίσθηκε στη συνέχεια ο Μεσολογγίτης Απόστολος Δ. Λυμπεράκης, Εισαγγελεύς Εφετών Λαρίσης, Διδάκτωρ της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, 1870, ο οποίος συνταξιοδοτήθηκε το έτος 1900. Ταξιάρχης του Τάγματος του Σωτήρος 1893.

4. Ο Ν ΒΧΜΓ΄ (2643) της 21ης Ιουλίου 1899

Ο πρώτος νόμος με τον οποίο τροποποιήθηκε το αρχικό κείμενο του ιδρυτικού του ΝΣΚ νόμου εκδόθηκε προς το τέλος του 19ου αιώνα.

Πρόκειται για τον Ν ΒΧΜΓ' (2643) της 21ης Ιουλίου 1899, *Περί μεταρρυθμίσεως των άρθρων 2 και 7 του περί Νομικών Συμβούλων, ΑΚΑ' Νόμου*, του οποίου η αιτιολογική έκθεση³⁸ αξίζει να παρατεθεί στη συνέχεια, γιατί από αυτή βγαίνουν χρήσιμες πληροφορίες για τη λειτουργία των οικονομικών υπηρεσιών και τη νομική πραγματικότητα της εποχής.

Για την ιστορική του αξία παραθέτω και το κείμενο του νόμου αυτού.

«ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

επί του νομοσχεδίου περί μεταρρυθμίσεως των άρθρων 2 και 7 του περί Νομικών Συμβούλων Νόμου.

Προς την Βουλήν

Η ανάγκη της επιμελούς και επιστημονικής διεξαγωγής των ενώπιον των εν Αθήναις δικαστηρίων εισαγομένων πολλών και πολλάκις σπουδαίων δικαστικών υποθέσεων του Δημοσίου και του Εκκλησιαστικού Ταμείου, αι δυσχέρειαι αίτινες εκ της ασαφείας διατάξεων πολλών διοικητικών και οικονομικών νόμων ανεφαίνοντο κατά την εφαρμογήν των και η ταχύτερα και μάλλον δικαία εκδίκασις των εφέσεων κατά των αποφάσεων των αρμοδίων Αρχών επί παραβάσεων των τελωνειακών νόμων, των νόμων περί χαρτοσήμου και των τελών των παιγνιοχάρτων προεκάλεσαν τον περί Νομικών Συμβούλων του 1882, ΑΚΑ' Νόμον, δυνάμει του οποίου διωρίσθησαν επτά τοιούτοι, οίς εν γένει μεν ανετέθη η των δικαστικών υποθέσεων διεξαγωγή, ωρίσθησαν δ' εκ τούτων ειδικοί δια τινά των Υπουργείων προς γνωμοδότησιν επί των υποβαλλομένων αυτοίς υπό της υπηρεσίας των Υπουργείων αντικειμένων και εις τους ειδικούς τοιούτους των Υπουργείων των Εσωτερικών και της Δικαιοσύνης ανετέθη όπως μετά του Δικαστικού Συμβούλου εκδικάζωσι τας εφέσεις κατά των ειρημένων αποφάσεων των αρμοδίων Αρχών, άλλ' ολίγον μετά την εφαρμογήν του Νόμου τούτου και έτι μάλλον μετά τινά έτη από ταύτης κατεδείχθη ότι η τοιαύτη της υπηρεσίας διαίρεσις ήτο πλημμελής, διότι οι ειδικοί ούτοι Νομικοί Σύμβουλοι, εις ους και τα άλλα ανετέθησαν καθήκοντα, μόνον εν περιπτώσει κωλύματος αναπληρούμενοι παρά των άλλων, δεν επήρκουν εις την εκπλήρωσιν τούτων, διότι το πλείστον του χρόνου της δυνατής εργασίας των εξηντλείτο εις την μελέτην των δικαστικών υποθέσεων, την προπαρασκευήν της υπερασπίσεως και την ενώπιον των εν Αθήναις δικαστηρίων παράστασιν των εις εξ καθ' εβδομάδα συνεδριάσεις αυτών, διότι αι γνωμοδοτήσεις των Υπουργείων των Εσωτερικών και της Δημοσίας Εκπαιδεύσεως αφ' ενός και του Υπουργείου των Στρατιωτικών και του πολεμικού κλάδου του επί των Ναυτικών πολλαπλασιάζοντο και διότι διά των επελθόντων Νόμων περί καπνού, περί μονοπωλίων και περί οίνων ανετέθη τω ειρημένω τριμελεί Συμβουλίω του άρθρου 7 του, ΑΚΑ' Νόμου και η εκδίκασις των εφέσεων κατά των αποφάσεων των αρμοδίων Αρχών διά τας παραβάσεις των διατάξεων των ειρημένων νόμων, επί πάσι δε διά των άρθρων 9 και 11 του ΒΟΕ' Νόμου του 1892 ανετέθη τω αυτώ συμβουλίω και η εκδίκασις των προσφυγών κατά των οριστικών καταλόγων επί των φόρων των οικοδομών και επιτηδευμάτων και ούτως επήλθεν ώστε να εκδίδωνται κατ' έτος

38. Όπως παρατίθεται αυτούσιο στη μελέτη της Χ. Δημακοπούλου «Ο Δικαστικός Σύμβουλος Μιχαήλ Ν. Ταταράκης και η συγκρότηση του Νομικού Συμβουλίου 22 Ιουνίου 1882», Τημ.Τομ. ΝΣΚ.

αποφάσεις μεν επί εφέσεων κατά των αποφάσεων τελωνειακών Αρχών, εφόρων και ταμιών μέχρι του αριθμού 1711, αποφάσεις δε επί προσφυγών μέχρι του αριθμού 2691, εκτός των αποφάσεων αίτινες εκδίδονται υπό της Ολομελείας του Νομικού Συμβουλίου συνεπεία αιτήσεων αναθεωρήσεως κατά των υπό του τριμελούς Συμβουλίου επί των κατά τελωνειακών αποφάσεων εκδιδομένων επικυρωτικών αποφάσεων του.

Την δυσχέρειαν ταύτην εν τη υπηρεσία των ειδικών Νομικών Συμβούλων προτιθέμενος να άρω και καταστήσω μάλλον ευχερή και ταχυτέραν την διεξαγωγήν της, υποβάλλω Σχέδιον Νόμου δι' ου καταργούνται τα άρθρα 2 και 7 του Νόμου, ΑΚΑ' Περί Νομικών Συμβούλων και αντικαθίστανται δια των εν τω νομοσχεδίω, καθ' α εν εκάστω των Υπουργείων διορίζεται ειδικός Νομικός Σύμβουλος και ούτω καταμερίζεται εις πάντας η υπηρεσία των γνωμοδοτήσεων, λαμβάνουσι δε πάντες άνευ διακρίσεως αρχαιότητος μέρος εις το τριμελές Συμβούλιον προς εκδίκασιν των εφέσεων κατά των αποφάσεων των αρμοδίων Αρχών επί των παραβάσεων των ειρημένων νόμων και προς εκδίκασιν των προσφυγών κατά των οριστικών φορολογικών καταλόγων των φόρων των οικοδομών και επιτηδευμάτων, διότι ούτω καθίσταται η σύγχρονος συγκρότησις τριών Συμβουλίων αποτελουμένων υπό του Δικαστικού Συμβούλου και δύο εκ των Νομικών Συμβούλων, όπερ τα μέγιστα θέλει συντελέσει και εις την ταχυτέραν εκδίκασιν και θέλει εις πάντας τους Νομικούς Συμβούλους καταμερίσει την εις δύο μόνους εκ τούτων δια του πρην νόμου επιβληθείσαν υπηρεσίαν, παρακαλώ δε την Βουλήν να ψηφίσει τούτο.

Εν Αθήναις τη 12 Μαΐου 1899

Ο επί των Οικονομικών Υπουργός και Βουλευτής Παρνασσίδος

Α.Ν. Σιμόπουλος

ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΝ ΠΕΡΙ μεταρρυθμίσεως των άρθρων 2 και 7 του περί Νομικών Συμβούλων Νόμου.

Τα άρθρα 2 και 7 του Νόμου, ΑΚΑ' περί Νομικών Συμβούλων καταργούνται και αντικαθίστανται δια των επομένων.

Άρθρον 2

Εκ των Νομικών Συμβούλων διορίζεται εις ειδικός Σύμβουλος παρ' εκάστω των Υπουργείων, τη προτάσει του επί των Οικονομικών Υπουργού και του παρ' ω διορισθήσεται Υπουργείου δια Β. Διατάγματος, οίτινες είτε μόνοι είτε από κοινού μετά του Δικαστικού Συμβούλου και των άλλων Νομικών Συμβούλων γνωμοδοτούσιν επί των αντικειμένων τα οποία ήθελον υποβληθή αυτοίς από την υπηρεσίαν του Υπουργείου παρ' ω είναι διορισμένοι. Απόντων τούτων επ' αδεία ή ασθενούντων ή ληξάσης της υπηρεσίας τινός αυτών μέχρις άρσεως του ειρημένου κωλύματος ή συμπληρώσεως της θέσεως τα καθήκοντα αυτών ταύτα ανατίθενται προσωρινώς άλλω Νομικώ Συμβούλω δι' αποφάσεως των ανωτέρω Υπουργών, κωλυομένου δε τινός προς γνωμοδότησιν επί ωρισμένου αντικειμένου υποβάλλονται τα έγγραφα τω Δικαστικώ Συμβούλω προς γνωμοδότησιν μετά την υπ' εκείνου επιστροφήν των εγγράφων συν τη δηλώσει του κωλύματος.

Άρθρον 7

Ο Δικαστικός Σύμβουλος ή ο αναπληρών αυτόν οπωσδήποτε κωλυόμενον, μετά δύο εκ των Νομικών Συμβούλων άνευ διακρίσεως αρχαιότητας δικάζουν επί των εφέσεων και αποφάσεων των αρμοδίων Αρχών, ων η εκδίκασις δυνάμει ειδικών νόμων ανετέθη εις το κατά το άρθρον 7 του Νόμου, ΑΚΑ' Συμβούλιον και επί των, κατά τ' άρθρα 9 και 11 του, ΒΟΕ' του 1892 προσφυγών κατά των οριστικών φορολογικών καταλόγων των φόρων των οικοδομών και επιτηδευμάτων, αποφαινόμενοι κατά πλειονοψηφίαν, καταχωριζομένης εν ταις αιτιολογίαις της αποφάσεως επί τη αιτήσκει του τυχόν μειονοψηφούντος και της γνώμης αυτού. Εν περιπτώσει ισοψηφίας προσλαμβάνεται και τέταρτον μέλος εκ των Νομικών Συμβούλων προς νέαν της υποθέσεως εξέτασιν. Αι αποφάσεις του Συμβουλίου τούτου, εκδιδόμεναι επ' ονόματι του επί των Οικονομικών Υπουργείου, και υπογραφόμεναι παρά πάντων των δικασάντων, εισί τελεσίδικοι και εκτελεσταί, ουδενός επιτρεπομένου κατ' αυτών ενδίκου μέσου, εκτός των επί εφέσει κατ' αποφάσεων τελωνειακών Αρχών και επί παραβάσει τελωνειακών νόμων εκδιδομένων, εφ' ων επιτρέπεται άπαξ αίτησις περί αναθεωρήσεως των κατά τας περιπτώσεις καθ' ας τούτο συγχωρείται υπό των Νόμων, ΑΘ' του 1892 και ΒΥΙΖ' του 1896, κατά τας διατάξεις των οποίων αύτη υποβάλλεται και εκδικάζεται υπό της ολομελείας του Νομικού Συμβουλίου, μη αναστέλλουσα την εκτέλεσιν της αποφάσεως καθ' ης αύτη.

Τας αποφάσεις του Συμβουλίου αποστέλλει προς εκτέλεσιν εις τας αρμοδίας Αρχάς ο Δικαστικός Σύμβουλος ο αναπληρών αυτόν.

Εν Αθήναις τη 12 Μαΐου 1899

Ο επί των Οικονομικών Υπουργός

και Βουλευτής Παρνασσίδος

Α. Ν Σιμόπουλος».

5. Η κατάσταση της δικαιοσύνης στα τέλη του 19ου αιώνα

Περί τα τέλη του 19ου αιώνα η κατάσταση στην ελληνική κοινωνία, αλλά και στη δικαιοσύνη ειδικότερα δεν ανταποκρινόταν καθόλου στις αντίστοιχες ιδιότητες ενός κράτους δικαίου. Οι βουλευτές του κυβερνώντος κάθε φορά κόμματος, σαν εκπρόσωποι μιάς κοινωνίας αδιαμόρφωτης ακόμη πολιτικά, είχαν πολύ μεγάλη επηρροή στις ζωές των πολιτών³⁹.

39. Χαρακτηριστικό της κατάστασης που επικρατούσε είναι το απόσπασμα που παρατίθεται (Αναστασίου Βυζαντίου, Έργα, σελ. 110-11 (1893): «Το επί τουρκίας αρματωλίκι έτεκε γνήσιον τέκνον το βουλευτικόν αξίωμα... (οι βουλευταί). Είναι αυτό τούτο δικτάτορες.... Εις ουδέν χρηματιστήριον της Ευρώπης πιστεύομεν να γίνονται τόσαι δοσοληψίαι, όσαι εν τω αχυρώνι εκείνω όστις εν Αθήναις καλείται βουλευτήριον. Πρέπει να χορτάσουσι οι συγγενείς, πάντες ει δυνατόν, οι ψηφοφόροι εκάστου βουλευτού. Ιδού λοιπόν ο προυπολογισμός του κράτους και τα δημόσια λειτουργήματα: φάγετε και ευφρανθείτε! Πάσαι αι επαρχιακαί θέσεις πρέπει να περιέθωσι αναποφεύκτως εις τους οπαδούς της θριαμβευσάσης φατρίας. Γενική λοιπόν προγραφή των αντιφρονούντων. Δυστυχείς ούτοι! Ου μόνο εκβάλλονται εκ των θέσεων, αλλά και φορολογούνται αδίκως και φυλακίζονται και απαγγόνται ως νεοσύλλεκτοι και

Οι αντίπαλοι απολύονται, φορολογούνται άδικα και φυλακίζονται χωρίς να μπορούν να βρουν δικαιοσύνη ενώπιον των Δικαστηρίων, τις θέσεις καταλαμβάνουν οι ψηφοφόροι. Η Ελλάδα είχε την εποχή εκείνη το υψηλότερο ποσοστό δημοσίων υπαλλήλων σε όλο τον κόσμο⁴⁰. Οι θέσεις όμως των δημοσίων υπαλλήλων άλλαζαν χέρια σε κάθε κυβερνητική μεταβολή. Οι Δικαστές, τουλάχιστον μέχρι το έτος 1911, δεν τολμούσαν να ορθώσουν ανάστημα γιατί δεν απολάμβαναν ισοβιότητας και μονιμότητας.

Σημειώτέον ότι για το θέμα της ισοβιότητας και μονιμότητας υπάρχει πρόβλεψη και στα προϋσχύσαντα του Συντάγματος του 1911 Συντάγματα. Στο άρθρο 86 του Συντάγματος του 1864 επαναλήφθηκε η όμοια και στο προηγούμενο Σύνταγμα του 1844 διάταξη περί ισοβιότητας των Δικαστών. Όμως οι συνταγματικές αυτές διατάξεις παρέμειναν ανεφάρμοστες στην πράξη και η όλη κατάσταση στο χώρο της δικαιοσύνης ήταν δραματική.

Τελικώς, το σύνταγμα του 1911, μεταξύ άλλων ρύθμισε τα της δικαστικής εξουσίας στα άρθρα 87-97, ενώ το άρθρο 88 αυτού αναφέρεται στην ισοβιότητα και μονιμότητα των δικαστικών υπαλλήλων.

Στις συζητήσεις που προηγήθηκαν της ψήφισης του Συντάγματος του 1911 στη Βουλή μετά την ανάληψη της πρωθυπουργίας από τον μεγάλο εκσυγχρονιστή Ελευθέριο Βενιζέλο, προβλήθηκαν απόψεις υπέρ της προσωρινής αναστολής της συνταγματικής διάταξης του άρθρου 88. Ο τότε Υπουργός Δικαιοσύνης Νικόλαος Δημητρακόπουλος αντιτάχθηκε σθεναρά στις απόψεις αυτές. Αξίζει να παρατεθούν κάποια αποσπάσματα από την αγόρευση του, από την ανάγνωση των οποίων προκύπτει ανάγλυφη η δεινή εικόνα της Ελληνικής Δικαιοσύνης την εποχή εκείνη (1864 έως 1911):⁴¹

«Ν. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ (Υπουργός Δικαιοσύνης).

Προτίθεται κύριοι βουλευταί να είπω επί του ζητήματος ευθύς εξ αρχής την γνώμην μου προς την Βουλήν: Αντιτίθεται απολύτως προς πάσαν αναστολήν της ισοβιότητος υπό οιαδήποτε μορφήν...

Εθεμελιώθη ο θεσμός της ισοβιότητος εις τον χάρτην του Συντάγματος, αλλά κατά τον μέτεπειτα βίον κατηργήθη ολοκλήρως. Φρονείτε ότι υπήρχε ο θεσμός της ισοβιότητος και πράγματι μετά το 1864 ελειτούργησε εν Ελλάδι; Πλανάσθε! Ητο γεγραμμένος ούτος στο χαρτί, αλλά θεσμός ισοβιότητος ζων δεν υπήρχεν! Είναι ανάγκη τάχα να είπω ότι, καίτοι ανεγράφη στο Σύνταγμα ο θεσμός της ισοβιότητος, το δικαίωμα του διορισμού, το δικαίωμα της μεταθέσεως, το δικαίωμα της προαγωγής, αφέθη εις την εκτελεστικήν εξουσίαν την

φιλοξενούσι, κατ' εξαιρετικήν χάριν, τα μεταβατικά, και το φοβερώτερον πάντων, δεν ευρίσκουσι δικαιοσύνην ενώπιον των δικαστηρίων... Τις προστατεύει τον ληστήν, τον έχοντα ισχυρούς συγγενείς ή τον δυνάμενον δι αιματηρών απειλών να επιβάλλη θέλησιν εις τους εκλογείς; Ο Βουλευτής. Τις σώζει τον επί φόνω ή κλοπή δικαζόμενον; ο Βουλευτής!...τις παραλύη την ιεραρχίαν της υπηρεσίας, την πειθαρχίαν του στρατού, το αδέκαστον της δικαιοσύνης; Ο Βουλευτής!...».

40. Κ. Τσουκαλά, Εξάρτηση και αναπαραγωγή σελ. 211.

41. Βλ. Πρακτικά Βουλής, Επετηρίδα Υπ. Δικαιοσύνης έτους 1911 σελ. 357-370 ολόκληρη η αγόρευση Ι. Μουσουρή ο.α. σελ. 137-140.

αχαλίνωτον. Είναι ανάγκη να είπω τίνα σημασίαν έχουν τα δικαιώματα ταύτα εις τας χείρας της Εκτελεστικής Εξουσίας και πόσον ολεθρίως επιδρώσι εις τον δικαστήν, μέχρις αναιρέσεως, πολλάκις μέχρις καταλύσεως της ισοβιότητος και της εκ ταύτης εγγυήσεως; Όταν υπό πολίτευμα ακράτου κοινοβουλευτισμού καταλείπετε ελεύθερον τον διορισμόν, την μετάθεσιν και την προαγωγήν των δικαστικών υπαλλήλων, νομίζετε ότι έχετε ισοβιότητα;

Ητο λοιπόν επόμενο, ήτο φυσικόν υπό τοιαύτην δυσαρμονίαν του Πολιτεύματος προς τους νόμους, αυτή η Πολιτεία να καταστήσει και τους Δικαστάς όργανα εξαρτώμενα απολύτως εκ της εκτελεστικής εξουσίας. Τα εκ τούτου ακολουθήματα εν κοινοβουλευτικώ πολιτεύματι είναι αυτονόητα.

Η εκτελεστική Εξουσία πιεζόμενη υπό των κομμάτων, αυτή ηγωνίζετο και αυτή επρωτοστάτει όπως χρησιμοποίησι τους δικαστάς ως μέσα, ως όργανα κομματικής ενισχύσεως...

Ουδαμού εγκατελείφθη ο δικαστικός κλάδος, ως εγκατελείφθη ο ημέτερος μετά το 1864. Και δεν είναι μόνον το γλίσχρον της μισθοδοσίας. Αλλά και οι δεινότεροι πειρασμοί των αδίκων μεταθέσεων, των ευνοουμένων προαγωγών και των μέσων, δι' ών εγίνετο η κομματική επίθεσις προς εκπόρθησιν των Δικαστών. Η αχαλίνωτος επίθεσις, η οποία πλειστάκις έθεσε τον δικαστήν ή τον δικαστικόν εν γένει υπάλληλον εις το δίλημα ή να αποθάνη ή να υποκύψη! Και είναι θαύμα πώς εις τον κλάδον αυτόν - λέγω δε τούτο με αληθή υπερηφάνειαν- είναι θαύμα εγκείμενον εις την φύσιν του Ελληνικού χαρακτήρος, εις την απλότητα της διαίτης και την λεπτότητα του βίου, πώς δεν εύρεν έδαφος ευδοκιμήσεως το μίasma εκείνο, το οποίο επιπολάζει αλλαχού εις κράτη μείζον ημών προηγμένα εις πολιτισμόν, εις πολιτικήν αγωγήν, εις οικονομικούς όρους, μίasma αποτελούν το δεινότατον ανοσιούργημα δι' ένα δικαστήν!».

Με το άρθρο 102 του ίδιου Συντάγματος θεσπίστηκε η μονιμότητα των δημοσίων υπαλλήλων. Στη συνέχεια έγιναν σημαντικές μεταρρυθμίσεις (δωρεάν παιδεία, απαλλοτρίωση, αγροτική νομοθεσία κ.λπ.) τα πρώτα βήματα για τη δημιουργία ενός σύγχρονου αστικού κράτους κατά τα πρότυπα των δυτικών δημοκρατιών. Όμως οι πόλεμοι που ακολούθησαν έστρεψαν την προσοχή στα εθνικά θέματα και ανέκοψαν την ταχύτητα του εκσυγχρονισμού του κράτους.

6. Φύση των εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων⁴²

Οι δικαστικές υποθέσεις που εκκρεμούν καθ' όλη αυτή την περίοδο ενώπιον των Δικαστηρίων της χώρας (περίπου 7.000 δίκες⁴³) αφορούν κυρίως:

1) Την κυριότητα ακινήτων του Δημοσίου

τα οποία διεκδικούν έλληνες, αλλά και παλιοί Οθωμανοί ιδιοκτήτες που επέστρεψαν στην Ελλάδα μετά την αποκατάσταση της ειρήνης και των διπλωματικών σχέσεων μεταξύ των

42. Βλ. Κ. Λέκκας ο.α. Τα στοιχεία αντλήθηκαν από τις υπάρχουσες σε διάφορα νομικά περιοδικά γνωμοδοτήσεις του ΝΣΚ, το πρωτότυπο των οποίων ενδεχομένως έχει καταστραφεί από πυρκαγιά.

43. Βλ. ανωτέρω έκθεση Ταταράκη 1882.

δύο κρατών. Είναι υποθέσεις που σχετίζονται με τη μετάβαση από το οθωμανικό στο εθνικό δίκαιο, ιδίως στις καλούμενες «νέες χώρες»⁴⁴, τις περιφέρειες που είχαν πρόσφατα προσαρτηθεί στο Ελληνικό Κράτος (Ηπειρος, Αν. Μακεδονία, νησιά Αιγαίου κ.λπ.) και αφορούν στο ιδιοκτησιακό καθεστώς της κτηματικής γης, στα προσκτηθέντα νέα τμήματα του Κράτους. Τα ζητήματα ανέκυψαν, εξαιτίας του γεγονότος ότι η υπαγωγή των λεγομένων «νέων χωρών» στην ελληνική αστική νομοθεσία, με το Ν 147/1914, δεν ήταν πλήρης, αφήνοντας σε ισχύ ένα πεδίο Οθωμανικού δικαίου, το οποίο αφορούσε κατά πρώτον τις *δημόσιες γαίες*, δηλαδή τα δημόσια και βακουφικά κτήματα, αφού τα επ' αυτών δικαιώματα ήταν άγνωστα στη νομοθεσία του «παλαιού κράτους». Με βάση το ιδιότυπο αυτό δίκαιο, αναγνωρίζονταν δικαίωμα κατοχής και νομής (τεσαρούφ), αλλά όχι δικαίωμα κυριότητας (ρεκαμπέ). Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να μην ισχύει διαδοχή από διαθήκη, ούτε κληρονομικό δικαίωμα. Στην περίπτωση θανάτου του κατόχου και νομέα, γινόταν παραχώρηση στους κληρονόμους κατ' εύνοιαν, με καθοριζόμενη από το νόμο τάξη διαδοχής. Χρειάστηκε να περάσει μακρύ διάστημα, προκειμένου να λυθεί νομοθετικά ο «γόρδιος αυτός δεσμός» με τον λεγόμενο Αγροτικό νόμο 2052/1920. Σύμφωνα με το άρθρο 49 του νόμου αυτού, το Δημόσιο παραχώρησε κατά τα 4/5 εξ αδιαιρέτου, το επί όλου του κτήματος δικαίωμα κυριότητας του και έλαβε κατά το 1/5 εξ αδιαιρέτου, το μέχρι τότε δικαίωμα νομής και κατοχής. Τα έσοδα που προέκυπταν για το Δημόσιο, αποδίδονταν στη Γεωργική Τράπεζα Μακεδονίας και Ηπείρου ή τη Γεωργική Τράπεζα Νήσων, ανάλογα την προέλευση του ακινήτου.

Είχαν προηγηθεί ο νόμος ΔΡΛΔ71913 και η Συνθήκη των Αθηνών το 1913, που καθιέρωναν τη γενική αρχή ότι, στις νέες χώρες, οι Ελληνικές Αρχές θα ελάμβαναν υπόψη την Οθωμανική νομοθεσία, όπως ίσχυε, μέχρι την ημέρα της στρατιωτικής κατάληψης και όχι τις τυχόν μετέπειτα ρυθμίσεις.

Ιδιαίτερη περίπτωση εμπλοκής του Οθωμανικού νόμου αποτελούν οι διεκδικήσεις μεγάλων εκτάσεων γης από Ιερές Μονές του Αγίου Όρους, με πιο χαρακτηριστική αυτή της Μονής Βατοπεδίου.

2) Υποθέσεις ανταλλάξιμων πληθυσμών

Πολλές από τις υποθέσεις με τις οποίες ασχολήθηκε το Νομικό Συμβούλιο, σχετίζονται με τη διαδικασία ανταλλαγής πληθυσμών, μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας. Η διαδικασία αυτή, προβλεπόταν από τη Σύμβαση περί Ανταλλαγής μειονοτήτων μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας, η οποία προσαρτήθηκε στη Συνθήκη της Λοζάνης το 1923. Όπως είναι γνωστό, από την ανταλλαγή εξαιρέθηκαν οι μουσουλμάνοι της Δυτικής Θράκης, οι ελληνορθόδοξοι της Κωνσταντινούπολης, της Ίμβρου και της Τενέδου, οι μουσουλμάνοι «αλβανικής καταγωγής», που ήταν εγκατεστημένοι κυρίως στην Ήπειρο (Τσαμουριά), καθώς και οι ελληνορθόδοξοι Αραβες της Κιλικίας. Οι μεταναστεύοντες είχαν το δικαίωμα μεταφοράς της κινητής τους περιουσίας, ενώ οι Μικτές Επιτροπές θα αναλάμβαναν την εκκαθάριση της ακίνητης περιουσίας. Προβλεπόταν επίσης, ότι-Μουσουλμάνοι και Έλληνες, οι οποίοι είχαν εγκαταλείψει Ελλάδα και Τουρκία αντίστοιχα, πριν την 18 Οκτωβρίου 1912 (κήρυξη Α' Βαλκα-

44. Βλ. Κ. Λέκκα ο.α. σελ. 9 επ.

νικού Πολέμου) διατηρούσαν το δικαίωμα της ελεύθερης διάθεσης της περιουσίας τους, μη υπαγόμενοι στην ανταλλαγή, δεν δικαιούνταν όμως να επανέλθουν στο κράτος, από το οποίο είχαν αποχωρήσει, εξοριζόμενοι, ως προς το πρόσωπό τους, με τους ανταλλάξιμους. Η καινοφανής για τα διεθνή δεδομένα απόφαση της υποχρεωτικής ανταλλαγής των πληθυσμών, υπαγορεύθηκε από την αρχή της ομοιογένειας, στο όνομα της οποίας, άλλωστε, είχαν γίνει διωγμοί και εθνοκαθάρσεις. Την πολιτική αυτή, φαίνεται να προώθησε σε μεγάλο βαθμό η Τουρκική διπλωματία. Κατά τις μακρές συζητήσεις για την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάνης, ο αντιπρόσωπός της Riza Nour απέδωσε την επιθυμία της χώρας του για την ανταλλαγή, προκειμένου να απαλλαγεί από τον «Ελληνικό Αλυτρωτισμό»

3) Υποθέσεις ερμηνείας διεθνών συνθηκών

Σε πολλές υποθέσεις, ανακύπτουν ερμηνευτικά και ζητήματα εφαρμογής Συνθηκών και ιδίως της Συνθήκης της Λωζάνης. Για παράδειγμα, σε γνωμοδότηση σχετικά με τη δυνατότητα χρήσης βοσκοτόπων από τους κατοίκους κοινοτήτων, όπως αυτές συστάθηκαν με σχετικό νόμο, ύστερα από την ενσωμάτωση των νέων χωρών, γίνεται αντιδιαστολή της νεοσύστατης αυτής έννοιας της κοινότητας, με την έννοια της εθνικής - αλλοεθνούς κοινότητας. Ως τέτοιες, αναφέρονται η Ελληνική κοινότητα της Αλεξανδρείας, του Καΐρου, οι Μωαμεθανικές κοινότητες της Θεσσαλίας κ.λπ. Σε άλλη γνωμοδότηση, κατά την εξέταση αιτήματος Ρωμάνου υπηκόου, για επιστροφή της κατοικίας του στη Θεσσαλονίκη, που είχε καταληφθεί με ειδικό νόμο κατά την εμπόλεμη περίοδο, γίνεται μνεία των άρθρων 65-68 της Συνθήκης της Λωζάνης, σύμφωνα με τα οποία η Ελλάδα και τα συμβαλλόμενα μέρη, αναλάμβαναν την υποχρέωση να άρουν κάθε εξαιρετικό μέτρο, ως προς την περιουσία των αλλοδαπών, που είχε ληφθεί κατά την περίοδο του πολέμου.

4) Συμβάσεις του Δημοσίου

Με τη θεσμική ιδιότητα του οργάνου προστασίας των συμφερόντων της Πολιτείας, το Ν.Σ. επιλήφθηκε θεμάτων κατάρτισης δημοσίων συμβάσεων⁴⁵.

45. Δύο τέτοιες περιπτώσεις παρουσιάζονται (βλ. Κ. Λέκκα ο.α. σελ. 14) στη συνέχεια, εκ των οποίων η πρώτη, έχει και ιστορικό ενδιαφέρον. Αφορά την ανέλκυση των λειψάνων του Τούρκο - Αιγυπτιακού στόλου στο Ναυαρίνο. Σύμφωνα με τη γνωμοδότηση του Τμήματος Διακοπών του Ν.Σ., η από 9 Αυγούστου 1921 σχετική σύμβαση που υπέγραψε το δημόσιο, θα έπρεπε να κυρωθεί με νόμο επειδή, αφενός με βάση το νόμο περί λογιστικού, θα έπρεπε να προηγηθεί δημοπρασία, αφετέρου, να ληφθούν υπόψη ειδικές διατάξεις του εμπορικού νόμου και του νόμου ΤΣΒ/1856 «περί ναυαγίων και ναυαγιαίρεσεων». Σύμφωνα με αυτές, αρχικά γίνεται πρόσκληση σε ενδιαφερομένους να παρουσιάσουν τις απαιτήσεις τους και αν δεν δικαιωθούν, η δεν προβούν εμπρόθεσμα στη ναυαγιαίρεση, τότε τα ναυάγια καθίστανται δημόσια περιουσία και εκτίθενται σε μειοδοσία. Η εργολαβία της ναυαγιαίρεσης παραχωρείται με αμοιβή (σώστρα), σε αυτόν που θα προσφέρει την επωφελέστερη για το Δημόσιο συμφωνία. Όσον αφορά τα σώστρα, εάν επρόκειτο για απλή περίπτωση, έφταναν στο 1/3 της αξίας του διασσωζόμενου υλικού και σε περίπτωση εκτάκτων κινδύνων, μπορούσαν να ανέλθουν μέχρι το μισό της καθαρής αξίας. Στη συγκεκριμένη όμως σύμβαση, τα σώστρα είχαν οριστεί στο 90% της αξίας των ανελευθερωμένων. Με βάση τα παραπάνω, με τη γνωμοδότηση 17/12-7-1925 κρίθηκε ότι το Δημόσιο δεν δεσμευόταν από επί μέρους διαδικαστικές πράξεις που ήταν σε εξέλιξη, επειδή το αρμόδιο Υπουργείο Γεωργίας δεν δικαιούταν, χωρίς νόμο, να καταρτίσει τη σύμβαση αυτή. Η δεύτερη περίπτωση, σχετίζεται με τις πρώτες υποδομές της χώρας τη δεκαετία του 1930, στους τομείς της

5) Θέματα που προέκυπταν από την εκτέλεση των δημοσίων έργων

6) Θέματα κατά την εκτέλεση των νόμων περί στρατιωτικής ιεραρχίας και μισθοδοσίας⁴⁶

Πρόκειται για διεκδίκηση αποδοχών ενεργείας από στρατιωτικούς που αποστρατεύθηκαν και επιδίωξαν να αναγνωρισθεί δικαστικά το παράτυπο της αποστρατεύσεως τους.

7. Άλλα σημαντικά νομοθετήματα μετά τον ΑΚΑ /1882

Τον Ν ΑΚΑ /1882 ακολούθησαν πολλά άλλα νομοθετήματα της μακράς αυτής περιόδου με τα οποία ρυθμίστηκαν ειδικότερα θέματα οργάνωσης της Διευθύνσεως Δικαστικού του Υπουργείου Οικονομικών, της καταστάσεως του προσωπικού και της λειτουργίας του Νομικού Συμβουλίου.

Επειδή οι νομικοί σύμβουλοι δεν επαρκούσαν να καλύψουν τις ανάγκες, με τον Ν ΑΧΑΒ'/ 1887, ανατέθηκε σε υπαλλήλους της Δ/σεως Διευθύνσεως Δικαστικού του Υπουργείου Οικονομικών που είχαν δίπλωμα Νομικής Σχολής και άδεια δικηγορίας η ενώπιον των πρωτοβαθμίων δικαστηρίων και των Εισηγτηών παράσταση ως αντιπροσώπων του Δημοσίου και του Εκκλησιαστικού Ταμείου με ειδική εντολή του Δικαστικού Συμβούλου, ενώ με τον ο Ν 473/1914 «Περί δικαστικών αντιπροσώπων παρά ταις Οικονομικαίς Εφορίαις» (ΦΕΚ 375/13.12.1914) δόθηκε σε Δικαστικούς Αντιπροσώπους στις Οικονομικές Εφορίες (που

ενέργειας και των μεταφορών. Το Ν.Σ. κλήθηκε να χειριστεί την πολύκροτη υπόθεση « Power » (από το όνομα της ομώνυμης Αγγλικής εταιρείας), η οποία αποτέλεσε ένα μεγάλο πολιτικό, οικονομικό και ασφαλώς νομικό γεγονός της εποχής, εξαιτίας του οικονομικού μεγέθους. Αφορά την σύμβαση « περί προμήθειας ηλεκτρισμού και περί μεταφορών », που κυρώθηκε με το διάταγμα της 17ης Οκτωβρίου 1925, και υπογράφηκε μεταξύ του Ελληνικού Κράτους και ομάδας αναδόχων, οι οποίοι συνέστησαν την «Γενικήν Ελληνικήν Εταιρείαν», μεταξύ των οποίων και η εταιρεία Power. Η εταιρεία αυτή δημιούργησε τρεις επί μέρους εταιρείες (Ηλεκτρική Εταιρεία Παραγωγής, Ηλεκτρική Εταιρεία Διανομής και Ηλεκτρική Εταιρεία Μεταφορών) για την παραγωγή και διανομή ηλεκτρικού ρεύματος και τις μεταφορές, δηλαδή, υπηρεσίες τροχιοδρόμων, τραμ, σιδηροδρόμων Αθηνών - Πειραιώς και σιδηροδρόμων Αθηνών - Κηφισίας. Το ζήτημα που ανέκυψε, αφορούσε μια από τις εταιρείες που συνέστησαν οι ανάδοχοι (Ηλεκτρική Εταιρεία Μεταφορών), η οποία δεν εκπλήρωσε τις συμβατικές υποχρεώσεις της και, το κατά πόσον, οι λοιπές εταιρείες ήταν συνυπεύθυνες. Για το θέμα επιλήφθηκε, η Ολομέλεια του ΝΣΚ, η οποία με τη γνωμοδότηση με αριθμό 971/765/27-4 έκρινε ότι όλες οι εταιρείες που συστάθηκαν μετέπειτα από τους αναδόχους, ευθύνονται συλλογικά έναντι του κράτους (παραχωρητής του έργου), το οποίο δικαιούται να τους προσκαλέσει για την εκτέλεση του έργου και εναλλακτικά να ζητήσει αποζημίωση, να κηρύξει έκπτωτους τους αναδόχους και αυτό, παρά τη διαιρετότητα του αντικειμένου της σύμβασης (ηλεκτρική ενέργεια, μεταφορές). Λόγω του πολύπλευρου ενδιαφέροντος, για το θέμα, εκτός του ΝΣΚ, γνωμοδότησαν επιφανείς νομικοί (οι καθηγητές Θ. Πετιμεζάς, Κ. Δεμερτζής, Κ. Τριανταφυλλόπουλος και Γ. Μαριδάκης).

46. Βλ. απόσπασμα του Μ. Ταταράκη στην έκθεση του που αποτέλεσε την αιτιολογική έκθεση του Ν ΑΚΑ (1021) της 22ας Ιουνίου 1882 «...από της εποχής κατά την οποίαν τα δικαστήρια παρεδέχθησαν την του Αξελού αγωγήν, επιδικάσαντα εις αυτόν αποδοχάς Ταγματάρχου και ποσόν ουχί ευτελές, δεν δύναται να θεωρηθή ως υπερβολή το ότι έχουσι καταβληθή περί τα 2 1/2 εκατομμύρια δραχμών και πλέον εις τοιαύτης φύσεως δικαστικές αποζημιώσεις. Εις είκοσι περίπου ανθυπασισταίς τοποθετηθέντας εις απεριόριστον άδειαν, δυνάμει του Νόμου του 1871, έχουσι καταβληθή, συνεπεία αποφάσεων του Αρείου Πάγου, περί τας 15 και 20.000 δραχμών εις έκαστον, νέαι δ' εκάστοτε προκαλούνται από τούτους δίκαι οσάκις ήθελον προκληθή προβιβασμοί άλλων».

είχαν με διοικητικό βαθμό και δυνατότητα προαγωγής εις Νομικούς Συμβούλους) η αρμοδιότητα για διεξαγωγή των ενώπιον των επαρχιακών δικαστηρίων δικών του Δημοσίου, του Εκκλ. Ταμείου, του Ταμείου Εθν. Στόλου, της Επιτροπής Ολυμπίων και της Ζαπφείου περιουσίας, της Μπαγκείου Περιουσίας κ.τλ.⁴⁷. Με τον νόμο αυτό, με τον οποίο προβλέφθηκε η σύσταση στις κατά τόπους Οικονομικές Εφορίες θέσεων δικαστικών αντιπροσώπων, που διοριζόταν μετά από γνωμοδότηση, μεταξύ άλλων, του Νομικού Συμβουλίου, χορήγησε στους Δικαστικούς Αντιπροσώπους στις Οικονομικές Εφορίες εκτός από την αρμοδιότητα για τη διεξαγωγή όλων των άνω δικών ενώπιον των επαρχιακών δικαστηρίων και τη σύνταξη γνωμοδοτήσεων ανάλογα με τα ερωτήματα που τους υποβάλλονταν από τη Διοίκηση. Οι Δικαστικοί Αντιπρόσωποι είχαν τη δυνατότητα προαγωγής τους σε Νομικούς Συμβούλους.

Εξ άλλου με τον Ν 782/1917 (ΦΕΚ 177/28.08.1917) «Περί προσόντων των υπαλλήλων α) της Διευθύνσεως του Δικαστικού, β) των Νομικών Συμβούλων και γ) των παρά ταις οικονομικαίς εφορίαις Δικαστικών Αντιπροσώπων» καθορίστηκαν τα προσόντα και τα καθήκοντα των βαθμών αυτών. Ειδικότερα, ο Ν 782/1917 ανέθεσε την εκπροσώπηση του Δημοσίου ενώπιον των δικαστηρίων, με εντολή του Συμβούλου, στους Γραμματείς των Δικαστ. Αντιπροσώπων στις Οικον. Εφορίες και προέβλεψε δίπλα σε κάθε Νομικό Σύμβουλο διοικητικό Γραμματέα με δικαιοδοσία, εκτός των άλλων, να παρίσταται ενώπιον των πρωτοβαθμίων δικαστηρίων και των Εισηγτηών. Τέλος προέβλεψε στο Γραφείο Δικαστικών υποθέσεων της Διευθύνσεως Δικαστικού του Υπουργείου Οικονομικών θέσεις διοικητικών Εισηγτηών με καθήκοντα την εισήγηση προς τον Δικαστικό Σύμβουλο για κάθε υπόθεση του Δημοσίου και την παράσταση ενώπιον των πρωτοβαθμίων δικαστηρίων και των Εισηγτηών με εντολή του Δικαστικού Συμβούλου.

Στη συνέχεια, λόγω της προαναφερθείσας αλληπάλληλης νομοθετικής δραστηριότητας που σχετιζόταν με τα ζητήματα των δικών του Δημοσίου, αλλά και με το ίδιο το Νομικό Συμβούλιο, εκδόθηκε το ΒΔ 08.11.1918 «Περί κώδικος των νόμων περί δικών και δικηγόρων του Δημοσίου και περί του Νομικού Συμβουλίου» (ΦΕΚ 237/13.11.1918), με το οποίο κωδικοποιήθηκαν οι μέχρι τότε ισχύουσες διατάξεις περί Νομικού Συμβουλίου και περί Δικαστικών Αντιπροσώπων. Στον Κώδικα αυτό περιλαμβάνονταν ειδικά κεφάλαια για: α) τη Διεύθυνση Δικαστικού του Υπουργείου Οικονομικών (Κεφάλαιο Δ', άρθρα 30-43), β) το Νομικό Συμβούλιο (Κεφάλαιο Ε', άρθρα 44-71) και γ) τους Δικαστικούς Αντιπροσώπους (Κεφάλαιο Σ', άρθρα 72-88).

Η οργάνωση του Νομικού Συμβουλίου την εποχή αυτή εμφάνιζε την εξής εικόνα: σε κάθε Υπουργείο λειτουργούσε αυτοτελές Γραφείο Νομικού Συμβούλου, που αποτελούνταν από ένα Νομικό Σύμβουλο, με βαθμό αρεοπαγίτου, ενδεχομένως από ένα Πάρεδρο Νομικού Συμβουλίου, με βαθμό Παρέδρου Ελεγκτικού Συνεδρίου και αποδοχές Παρέδρου Συμβουλίου Επικρατείας, ένα (διοικητικό) Γραμματέα σαν βοηθό και διοικητικό προσωπικό.

47. Βλ. Αθ. Τομαρά, «Ιστορική εξέλιξις του θεσμού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους» Νομικό Δελτίο 1959, σελ. 229-234.

Ο Νομικός Σύμβουλος: α) γνωμοδοτούσε σε ερωτήματα του Υπουργείου στο οποίο υπηρετούσε, β) εκπροσωπούσε το Δημόσιο ενώπιον των δικαστηρίων και γ) μετείχε των εργασιών του Νομικού Συμβουλίου και λοιπών διοικητικών συμβουλίων κατά την πρόβλεψη ειδικών νόμων.

Ο Πάρεδρος του Νομικού Συμβουλίου αναπλήρωνε τον Νομικό Σύμβουλο στη διεξαγωγή των δικών και εκτελούσε όσα καθήκοντα του ανέθετε ο Πρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου και ο Νομικός Σύμβουλος του Υπουργείου του. Ο Γραμματέας Νομ. Συμβούλου παρίστατο στα Δικαστήρια κατά την ορισθείσα δικάσιμο, κατέθετε τα δικόγραφα, παρίστατο στη διεξαγωγή των αποδείξεων, ενώπιον των Προέδρων και Ειρηνοδικών και εκτελούσε τις υπόλοιπες βοηθητικές εργασίες του Γραφείου. Προϊστάμενος όλων των Γραφείων ήταν ο Δικαστικός Σύμβουλος, που μετονομάστηκε από το έτος 1935 σε Πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου. Ο Πρόεδρος είχε βαθμό Αντιπροέδρου του Αρείου Πάγου με εξαστητή θητεία και διευθύνει τις εργασίες της Διευθύνσεως Δικαστικού Υπουργείου Οικονομικών. Το προσωπικό της Διευθύνσεως αυτής αποτελούνταν από εξ οκτώ (8) Εισηγητές Δικαστικών Υποθέσεων, που είχαν την μέριμνα της δικαστικής αλληλογραφίας των Νομ. Συμβούλων και των πληρεξουσίων του Δημοσίου. Στην Επαρχία (Θεσσαλονίκη, Πειραιά, Πάτρα και Λάρισα) πληρεξούσιοι του Δημοσίου ήσαν από ένας Δικαστικός Αντιπρόσωπος σε κάθε Οικονομική Εφορεία, (με βαθμό διοικητικού υπαλλήλου), που, μαζί με ένα Γραμματέα, εκπροσωπούσε το Δημόσιο στα δικαστήρια της έδρας του. Στις υπόλοιπες πόλεις χρησιμοποιούνταν ως δικαστικοί εκπρόσωποι του Δημοσίου δικηγόροι της εκλογής του Δικαστικού Συμβούλου, διορίζοντας αυτούς σε κάθε μία πρωτοεϊσακτη υπόθεση⁴⁸.

Τέλος, με τον ΑΝ 19.11.1935 «Περί Νομικού Συμβουλίου του Κράτους» (Α' 571/20.11.1935) ορίστηκε ότι το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους αποτελεί ανώτατη κρατική λειτουργία υπαγόμενη απευθείας στον Υπουργό Οικονομικών, ενώ συστάθηκαν και (έξι) θέσεις Παρέδρων που στην ουσία επικουρούσαν τον Πρόεδρο (όπως μετονομάστηκε ο Δικαστικός Σύμβουλος) και τους Νομικούς Συμβούλους του Κράτους, οι οποίοι είχαν υπό προϋποθέσεις τη δυνατότητα να προάγονται σε Νομικούς Συμβούλους του Κράτους. Εξάλλου, κατ' εξουσιοδότηση του ως άνω αναγκαστικού νόμου (άρθρο 1), εκδόθηκε και ο οικείος Κανονισμός Λειτουργίας του Σώματος.

8. Διατελέσαντες Πρόεδροι ΝΣΚ

Τον **Μιχαήλ Ταταράκη** διαδέχθηκε στη θέση του Δικαστικού Συμβούλου, (δηλαδή του τότε Προέδρου του ΝΣΚ), προϊσταμένου στο Δικαστικό Τμήμα του Υπουργείου Οικονομικών, στις 6 Μαΐου 1886 (αρχικά όμως ως Αναπληρωτής Δικαστικός Σύμβουλος) ο **Διονύσιος Παν. Στεφάνου** (Ζάκυνθος 1835 - Αθήνα 1916), πρώην Αρεοπαγίτης. Μετά την αποχώρησή του το έτος 1890 και για μία οκταετία διεύθυναν το Δικαστικό Τμήμα οι Νομικοί Σύμβουλοι **Ιωάννης Δ. Καλογερόπουλος** (1829 - 1912), πρώην Αντιεισαγγελέας του Αρεί-

48. Βλ. Αθ. Τομαρά, «Ιστορική εξέλιξις του θεσμού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους» Νομικό Δελτίο 1959, σελ. 229-234.

ου Πάγου, για το διάστημα 1890-1894, οπότε αποχώρησε μετ' ευαρέσκειας και συνταξιοδοτήθηκε και στη συνέχεια ο **Χρήστος Γ. Πετρόπουλος** (1838 - 1906), πρώην Εφέτης Αθηνών για το διάστημα 1894 - 1898⁴⁹.

Ακολούθως διορίσθηκε Δικαστικός Σύμβουλος ο ίδιος ο Χρ. Γ. Πετρόπουλος από την 21η Ιανουαρίου 1898 μέχρι το θάνατό του στις 19 Μαΐου 1906, τον οποίο διαδέχθηκε στη θέση του Δικαστικού Συμβούλου στις 21 Σεπτεμβρίου 1906 ο από το 1886 Νομικός Σύμβουλος **Αριστείδης Γεωργίου Γλαράκης** (1836 - 1914). Ο Αριστείδης Γ. Γλαράκης ήταν υιός του επιφανούς από την Χίο Γεωργίου Γλαράκη (1789 - 1855) ιατρού, λόγιου, φυσικομαθηματικού, διαρκώς στα πολιτικά πράγματα από το 1823, διπλωμάτη, υπουργού, γεροϋσιαστή, Προέδρου της Αρχαιολογικής Εταιρείας κ.λπ. Ο Αριστ. Γ. Γλαράκης πέθανε και αυτός ενώ ήταν εν ενεργεία Δικαστικός Σύμβουλος (3 Σεπτεμβρίου 1914, στην Αθήνα). Είχε διατελέσει κατά την έξωση του Όθωνα Αρχηγός της Πανεπιστημιακής Νεολαίας. Ήταν ήδη τότε Διδάκτωρ της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών (1861). Υπήρξε ένας από τους σημαντικούς συντάκτες της εφημερίδας *Μέλλον και Πληρεξούσιος των Χίων*, 1863. Συνέγραψε: *Δοκίμια μεταρρυθμίσεων επί των παρ' ημίν οργανικών νόμων*, Τεύχος Πρώτον: *Περί των μεταρρυθμίσεων του Δικαστικού Οργανισμού*, Αθήνα, 1877, *Περί πολιτικής αποκεντρώσεως*, *Βιβλίο Πρώτο*, Αθήνα 1883 και άλλα. Η θητεία του ως Νομικού Συμβούλου, πριν καταστεί Δικαστικός Σύμβουλος, ανανεώθηκε για 3 χρόνια (1892, 1898, 1904).

Τον Αριστ. Γ. Γλαράκη διαδέχθηκε από τις 21 Σεπτεμβρίου 1914 ο από το 1907 Νομικός Σύμβουλος **Κωνστ. Χρ. Αντωνόπουλος** (1852-1922), πρώην Εφέτης και ακολούθως, μετά την αποχώρησή του το 1916 άλλοι διαπρεπείς νομικοί, όπως ο **Μαλεβίτης Μιχαήλ** έως το 1936 και ο **Κυριάκος Αναγνωστόπουλος** για το διάστημα από το 1936 έως το 1940.

Σημειωτέον ότι όλοι οι διατελέσαντες Δικαστικοί Σύμβουλοι κατά τα πρώτα 100 χρόνια από την ίδρυση του Ελληνικού Κράτους τιμήθηκαν ως Ταξιάρχες του Τάγματος του Σωτήρος, που αποτέλεσε ιεραρχικά, το ανώτερο Τάγμα Αριστείας της Ελληνικής Δημοκρατίας και παλαιότερα του Βασιλείου της Ελλάδος.⁵⁰ Πρώτος αρχηγός του Τάγματος αυτού ήταν ο Βασιλεύς Όθων της Ελλάδος. Ο πρώτος που τιμήθηκε με τον Μεγαλόσταυρο του Τάγματος του Σωτήρος ήταν ο Βασιλιάς της Βαυαρίας Λουδοβίκος Α', πατέρας του Βασιλιά Όθωνα κατά την ημέρα της θεμελίωσης των Ανακτόρων Αθηνών το 1836. Ο Μιχαήλ Ταταράκης είχε τιμηθεί ως Ταξιάρχης του Τάγματος του Σωτήρος στις 22 Ιουνίου 1882, κατά την υπογραφή του Νόμου υπ' αριθμ., ΑΚΑ (1021) της 22ης Ιουνίου 1882, *Περί Νομικών Συμβούλων*. Ο Διον. Παν. Στεφάνου (1886), ο Ι. Καλογερόπουλος (1886), ο Γ. Καρυτινός (1886), ο Α. Λυμπεράκης (1893.), ο Χρ. Γ. Πετρόπουλος (1896), ο Αριστ. Γ. Γλαράκης (1914), ο Κωνστ. Χρ. Αντωνόπουλος (1914), αλλά και άλλοι μαζί με αυτούς.

49. Χ. Δημακοπούλου «Ο Δικαστικός Σύμβουλος Μιχαήλ Ν. Ταταράκης και η συγκρότηση του Νομικού Συμβουλίου 22 Ιουνίου 1882».

50. Η δημιουργία του Τάγματος του Σωτήρος αποφασίστηκε το 1829, τελευταίο χρόνο της επανάστασης, από την Δ' Εθνική Συνέλευση του Άργους, πλην όμως συστάθηκε δια του από 20 Μαΐου 1833 ΒΔ "Περί συστάσεως Τάγματος Αριστείας δια το Βασίλειον της Ελλάδος" (ΦΕΚ 19/1833), όπου και απονέμεται από το 1833.

Σαν Νομικοί Σύμβουλοι υπηρέτησαν οι: Πολίτης, Γεώργιος Ιατρίδης, Γ. Γεωργιάδης, Π. Τριανταφυλλάκος, Απ. Παπαντωνίου, Αν Κουμάντος (μετέπειτα Πρόεδρος, διαδέχτηκε τον Κυρ. Αναγνωστόπουλο), Λυσίας Κουμανταράκης, Λογοθέτης, Απ. Παπαντωνίου, Αποστολάκης, Κυρ. Παπαντωνίου, Ανδρέας Γιαννουλάτος, Τιμολέων Σταυρόπουλος.

Σε θέση Ειδικού Νομικού Συμβούλου υπηρέτησε για πολλά χρόνια, έχοντας πλούσια δραστηριότητα ο Ν.Π. Ελευθεριάδης⁵¹.

III. Περίοδος από το 1940 έως το 1982 (περίοδος οργανικής ολοκλήρωσης και τελικής διαμόρφωσης του ΝΣΚ)

1. Η κατάσταση στην πολιτική και τη δικαιοσύνη κατά την περίοδο αυτή

Το τέλος του εμφυλίου πολέμου που ακολούθησε τους δύο παγκοσμίους πολέμους βρίσκει την Ελλάδα με μια σειρά από προβλήματα ζωτικής σημασίας. Προβλήματα πολιτικά, εθνικά, οικονομικά, πολιτιστικά και κοινωνικά που απαιτούν επείγουσες λύσεις. Επιτακτική προκύπτει η ανάγκη για την απρόσκοπτη λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών. Όμως στο διάστημα των ετών 1949-1967 οι διαδοχικές ελληνικές κυβερνήσεις δεν επέτυχαν το επιθυμητό αποτέλεσμα στον τομέα της προστασίας των δημοκρατικών θεσμών, παρά το αξιόλογο έργο τους στην ανοικοδόμηση της χώρας με κατάληξη την εγκαθίδρυση της στρατιωτικής δικτατορίας της 21ης Απριλίου 1967.

Κατά την περίοδο της 7χρονης δικτατορίας η δικαιοσύνη πέρασε μεγάλους κλυδωνισμούς: Ο ΑΝ 195/1967 «περί εθελουσίας εξόδου δικαστικών λειτουργών» (ΦΕΚ 208/24.11.1967), στόχευε προς την κατεύθυνση της απομάκρυνσης από το σώμα των αντίθετων στη δικτατορία δικαστών χωρίς όμως ιδιαίτερα αποτελέσματα.

Η Ι΄ Συντακτική Πράξη του 1967 που ακολούθησε (Α΄ 129) ανέστειλε για ορισμένο χρόνο (4 μήνες αρχικά που έγιναν αργότερα 6 μήνες), την ισοβιότητα των μελών του Συμβουλίου της Επικρατείας και του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Η απειλή για απολύσεις των μελών των Ανώτατων αυτών Δικαστηρίων υπήρξε άμεση, λειτουργώντας εκφοβιστικά, πλην η προθεσμία, περιέργως, παρήλθε άπρακτη χωρίς να πραγματοποιηθούν απολύσεις. Η πρόβλεψη απολύσεων δικαστών της πολιτικής δικαιοσύνης (αναστολή ισοβιότητας και μονιμότητας) περιλήφθηκε αργότερα στην ΚΔ΄ Συντακτική Πράξη του 1968 (ΦΕΚ 118/ 28.5.1968).⁵² Με βάση την πράξη αυτή απομακρύνθηκαν 30 δικαστικοί που δεν ήταν «συνεργάσιμοι» με το καθεστώς, με ένα νόμο διάρκειας 3 ημερών που απαγόρευε τις ενστάσεις και την προσφυγή στο ΣτΕ για την αναίρεση της απόλυσης. Παράλληλα, για να μην ασκήσουν την δικηγορία, και να εξοντωθούν οικονομικά, οι απολυμένοι δικαστικοί, προσάπτουν σ' αυτούς την

51. Ο Ν.Π. Ελευθεριάδης ήταν Σμυρνιός την καταγωγή, άριστος γνώστης του οθωμανικού δικαίου και ειδικά του Εμπράγματος, για το λόγο αυτό πιθανολογείται και ο τίτλος του Ειδικού Νομικού Συμβούλου. Συγγραφέας νομικών συγγραμμάτων με πιο σημαντικά, *Η ακίνητος ιδιοκτησία εν Τουρκία* (1903) και *Μοναστηριακαί Γαίαι-Γαίαι και δάση Μονών Αγίου Όρους* (1939) βλ. βλ. Κ. Λέκκα ο.α. σελ. 16.

52. Γιώργος Σταυρόπουλος «Δικαιοσύνη και Δικτατορία της 21.4.1967. Οι δίκες των δικαστών στο Συμβούλιο της Επικρατείας».

κατηγορία περί απολύσεως για πειθαρχικούς λόγους. Οι απολυμένοι δικαστικοί προσέφυγαν στο ΣτΕ, το οποίο δέχεται την αίτηση ακυρώσεως.

Κατά την περίοδο της δικτατορίας του 1967 (9 Μαΐου του 1967) καταλύθηκαν επίσης εκ νέου οι εγγυήσεις μονιμότητας των δημοσίων υπαλλήλων γεγονός που οδήγησε σε μαζικές απολύσεις αυτών. Απολύσεις, έλαβαν χώρα επίσης και στις Επιτροπές κατά Νομαρχία, προκειμένου να τοποθετηθούν στη θέση των απολυμένων άνθρωποι της εμπιστοσύνης του καθεστώτος.

Στο τέλος της δύσκολης αυτής περιόδου, δημοσιεύθηκε νομοθετικό διάταγμα που προέβλεπε την επαναφορά στην υπηρεσία όσων δημοσίων υπαλλήλων είχαν απολυθεί ή εξαναγκαστεί σε παραίτηση, καθώς και την αποκατάσταση όσων είχαν υποβιβασθεί κατά τη διάρκεια της επταετίας.

Το ΝΣΚ πέρασε χωρίς ιδιαίτερες απώλειες τη δύσκολη αυτή περίοδο και κλήθηκε να φέρει εις πέρας το κύμα των δικών που δημιουργήθηκαν λόγω των άνω απολύσεων καθώς και των αθρόων αποστρατεύσεων των «μη συνεργάσιμων» στρατιωτικών όλων των σωμάτων.

Την αποκατάσταση της Δημοκρατίας στη χώρα τον Ιούλιο του 1974 και την διενέργεια δημοψηφίσματος (8-12-1974) ακολούθησε η εγκαθίδρυση της Προεδρικής Δημοκρατίας και ο Κωνσταντίνος Καραμανλής την 12 Ιουνίου 1975 υπέβαλε την πρώτη επίσημη αίτηση για την είσοδο της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Ένωση. Από την 1η Ιανουαρίου 1981 η Ελλάδα έγινε ισότιμο μέλος της ΕΟΚ.

Κατά τη δύσκολη αυτή περίοδο στο ΝΣΚ συνέβησαν δύο «ξεχωριστά» γεγονότα: Το πρώτο είναι ο διορισμός της πρώτης γυναίκας λειτουργού και το δεύτερο η οργανική ολοκλήρωση και η τελική διαμόρφωσή του σώματος με στόχο να βοηθήσει όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικά στην προσπάθεια ανόρθωσης των οικονομικών της χώρας και της εδραίωσης ενός κράτους δικαίου.

2. Η πρώτη γυναίκα Δικαστική Αντιπρόσωπος στο Νομικό Συμβούλιο

Την 20 Δεκεμβρίου του 1950 διορίζεται πρώτη φορά γυναίκα σαν Δικαστική Αντιπρόσωπος σε ένα πλήρως ανδροκρατούμενο, τότε, Σώμα.

Πρόκειται για την **Γεωργία Ρεγκάκου**. Η Γεωργία Ρεγκάκου γεννήθηκε το 1922, τελείωσε τη Νομική Σχολή και πριν να εισέλθει στο ΝΣΚ άσκησε το επάγγελμα του Δικηγόρου για τρία και πλέον έτη. Έφτασε μέχρι το βαθμό του Παρέδρου το 1980, οπότε και παραιτήθηκε (αφού την εποχή εκείνη η πιθανότητα να μπορέσει γυναίκα να καταλάβει θέση Νομικού Συμβούλου φάνταζε εντελώς απίθανη).

Σημειωτέον ότι στην Ελλάδα το 1931 αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά στις γυναίκες το δικαίωμα ψήφου, όχι όμως για τις βουλευτικές εκλογές, αλλά μόνο για τις δημοτικές εκλογές

και μόνο στις γυναίκες που ήταν τουλάχιστον 30 ετών και διέθεταν τουλάχιστον απολυτήριο Δημοτικού. Το δικαίωμα όμως αυτό οι γυναίκες άσκησαν για πρώτη φορά το 1934⁵³.

Η πλήρης κατοχύρωση όμως των πολιτικών δικαιωμάτων των γυναικών έγινε στις 28 Μαΐου του 1952 με τον Ν 2159/1952, ο οποίος παραχωρεί ίσα πολιτικά δικαιώματα στις γυναίκες. Ωστόσο το δικαίωμα αυτό δεν ασκήθηκε στις προσεχείς εκλογές του Νοεμβρίου του 1952, αφού δεν είχαν ενημερωθεί οι εκλογικοί κατάλογοι. Λίγους μήνες αργότερα, όμως, σε επαναληπτικές εκλογές που διεξήχθησαν στη Θεσσαλονίκη, εκλέχθηκε η πρώτη γυναίκα βουλευτής. Πρόκειται για την Ελένη Σκούρα, του Ελληνικού Συναγερμού, η οποία μαζί με την Βιργινία Ζάννα, του Κόμματος Φιλελευθέρων, υπήρξαν οι πρώτες γυναίκες υποψήφιες για το βουλευτικό αξίωμα. Το έτος 1956 εκλέχθηκε βουλευτής η Λίνα Τσαλδάρη της ΕΡΕ, που έγινε και η πρώτη γυναίκα υπουργός, αφού ανέλαβε το Υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας στην Κυβέρνηση Καραμανλή. Την ίδια χρονιά εκλέγεται η πρώτη γυναίκα Δήμαρχος στην Κέρκυρα⁵⁴. Το γυναικείο κίνημα πέτυχε τη μεγαλύτερη νίκη του, όταν, στο Σύστημα του 1975 καθιερώθηκε η αρχή της ισότητας των δύο φύλων.

3. Το Νομικό Συμβούλιο παίρνει το όνομά του

Το σημερινό όνομα του Σώματος «Νομικό Συμβούλιο του Κράτους»(ΝΣΚ), δόθηκε με τον ο Ν 2374/1940. «Περί οργανώσεως της Διευθύνσεως Νομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου των Οικονομικών και του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους» (ΦΕΚ Α' 170) και διατηρήθηκε μέχρι σήμερα με ένα διάλειμμα από το 1982 έως 1990 (βλ. κατωτέρω). Με τον νόμο αυτόν το ΝΣΚ αναδιοργανώθηκε ως «Ενιαία Ανωτάτη εν τω Κρατικό Οργανισμό Υπηρεσία». Ειδικότερα, ορίστηκε ότι στην αρμοδιότητα της Διεύθυνσης Νομικών Υπηρεσιών (όπως μετονομάστηκε η Διεύθυνση Δικαστικού του Υπουργείου Οικονομικών) θα υπάγεται: α) η δικαστική υπεράσπιση των συμφερόντων του Δημοσίου, β) η διά νομικών γνωμοδοτήσεων καθοδήγηση των ενεργειών της Διοίκησης και γ) η αναγνώριση απαιτήσεων κατά του Δημοσίου, ως και ο συμβιβασμός σε διαφορές με αυτό. Επιπλέον, με το ίδιο νομοθέτημα (άρθρα 13 - 16) καθορίστηκε ο τρόπος λειτουργίας του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ως Σώματος και προβλέφθηκε ότι αυτό θα συνεδριάζει στα γραφεία της Διεύθυνσης Νομικών Υπηρεσιών σε Ολομέλεια ή σε (δύο) Τμήματα.

Κατ' ουσίαν ο Ν 2374/1940 αναμόρφωσε τον θεσμό στις εξής κύριες βάσεις: α) εισήγαγε την βαθμολογική οργάνωση του κυρίου προσωπικού του Νομ. Συμβουλίου και την περαιτέρω ιεραρχική εξέλιξη αυτού από τον αμέσως κατώτερο στον ανώτερο βαθμό, ενώ αποκλείστηκε κατά κανόνα η εισαγωγή υπαλλήλων έξω από το σώμα, και β) αύξησε τις θέσεις του κυρίου προσωπικού του ΝΣΚ, το οποίο αποτελούσαν ο Πρόεδρος, με αποδοχές Προέδρου Ελεγκτικού Συνεδρίου, οι Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους (12) με αποδοχές Συμβούλων Ελεγκτικού Συνεδρίου, οι Πάρεδροι του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (18)

53. Στους εκλογικούς καταλόγους της Αθήνας γράφθηκαν μόλις 2.655 γυναίκες, από τις οποίες ψήφισαν τελικά μόνο 439!

54. <https://www.sansimera.gr/articles/8>.

με αποδοχές Παρέδρων Ελεγκτικού Συνεδρίου και οι Δικαστικοί Αντιπρόσωποι του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους α' και β' τάξης, με αποδοχές Πρωτοδίκου καθώς και οι δόκιμοι Δικαστικοί Αντιπρόσωποι με αποδοχές Ειρηνοδίκη α' τάξεως (25 και 53 αντίστοιχα).

γ) Διαχώρισε τις αρμοδιότητες του Προέδρου του Νομ. Συμβουλίου για τη διοίκηση της Διευθύνσεως Νομικών Υπηρεσιών Υπ. Οικονομικών. (όπως μετονομάστηκε η Διεύθυνση Δικαστικού), τις οποίες ανέθεσε στον Διευθυντή Νομικών Υπηρεσιών, σαν αυτοτελές όργανο,

δ) διαλύθηκαν τα Γραφεία Νομικών Συμβούλων στα Υπουργεία και συγκεντρώθηκαν σε ιδιαίτερο κατάστημα όλες οι υπηρεσίες,

ε) αξιοσημείωτο είναι ότι προβλέφθηκε η δυνατότητα σύστασης Δικαστικών Γραφείων σε όσες πόλεις έδρευε Εφετείο, καθώς και στον Πειραιά, τα Ιωάννινα, τις Σέρρες και τον Βόλο, με προϊστάμενο Πρόεδρο ή Δικαστικό Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Εξάλλου, σε όσες πόλεις δεν θα συστηνόταν Δικαστικό Γραφείο, προβλέφθηκε ο ορισμός δικηγόρου (με τον αναπληρωτή του) για την υπεράσπιση των συμφερόντων του Δημοσίου (δικηγόρος του Δημοσίου),

στ) καθιερώθηκε το σύστημα της αναθέσεως των υποθέσεων σε όσες πόλεις δεν θα συστηνόταν Δικαστικό Γραφείο σε ένα μόνο δικηγόρο, που οριζόταν με τον αναπληρωτή του σε κάθε περιφέρεια Πρωτοδικείου και

ζ) δημιουργήθηκε η ευχέρεια προσλήψεως εκτάκτων δικηγόρων με διεισδυτική με καθήκοντα αντίστοιχα των Δικ. Αντιπροσώπων β' τάξεως.

Κατ' εξουσιοδότηση και προς εκτέλεση των διατάξεων του άνω νόμου εκδόθηκε το ΒΔ 8/12.9.1940, που επέιχε θέση Εσωτερικού Κανονισμού του Σώματος.

4. Το ΝΣΚ ολοκληρώνεται

Τον Δεκέμβριο του 1944 πυρπολούνται τα Γραφεία του Νομικού Συμβουλίου με αποτέλεσμα να καταστραφούν οι εκεί φυλασσόμενες γνωμοδοτήσεις του.

Το σύστημα του ΑΝ 2374/1940 διατηρήθηκε για μικρό χρονικό διάστημα, καθώς μετά το εξαιρετικά δυσάρεστο γεγονός της πυρπόλησης των γραφείων της Διεύθυνσης Νομικών Υπηρεσιών, αμέσως μετά την απελευθέρωση και συγκεκριμένα τον Ιούνιο του έτους 1945 (επί προεδρίας του Αναστασίου Κουμάντου και επί Κυβέρνησης Πέτρου Βούλγαρη με υπουργούς εξέχουσες προσωπικότητες της επιστήμης και του πνεύματος, όπως οι Κ. Βαρβαρέσσος, Κ. Τσάτσος, Δ. Ζακυθινός κ.ά.) θεσπίστηκε ο ΑΝ 427/1945 (Α' 165) με τον οποίον το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους απετέλεσε εφεξής ανεξάρτητη και ανώτατη κρατική αρχή υπό τον Πρόεδρο αυτής, στελεχωμένο από Αντιπροέδρους, Νομικούς Συμβούλους, Παρέδρους και Δικαστικούς Αντιπροσώπους (Α' και Β' τάξης και δόκιμους), με βαθμολογική και μισθολογική αντιστοιχία προς Πρόεδρο του Αρείου Πάγου, Αντιπροέδρους του Αρείου Πάγου, Αρεοπαγίτες, Εφέτες, Πρωτοδίκους, Παρέδρους Πρωτοδικών και Ειρηνοδίκους αντίστοιχα και με όλα τα ουσιαστικά χαρακτηριστικά ως προς την οργάνωση, τις αρμοδιότητες, τη στελέχωση, τα καθήκοντα, τα συλλογικά του όργανα, την ανεξαρτησία έναντι

της Διοίκησης κ.λπ., τα οποία υφίστανται και σήμερα, σε μια ολοκληρωμένη και εντυπωσιακά δημοκρατική δομή.

Ειδικότερα ο ΑΝ 427/1945, σαν καταστάλαγμα της πείρας των προηγούμενων ετών επέφερε τις εξής ουσιώδεις τροποποιήσεις:

α) προσδιόρισε την αριθμητική σύνθεση του κυρίου προσωπικού εις 1 θέση Προέδρου, με αποδοχές Προέδρου Αρείου Πάγου, 2 θέσεις Αντιπροέδρων με αποδοχές Αντιπροέδρου του Αρείου Πάγου, 15 θέσεις Νομικών Συμβούλων του Κράτους με αποδοχές Αρεοπαγίτη, 22 θέσεις Παρέδρων με αποδοχές Εφέτου, 60 θέσεις Δικαστικών Αντιπροσώπων α' τάξης, με αποδοχές Πρωτοδίκου και Β' τάξης με αποδοχές Παρέδρου Πρωτοδικών καθώς και θέσεις δόκιμων Δικαστικών Αντιπροσώπων με αποδοχές Ειρηνοδίκη α' τάξεως.

β) καθιέρωσε είσοδο εις το Σώμα του κυρίου προσωπικού με διαγωνισμό από τον πρώτο εισαγωγικό βαθμό με εξαίρεση απ' ευθείας διορισμού σε θέσεις Παρέδρων, και Νομικών Συμβούλων σε πολύ περιορισμένη έκταση,

γ) ανέθεσε ευθέως την ευθύνη της διεξαγωγής των υποθέσεων του εξωτερικού στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους,

δ) δημιούργησε και πάλι Γραφεία Νομ. Συμβούλων σε κάθε Υπουργείο, που οργανώθηκαν με την τοποθέτηση σ' αυτά εκτός του Νομικού Συμβούλου, και Παρέδρων, Δικαστικών Αντιπροσώπων και βοηθητικού προσωπικού,

ε) επανάφερε όλες τις διοικητικού περιεχομένου αρμοδιότητες του Προέδρου του Νομ. Συμβουλίου, αφού κατάργησε τη θέση του Διευθυντή Νομικών Υπηρεσιών,

στ) κατέστησε το Νομ. Συμβούλιον ανεξάρτητη αρχή, που υπάγεται μεν στον Υπουργό Οικονομικών, αλλά δεν αποτελεί οργανικό τμήμα του Υπουργείου,

ζ) καθιέρωσε τον με απόφαση της Ολομέλειας διορισμό ανά διετία στις έδρες των Πρωτοδικείων (εκτός αυτών της Θεσσαλονίκης, Πειραιώς, Πατρών και Λάρισσας όπου διατηρήθηκαν τα Δικαστικά Γραφεία του Δημοσίου) δικηγόρων του Δημοσίου, τακτικού και αναπληρωματικού,

η) προέβλεψε την δυνατότητα ορισμού εμμίσθων δικηγόρων με ορισμένη θητεία στις επαρχίες όταν, ένθα η κίνηση των υποθέσεων το επιβάλλει,

θ) δημιούργησε στην Κεντρική Υπηρεσία (Γραφείον Προέδρου) το Τμήμα Υποθέσεων Επαρχιών και Αλλοδαπής, που επόπτευε τη διεξαγωγή των δικών εκτός των Αθηνών,

ι) ρύθμισε με νέες διατάξεις ή με παραπομπή σε άλλες διατάξεις τα του προσωπικού εν γένει,

κ) περιέλαβε νομοθετική εξουσιοδότηση για την έκδοση εσωτερικού Κανονισμού του ΝΣΚ, και τέλος

λ) στις προαναφερθείσες αρμοδιότητες του ΝΣΚ προστέθηκε και η επεξεργασία των παραπεμπομένων σε αυτό σχεδίων Νόμων και Διαταγμάτων

Κατέξουσιοδότηση του ΑΝ 427/1945, δημοσιεύθηκε ο υπ' αριθ. 56/27.6.1946 Εσωτερικός Κανονισμός του Σώματος.

Ο ΑΝ 427/1945 τροποποιήθηκε διαδοχικά από τον Ν1715/1951 (Α' 94) «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των περί Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, του Ελεγκτικού Συνεδρίου και ετέρων υπηρεσιών αρμοδιότητος του Υπουργείου Οικονομικών κειμένων διατάξεων», στη συνέχεια από το ΝΔ 2711/1953 (Α' 323) «Περί τροποποιήσεων των περί Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και περί Δικών του Δημοσίου διατάξεων», και από τον Ν 3693/1957 (Α' 79) « Περὶ τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των περί Νομικού Συμβουλίου του Κράτους διατάξεων», κατ'εξουσιοδότηση του οποίου εκδόθηκαν ακολούθως α) ο από 28.4.59 Εσωτερικός Κανονισμός του ΝΣΚ⁵⁵ και β) το ΒΔ 7/20.6.1957 (Α' 110) με το οποίο κωδικοποιήθηκαν σε ενιαίο κείμενο οι διατάξεις που αφορούσαν το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους.

Σε όλα τα ως άνω νομοθετήματα επαναλαμβάνεται ο ορισμός του ΝΣΚ ως «ενιαίας Ανωτάτης εν τω Κρατικῷ Οργανισμῷ Αρχῆς» και παρέχεται στο κύριο προσωπικό του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (Νομικούς Συμβούλους του Κράτους, Παρέδρους και Δικαστικούς Αντιπροσώπους) η εξουσία να υπογράφουν, ως πληρεξούσιοι του Δημοσίου, τα δικόγραφα για την υποστήριξη των δικαιωμάτων του.

Με το άρθρο 5 του Ν 3925/1959 «Περί Υπουργείων και Οργανισμών Δημ. Πολιτικών Υπηρεσιών» (Α' 1) επιβλήθηκε η υποχρέωση σύνταξης νέων οργανισμών σε όλο το Δημόσιο τομέα με βασιλικά διατάγματα που θα εκδοθούν μέσα σε ένα έτος από την ισχύ του νόμου αυτού. Ρητά όμως ορίστηκε ότι με τους νέους οργανισμούς:

- α) Δεν επιτρέπεται η αύξηση του αριθμού των υφισταμένων τακτικών θέσεων ή η ανύψωση του βαθμού, και
- β) Δεν επιτρέπεται η με αυτούς διαμόρφωση των κλάδων να έχει σαν συνέπεια την απόλυση ή τον υποβιβασμό των υπηρετούντων τακτικών υπαλλήλων.

5. Ο «μακροβιότερος» Οργανισμός του ΝΣΚ (έτους 1961) και οι τροποποιήσεις του

Κατ' εξουσιοδότηση της διατάξεως αυτής του Ν 3925/1959 εκδόθηκε το έτος 1961 το ΒΔ 6 της 2/2 Ιανουαρίου 1961 « Περὶ Οργανισμού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους» (Α' 5), με τον οποίο άρχισε νέα εποχή.

Με τον Οργανισμό αυτό, καθορίστηκαν οι αρμοδιότητες και η μορφή οργανώσεως και λειτουργίας του Σώματος, όπως είχαν ήδη διαμορφωθεί νομοθετικά ως εξής.

Ορίστηκε ότι στην αρμοδιότητα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους υπάγονται:

- α) η δικαστική υπεράσπιση των συμφερόντων του Δημοσίου,
- β) η καθοδήγηση των ενεργειών της Διοίκησης με νομικές γνωμοδοτήσεις,
- γ) η αναγνώριση απαιτήσεων κατά του Δημοσίου και ο συμβιβασμός αυτού,

55. Βλ. Αθ. Τομαρά, ο.α.,σελ. 229-234.

δ) η επεξεργασία των σχεδίων νόμων και διαταγμάτων που παραπέμπονται σ' αυτό και
ε) η γνωμοδότηση περί υποβολής διαφορών του Δημοσίου σε διαιτησία, και ο ορισμός διαιτητών του Δημοσίου.

Εξ' άλλου, καταγράφονται κατά τρόπο σαφέστερο τα της λειτουργίας και των αρμοδιοτήτων του Προέδρου, της Ολομέλειας και των Τμημάτων, τα της διαρθρώσεως και των αρμοδιοτήτων της Κεντρικής Υπηρεσίας (Γραφείου Προέδρου), των Γραφείων Νομικών Συμβούλων των Υπουργείων και της Θεσσαλονίκης το οποίο προβλέπεται για πρώτη φορά ως γραφείο Νομικού Συμβούλου, των Δικαστικών Γραφείων, όπου λειτουργούν, ως και των δικηγόρων του Δημοσίου και ρυθμίζονται θέματα του κυρίου προσωπικού (σύνθεση, διαβάθμιση και ιεραρχική τάξη, διορισμός δοκίμων Δικαστικών Αντιπροσώπων, προαγωγές, απ' ευθείας διορισμοί, τοποθετήσεις, μεταθέσεις- αποσπάσεις, δικαστικές διακοπές, άδειες, αρχαιότητα, πειθαρχία, απόλυση, ειδική δωσιδικία, ατέλειες, Υπηρεσιακό Συμβούλιο), καθώς και τα της συνθέσεως και κατανομής του διοικητικού προσωπικού. Αξίζει να επισημανθεί: α) Ο διάχυτος στον άνω οργανισμό αυτό χαρακτήρας της συλλογικής δράσεως του ΝΣΚ στο γνωμοδοτικό του έργο (τμήματα, ολομέλεια), αλλά και στο υπερασπιστικό (τηρητέα πορεία, αποδοχές δικαστικών αποφάσεων, άσκηση-ενδίκων μέσων, συμβιβασμοί, αναγνωρίσεις απαιτήσεων κ.λπ.), β) Η εξομοίωση (βαθμολογική και μισθολογική) του κύριου προσωπικού προς τους δικαστικούς λειτουργούς, γ) Η διενέργεια των προαγωγών των μελών του (εκτός του Προέδρου και των Αντ/δρων) μετά σύμφωνη γνώμη της Ολομέλειας, ως υπηρεσιακού συμβουλίου και με το σύστημα της απόλυτης εκλογής, δ) Η πρόβλεψη ως υπηρεσιακού και πειθαρχικού Συμβουλίου της Ολομέλειας, για τους βαθμούς Δικαστικού Αντ/που και Παρέδρου, και Συμβουλίου ειδικής συνθέσεως για τους Νομικούς Συμβούλους, Αντ/δρους και Πρόεδρο. Οι τελευταίες προβλέψεις (ιδιαίτερα στοιχεία γ' και δ') κατοχυρώνουν, εν πολλοίς, την ανεξαρτησία του Σώματος απέναντι στην Διοίκηση στην αντιμετώπιση της υπηρεσιακής εξελίξεως των μελών του, κατά τρόπο ανάλογο προς τον ισχύοντα επί των δικαστικών λειτουργών⁵⁶.

Στην συνέχεια με το άρθρο 25 του Ν 4464/21-29 Απρ. 1965 (ΦΕΚ Α' 72/ 1965) ορίσθηκε ότι η νομική εν γένει υπηρεσία του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων και του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου διενεργείται εφεξής από το ΝΣΚ και συστήθηκαν Δικαστικά Γραφεία σ' αυτά. Με το άρθρο 16 παρ. 5 του Ν 4169/1961 (ΦΕΚ Α' 81/1961) περί ΟΓΑ ορίσθηκε ότι η νομική υπηρεσία του ΟΓΑ θα γίνεται από το ΝΣΚ, ενώ προηγουμένως με το άρθρο 7 του ΝΛ 2698/1953 (ΦΕΚ Α' 315/1953 είχε προβλεφθεί η σύσταση Γραφείου Νομικού Συμβούλου στο ΙΚΑ.

Ο πιο πάνω Οργανισμός του ΝΣΚ (ΒΔ 6/1961) τροποποιήθηκε/συμπληρώθηκε διαδοχικά από τα εξής νομοθετήματα:

1) το **ΝΔ 736 της 25/28.11.1970** «Περί ρυθμίσεως θεμάτων τινών της περί Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Νομοθεσίας» (Α' 255) με το οποίο ρυθμίσθηκαν ορισμένα ειδικά θέματα, όπως η αναπλήρωση Δικαστών από μέλη του ΝΣΚ, ο διορισμός διαιτητών του Δη-

56. Κων/νος Μπακάλης «Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους. Η πορεία. Η παρένθεση. Το νέο ξεκίνημα».

μοσίου επί διαιτησιών συννομολογουμένων σε συμβάσεις με' αλλοδαπά φυσικά ή νομικά πρόσωπα, η δυνατότητα λήψεως εκπαιδευτικών αδειών, η επιθεώρηση των Δικαστικών Αντιπροσώπων και ορίσθηκε ότι μπορεί με ΒΔ/τα να επεκτείνονται οι αρμοδιότητες του ΝΣΚ και σε αποκεντρωμένες δημόσιες υπηρεσίες, όπως και σε ΝΠΔΔ, ανεξαρτήτως του αν προβλέπεται ή μη τούτο από τις διέπουσες αυτά, διατάξεις⁵⁷.

2) το **ΝΔ 1076/1971** «Συμπλήρωση στις πρί ΝΣΚ νομοθεσίας» (Α' 269) με το οποίο ιδρύθηκαν Δικαστικά Γραφεία στις πόλεις Ιωάννινα, Καβάλα, Ηράκλειο (έδρες των με το άρθρο 16 του ΝΔ 957/ 1971 ΦΕΚ 1971, συσταθεισών, μεταξύ άλλων, περιφερειακών Διοικήσεων, όπου μέχρι τότε δεν λειτουργούσαν Δικαστικά Γραφεία), με Προϊσταμένους Παρέδρους.

3) το **ΒΔ 759/ 1972** (Α' 1972) ιδρύθηκε ειδικό Γραφείο Νομικού Συμβούλου Φορολογίας στο Υπουργείο Οικονομικών με εξαιρετικά ευρεία αποστολή, στην αντιμετώπιση φορολογικών υποθέσεων του Δημοσίου.

4) το **ΝΔ 241/1974** περιορίσθηκε η σύνθεση των Δικαστικών Γραφείων Ιωαννίνων, Καβάλας, Ηρακλείου και ορίσθηκε ότι αυτών προϊστανται Δικαστικοί Αντιπρόσωποι.

5) το άρθρο 5 του **Ν 118/1975** προβλέφθηκε επέκταση των αρμοδιοτήτων του ΝΣΚ και στο Πανεπιστήμιο Αθηνών όπου ιδρύθηκε Δικαστικό Γραφείο.

6) σχετική και η υπ' **αρ. 58/25-4/5-5-1980** (Β' 1980) απόφαση του Υπουργού Οικονομικών μεταφέρθηκε η έδρα του Δικαστικού γραφείου Αθηνών, του οποίου η ίδρυση είχε προβλεφθεί με το ανωτέρω ΝΔ 1076/1971, στο Ναύπλιο⁵⁸

7) Τέλος μετά την επανίδρυση του ΝΣΚ επανήλθε η ισχύς του ΒΔ 6/1961 και τροποποιήθηκε με διάφορα νομοθετήματα⁵⁹ μέχρι την κατάργησή του το έτος 2003 με τον νέο Οργανισμό του.

Με αυτή την ολοκληρωμένη του μορφή και παρά τις υπάρχουσες ατέλειες, την έλλειψη επαρκούς προσωπικού, κυρίου και βοηθητικού και άλλες τυχόν εγγενείς δυσχέρειες, το ΝΣΚ ανεξάρτητο και ανεπηρέαστο από οποιεσδήποτε μεταβολές, πολιτικές ή πολιτειακές, που ακολούθησαν, λειτούργησε ομαλότατα, παρέσχε την νομική του συνδρομή στην Διόικηση και υπεράσπισε ενώπιον των Δικαστηρίων τα συμφέροντα του Ελληνικού Δημοσίου κατά τρόπο αποδοτικό, άψογο και ανεπίληπτο μέχρι του έτους 1982⁶⁰.

57. Βλ. και ΝΔ 788 της 31/31.12.1970 «Περί τροποποιήσεως διατάξεων τινών του ΝΔ 736/70 περί ρυθμίσεως θεμάτων τινών της περί Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Νομοθεσίας» (Α' 293).

58. Στην ουσία δηλαδή ιδρύθηκε εκεί Δικαστικό Γραφείο.

59. Βλ. Ν 2145/1993 «Ρύθμιση θεμάτων εκτελέσεως ποινών, επιταχύνσεως και εκσυγχρονισμού των διαδικασιών απονομής της δικαιοσύνης και άλλων θεμάτων».

60. Βλ. Κων/νος Μπακάλης «Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους. Η πορεία. Η παρένθεση. Το νέο ξεκίνημα».

6. Υπηρετήσαντες κατά την περίοδο 1940 έως 1982 λειτουργοί

ι) Σαν Πρόεδροι

Το έτος 1940 για μικρό χρονικό διάστημα υπηρέτησε σαν Πρόεδρος του ΝΣΚ ο **Φαρμακόπουλος Νικόλαος**.

Από τις αρχές του έτους 1941 μέχρι το έτος 1949 διετέλεσε Πρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ο **Αναστάσιος Κουμάντος**. Καταγόταν από την Πύλο της Μεσσηνίας και ακολούθησε στην αρχή δικαστική σταδιοδρομία. Ήταν ο πατέρας του γνωστού, αείμνηστου καθηγητή του Αστικού Δικαίου της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, Γεώργιου Κουμάντου. Επρόκειτο για άνθρωπο με ήπιο χαρακτήρα, που είχε προκαλέσει την εκτίμηση και την αγάπη όχι μόνο των συναδέλφων του, αλλά και ολόκληρου του νομικού κόσμου της εποχής του. Για τον λόγο αυτό η επιλογή του ως Προέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους έγινε δεκτή με ιδιαίτερα ευμενή σχόλια (βλ. σχετικό δημοσίευμα σε Εφημερίδα Ελλήνων Νομικών, έτος Η, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 1941, σελ. 50). Αμέσως μετά την απελευθέρωση, επί προεδρίας του, τον Ιούνιο του έτους 1945, επί Κυβέρνησης Πέτρου Βούλγαρη και με υπουργούς εξέχουσες προσωπικότητες της επιστήμης και του πνεύματος, όπως οι Κ. Βαρβαρέσσος, Κ. Τσάτσος, Δ. Ζακυθινός κ.ά., θεσπίσθηκε ο ΑΝ 427/1945 (ΦΕΚ Α' 165/28-6-1945) με τον οποίον το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους απετέλεσε εφεξής ανεξάρτητη και ανώτατη κρατική αρχή υπό τον Πρόεδρο αυτής, στελεχωμένο από Αντιπροέδρους, Νομικούς Συμβούλους, Παρέδρους και Δικαστικούς Αντιπροσώπους (Α' και Β' τάξης και δόκιμους), με βαθμολογική και μισθολογική αντιστοιχία προς Πρόεδρο του Αρείου Πάγου, Αντιπροέδρους του Αρείου Πάγου, Αρεοπαγίτες, Εφέτες, Πρωτοδίκες, Παρέδρους Πρωτοδικών και Ειρηνοδίκες αντίστοιχα και με όλα τα οργανιστικά χαρακτηριστικά ως προς την οργάνωση, τις αρμοδιότητες, τη στελέχωση, τα καθήκοντα, τα συλλογικά του όργανα, την ανεξαρτησία έναντι της Διοίκησης κ.λπ., τα οποία υφίστανται και σήμερα, σε μια ολοκληρωμένη και εντυπωσιακά δημοκρατική δομή. Παρά την έλλειψη σχετικών πληροφοριών, η συμβολή του Αναστασίου Κουμάντου στο παραπάνω έργο, οπωσδήποτε ήταν κομβική και σημαντική. Για το λόγο αυτό προς τιμήν του η αίθουσα συνεδρίασης των Τμημάτων του ΝΣΚ, με αριθμό 303 στον 3ο όροφο του κτιρίου της κεντρικής υπηρεσίας επί της οδού Ακαδημίας 68, ονομάστηκε «Αίθουσα Αναστάσιου Κουμάντου».

Μετά την αφυπηρέτηση του Αναστασίου Κουμάντου κατά την περίοδο αυτή διορίστηκαν και υπηρέτησαν σαν Πρόεδροι του ΝΣΚ οι:

Δημητρακάκης Κωνσταντίνος (1949-1954)

Βασιλακόπουλος Χαράλαμπος (1954-1964)

Σταυρόπουλος Μιχαήλ (1965-1969)

Γεωργιόπουλος Χαράλαμπος (1969-1973)

Τσαγκαράκης Κωνσταντίνος (1973-1981)

ii) Σαν Αντιπρόεδροι

Διορίστηκαν και υπηρέτησαν οι:

Ευθύμιος Κουρουσόπουλος 1940

Κωνσταντίνος Κωνσταντινίδης 1942

Γ. Φραγκούλης,

Ι. Κυβέλος

Μ. Σταυρόπουλος

Δ. Μπαρμπάτης

Κ. Ρουμπάνης

Δ. Μαγγιώρος

Κ. Παπαμιχαλόπουλος

Πλάτων Μακρυγιάννης 1961

Αθανάσιος Τομαράς 1942

Νικόλαος Μπλιάτσος 1943

Αντώνιος Καλλέργης 1954

Σπυρογρηγόριος Ποταμιάνος 1961

Μιχαήλ Στασινόπουλος 1949

iii) Σαν μέλη του κυρίου προσωπικού

(Νομικοί Σύμβουλοι-Πάρεδροι-Δικαστικοί Αντιπρόσωποι)

Υπηρέτησαν⁶¹ οι:

Ερρίκος Μέλλιος 1941

Ιωάννης Ματαράγκας 1941

Λέανδρος Κόκκας 1941

Γεώργιος Αντωνόπουλος 1942

Δημήτριος Βενιζέλος 1949

Δημ. Καλαντζάκος

Κ. Τέγος

Α. Μαλαγαρδής

61. Η ημερομηνία που αναγράφεται είναι ημερομηνία διορισμού του καθενός. Όλα είναι στοιχεία που αντλήθηκαν από τις σωζόμενες «επετηρίδες» των λειτουργιών του ΝΣΚ.

Β. Σάββας	Παναγιώτης Γιαννακούρος 1958
Κ. Κυριαζής	Νικόλαος Τριανταφύλλου 1958
Ν. Πλασσαράς	Αστέριος Χρυσανθακόπουλος 1959
Κωνσταντίνος Τζώρτζης 1949	Παναγιώτης Σακελλαρίου 1959
Βασίλειος Ρεγγάκος 1950	Δημήτριος Διαμαντόπουλος 1964
Ευάγγελος Δωρής 1950	Πέτρος Κυριαζής 1964
Αντώνιος Παπαγιαννόπουλος 1950	Παρασκευάς Γεωργίου 1964
Αντώνιος Χαϊκάλης 1965	Νικόλαος Ρήγας 1964
Πλάτων Μακρυγιάννης 1961	Κωνσταντίνος Παπακώστας 1964
Ιωάννης Λιάππης 1971	Λεωνίδας Παπίδας 1972
Σπυρογρηγόριος Ποταμιάνος 1961	Μιχαήλ Βεκρής 1972
Κωνσταντίνος Ανδρουτσόπουλος 1964	Ευτύχιος Κορουγένης 1972
Ευάγγελος Κουρτικάκης 1964	Γεώργιος Πετρέας 1972
Ιωάννης Αθανασούλας 1950	Κωνσταντίνος Δαδόπουλος 1950
Κων/νος Διαλεχτός 1942	Γεωργία Ρεγκάκου 1950
Βασίλειος Κωτσαρίδης 1950	Διομήδης Δαλκαφούκης 1950
Τιμόθεος Ντόκας 1950	Γεώργιος Τζώρτζης 1950
Χρίστος Παπαχριστοδούλου 1950	Βασίλειος Θωμαΐδης 1951
Βασίλειος Γκούμας 1951	Φωτεινή Παυλοπούλου 1951
Λεωνίδας Βουδούρης 1951	Αφροδίτη Στασινοπούλου 1951
Εμμανουήλ Πετσαλάκης 1952	Γαλάτεια Παπαγγελιοπούλου 1958
Δημήτριος Παπανικολάου 1957	Ευαγγελία Γιακουμοπούλου 1959
Γεώργιος Σγουρίτσας 1957	Γεώργιος Δαλιάνης 1959
Ευστάθιος Οικονόμου 1957	Κωστούλα Ηλιακοπούλου 1959
Ευστάθιος Σαρακνός 1958	Κωνσταντίνος Κούρτιος 1959
Αντώνιος Καμπίτσας 1958	Δημήτριος Ράπτης 1964
Βασίλειος Ρεντζεπέρης 1958	Παναγιώτης Καμαρινέας 1964
Στέλλιος Κωσταρόπουλος 1958	Σπυρίδων Σαμαράκης
Βασίλειος Παπαχρήστου 1964	Αννα Λουκατζίδου 1965
Γεώργιος Κλεφτοδήμος 1965	Παναγιώτης Καργάδος 1965
Αντώνιος Παπαντωνόπουλος 1970	Ρίζος Αντωνακόπουλος 1965
Σταύρος Αργυρόπουλος 1970	Γεώργιος Πατρινέλης 1965

Γεώργιος Παπασωτηρίου 1965	Νικόλαος Κατσίμπας 1972
Ιωάννης Μισσηλίδης 1965	Θεόδωρος Θεοφανόπουλος 1972
Νικόλαος Πούλος 1965	Ιωάννης Πράσιнос 1972
Αλέξανδρος Τσαλακόπουλος 1965	Ιωάννης Πετρόπουλος 1972
Αναστάσιος Σοφός 1966	Γεώργιος Κατράνης 1972
Χρίστος Παπαχρήστου 1966	Νικόλαος Μαυρίκας 1972
Δημήτριος Γρημάνης 1967	Χρήστος Θωμόπουλος 1972
Θεμιστοκλής Αμπλιανίτης 1967	Χαρίκλεια Παλαιολόγου 1972
Χριστόδουλος Φραγκούλης 1967	Βλάσιος Ασημακόπουλος 1972
Νικόλαος Γεράσιμος 1967	Δημήτριος Παπαγεωργόπουλος 1972
Ιωάννης Κατσίκας 1967	Λεωνίδας Τσιλίδης 1972
Γεώργιος Χούγιας 1967	Ευάγγελος Τριτάς 1972
Παναγιώτης Παπαγγελόπουλος 1969	Ιωάννης Μάσβουλας 1972
Κωνσταντίνος Βολτής 1970	Ευάγγελος Παπαϊσιδώρου 1972
Ιωάννης Παντουβάκης 1970	Σπυρίδων Δελαπόρτας 1972
Κωνσταντίνος Ντούσης 1970	Γεώργιος Γαβαλάς 1973
Χρήστος Τσεκούρας 1970	Ιωάννης Μπεκιάρης 1973
Ευστράτιος Βολάνης 1970	Αλέξανδρος Χατζησταύρου 1973
Γεώργιος Πουλάκος 1970	Φωκίων Γεωργακόπουλος 1973
Σπυρίδων Σκουτέρης 1971	Σωτήριος Παπαγεωργακόπουλος 1973
Πασχάλης Κισσούδης 1971	Δημήτριος Βασ.Αναστασόπουλος 1973
Δημήτριος Λάκκας 1971	Δημήτριος Τουτουδάκης 1973
Ηλίας Παπαδόπουλος 1971	Θεοδόσιος Ράπτης 1973
Γρηγόριος Κρόμπας 1971	Κρίτων Μανωλής 1973
Αλέκος Τζεφεράκος 1971	Βλάσιος Βούκαλης 1973
Αθανάσιος Λαμπρόπουλος 1972	Βασίλειος Κοντόλαιμος 1974
Λεωνίδας Παπίδας 1972	Κωνσταντίνος Καποτάς 1974
Μιχαήλ Βεκρής 1972	Φώτιος Τάτσης 1974
Κωνσταντίνος Μπακάλης 1972	Θεόδωρος Ηλιάκης 1974
Θεόδωρος Ρεντζεπέρης 1972	Δημήτριος Παπαδόπουλος 1974
Εμμανουήλ Λουδάρος 1972	Νικόλαος Αντωνίου 1974

Ιωάννης Παπαγιάννης 1974	Παπανικολάου Ιωάννης 1977
Παναγιώτης Κιούσης 1974	Νικόλαος Νέγρης 1977
Περικλής Αναγνωστόπουλος 1974	Ηλίας Ψώνης 1977
Γεώργιος Μπατζαλέξης 1974	Πέτρος Τριανταφυλλίδης 1978
Νικηφόρος Κανιούρας 1974	Χαμουζόπουλος Νικόλαος 1978
Βασίλειος Σουλιώτης 1974	Αλέξανδρος Καραγιάννης 1978
Γεώργιος Ροδίτης 1974	Ηλίας Δροσογιάννης 1978
Ιωάννης Σακελλαρίου 1974	Ιωάννης Διονυσόπουλος 1980
Χρήστος Παπαδόπουλος 1974	Αυγερινού Χρυσαφούλα 1980
Ευάγγελος Παπίδας 1974	Καραγιανοπούλου Ιωάννα 1980
Βασίλειος Χασαπογιάννης 1975	Ανδρέας Χαρλαύτης 1980
Χριστόδουλος Μπότσης 1975	Αντώνιος Κλαδιάς 1980
Νικόλαος Σκλίας 1975	Στέφανος Δέτσης 1981
Στυλιανός Βασαλάκης 1975	Μεταξία Ανδροβιτισανέα 1981
Νικόλαος Τζωρτζόπουλος 1975	Νικόλαος Μουδάτσος 1981
Ανδρέας Φυτράκης 1975	Εμμανουήλ Συγγελάκης 1981
Θεόδωρος Γαροφαλίδης 1975	Παρασκευάς Βαρελάς 1981
Ιωάννης Τρίαντος 1977	Ασημίνα Ροδοκάλη 1981
Νικόλαος Φρατζέσκος 1977	Βασιλική Δούσκα 1981
Γεώργιος Λάζος 1977	Ανδρέας Γραμματικός 1981
Μιχαήλ Απέσσος 1977	

7. Ένωση μελών κυρίου προσωπικού του ΝΣΚ

Το έτος 1981 ιδρύθηκε η Ένωση μελών κυρίου προσωπικού του ΝΣΚ, που λειτουργεί μέχρι σήμερα, υπερασπίζεται αποτελεσματικά και στέκεται «δίπλα» στους λειτουργούς του ΝΣΚ στην επίλυση όλων των θεμάτων που σχετίζονται με την επιστημονική και επαγγελματική τους κατάσταση.

Σαν Πρόεδροι της Ενώσεως εκλέχθηκαν, από την ίδρυσή της μέχρι σήμερα, οι:

Λεωνίδας Παπίδας

Κωνσταντίνος Μπακάλης

Κωνσταντίνος Ντούσης

Δημήτριος Αναστασόπουλος

Ιωάννα Καραγιαννοπούλου (για πρώτη φορά γυναίκα γυναικά Πρόεδρος της Ενωσης εκλέχθηκε η Ιωάννα Καραγιαννοπούλου το έτος 2006)

Κωνσταντίνος Βαρδακαστάνης

Χρήστος Μητκίδης

Σήμερα η Ενωση τελεί υπό την Προεδρία της Εμμανουέλας Πανοπούλου, που είναι η 2η μετά την Ιωάννα Καραγιαννοπούλου γυναίκα Πρόεδρος της Ενωσης μελών κυρίου προσωπικού του ΝΣΚ.

IV. Περίοδος από το 1982 έως το 1990

(περίοδος προσωρινής κατάργησης του ΝΣΚ)

Τον Οκτώβριο του 1981 Πρωθυπουργός εκλέγεται ο Ανδρέας Παπανδρέου, ενώ ο Αγαμέμνωνας Κουτσόγιωργας, (πρόσωπο μεγάλης ισχύος -στην τότε κυβέρνηση- που μάλιστα απολάμβανε της απόλυτης εμπιστοσύνης του πρωθυπουργού) τοποθετήθηκε Υπουργός Προεδρίας της Κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ και ανέλαβε τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης. Στην προσπάθεια αυτή έγιναν θεμελιώδεις μεταρρυθμίσεις, πολλές από τις οποίες, σε θετική κατεύθυνση και επέζησαν με διαρκείς βελτιώσεις μέχρι σήμερα (όπως η ίδρυση του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης στο πρότυπο της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης της Γαλλίας (ΕΝΑ), ο Ν 1622/1986 για την οργάνωση της τοπικής αυτοδιοίκησης και της περιφερειακής ανάπτυξης που προέβλεπε μεταξύ άλλων την εθελοντική συνένωση Κοινοτήτων σε Δήμους και απετέλεσε βάση για το σχέδιο Καποδίστριας, η ίδρυση του ΑΣΕΠ κ.λπ.).

Άλλες όμως μεταρρυθμίσεις αποδείχθηκαν άστοχες έως βλαβερές για τη δημόσια διοίκηση⁶² (η κατάργηση των θέσεων και των βαθμών των γενικών διευθυντών στη δημόσια διοίκηση και η κατάληψη αντίστοιχων θέσεων και αξιωμάτων με κομματικά κριτήρια, η συρρίκνωση της υπαλληλικής ιεραρχίας, η διάβρωση της διοικητικής δομής από συμβούλους και μετακλητούς υπαλλήλους συνεργάτες των υπουργών κ.λπ.).

1. Κατάργηση και μετονομασία

Μία από τις «ατυχείς» μεταρρυθμίσεις έγινε το έτος 1982, ενώ συμπληρωνόταν 100ετία από την ίδρυση του Σώματος ως συλλογικού οργάνου (με τη μορφή του Συμβουλίου των Νομικών Συμβούλων), με πρωτοβουλία του Αγαμέμωνα Κουτσόγιωργα. Με το άρθρο 10 του Ν 1256/1982 (Α' 65) (τροπολογία σε κατατεθέν νομοσχέδιο) «Για την πολυθεσία, την πολυαπασχόληση και την καθιέρωση ανωτάτου ορίου απολαβών στο Δημόσιο Τομέα κ.λπ.», το ΝΣΚ καταργήθηκε ως Σώμα και Αρχή και στη θέση του συστάθηκαν, σε κάθε Υπουργείο, Νομικές Διευθύνσεις για την παροχή νομικών εισηγήσεων, νομικών, υπηρε-

62. Βλ. Έκθεση ΚΕΠΕ για τη δημόσια διοίκηση έτους 1988, βλ. Δουράνος Γεώργιος, Ο εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Διοίκησης/Οι πυλώνες που γενικά στηρίζουν και διασφαλίζουν ένα λειτουργικό και αποδοτικό εκσυγχρονιστικό πλαίσιο, Πανεπιστήμιο Πειραιώς 2012.

σιών και συμβουλών στους εκάστοτε Υπουργό, Υφυπουργό και υπηρεσιακές μονάδες. Η στελέχωση των μονάδων αυτών, που αποτελούσαν διυπουργικό κλάδο, υπαγόμενο στον Υπουργό Οικονομικών, θα γινόταν από Νομικούς Συμβούλους της Διοίκησης, Παρέδρους και Δικαστικούς Αντιπροσώπους. Με την ίδια διάταξη προβλέφθηκε ότι οι καταργούμενες θέσεις Νομικών Συμβούλων μετατρέπονταν αυτοδίκαια σε θέσεις Νομικών Συμβούλων της Διοίκησης, ενώ και οι θέσεις Παρέδρων και Δικαστικών Αντιπροσώπων κατανέμονταν στις δημιουργούμενες υπηρεσιακές μονάδες.

2. Οργάνωση των «Νομικών Υπηρεσιών της Διοίκησης»

Μετά την θέση σε ισχύ του ως άνω νόμου, κατ' εξουσιοδότησή του, εκδόθηκε το ΠΔ 671/1982 (Α' 140) για την «*Οργάνωση των Νομικών Υπηρεσιών της Διοίκησης*», με το οποίο ρυθμιζόταν ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας των Νομικών Υπηρεσιών της Διοίκησης, όπως μετονομάστηκε το ΝΣΚ.

Τα κύρια χαρακτηριστικά της νέας μορφής και του νέου τρόπου λειτουργίας των ΝΥΔ εντοπίζονται στα ακόλουθα:

α) Κατάργηση του ΝΣΚ ως αρχής και ως Σώματος και των θέσεων Προέδρου και Αντιπροέδρων και σύσταση Δ/νσεως Δικαστικού στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους με επικεφαλής Νομικό Σύμβουλο, ως Συντονιστή επί θητεία,

β) Σύσταση Νομικών Δ/νσεων σε κάθε Υπουργείο αντί των Γραφείων Νομικών Συμβούλων,

γ) Μετατροπή των θέσεων των Νομικών Συμβούλων του Κράτους σε θέσεις Νομικών Συμβούλων Διοικήσεως και αναλόγως και των άλλων θέσεων του κύριου προσωπικού και κατανομή αυτών στις νέες υπηρεσιακές μονάδες,

δ) Αποκλεισμός της συλλογικής δράσεως και τονισμός της ατομικής γνωμοδοτικής δραστηριότητας με προσπάθεια αμβλύνσεως δια της διατηρήσεως της δυνατότητας περιορισμένης λειτουργίας, αντί της Ολομελείας, Συνελεύσεως των Προϊσταμένων των Νομικών Δ/νσεων με πρωτοβουλία όμως μόνο της Διοικήσεως (Απόφαση των Υπουργών Προεδρίας ή Οικ/κών) και όχι των οικείων Δ/νσεων,

ε) Πρόβλεψη αντιμετώπισεως των δικαστικών υποθέσεων με αρμοδιότητα τριμελών επιτροπών, από μέλη του κυρίου προσωπικού (Σύμβουλος, Πάρεδρος, Δικ. Αντ/πος),

στ) Κατάργηση της βαθμολογικής εξομοιώσεως των μελών προς τους δικαστικούς λειτουργούς και διατήρηση μόνο μισθολογικής αντιστοιχίας, σε συνδυασμό με πρόβλεψη συμπληρωματικής ισχύος προκειμένου περί της υπηρεσιακής καταστάσεώς τους των διατάξεων του Υπαλληλικού Κώδικα,

ζ) Μεταβολή του συστήματος προαγωγών με την καθιέρωση της κατ' εκλογή προαγωγής, αφαίρεση από την Ολομέλεια και ανάθεση εις άλλο όργανο (Υπηρεσιακό Συμβούλιο) με μέλη κατά το πλείστον εκτός της Υπηρεσίας, της κρίσεως για την υπηρεσιακή και πειθαρχική κατάσταση των μελών,

η) Διατήρηση των υφισταμένων Δικαστικών Γραφείων και πρόβλεψη (άρθρο 21 παρ. 1 ΠΔ 671 / 1982) για την ίδρυση νέων σε έδρες Νομών ή άλλες μεγάλες πόλεις, η οποία και πράγματι επακολούθησε. Με Υπουργικές αποφάσεις ιδρύθηκαν Δικαστικά Γραφεία στις πόλεις Αργίριο, Αλεξανδρούπολη, Βέροια, Βόλο, Δράμα, Εδεσσα, Θήβα, Καλομιάτα, Κατερίνη, Κέρκυρα, Κοζάνη, Κομοτηνή, Κόρινθο, Λαμία, Λιβαδειά, Μεσολόγγι, Μυτιλήνη, Πύργο, Σέρρες, Σύρο, Τρίκαλα, Χαλκίδα, Χανιά. Και υπ' αυτό το νομοθετικό καθεστώς και την μορφή δράσεώς του το Σώμα, ως Νομικές Υπηρεσίες Διοικήσεως.

Η κατάργηση του ΝΣΚ με το άρθρο 10 του Ν1256/1982 προκάλεσε χάος και σοβαρές δυσλειτουργίες στην μέχρι τότε ομαλή διεκπεραίωση των δικαστικών υποθέσεων του Δημοσίου και την προάσπιση του δημοσίου συμφέροντος, αφού αυτή έγινε εντελώς αποσπασματικά και χωρίς να υπάρχει μια πλήρης και ολοκληρωμένη πρόταση για την λειτουργία των Νομικών Υπηρεσιών της Διοικήσεως, που το υποκατέστησαν. Με την πληθώρα των υπουργικών αποφάσεων που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 10 του Ν 1256/1982 έγινε (ανεπιτυχής) προσπάθεια για την επίλυση των σύνθετων προβλημάτων που ακολούθησαν. Συγκεκριμένα εκδόθηκαν οι πιο κάτω Υπουργικές αποφάσεις:

-**ΥΑ 1070/1982** (Προεδρίας Κυβερνήσεως και Οικονομικών) της 21/22.6.82: «Κατανομή θέσεων Νομικών Συμβούλων Διοικήσεως, Παρέδρων και Δικαστικών Αντιπροσώπων στη Διεύθυνση Δικαστικού του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και τις Νομικές Διευθύνσεις των Υπουργείων (Β' 399).

- **ΠΔ 574/1982** «Ανακατανομή αρμοδιοτήτων των Υπουργείων».

-**ΥΑ ΔΙΚ/1982** «Ανασύνθεση Υπηρεσιακού Συμβουλίου άρθρου 3 Ν 22/1975.

-**ΥΑ 2328/1983** «Οργάνωση- διάρθρωση Γραφείου Νομικού Συμβούλου Ε.Ο.Τ.».

-**ΥΑ 65/1983** «Κατανομή θέσεων Νομικών Συμβούλων, Παρέδρων και Δικαστικών Αντιπροσώπων στις Νομικές Διευθύνσεις και στα Δικαστικά Γραφεία και άλλες Υπηρεσιακές Μονάδες» (Β' 109).

-**ΥΑ 80/1985** «Κατανομή νέων Οργανικών θέσεων Δικαστικών Αντιπροσώπων ΝΣΚ»

-**ΥΑ 295/1986** «Νομικές Υπηρεσίες Διοίκησης. Μη χορήγηση αντιγράφων εγγράφων επι βλάβης δημοσίου»

-**ΥΑ 65/1988** «Καθορισμός διαδικασίας, τιμής συνδρομής και τέλους χρήσεως για τις συνδέσεις τρίτων με το σύστημα LEX και τιμής συνδρομής για το περιοδικό «ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ» του έτους 1988 (Β' 66).

-**ΥΑ 202/1989**

3. Η αντίδραση του Σώματος

Το Σώμα, αμέσως μετά την κατάθεση της σχετικής τροπολογίας στο Κοινοβούλιο, διατύπωσε την αντίδραση του με το υπ' αρ. 1632/49/2.4.1982 Πρακτικό της Ολομελείας του, στο οποίο προβάλλεται συνοπτικά η προσφορά του ΝΣΚ, εκφράζεται η έντονη πικρία για την ατυχή, άδικη και χαρακτηριστικώς αθεμελίωτη κριτική του έργου του ΝΣΚ, που περιε-

χόταν στην αιτιολογική έκθεση της νέας ρυθμίσεως, διατυπώνεται η ελπίδα και η ευχή να μην προχωρήσει η Κυβέρνηση στην προτεινομένη ρύθμιση και επισημαίνονται κατά τρόπο αναλυτικό και πειστικό επιφυλάξεις, αλλά και φόβοι, για την απρόσφορη και όλως αναποτελεσματική υποστήριξη των συμφερόντων του Δημοσίου με την αδιευκρίνιστη, αλλά διαφανόμενη διάφορη μορφή οργανώσεώς της.

Αξίζει να παρατεθεί το πλήρες κείμενο του πρακτικού αυτού σαν στοιχείο της ιστορίας του Σώματος.

Αριθμός Πρακτικού 1632

Συνεδρίασις υπ' αριθ. 49 της 2ας Απριλίου 1982 της Ολομελείας του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Παρόντες: Προεδρεύων: Κ. Ανδρουτσόπουλος, Νομικός Σύμβουλος.

Νομ. Σύμβουλοι: Ε. Κουρτικάκης, Β. Ρεγκάκος, Α. Παπαγιαννόπουλος, Β. Κωτσαρίδης, Δ. Παπανικολάου, Γ. Σγουρίτσας, Ε. Σαρακηνός, Α. Καμπίσης, Β. Ρεντζεπέρης, Σ. Κωσταρόπουλος, Α. Παπαντωνόπουλος, Στ. Αργυρόπουλος, Π. Γιαννακούρος, Ν. Τριανταφύλλου, Α. Χρυσανθακόπουλος, Ι. Ιακωβάκης, Λ. Παπίδας, Μ. Βεκρής, Ε. Κορουγένης» Δ. Διαμαντόπουλος. (Βλ. σχετικό ανόητυξη Γ. Πουλόκου, παρατιθέμενη κατωτέρω).

Πάρεδροι: Π. Σακελλαρίου, Λ. Βουδούρης, Π. Κυριαζής, Δ. Παπαπετρόπουλος, Α. Κομισσόπουλος, Δ. Ράπτης, Ανγ. Βουδούρης, Ρ. Αντωνακόπουλος, Γ. Πατρινέλης, Γ. Παπασωτηρίου, Μισαηλίδης, Γ. Δαλιάνης, Ν. Πούλος, Α. Τσαλακόπουλος, Α. Σοφός, Χρ. Παπαχρίστου, Θ. Αμπλιανίτης, Χρ. Φραγκούλης, Ν. Γεράσιμος, Δ. Γριμάνης, Κ. Βολτής, Κ. Ηλιακοπούλου, Π. Παπαγγελόπουλος, Κ. Ντούσης, Χρ. Τσεκούρας, Β. Βολάνης, Γ. Πουλάκος.

Γραμματεύς: Αλεξ. Τζεφεράκος, Δικαστικός Αντιπρόσωπος.

Εισηγητής: Ο Κων/νος Ανδρουτσόπουλος, Προεδρεύων Νομικός Σύμβουλος. ΘΕΜΑ: Αντιμετώπισις θέματος καταργήσεως του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους διά προσθήκης ως άρθρου 10 εις το σχέδιον νόμου "Για την πολυθεσία κ.λπ."

Ο Προεδρεύων λαβών τον λόγον ενημέρωσε την Ολομέλειαν επί της κατατεθείσης, δια τροπολογίας εις συζητούμενον νομοθέτημα, διατάξεως δια της οποίας καταργείται το Σώμα και μετασχηματίζεται η οργάνωσις της Νομικής υπερασπίσεως του Δημοσίου, καθώς και επί της εισηγητικής εκθέσεως της διατάξεως. Επακολούθησε ευρεία συζήτησις μεταξύ των παρισταμένων μελών επί της διατάξεως και επί των επιπτώσεών της εις το έργον και την αποστολήν του Σώματος και την υπηρεσιακήν κατάστασιν του προσωπικού του. Μεθ' ο η Ολομέλεια απεφάσισεν ομοφώνως να θέση υπ όψιν παντός αρμοδίου τα εξής:

I. Το Νομικόν Συμβούλιον του Κράτους ιδρύθη προ εκατόν (100) ακριβώς ετών (Ν ΑΚΑ/18821) ως συλλογικόν όργανον, επιφορτισμένον με την υπεράσπισιν του Δημοσίου και της Διοικήσεως ενώπιον των Δικαστηρίων, αλλά και με την γνωμοδοτικήν κοθοδήγησιν της Διοικήσεως επί νομικών θεμάτων.

II. Εκτοτε ελειτούργησεν ανελλιπώς, εξελιχθέν ποικιλοτρόπως με την ίδρυσιν νομικών γραφείων εις έκαστον Υπουργείου, με την δημιουργίαν διαφόρων θέσεων προσωπικού, πάντοτε με αντιστοιχίαν προς τας θέσεις των δικαστικών λειτουργών, με την ίδρυσιν επαρ-

χιακών γραφείων, με την ανάθεσιν υπεράσψεως πολλών νομικών προσώπων και προσαρμοσθέν προς τας εκάστοτε απαιτήσεις της κοινωνικής και οικονομικής ζωής και την διαρκή επέκτασιν του πεδίου δράσεως του Κράτους. Μετά τον δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον, με τον ΑΝ 427/1945, το Νομικόν Συμβούλιον του Κρότους οργανώθη ως αυτόνομος ιδία Κρατική Υπηρεσία, χαρακτηριζομένη ως «Ανωτάτη εν τω Κρατικώ Οργανισμώ Αρχή υπαγομένη εις τον Υπουργόν των Οικονομικών», με την εκτεθείσαν διττήν πόντοτε βασικήν αποστολήν (υπεράσπισις του Δημοσίου και της Διοικήσεως ενώπιον των Δικαστηρίων-γνωμοδοτική καθοδήγησις της Διοικήσεως επί νομικών θεμάτων).

III. Η σημερινή μορφή της οργανώσεώς του ΝΣΚ, όπως εξελικτικά διεπλάσθη στηρίζεται εις τας εξής αρχάς: α) Υπαρξίς ιδίας οργανωμένης και αυτονόμου νομικής υπηρεσίας του Κρότους, διά να εξασφαλίζεται η απαραίτητος οργανωτική υποδομή δια την επαρκή αντιμετώπισιν των διαρκώς επεκτεινομένων αναγκών νομικής παραστάσεως διά το Κράτος εις την σύγχρονον εποχήν. β) Συγκρότησις Σώματος από μονίμους κρατικούς λειτουργούς, απασχολουμένους κατ αποκλειστικότητα εις το Δημόσιον προς εξασφάλισιν όχι μόνον εξειδικευμένης και εμπείρου υποστηρίξεως των συμφερόντων του, αλλά και του ανεπηρέαστου αυτών κατά την άσκησιν των καθηκόντων των τόσοσιν από την διοίκησιν, όσον και από τα συντρέχοντα κοινωνικά και οικονομικά συμφέροντα και τας συναφείς ομάδας πιέσεως. Η εισαγωγή των Μελών του Σώματος από δικηγόρους και Δικαστικούς λειτουργούς κατόπιν διαγωνισμού αναλόγου προς τους δικαστικούς λειτουργούς, η κατοχύρωσις της υπηρεσιακής εξελίξεως των δια της αυτονομίας του Σώματος και η παροχή βαθμολογικής και μισθολογικής εξομοιώσεως προς τους δικαστικούς λειτουργούς, απετέλεσαν προσθέτους εγγυήσεις τας οποίας ο νομοθέτης κατά καιρούς παρέσχε δια να εξασφαλίση την λειτουργίαν του Σώματος ως σοβαρού παράγοντος νομιμότητος της διοικητικής δράσεως και επάνδρωσιν υψηλού επιπέδου. γ) Συλλογική δράσις του Σώματος (Ολομέλεια· Τμήματα), τόσοσιν εις τον γνωμοδοτικόν τομέα, όταν πρόκειται περί θεμάτων σοβαρών και πρωτοτύπων, χωρίς να αποκλείεται και η ατομική γνωμοδοτική αρμοδιότης των μελών, όσον και εις τον τομέα της υποστηρίξεως των περιουσιακών υποθέσεων του Δημοσίου, προς εξασφάλισιν όχι μόνον της επιβαλλομένης ομοιομόρφου αντιμετωπίσεως των κατ' ιδίαν ποικίλων και ιδιαιτέρου χαρακτήρος θεμάτων, αλλά προεχόντως και της κατά το δυνατόν ορθοτέρας και ανεπηρέαστου εξετάσεως των θεμάτων. δ) Αποκλειστικότης εις την υπεράσπισιν όλων των υποθέσεων του Δημοσίου και της Διοικήσεως και εις την γνωμοδοτικήν αρμοδιότητα, προς εξασφάλισιν ενότητος εις την συμβολήν του Νομικού Συμβουλίου του Κρότους εις την διοικητικήν δράσιν και ε) Αυτονομία και πρωτοβουλία εις τας εργασίας δια την λειτουργίαν του Σώματος, υπό την διεύθυνσιν του εκάστοτε επικεφαλής τούτου, συνδυαζομένη με δυνατότητα της Διοικήσεως να προκαλέση ή όχι την γνώμην του και να αποδεχθή ή όχι τας θέσεις του.

IV. Το Νομικόν Συμβούλιον του Κράτους επί μακρόν χρόνον και υπό συνθήκας όχι πάντοτε ευμενείς, ιδία από πλευράς μέσων και αριθμού προσωπικού, το οποίον υπό τας σημερινάς συνθήκας τυγχάνει ελάχιστον εν σχέσει προς τας προσφερομένας υπηρεσίας, επετέλεσεν έργον σημαντικόν, περί του οποίου και ο νομικός κόσμος της χώρας έχει γνώμην, αλλά και η Διοίκησις ικανήν πείραν. Διά της λειτουργίας γραφείων εις όλα τα Υπουργεία, αλλά και τινας Οργανισμούς (ΙΚΑ, ΟΓΑ, Ταμείον Παρακαταθηκών και Δανείων κ.λπ.) προσέφερε διαρκή νο-

μικήν συμπάραστασιν εις την διοικητικήν δράσιν, δια της λειτουργίας Γραφείων εις τας επαρχίας (Πάτραι, Λάρισα, Ιωάννινα, Καβάλα, Ρόδος, Ηράκλειον, Πειραιεύς) και δια της χρησιμοποίησεως, υπό τον έλεγχόν του, ιδιωτών δικηγόρων εις επαρχιακό δικαστήρια, εκάλυπεν όλας τας δίκας του Δημοσίου και της Διοικήσεως ενώπιον όλων των Δικαστηρίων της Επικρατείας, αλλά και εις την αλλοδαπήν, προστατεύον συμφέροντα κολλοσσαίου αντικειμένου κατά τρόπον ευπρεπή και υπεύθυνον, δια της ασκήσεως του γνωμοδοτικού του έργου εις ευρυτάτην κλίμακα εκάλυψε πάντοτε κατά τρόπον επιστημονικώς άψογον τας ανάγκας της Διοικήσεως. Ενδεικτικόν δια την δραστηριότητα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους τυγχάνει ότι σήμερον με κύριον προσωπικόν συνολικώς 132 ατόμων διακινεί περί τας 168 000 εν όλω δικογραφίας, παρέχει κατ' έτος και κατά μέσον όρον 1.000 περίπου γνωμοδοτήσεις επί ερωτημάτων της Διοικήσεως και 6.000 περίπου επί δικαστικών υποθέσεων και αντιμετωπίζει κατ' έτος 6000 περίπου νέας δικογραφίας δια συνολικώς 25.000 περίπου παραστάσεων των μελών του εις Δικαστήρια πάσης φύσεως και βαθμού. Η υπό τας συνθήκας αυτάς άσκησις των καθηκόντων του Νομικού Συμβουλίου έγινε πάντοτε με υψηλόν ήθος και έντονον αυτοπάρνησιν, ώστε να μη ακουσθή οιοσδήποτε ψόγος ή αιτίασις δια πλημμελή ή ύποπτον αντιμετώπισιν περιπτώσεως τινός ή των ευθυνών του γενικώτερον. Η επιστημονική κατάρτισις των μελών του συνέβαλε ώστε ταύτα να τιμήσουν πάντοτε το λειτουργημά των και να αποσιωθούν εις την αποστολήν, την οποίαν επέλεξαν, παραμερίζοντα ευτελή κίνητρα οικονομικής επιτυχίας εις τον ιδιωτικόν τομέα, τον οποίο εγκατέλειψαν. Το κύρος του Σώματος και η υψηλή ποιότης των υπηρεσιών του συνέβαλεν ώστε και δικαστικοί λειτουργοί να επανδρώσουν τας τάξεις του εγκαταλείποντες τας δικαστικάς έδρας των. Με βάσιν τα δεδομένα αυτά η Ολομέλεια του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους πρωτίστως εκφράζει την έντονον πικρίαν των μελών του Σώματος δια την ατυχή, άδικον και χαρακτηριστικώς αθεμελίωτον κριτικήν του έργου του, η οποία περιέχεται εις την αιτιολογικήν έκθεσιν της νέας ρυθμίσεως και η οποία θίγει εν πολλοίς την υπόληψιν και πάντως την επιστημονικήν προσφοράν και το έργον των μελών του. Εκφράζει την ελπίδα ότι η Κυβέρνησις της Χώρας δεν θα θελήσει να χωρήσῃ εις την προτεινομένην ρύθμισιν επί τη βάσει αιτιολογίας μη ανταποκρινομένης εν πάση περιπτώσει εις την πραγματικότητα. Δέχεται βεβαίως την ευχέριαν της πολιτικής εξουσίας να μεταβάλῃ, συμφώνως προς το Σύνταγμα, κατά τας κρατούσας εκάστοτε πολιτικές αντιλήψεις, το καθεστώς, το οποίον δίδει την Νομικήν Υπηρεσίαν του Κράτους, αισθάνεται όμως την υποχρέωσιν, μακράν πάσης προθέσεως κριτικής της νομοθετικής πρωτοβουλίας, κηδομένη των συμφερόντων του Δημοσίου και από συναίσθησιν ευθύνης έναντι της αποστολής του, την οποίαν πάντοτε με ευλάβειαν εθεράπευσε και επειδή δεν ηκούσθησαν -καθ' οιονδήποτε τρόπον- μέχρι τούδε οι απόψεις της δια την εισαγομένην νομοθετικήν μεταβολήν, να επισημάνῃ τους φόβους της ότι η νέα ρύθμισις:

α) Με την κατάργησιν του ενιαίου της Νομικής Υπηρεσίας του Κράτους, και δη εις περιόδον εντόνων αναγκών, λόγω της αυξανομένης κρατικής παρεμβάσεως εις τον οικονομικόν και κοινωνικόν τομέα, αλλά και της παραλλήλου ισχύος ως εσωτερικού δικαίου και διεθνών κανόνων, θα αποδιαιρθρωθή η απαραίτητος οργανωτική υποδομή δια την αντιμετώπισιν των αναγκών της Διοικήσεως προς νομικήν συμπάραστασιν, αλλά και προς προσήκουσαν υπεράσπισιν του Δημοσίου και της Διοικήσεως ενώπιον των Δικαστηρίων, με

συνέπειαν ανυπολογίστους ζημίας εις τα οικονομικά συμφέροντα του Κρότους. Το γεγονός τούτο αναμφιβόλως θα επιταθή και εκ του ότι δεν τυγχάνει ακόμη γνωστή η νέα ρύθμιση της οργανώσεως της Νομικής Υπηρεσίας, της οποίας το περιεχόμενον επαφίεται εις εξουσιοδοτήσεις ευρυτάτου περιεχομένου, χωρίς συγκεκριμένην οριοθέτησιν, εν ταυτώ δε δεν υφίσταται πρόβλεψις οιοσδήποτε μεταβατικής ρυθμίσεως δια τας διακινουμένας υποθέσεις ανερχομένας εις πολλάς χιλιάδας.

β) Με τον αποκλεισμόν της συλλογικής, υπό των τμημάτων και της Ολομελείας, και, κατ' οικείαν αυτών κρίσιν ακόμη, εξετάσεως των μη απλών νομικών θεμάτων, αναμφιβόλως, δεν υποβοηθείται η ασφαλεστέρα και αρτιωτέρα ενώπιον των Δικαστηρίων υπεράσπισις των υποθέσεων και η δια γνωμοδοτήσεων συνδρομή της Διοικήσεως.

γ) Αδυνατεί δε προς τούτοις να κατανοήση δια ποίον αποχρώντα λόγον και χάριν ποίας σκοπιμότητος θυσιάζεται δια της προτεινομένης ρυθμίσεως το πλεονέκτημα της συλλογικής βασάνου των νομικών θεμάτων, το οποίον υφίσταται νομοθετικώς και παγίως καθιερωμένον εις πάντα τα επί τοιούτων θεμάτων αποφαινόμενα όργανα (Δικαστήρια, Δικαστικά Συμβούλια κ.λπ.) Προσέτι επισημαίνει τον κίνδυνον να κλονισθή η ανεξαρτησία του γνωμοδοτούντος ή του υπερασπιζομένου τα συμφέροντα του Δημοσίου οργάνου έναντι της Διοικήσεως, αλλά και άλλων κοινωνικών ομάδων πίεσεως, η οποία όμως ανεξαρτησία είναι βασική επιδίωξις εις κάθε διοικητικήν οργάνωσιν διεθνώς, διότι μόνον δι' αυτής εξασφαλίζεται η ουσιαστική συνδρομή του Νομικού παραστάτου της Διοικήσεως εις την νομιμότητα της διοικητικής δράσεως.

δ) Το αυτό δύναται να λεχθή και δια την κατάργησιν της αυτονομίας του Σώματος ως προς την εξέλιξιν του προσωπικού του, η οποία αναποφεύκτως αλλοιώνει τας εγγυήσεις, τας οποίας ο νομοθέτης ηθέλησε προς διασφάλισιν της ανεξαρτησίας του εις την άσκησιν των καθηκόντων του.

ε) Η ασάφεια επίσης περί την θέσιν και την υπηρεσιακήν εξέλιξιν του προσωπικού, εφ' όσον περί αυτής και πάλιν υφίσταται μόνον ευρεία εξουσιοδότησις, χωρίς ουδεμίαν επιφύλαξιν περί διατηρήσεως του υπηρεσιακού του STATUS, εγκυμονεί κινδύνους ποιοτικής υποβαθμίσεως του επιστημονικού επιπέδου, διά της απροθυμίας προσελεύσεως νέων μελών, με απωτέραν πιθανόν συνέπειαν πτώσιν του επιπέδου των παρεχομένων νομικών υπηρεσιών. Και,

στ) Εν όψει της πείρας του παρελθόντος εις την χώραν μας, του όγκου των υποχρεώσεων πόσης φύσεως δια την νομικήν υπηρεσίαν του Κράτους και των μεθόδων οργανώσεως ομοίων Νομικών Υπηρεσιών διεθνώς (Ιταλία, Αυστρία, και λοιπαί) εκτιμά ως ανεπαρκές και ανεπιτήδειον το εισαγόμενον σύστημα οργανώσεως προς κάλυψιν των υφισταμένων εν Ελλάδι πραγματικών αναγκών. Εξουσιοδοτεί τον Προεδρεύοντα της Ολομελείας να υποβάλη το παρόν προς τον Κύριον Πρόεδρον της Δημοκρατίας, τον Κύριον Πρωθυπουργόν, το μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου και τον Κύριον Πρόεδρον της Βουλής.

Εφ' ώ συνετάγη το παρόν και υπογράφετο νομίμως ως έπεται:

Ο ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ Κων/νος Ανδρουτσόπουλος

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ Αλεξ. Τζεφεράκος

4. Η πρώτη Τράπεζα νομικών Πληροφοριών γεννιέται στο ΝΣΚ

Ωστόσο κατά τη δύσκολη αυτή περίοδο για το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους γεννήθηκε μέσα στους κόλπους του και ωρίμασε μία επαναστατική πρωτοβουλία που οδήγησε στη δημιουργία της πρώτης Τράπεζας Νομικών Πληροφοριών στην Ελλάδα.

Ηδη περί το έτος 1985, και πριν ακόμα την καθιέρωση της χρήσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του internet στην Ελλάδα⁶³, ο τότε Δικαστικός Αντιπρόσωπος, Νικόλαος Τζωρτζόπουλος, για τις ανάγκες της έκδοσης από το ΝΣΚ ενός Νομικού Περιοδικού, της «*Επιθεώρησης Δικαίου του Δημοσίου*», άρχισε να πειραματίζεται με διαρκώς εξελισσόμενες τεχνολογικά προσπάθειες με την χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών, που κατέληξαν στην δημιουργία της LEX, πρώτης Τράπεζας Νομικών Πληροφοριών στην Ελλάδα. Αρχικά περιείχε γνωμοδοτήσεις του ΝΣΚ και νομολογία (αποφάσεις Ελληνικών Δικαστηρίων σε περίπτωση και αργότερα νομολογία αποφάσεων Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η «*Επιθεώρηση Δικαίου του Δημοσίου*» άρχισε πλέον να εκδίδεται μέσα στην Κεντρική Υπηρεσία του ΝΣΚ με ψηφιακό τρόπο. Απόδειξη για την επιτυχία του πρωτοποριακού για την εποχή εγχειρήματος είναι ότι τότε γράφθηκαν συνδρομητές περί τους 300 Δικηγόρους σε όλη την Ελλάδα. Με την επικράτηση του internet και την εξέλιξη της τεχνολογίας, ο Νικόλαος Τζωρτζόπουλος, προκειμένου να υλοποιήσει το όραμά του για τον κάθε μέρα και μεγαλύτερο εμπλουτισμό της βάσης δεδομένων που είχε δημιουργήσει, το οποίο απαιτούσε την συνδρομή και ενασχόληση μεγάλου αριθμού υπαλλήλων και δεν ήταν δυνατό να υποστηριχθεί διοικητικά και οικονομικά από το ΝΣΚ, μεταπήδησε στον ιδιωτικό τομέα με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί υπό την εποπτεία του η πρώτη ολοκληρωμένη Τράπεζα νομικών πληροφοριών «*NOMOS*» που προσέφερε και προσφέρει μέγιστες υπηρεσίες σε όλο τον νομικό κόσμο (Δικηγόρους, Δικαστές, Δημόσιες Υπηρεσίες κ.λπ.).

5. Υπηρετήσαντες κατά την περίοδο 1982 έως 1990 λειτουργοί

i) Ως Συντονιστές (Πρόεδροι)

Γιαννακούρος Παναγιώτης (1982-1986)

Παπίδας Λεωνίδας (1986-1990)

ii) Ως Αναπληρωτές Συντονιστές⁶⁴

Λεωνίδας Παπίδας 1972

Παρασκευάς Γεωργίου

Σαρακηνός Ευστάθιος 1958

63. Σημειωτέον ότι μέχρι το 1991 η επικοινωνία γινόταν με dial up σύνδεση, το google δεν ήταν ακόμα ούτε σκέψη και ο σχεδιασμός των websites περιοριζόταν σε σταθερές εικόνες και κείμενα.

64. Η ημερομηνία που αναγράφεται δίπλα είναι η ημερομηνία διορισμού στο Σώμα.

iii) Λειτουργοί του ΝΣΚ που επέτυχαν σε διαγωνισμό και διορίστηκαν κατά την περίοδο από το 1982 έως 1990

Κατά την ημερομηνία που αναγράφεται δίπλα σε κάθε ονοματεπώνυμο οι:

Φοίβος Ιατρέλης 1983	Μαρία Ελευθερίου 1983
Ιωάννης-Κωνσταντίνος Χαλκιάς 1983	Κωνσταντίνος Κατσούλας 1983
Θεόδωρος Ψυχογιός 1983	Ζαφείριος Γεωργιάδης 1983
Σπύρος Παπαγιαννόπουλος 1983	Ελένη Σβολοπούλου 1983
Κωνσταντίνος Γεωργάκης 1983	Δημήτριος Μακαρονίδης 1983
Παναγιώτης Παναγιωτουνάκος 1983	Κωνσταντίνος Κηπουρός 1983
Παναγιώτης Σπανός 1983	Αλέξανδρος Ροϊλός 1983
Γεώργιος Κανελλόπουλος 1983	Αδαμαντία Καπετανάκη 1983
Κωνσταντίνος Χαραλαμπίδης 1983	Ευστράτιος Συνοίκης 1983
Βασιλική Πανταζή 1983	Κωνσταντίνα Χριστοπούλου 1983
Ευγενία Βελώνη 1983	Ευαγγελία Σκαλτσά 1983
Νίκη Μαριόλη 1983	Αθηνά Αλεφάντη 1983
Ανδρέας Ανδρουλιδάκης 1983	Αγγελική Καστανά 1983
Αικατερίνη Γρηγορίου 1983	Κυριακή Γρηγορίου
Βασιλική Τύρου 1983	Γεώργιος Τσουγκράνης 1983
Στυλιανή Χαριτάκη 1983	Ελένη Πασαμικάλη 1983
Αιμιλία Γοργία 1983	Χριστίνα Διβάνη 1983
Κουήν-Τακούη Χουρμουζιάν 1983	Μαρία Χαραμή 1983
Δημήτριος Χανής 1983	Παναγιώτης Παππάς 1983
Νικόλαος Δασκαλαντωνάκης 1983	Αλέξης Κομνηνός 1983
Ευφροσύνη Μπερνικόλα 1983	Γεώργιος Πεντίδης 1983
Γαρυφαλιά Σκιάνη 1983	Αθανάσιος Τσιοκάνης 1984
Αφροδίτη Κουτούκη 1983	Θεόδωρος Τσιράς 1983
Δήμητρα Κεφάλα 1983	Φωτεινή Παλαιολόγου 1985
Νικολίτσα Πολιτικού 1983	Σταύρος Σπυρόπουλος 1985
Γεώργιος Ανδρέου 1983	Βασίλειος Κυριαζόπουλος 1985
Κωνσταντίνος Λαϊνάς 1983	Καρακώστας Γεώργιος 1985
Δημήτριος Γεωργ. Αναστασόπουλος 1983	Κωνσταντινόπουλος Πέτρος 1985
Αντώνιος Τατσόπουλος 1983	Πασχαλιά Βασιλική 1985

Τσαούση Ευσταθία Κυριάκος 1985	Θεοχάρης Αθανάσιος 1985
Βαμβακίδης Γεώργιος 1985	Κατωπόδης Δημήτριος 1985
Τριανταφυλλόπουλος Αντώνιος 1985	Χρέπας Κωνσταντίνος 1985
Μητκίδης Χρήστος Γεώργιος 1985	Λαμπρόπουλος Παναγιώτης 1985
Χειμώνας Διονύσιος 1985	Κανελλής Δημήτριος 1985
Παπαθεοδώρου Βασιλική 1985	Τζουβάρας Μιχαήλ 1985
Τσιτσέλης Ευρυπίδης 1985	Μπάνος Αναστάσιος 1985
Δασκαλέα Ασημακοπούλου Παναγιώτα 1985	Ζαφειριάδου Αναστασία 1985
Καράμπελα Αναστασία 1985	Λεμπέση Ιωάννα 1985
Γρυλωνάκης Γεώργιος 1985	Τάγαρης Ιωάννης 1985
Κορκίζογλου Βασίλειος Παναγιώτης 1985	Μουκαζής Νικόλαος 1985
Πατηνιώτης Νικόλαος 1985	Κασομένου Ευτυχία Στέφανος 1985
Μηρισκόλας Χαράλαμπος 1985	Τσάκας Ευθύμιος 1985
Πετροπούλου Αλεξάνδρα 1985	Αγγέλου Περικλής Γεώργιος
Καραγιώργης Νικόλαος 1985	Θεοδωρόπουλος Παναγιώτης 1985
Σπάσου Μαρία 1985	Ράπτης Θεόδωρος 1985
Γαλάνη Αικατερίνη 1985	Πατηνιώτης Νικόλαος
Ζαμπάρας Κωνσταντίνος 1985	Παπαγεωργίου Αντώνιος 1985
Μαρίνης Ευάγγελος 1985	Ηλιαδέλης Ευστράτιος 1985
Σφυρή Ιουλία 1985	Χρυσοστομίδης Παρασκευάς 1985
Χατζηνέκουρας Ιωάννης 1985	Αλεξανδράκης Ιωάννης 1985
Κίκας Στέργιος Στέργιος. 1985	Στούπας Ευστάθιος 1985

V. Περίοδος από το 1990 έως 2020 (περίοδος ανασύστασης, συνταγματικής κατοχύρωσης του ΝΣΚ)

1. Ο Ν 1884/1990 της ανασύστασης

Με το άρθρο 39 του Ν 1884/1990 (Α' 81/16.06.1990) «*Διαρρυθμίσεις στην έμμεση φορολογία και άλλες διατάξεις*» επανασυστάθηκε το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους ως ενιαία ανώτατη αρχή του Κράτους, υπαγόμενο απευθείας στον Υπουργό Οικονομικών, ενώ επαναφέρθηκαν σε ισχύ οι περισσότερες από τις διατάξεις του ΒΔ 6/1961, που ίσχυαν πριν την κατάργησή του⁶⁵. Καταργήθηκαν ρητά οι διατάξεις του άρθρου 10 Ν 1256/1982 και

65. Εκτός από κάποιες (άρθρα 5 παρ. 2 εδ. γ', 20, 21 23, 24 παρ. 1 και 29 παρ. 2).

του ΠΔ 671/1982, από το οποίο διατηρήθηκαν μόνο οι διατάξεις των άρθρων 15, 23 παρ. 2 και 32. Προβλέφθηκε μία (1) οργανική θέση Προέδρου και τριών (3) θέσεων Αντιπροέδρων (οι οποίες αυξήθηκαν κατά δύο (2) με τον Ν 1947/1991). Συνέπεια αυτού υπήρξε η επαναφορά στο συλλογικό σύστημα λειτουργίας κατά την άσκηση του γνωμοδοτικού έργου του ΝΣΚ με την επαναλειτουργία της Ολομέλειας και των Τμημάτων. Το κύριο προσωπικό εξομοιώθηκε βαθμολογικά προς τους Δικαστικούς Λειτουργούς και ίσχυσαν οι παλιές διατάξεις ως προς την υπηρεσιακή και πειθαρχική κατάστασή τους, η δυνατότητα ρυθμίσεως με ΠΔ/τα θέματα αναγόμενα στην οργάνωση, συγκρότηση και λειτουργία του ΝΣΚ, στην κατανομή αρμοδιοτήτων, στην υπηρεσιακή κατάσταση, στην μισθολογική και βαθμολογική εξέλιξη κ.λπ.

Κατ' εξουσιοδότηση του νόμου αυτού εκδόθηκε το ΠΔ 18/1991 (Α' 7) με το οποίο καθορίστηκαν τα προσόντα συμμετοχής στον διαγωνισμό εισόδου των Δικαστικών Αντιπροσώπων, το όριο ηλικίας για την αποχώρηση του κυρίου προσωπικού, η υπηρεσιακή κατάσταση των Δικαστικών Αντιπροσώπων από πλευράς βαθμολογικής αντιστοιχίας με τους δικαστικούς λειτουργούς (Δόκιμος Δικαστ. Αντ/πος ισοδυναμεί με Πάρεδρο Πρωτοδικών, Δικαστικός Αντιπρόσωπος Β' ισοδυναμεί με Πρωτόδικη, Δικαστικός Αντιπρόσωπος Α ισοδυναμεί με Πρόεδρο Πρωτοδικών) και από την πλευρά του απαιτούμενου χρόνου παραμονής στον βαθμό για την υπηρεσιακή τους εξέλιξη, καθώς και η επέκταση και σ' αυτούς των δικαστικών διακοπών, η λειτουργία 3μελών επιτροπών στα Γραφεία Νομικών Συμβούλων και στα Δικαστικά Γραφεία, όπου είναι τούτο εφικτό, για την αντιμετώπιση των δικαστικών υποθέσεων (αποδοχή αποφάσεων, αναγνώριση απαιτήσεων μέχρις ορισμένου ποσού, κ.λπ.⁶⁶, και κυρίως η πρόβλεψη ότι σε περίπτωση διαπιστώσεως νομοθετικών κενών, ισχύουν για τα μέλη του κυρίου προσωπικού του ΝΣΚ, συμπληρωματικά οι περί δικαστικών λειτουργών διατάξεις

Με την υπ' αρ. 292/27-9-1991 απόφαση του Υπουργού των Οικονομικών (Β' 857), καταργήθηκαν ορισμένα Δικαστικά Γραφεία, των οποίων η λειτουργία εμφάνισε οργανωτικές δυσχέρειες (Δράμας, Θηβών, Καλαμάτας, Κερκύρας, Λιβαδειάς, Μεσολογγίου, Σύρου, Τρικάλων), ενώ το συσταθέν ως παράρτημα του καταργούμενου Δικαστικού Γραφείου Μεσολογγίου, Γραφείο Αγρινίου μετατράπηκε σε αυτοτελές Δικαστικό Γραφείο. Μετά την ίδρυση του Υπουργείου Αιγαίου, αναβαθμίσθηκε το Δικαστικό Γραφείο Μυτιλήνης σε Γραφείο Νομικού Συμβούλου με προϊστάμενο Νομικό Σύμβουλο ή Πάρεδρο.

2. Επέκταση αρμοδιοτήτων

Από την ανασύστασή του το ΝΣΚ συνεχίζει την δραστηριότητά του, και τα μέλη του, εμφορούμενα από ζήλο, διάθεση για εργασία και προσφορά, συναισθανόμενα το βάρος και την ευθύνη των υποχρεώσεών τους και της αποστολής τους και καθοδηγούμενα καταλλήλως από την πείρα και τις συμβουλές της ηγεσίας και των παλαιότερων στελεχών του, αποδίδουν έργο δημιουργικό με προσπάθεια να συνεχίσουν την παράδοση του Σώματος,

66. Κατά διατήρηση ρυθμίσεως, η οποία εισήχθη το πρώτον με το άρθρο 15 ΠΔ 671/82.

που το Κράτος αναγνωρίζει ως εγγυητή της ενώπιον των Δικαστηρίων περιφρουρήσεως των συμφερόντων του, η Διοίκηση ως πολύτιμο αρωγό στις κατευθύνσεις της δράσεώς της και ο νομικός κόσμος της χώρας ως υψηλά ιστάμενο θεσμό συμβάλλοντα στην εξέλιξη της νομικής επιστήμης, στην επίλυση σοβαρότατων νομικών προβλημάτων και στη λειτουργία της δικαιοσύνης γενικότερα. Η Πολιτεία ακόμα, στο πλαίσιο της προσπάθειας επιτυχούς αντιμετώπισης των διαρκώς επεκτεινόμενων αναγκών νομικής παραστάσεως του Κράτους στην σύγχρονη εποχή, αναθέτει στο ΝΣΚ ολοένα και περισσότερες αρμοδιότητες, όπως η από 15/9/1991 με το άρθρο 39 του Ν 1947/ 1991 (ΦΕΚ Α' 70/1991) ανάθεση στο ΝΣΚ της δικαστικής εκπροσώπησης της Ελληνικής Δημοκρατίας ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, του Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και κάθε δικαστηρίου και δικαστικής αρχής των κρατών-μελών της ΕΟΚ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στο διάστημα της οκταετούς καταργήσεώς του⁶⁷, η δικαστική υπεράσπιση των υποθέσεων και η εκπροσώπηση της Ελληνικής Δημοκρατίας, ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, είχε ανατεθεί (άρθρο 2 παρ. 1 Ν 1460/ 1986), στην, προς τούτο συσταθείσα, Ειδική Νομική Υπηρεσία για θέματα Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΝΥΕΚ) του Υπουργείου Εξωτερικών. Επίσης οι αντίστοιχες αρμοδιότητες ενώπιον της Επιτροπής και του Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων είχαν επιφυλαχθεί στην Ειδική Νομική Υπηρεσία (ΕΝΥ) του Υπουργείου Εξωτερικών, παράλληλα με επιτροπή από δημόσιους λειτουργούς (άρθρο 2 επ. Ν 1846/1989). Συγχρόνως, σχεδόν, με την ανασύσταση του Σώματος, και με πρόσθετο γνώμονα την επιτακτική ανάγκη ενιαίας δικαστικής εκπροσωπήσεως του Ελληνικού Κράτους, ανατέθηκε, ρητά, με το άρθρο 39 του Ν 1947/1991, στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, η υπεράσπιση των υποθέσεων και η δικαστική εκπροσώπηση της Ελληνικής Δημοκρατίας, τόσο ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων όσο και ενώπιον της Επιτροπής και του Δικαστηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Στο τελευταίο, ως αντιπρόσωπος της Ελληνικής Κυβερνήσεως (AGENT) ορίστηκε ο Πρόεδρος του ΝΣΚ Στο ΝΣΚ ανήκε εξ άλλου με τον επαναφερθέντα σε ισχύ οργανισμό του (άρθρο 2 παρ. 2Β του ΒΔ 6/ 1961) και η γνωμοδοτική αρμοδιότητα προς καθοδήγηση της Διοικήσεως σε θέματα Κοινοτικού Δικαίου.

Με το ίδιο νομοθέτημα έγινε και αριθμητική αύξηση του προσωπικού του, το οποίο την εποχή εκείνη αποτελούνταν από τον Πρόεδρο, 5 Αντιπροέδρους, 34 Νομικούς Συμβούλους, 60 Παρέδρους και 149 Δικαστικούς Αντιπροσώπους, όλων των βαθμών. Έτσι το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους ξεκίνησε την δεύτερη εκατονταετία της παρουσίας και της προσφοράς του στην υπεράσπιση του Κράτους και στην καθοδήγηση της Διοικήσεως, με πίστη στο έργο του και πολύ ελπιδοφόρες προοπτικές.⁶⁸

Με την ΥΑ 248/1993 «Σύσταση Γραφείου Νομικού Συμβούλου στην Μόνιμη Ελληνική Αντιπροσωπεία (ΜΕΑ) στις Ευρωπαϊκές Κοινοότητες (Β 602) ιδρύθηκε Γραφείο Νομικού

67. Βλ. Νικόλαος Μαυρίκας «Οι νέες αρμοδιότητες του ΝΣΚ στα Ευρωπαϊκά Δικαστήρια».

68. Κων/νος Μπακάλης όπου ανωτέρω.

Συμβούλου στην Μόνιμη Ελληνική Αντιπροσωπεία (ΜΕΑ) στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, στο οποίο τοποθετούνται Νομικός Σύμβουλος και Πάρεδρος ΝΣΚ.⁶⁹

3. Η πρώτη γυναίκα Νομικός Σύμβουλος

Ο ανώτατος υπηρεσιακός βαθμός, δηλαδή ο βαθμός του Νομικού Συμβούλου, ήταν αποκλειστικά ανδρικό προνόμιο μέχρι και το έτος 1991 οπότε τον κατέλαβε η πρώτη γυναίκα Νομικός Σύμβουλος του Κράτους, η Κωστούλα Ηλιακοπούλου μετά από 32 χρόνια υπηρεσίας στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους. Η Κωστούλα Ηλιακοπούλου γεννήθηκε στην Καλαμάτα το 1929 από πατέρα Οδοντίατρο. Σπούδασε στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Διορίστηκε στο ΝΣΚ την 31.12.1959 και πριν να εισέλθει στο ΝΣΚ άσκησε το επάγγελμα του Δικηγόρου για τρία και πλέον έτη. Η αφοσίωσή της στο καθήκον και στην προάσπιση των συμφερόντων του Ελληνικού Δημοσίου, οδήγησε, μετά από πολλές παραλείψεις λόγω του φύλου της, στην προαγωγή της στο βαθμό του Νομικού Συμβούλου επί Προεδρίας Σγουρίτσα.

4. Νέος Οργανισμός μετά την επανασύσταση

Στη συνέχεια με το ΠΔ 282/1996 (Α' 199), εκδόθηκε ο Οργανισμός του ΝΣΚ σύμφωνα με τον οποίο το Σώμα αποτελούσε ανώτατη, ενιαία και ανεξάρτητη αρχή, υπαγόμενη απευθείας στον Υπουργό των Οικονομικών.

Με τον Οργανισμό αυτό επανακαθορίστηκαν, μεταξύ άλλων, οι αρμοδιότητες, η διάρθρωση, η συγκρότηση του ΝΣΚ, καθώς και η υπηρεσιακή κατάσταση του κύριου προσωπικού του. Εξ άλλου ορίστηκε ότι η Κεντρική Υπηρεσία του ΝΣΚ συγκροτείται α) το Γραφείο του Προέδρου,

β) τη Γραμματεία, προϊστάμενος της οποίας είναι ο Γραμματέας του ΝΣΚ, ο οποίος και τηρεί τα πρακτικά της Ολομέλειας και των Τμημάτων, καθώς και εκείνα των υπηρεσιακών και πειθαρχικών συμβουλίων του κύριου προσωπικού του ΝΣΚ⁷⁰.

γ) τους Σχηματισμούς Δικαστικών και Εξωδίκων Υποθέσεων, που διακρίνονται σε διακρίνονται σε Σχηματισμούς υποθέσεων ημεδαπής και στον Σχηματισμό υποθέσεων δικαιοδοσίας Δικαστηρίων Ευρωπαϊκής Ένωσης και λοιπών Δικαστηρίων Αλλοδαπής με τις αντίστοιχες υποδιαιρέσεις

δ) Γενική Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης τους Σχηματισμούς Δικαστικών και Εξωδικών Υποθέσεων, καθώς και το Κέντρο Νομικής Πληροφορικής, Μελετών και νομικών εκδόσεων.

Περαιτέρω, ορίστηκε ότι σε κάθε Υπουργείο, στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, στο Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσε-

69. Τηρουμένης της διατάξεως της Παρ. Ε του άρθρου 39 του Ν 1947/91 (Α' 70).

70. Γραμματέας του ΝΣΚ και αναπληρωτής αυτού, ορίζονται με απόφαση του Προέδρου, Δικαστικοί Αντιπρόσωποι που έχουν τετραετή συνολική υπηρεσία.

ων, στο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, στον Οργανισμό Γεωργικών Ασφαλίσεων και στον Πειραιά, λειτουργεί Γραφείο Νομικού Συμβούλου. Γραφεία Νομικού Συμβούλου μπορούν να λειτουργούν σε Γραφεία Υφυπουργών, Γενικές Γραμματείες, ανεξάρτητες δημόσιες υπηρεσίες ή ΝΠΔΔ, εφόσον τούτο προβλέπεται από ειδικές οργανικές διατάξεις. Στα Υπουργεία Οικονομικών και Γεωργίας, λειτουργούν ως υπηρεσιακές μονάδες του ΝΣΚ, Ειδικό Νομικό Γραφείο Φορολογίας και Ειδικό Γραφείο Νομικού Συμβούλου, καθένα των οποίων έχει τις αρμοδιότητες, που ορίζουν οι διατάξεις του άρθρου 55 παρ. 2 του Ν 2214/1994 (ΦΕΚ Α' 75) και 14 παρ. 10 του Ν 2227/1994 (ΦΕΚ Α' 129), με τις οποίες συστήθηκαν αντίστοιχα.

Τα Δικαστικά Γραφεία του ΝΣΚ, που λειτουργούν στις πόλεις Αργίνιο, Αλεξανδρούπολη, Βέροια, Βόλο, Έδεσσα, Ηράκλειο, Ιωάννινα, Καβάλα, Κατερίνη, Κοζάνη, Κομοτηνή, Κόρινθο, Λαμία, Λάρισα, Ναύπλιο, Πάτρα, Πύργο, Ρόδο, Σέρρες, Σύρο, Χαλκίδα και Χανιά, διατηρήθηκαν. Στις λοιπές πόλεις, που είναι έδρες Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, εκτός από τον Πειραιά και τη Θεσσαλονίκη, συνιστάται Δικαστικό Γραφείο του ΝΣΚ.

Ορίστηκε ακόμη ότι σε περίπτωση έκτακτης ή ειδικής υπηρεσιακής ανάγκης, μπορεί ο Υπουργός Οικονομικών, με απόφασή του, προσδιορίζοντας την ανάγκη, να καταρτίζει μετά από εισήγηση του Προέδρου του ΝΣΚ, συνεργείο υπερωριακής εργασίας, ή ομάδα εργασίας από το κύριο ή διοικητικό προσωπικό, προς αντιμετώπισή της.

Τέλος, ορίστηκε ότι τα μέλη του ΝΣΚ αποχωρούν αυτοδικαίως από την υπηρεσία.

α) Όταν συμπληρώσουν τριακονταπενταετή πραγματική και συντάξιμη δημόσια υπηρεσία και πάντως όχι πριν από τη συμπλήρωση του εξηκοστού (60ου) έτους της ηλικίας τους, και

β) Όταν συμπληρώσουν το εξηκοστό πέμπτο (65ο) έτος της ηλικίας τους. Στην περίπτωση αυτή η παραμονή τους στην υπηρεσία παρατείνεται ως τη συμπλήρωση του εξηκοστού εβδόμου (67ου) έτους, εφόσον δεν συμπληρώνουν τριακονταπενταετή (35η) πραγματική συντάξιμη δημόσια υπηρεσία. Ως ημέρα συμπλήρωσης του ορίου ηλικίας, θεωρείτο η 31η Δεκεμβρίου του έτους αποχώρησης, κατά την οποία λύνεται η υπηρεσιακή σχέση.

Με την ΥΑ (Οικονομικών) 112/7-4-1999 (Β' 319) «*Διαπίστωση του αριθμού θέσεων Παρέδρων του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, που συνεστήθησαν με τα άρθρα 5 παρ. 12 του Ν 2343/1995 και 28 παρ. 10 του Ν 2579/1998*» διαπιστώθηκε ότι οι συσταθείσες με τις ως άνω διατάξεις του άρθρου 5 παρ. 12 του Ν 2343/1995 και του άρθρου 28 παρ. 10 του Ν 2579/1998, θέσεις Παρέδρων του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ανέρχονται σε είκοσι τρεις (23) και αυξάνουν κατά τον αριθμό αυτό τις αντίστοιχες οργανικές θέσεις Παρέδρων του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

5. Συνταγματική καθιέρωση

Σταθμό για την ιστορία του ΝΣΚ αποτελεί η με την αναθέωση του Συντάγματος του 2001 συνταγματική πρόβλεψη και κατοχύρωση του θεσμού αυτού με το άρθρο 100Α του Συντάγματος.

Η σχετική διάταξη, που ψηφίσθηκε με πλειοψηφία, 278 Βουλευτών⁷¹, εντάχθηκε στο τέλος του Ε' κεφάλαιο Β' περί δικαστικής εξουσίας, Τμήματος του Συντάγματος για τη δικαστική λειτουργία. Με τη διάταξη αυτή ορίστηκε: «*Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συγκρότηση και λειτουργία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, καθώς και με την υπηρεσιακή κατάσταση των λειτουργών και υπαλλήλων που υπηρετούν σε αυτό. Στην αρμοδιότητα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ανήκουν ιδίως η δικαστική υποστήριξη και εκπροσώπηση του Δημοσίου και η αναγνώριση απαιτήσεων κατά του Δημοσίου ή ο συμβιβασμός σε διαφορές με αυτό. Στο κύριο προσωπικό του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους έχουν ανάλογη εφαρμογή οι διατάξεις των άρθρων 88 παράγραφοι 2 και 5 και 90 παράγραφος 5*».

Οι διατάξεις που εφαρμόζονται αναλογικά αναφέρονται στη βαθμολογική και μισθολογική μεταχείριση των, λειτουργών του, στην επίλυση μισθολογικών, διαφορών από το Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 99 του Συντάγματος («Μισθοδικείο»), στο όριο ηλικίας για την αποχώρηση των λειτουργών του, στη διαδικασία προαγωγών Προέδρου και Αντιπροέδρων από το Υπουργικό Συμβούλιο, και στη θητεία του Προέδρου.

6. Ο νέος Οργανισμός μετά τη Συνταγματική καθιέρωση και οι τροποποιήσεις του

Μετά τη συνταγματική κατοχύρωση του θεσμού θεσπίστηκαν ο εκτελεστικός του Συντάγματος Ν 3086/2002 «*Οργανισμός του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και κατάσταση των Λειτουργών και Υπαλλήλων του*» (ΦΕΚ Α' 324/23.12.2002) και το ΠΔ 238/2003 «*Εκτέλεση των διατάξεων περί Νομικού Συμβουλίου του Κράτους*» (ΦΕΚ Α' 214/09.09.2003) τα οποία (με αρκετές πάντως τροποποιήσεις) ίσχυσαν και ρύθμισαν τα της λειτουργίας του ΝΣΚ και της προσωπικής κατάστασης των μελών του για σχεδόν 20 χρόνια δηλαδή μέχρι την αντικατάστασή του το 2021 με τον Ν 4831/2021.

Στον εκτελεστικό της Συνταγματικής αυτής ρύθμισης Ν 3086/2002 «*Οργανισμός Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και κατάσταση των Λειτουργών και των Υπαλλήλων του*» (Α'

71. Συγκεκριμένα στις 21.03.1996 προτάθηκε από 63 Βουλευτές του ΠΑΣΟΚ, η σχετική συνταγματική διάταξη. Η Επιτροπή αναθεώρησης του Συντάγματος αποδέχθηκε με ευρύτατη πλειοψηφία την προσθήκη του άρθρου 100Α' του Συντάγματος, αφού προηγουμένως είχε τονισθεί από όλες τις πολιτικές παρατάξεις η ανάγκη συνταγματικής κατοχύρωσης ενός θεσμού «*που δεν είναι δικαστικός αλλά οιονεί δικαστικός αναφέρεται σε ένα μεγάλο Σώμα της Διοίκησης που δεν έχει συνταγματική διαφορά...*» (Δήλωση του τότε Υπουργού Δικαιοσύνης και μετέπειτα Γενικού Εισηγητή κ. Ευάγγελου Βενιζέλου συνεδρίαση της Βουλής 28.03.1996 και αναλόγου περιεχομένου δηλώσεις κας Άννας Ψαρούδα-Μπενάκη). Η επιτροπή επανέλαβε στην έκθεσή της και κατά την επόμενη Βουλή τη διατύπωση που είχε υιοθετήσει η προηγούμενη, «για τη συνταγματική κατοχύρωση του ΝΣΚ ως μεγάλου Σώματος της διοίκησης, καθώς και της υπηρεσιακής κατάστασης των λειτουργών του». Διατυπώθηκε μάλιστα και η άποψη (κ. Κ. Μητσοτάκης ΝΔ), που όμως δεν έγινε δεκτή, οι γνωμοδοτήσεις του να είναι δεσμευτικές για τον αρμόδιο Υπουργό, καθώς έτσι θα ενισχυόταν η λειτουργία του κράτους δικαίου και θα εμπεδωνόταν η αρχή της νομιμότητας. (Βλ. Δημήτριος Αναστασόπουλος «ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΩΣ ΘΕΣΜΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ ΚΑΙ Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ» Ημερίδα 28.5.2009 Επιστημονική Εταιρεία Διοικητικής Δικαιοσύνης).

324) -ο οποίος ίσχυσε μέχρι το 2021 με πολλές τροποποιήσεις σε μεταγενέστερα νομοθετήματα- προβλέπονται τα ακόλουθα:

Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (ΝΣΚ) αποτελεί ενιαία, ανώτατη Αρχή του Κράτους και υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Οικονομικών (άρθρο 1).

Στην αρμοδιότητα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ΝΣΚ) ανήκει η νομική υποστήριξη του Κράτους. Στην υποστήριξη αυτή περιλαμβάνονται, ιδίως:

- α) η δικαστική υποστήριξη και εκπροσώπηση του Δημοσίου,
- β) η έκδοση γνωμοδοτήσεων σε ερωτήματα της Διοίκησης,
- γ) η αναγνώριση απαιτήσεων κατά του Δημοσίου,
- δ) ο δικαστικός και εξώδικος συμβιβασμός του Δημοσίου,
- ε) η γνωμοδότηση για την υπαγωγή διαφορών του Δημοσίου σε διαιτησία και ο ορισμός διαιτητών του,
- στ) η νομική υποστήριξη της Διοίκησης κατά την κατάρτιση των συμβάσεων,
- ζ) η νομική υποστήριξη της Διυπουργικής Επιτροπής Αναδιαρθρώσεων και Αποκρατικοποιήσεων, ιδίως σε θέματα που αφορούν στη διαδικασία και τους όρους διενέργειας των αποκρατικοποιήσεων,
- η) η νομοτεχνική υποστήριξη της Διοίκησης κατά την κατάρτιση σχεδίων νόμων και κανονιστικών πράξεων,
- θ) η εισήγηση προς τους αρμόδιους υπουργούς για λήψη νομοθετικών μέτρων αναγκαίων για την προάσπιση του δημόσιου συμφέροντος και
- ι) η εκπροσώπηση της Ελληνικής Δημοκρατίας ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) και της Επιτροπής των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Εξ άλλου, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους είναι αποκλειστικά αρμόδιο για το χειρισμό ενώπιον των δικαστηρίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης των υποθέσεων:

- α) αρμοδιότητας του Υπουργείου Οικονομικών και των εποπτευόμενων από αυτό φορέων,
- β) αρμοδιότητας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και των εποπτευόμενων από αυτό φορέων, συμπεριλαμβανομένων και των αρμοδιοτήτων που περιλαμβάνονται στην παρ. 10 του άρθρου 14 του Ν 2227/1994 (Α' 129) και στην παρ. 2 του άρθρου 17 του Ν 2637/1998, όπως ισχύει,
- γ) αρμοδιότητας του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων,
- δ) αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, ε) αρμοδιότητας άλλων Υπουργείων, τις οποίες έχουν χειρισθεί μέλη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, ενώπιον του ΕΔΔΑ και των άλλων οργάνων του Συμβουλίου της Ευρώπης,
- στ) υποθέσεις που αφορούν δημόσιες συμβάσεις και

Ζ) υποθέσεις που του ανατίθενται από τον Υπουργό Εξωτερικών.

Τις πιο πάνω αρμοδιότητες το Νομικό Συμβούλιο τις ασκεί σε Ολομέλεια, τακτική και πλήρη, σε Τμήματα, στους καθ' ύλην Σχηματισμούς που συνιστώνται με απόφαση του Προέδρου στην Κεντρική Υπηρεσία ή σε άλλη οργανική μονάδα του ΝΣΚ, στα Γραφεία Νομικών Συμβούλων και τα Δικαστικά Γραφεία.

Περαιτέρω στον Οργανισμό διαλαμβάνονται και τα εξής:

Οι Τριμελείς Επιτροπές γνωμοδοτούν για:

α) τη συμβιβαστική επίλυση διαφορών ή αναγνώριση απαιτήσεων κατά του Δημοσίου, τη μη άσκηση αγωγών ή άλλων ένδικων βοηθημάτων από το Δημόσιο, την παραίτηση από αγωγές ή άλλα ένδικα βοηθήματα, που ασκήθηκαν από αυτό, την αποδοχή αγωγών ή άλλων ένδικων βοηθημάτων που ασκήθηκαν κατά του Δημοσίου, εφόσον η υπόθεση υπάγεται γενικά στην καθ' ύλην, αρμοδιότητα του Ειρηνοδικείου, του Μονομελούς Πρωτοδικείου και του Μονομελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου. Το αυτό ισχύει και για υποθέσεις, που υπάγονται στην καθ' ύλην αρμοδιότητα και κάθε άλλου δικαστηρίου, εφόσον το αντικείμενο της διαφοράς, ανεξάρτητα από τον χαρακτήρα της ως ιδιωτικής ή διοικητικής, δεν υπερβαίνει το ποσό της καθ' ύλην αρμοδιότητας του Μονομελούς Πρωτοδικείου,

β) τη μη άσκηση ένδικων μέσων κατά δικαστικών αποφάσεων, που έχουν εκδοθεί, και την παραίτηση από ένδικα μέσα, που έχουν ασκηθεί, ανεξάρτητα από το αντικείμενο ή το ποσό της διαφοράς,

γ) τη μη άσκηση ανακοπής κατά πίνακα κατάταξης δανειστών, εφόσον η διαφορά μεταξύ του ποσού των αναγγελθεισών απαιτήσεων του Δημοσίου ή του συνολικού εκπλειστηριασματος αφενός και του ποσού της κατάταξης του Δημοσίου αφετέρου υπερβαίνει το ποσό των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ.

Τα Τμήματα γνωμοδοτούν:

α) Σε υποθέσεις, που δεν υπάγονται στην αρμοδιότητα των Επιτροπών ή παραπέμπονται σ' αυτά από Επιτροπή λόγω της σπουδαιότητάς τους.

β) Σε ερωτήματα της Βουλής των Ελλήνων που υπογράφονται από τον Πρόεδρο ή τον Γενικό Γραμματέα της Βουλής, καθώς και σε ερωτήματα της Διοίκησης, που υπογράφονται από τον Υπουργό, Αναπληρωτή Υπουργό, Υφυπουργό και Γενικό Γραμματέα Υπουργείου εφόσον ο τελευταίος είναι ειδικά εξουσιοδοτημένος και μόνο για θέματα της αρμοδιότητάς του. Επίσης σε ερωτήματα, που υπογράφονται από τον Πρόεδρο Διοικητικού Συμβουλίου ή άλλο κατά νόμο όργανο Διοίκησης Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου ή Ανεξάρτητης Διοικητικής Αρχής των οποίων η νομική υπηρεσία διεξάγεται από το ΝΣΚ, εφόσον αφορούν ζητήματα της αρμοδιότητάς τους, ενώ ερωτήματά τους με γενικότερο ενδιαφέρον υπογράφονται μόνο από τον εποπτεύοντα Υπουργό.

γ) Για τα σχέδια νόμου, διαταγμάτων ή κανονιστικών υπουργικών αποφάσεων, που παραπέμπονται στο ΝΣΚ για επεξεργασία.

Η Πλήρης Ολομέλεια γνωμοδοτεί:

α) Για την υποβολή διαφορών του Δημοσίου σε διαιτησία και την άσκηση ή μη ενδίκων βοηθημάτων κατά των διαιτητικών αποφάσεων.

β) Για υποθέσεις, οι οποίες παραπέμπονται σε αυτήν από τον Πρόεδρο, την Τακτική Ολομέλεια και την Ολομέλεια Διακοπών.

Η πλήρης Ολομέλεια, ως Διοικητική, εξετάζει νομικά ζητήματα γενικού ενδιαφέροντος ή μείζονος σημασίας, καθώς και ζητήματα σχετικά με τη δομή, την οργάνωση και τη λειτουργία του ΝΣΚ και την υπηρεσιακή κατάσταση των λειτουργών του. Συνέρχεται ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου της ή όταν ζητηθεί εγγράφως από το ένα τρίτο των μελών της. Σε περίπτωση που δεν συγκληθεί μέσα σε δέκα ημέρες από τον Πρόεδρο, εκείνοι που ζητήσαν τη σύγκληση της μπορούν να συγκαλέσουν την Ολομέλεια, με πρόσκληση τους, που γνωστοποιείται σε όλα τα μέλη της.

Η Τακτική Ολομέλεια, Α' και Β' Σύνοδος, γνωμοδοτεί:

α) Για υποθέσεις, οι οποίες παραπέμπονται σε αυτήν από τον Πρόεδρο ή το Τμήμα.

β) Σε ερωτήματα για τα οποία προηγήθηκε γνωμοδότηση Τμήματος, η οποία δεν έγινε αποδεκτή από το αρμόδιο για την αποδοχή όργανο και ζητείται από αυτό η παραπομπή στην Ολομέλεια.

γ) Για τον ορισμό διαιτητών του Δημοσίου και

δ) Για κάθε υπόθεση, για την οποία στην κείμενη νομοθεσία προβλέπεται αρμοδιότητα της Ολομέλειας του ΝΣΚ.

Σε εθνικές και διεθνείς διαιτησίες οι οποίες αφορούν συμβάσεις που καταρτίζονται με το Δημόσιο ή με κρατικά νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, που συγκροτούνται και λειτουργούν για την εξυπηρέτηση δημοσίου συμφέροντος, διαιτητής, από πλευράς Δημοσίου, ορίζεται μόνο ανώτατος δικαστικός λειτουργός ή ανώτατος λειτουργός του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ή καθηγητής Ανωτάτης Σχολής ή δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω.

Οι Γενικοί Γραμματείς Αποκεντρωμένης Διοίκησης μπορούν να απευθύνουν, για θέματα της αρμοδιότητας τους τοπικού μόνο ενδιαφέροντος, ερωτήματα στις υπηρεσιακές μονάδες του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους της έδρας τους. Ζητήματα γενικότερου ενδιαφέροντος τίθενται υπόψη του αρμόδιου Υπουργείου, το οποίο αν κρίνει τούτο αναγκαίο διατυπώνει σχετικό ερώτημα.

Ο Πρόεδρος του ΝΣΚ μπορεί να παραπέμψει σε Τμήμα ή στην Ολομέλεια οποιαδήποτε υπόθεση ή ερώτημα, έστω και αν έχει προηγηθεί σ' αυτά ατομική γνωμοδότηση. Επίσης, μπορεί να εισάγει οποιαδήποτε υπόθεση ή ερώτημα απευθείας στην Ολομέλεια, καθώς και να παραπέμψει σ' αυτήν οποιαδήποτε υπόθεση ή γνωμοδότηση Τμήματος, όταν κρίνει ότι η λύση που δόθηκε χρειάζεται επανεξέταση. Στις περιπτώσεις αυτές με την πράξη της παραπομπής ορίζεται και ο εισηγητής.

Οι γνωμοδοτήσεις σε ερωτήματα και τα πρακτικά γνωμοδοτήσεων σε δικαστικές και εξώδικες υποθέσεις, εκδίδονται με πλειοψηφία των παρόντων μελών, τα οποία εκφράζουν τη γνώμη τους κατά σειρά αρχαιότητας, αρχίζοντας από το νεώτερο, επί πλειόνων γνώμων, οι ασθενέστερες πέραν των δύο προσχωρούν στις δύο ισχυρότερες, ενώ επί ισοψηφίας στην Ολομέλεια υπερσχύει η ψήφος του Προέδρου, επί δε ισοψηφίας στο Τμήμα, υποχρεωτική η παραπομπή στην Ολομέλεια.

Τα πρακτικά γνωμοδοτήσεων σε δικαστικές και εξώδικες υποθέσεις εγκρίνονται από τον Πρόεδρο του ΝΣΚ εφ' όσον έχουν χρηματικό αντικείμενο μέχρι 60.000€, πέραν δε του ορίου αυτού, ή ανεξαρτήτως ποσού, εφόσον έχουν ευρύτερο δημοσιονομικό χαρακτήρα, εγκρίνονται από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών. Μετά την έγκρισή τους, αυτά, εκτελούνται υποχρεωτικά από τη Διοίκηση, χωρίς περαιτέρω έλεγχο. Το Ελεγκτικό Συνέδριο, μετά την αρχική θέση του να προβαίνει σε ουσιαστικό έλεγχο, φαίνεται να εγκρίνει πλέον την εκτέλεση των πρακτικών, χωρίς τέτοιο έλεγχο.

Ο Πρόεδρος του ΝΣΚ προΐσταται του Σώματος, προεδρεύει στην Ολομέλεια, κατευθύνει, ελέγχει και παρακολουθεί τις εργασίες του Σώματος, τοποθετεί τα μέλη σε οργανικές θέσεις, κατανέμει τις υποθέσεις στις επί μέρους Μονάδες του Σώματος, είναι ο υπηρεσιακός και πειθαρχικός προϊστάμενος του κύριου και βοηθητικού προσωπικού και γενικά ασκεί όλα τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 8. Επίσης είναι αντιπρόσωπος (AGENT) της Ελληνικής Κυβέρνησης στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και μπορεί να ορίσει ως αναπληρωτή του Αντιπρόεδρο ή Νομικό Σύμβουλο.

Η Κεντρική Υπηρεσία του ΝΣΚ συγκροτείται από τις ακόλουθες υπηρεσιακές μονάδες (άρθρο 8-16):

- 1) Γραφείο Προέδρου.
- 2) Γραμματεία.
- 3) Γραφείο Επιθεώρησης.
- 4) Σχηματισμοί Δικαστικών και Εξώδικων Υποθέσεων.

5 α) Α' Διεύθυνση Διοικητικού και λειτουργικής υποστήριξης, στην οποία υπάγονται τα εξής τμήματα: το τμήμα Διοικητικού Προσωπικού, τμήμα Ευρετηρίου, εικονοποίησης και καταχώρησης δεδομένων, το τμήμα διεκπεραίωσης, το τμήμα πρωτοκόλλου και παραλαβής δικογράφων, το τμήμα αρχείου και το τμήμα πληροφορικής και υποστήριξης συστημάτων.

β) Διεύθυνση Οικονομικών Υποθέσεων, στην οποία υπάγονται τα εξής τμήματα: το τμήμα προϋπολογισμού, προμηθειών και συντήρησης, το τμήμα μισθοδοσίας προσωπικού, τμήμα εκκαθάρισης αμοιβών και το τμήμα εκκαθάρισης δικαστικών δαπανών.

Ειδικότερα, στο τέλος της περιόδου αυτής, λειτούργησαν με απόλυτη επιτυχία οι εξής Σχηματισμοί: 1) Σχηματισμός Επιστημονικών δραστηριοτήτων και δημοσίων σχέσεων, 2) Σχηματισμός Δικαστικών και εξώδικων Υποθέσεων, στον οποίο υπάγονται α) ο σχηματισμός υποθέσεων ημεδαπής με τέσσερις θεματικές υποκατηγορίες (δικαιοδοσίας Διοικητικών

Δικαστηρίων, Φορολογικών και Τελωνειακών Υποθέσεων, Ποινικών υποθέσεων και Ελεγκτικού Συνεδρίου) και β) ο σχηματισμός υποθέσεων δικαιοδοσίας Δικαστηρίων Ευρωπαϊκής Ένωσης, Δικαστηρίου Ανθρωπίνων δικαιωμάτων και Δικαστηρίων Αλλοδαπής στο οποίο εντάσσεται το Γραφείο Εκτέλεσης Αποφάσεων Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Στη Βουλή των Ελλήνων, σε κάθε Υπουργείο, στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο, στη Σχολή Καλών Τεχνών, στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, στο Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, και από 1.1.2017 στον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης, στον Οργανισμό Γεωργικών Ασφαλίσεων, στην Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας, στην Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων και στον Πειραιά, λειτουργεί Γραφείο Νομικού Συμβούλου. Γραφεία Νομικού Συμβούλου λειτουργούν και σε Γραφεία Υφυπουργών, Γενικές Γραμματείες, Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές ή ΝΠΔΔ, εφόσον τούτο προβλέπεται από ειδικές οργανικές διατάξεις. Στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) λειτουργεί Ειδικό Νομικό Γραφείο ου υποδιαιρείται σε τμήμα Α' Φορολογικών και Τελωνειακών υποθέσεων και Τμήμα Β' Διοικητικής Εκτέλεσης και λοιπών υποθέσεων, ενώ στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων λειτουργεί Ειδικό Γραφείο Νομικού Συμβούλου Κοινοτικού Δικαίου.

Στην έδρα κάθε Περιφέρειας, εκτός της Περιφέρειας Αττικής (Αθήνα, Πειραιά), Κεντρικής Μακεδονίας (Θεσσαλονίκη) και Βορείου Αιγαίου (Μυτιλήνη), καθώς και στις πόλεις Αγρίνιο, Αλεξανδρούπολη, Βέροια, Βόλο, Έδεσσα, Ηράκλειο, Ιωάννινα, Καβάλα, Καλαμάτα, Κατερίνη, Κοζάνη, Κομοτηνή, Κόρινθο, Λαμία, Λάρισα, Λειβαδιά, Μεσολόγγι, Ναύπλιο, Πάτρα, Πολύγυρο, Πύργο, Ρέθυμνο, Ρόδο, Σέρρες, Σπάρτη, Σύρο, Τρίκαλα, Χαλκίδα και Χανιά, λειτουργούν Δικαστικά Γραφεία του ΝΣΚ. Δικαστικά Γραφεία λειτουργούν επίσης σε ΝΠΔΔ ή Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές σύμφωνα με ειδικές για αυτά διατάξεις. Τα Γραφεία Νομικού Συμβούλου στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών και στη ΡΑΘΕ, που συστάθηκαν με το άρθρο 19 παρ. 26 του Ν 2386/1996 (ΦΕΚ Α' 43) και το άρθρο δέκατο πέμπτο παρ. 1 του Ν 2932/2001 (ΦΕΚ Α' 145), αντίστοιχα, μετατρέπονται σε Δικαστικά Γραφεία.

Στα Δικαστικά Γραφεία προΐσταται Πρόεδρος ή Δικαστικός Αντιπρόσωπος, (άρθρο 18). Οπου δεν λειτουργεί τέτοιο Γραφείο, διορίζεται τοπικός δικηγόρος για τις υποθέσεις του Δημοσίου.

Γραφεία ΝΣΚ προβλέφθηκε να λειτουργούν και σε Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, σε Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές και στον Εθνικό Οργανισμό Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ) (άρθρο 19).

Τα μέλη του κύριου προσωπικού του ΝΣΚ δικαιούνται να παρίστανται στα Δικαστήρια και τα Όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Στο Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο των δημοσίων υπαλλήλων και υπαλλήλων ΝΠΔΔ υπηρετούν κατά πλήρη και αποκλειστική απασχόληση μέλη του ΝΣΚ.

Παράλληλα όμως τα περισσότερα μέλη του Σώματος συμμετέχουν σε μεγάλου αριθμού επιτροπές και συλλογικά όργανα που λειτουργούν σε όλα τα Υπουργεία, και στις Περιφέρειες. Τα πρόσθετα αυτά καθήκοντα αυξήθηκαν σημαντικά μετά τη συνταγματική απαγόρευση συμμετοχής δικαστικών λειτουργών σε συμβούλια ή Επιτροπές γνωμοδοτικού χαρακτήρα (άρθρο 89 παρ. 2 περ. 1 του Συντάγματος και Ν 2993/02 (Α' 58), με αποτέλεσμα την υπέρμετρη επιβάρυνση των μελών του ΝΣΚ, σε έργα εκτός των κυρίων θεσμικών καθηκόντων τους, τις περισσότερες φορές χωρίς καμία αποζημίωση ή αμοιβή.

Κάθε αρμόδια Αρχή υποχρεούται σε άμεση παροχή πρόσφορων πληροφοριών και στοιχείων, σε υπόδειξη κατάλληλων μαρτύρων και σε κάθε άλλη συνδρομή. Αρνηση, ολιγωρία ή πλημμελής εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών, συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα, με δυνατότητα καταλογισμού για τυχόν ζημία του Δημοσίου (άρθρο 22).

Λειτουργοί του ΝΣΚ είναι: ο Πρόεδρος, οι Αντιπρόεδροι, οι Νομικοί Σύμβουλοι, οι Πάρεδροι, οι Δικαστικοί Πληρεξούσιοι Α', οι Δικαστικοί Πληρεξούσιοι και οι Δόκιμοι Δικαστικοί Πληρεξούσιοι.

Στους λειτουργούς του ΝΣΚ, που διορίζονται μετά από διαγωνισμό, στον οποίο γίνονται δεκτοί δικηγόροι και δικαστικοί λειτουργοί ηλικίας άνω των 26 και μέχρι 40 ετών (άρθρο 30), ανήκουν ο Πρόεδρος, (αντίστοιχος Προέδρου ΑΠ), δέκα (10) Αντιπρόεδροι (αντίστοιχοι Αντιπροέδρων ΑΠ), εξήντα τέσσερις (64) Νομικοί Σύμβουλοι, (αντίστοιχοι Αεροπαγιδών) εκατόν σαράντα πέντε (145) Πάρεδροι, (αντίστοιχοι Εφετών) και διακόσιοι τριάντα επτά (237) Δικαστικοί Πληρεξούσιοι όλων των βαθμών, μεταξύ των οποίων Α' Τάξεως (αντίστοιχοι Προέδρων Πρωτοδικών και Β' τάξεως (αντίστοιχοι Πρωτοδικών) και Δόκιμοι Δικαστικοί Πληρεξούσιοι (αντίστοιχοι Παρέδρων Πολιτικής Δικαιοσύνης).

Ο συνολικός αριθμός των λειτουργών του ΝΣΚ ανέρχεται το έτος 2021 σε 457.

Τα μέλη του κύριου προσωπικού του ΝΣΚ είναι μόνιμοι ανώτατοι κρατικοί λειτουργοί, έπονται στο προβάδισμα των Δικαστικών Λειτουργών αντίστοιχου βαθμού (33). Απαγορεύεται κάθε άλλη απασχόληση, πλην εκλογής τους ως μελών της Ακαδημίας ή μελών ΔΕΠ ΑΕΙ, και συμμετοχής τους σε συμβούλια ή Επιτροπές, ή σε ΔΣ, (όπου επιτρέπεται), που ορίζονται μετά από πρόταση του Προέδρου του Σώματος, ύστερα από ερώτημα της Υπηρεσίας.

Σε νομοπαρασκευαστικές επιτροπές, ή σε άλλα συλλογικά όργανα με νομοπαρασκευαστικές αρμοδιότητες συμμετέχει και ο Νομικός Σύμβουλος του ΝΣΚ που υπηρετεί στο αντίστοιχο Υπουργείο. Τα μέλη που μετέχουν σε συμβούλια ή επιτροπές ή άλλα συλλογικά όργανα της διοίκησης προηγούνται όλων των υπηρεσιακών παραγόντων, πλην Υπουργών, Υφυπουργών Γ.Γ. Υπουργείου και Γ.Γ. Περιφέρειας. Τα μέλη του ΝΣΚ υπάγονται στην ειδική δωσιδικία των άρθρων 111 αρ. 7 και 112 αρ. 2 ΚΠοινΔικ (άρθρα 38, 39).

Οι προαγωγές στους βαθμούς Δικαστικού Αντ/που Α' και Παρέδρου γίνονται κατ' εκλογή και στο βαθμό του νομικού συμβούλου, κατ' απόλυτη εκλογή, μεταξύ εκείνων που συγκεντρώνουν τα αναγκαία τυπικά και ουσιαστικά προσόντα που ορίζονται στο άρθρο 44. Η προαγωγή στους βαθμούς αυτούς ενεργείται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών,

μετά σύμφωνη γνώμη του αντίστοιχου υπηρεσιακού Συμβουλίου. Η προαγωγή σε θέση Προέδρου και Αντιπροέδρων ενεργείται με ΠΔ μετά από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, το οποίο, ύστερα από εισήγηση του Υπουργού Οικονομικών, επιλέγει τους προακτέους μεταξύ εκείνων που διαθέτουν τα νόμιμα προσόντα (άρθρο 44), έχον προς τούτο ευρύτατη διακριτική ευχέρεια.

Τα μέλη αποχωρούν αυτοδικαίως την 30 Ιουνίου του έτους που διανύουν το 67^ο έτος ηλικίας, εφόσον φέρουν βαθμό Νομικού Συμβούλου και ανώτερους, και το 65^ο έτος, εφ' όσον φέρουν βαθμό Παρέδρου ή Δικαστικού Αντιπροσώπου. Ο Πρόεδρος, αν συμπληρώνει 4ετή θητεία στο βαθμό προτού καταληφθεί από το όριο ηλικίας, αποχωρεί υποχρεωτικά, με τη συμπλήρωση 4ετίας, του υπολειπομένου χρόνου μέχρι τη συμπλήρωση του ορίου λογιζομένου ως χρόνου πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας (άρθρο 48).

Ο Ν 3086/2002 «Οργανισμός του ΝΣΚ» κατά τη διάρκεια των δεκαεννέα ετών της ισχύος του υπέστη πολλές τροποποιήσεις με σημαντικότερη την τροποποίηση την εξελθούσα με τα **άρθρα 39 έως 60 του Γ' Μέρους του Ν 4170/2013 (Α' 163)** υπό τον τίτλο «Αναμόρφωση Οργανισμού Νομικού Συμβουλίου του Κράτους».

Οι σημαντικότερες από τις υπόλοιπες τροποποιήσεις έγιναν με τους πιο κάτω διατάξεις:

1. Με τον **Ν 3790/2009 (Α' 143)** άρθρο 13 (θέματα συγκρότησης και γνωμοδοτικής αρμοδιότητας της Ολομέλειας, όροι συμμετοχής σε διαγωνισμό για δόκιμους δικαστικούς αντιπροσώπους).
2. Με τον **Ν 4002/2011 (Α' 180)** άρθρο 24 (όροι συμμετοχής σε διαγωνισμό για δόκιμους δικαστικούς αντιπροσώπους).
3. Με τον **Ν 4072/2012 (Α' 86)** άρθρα 326 με το οποίο καταργήθηκε η διάταξη του άρθρου 3 Ν 3900/2010 με το οποίο είχε επιβληθεί η υποχρέωση μέσα σε τρεις μήνες από την άσκηση αίτησης αναίρεσως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας από το Δημόσιο ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, του οποίου η νομική υπηρεσία και η δικαστική εκπροσώπηση διεξάγεται από το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους ή από μέλη του το αρμόδιο όργανο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους εκφράζει τη γνώμη του για το παραδεκτό και το βάσιμο τουλάχιστον ενός, από τους λόγους της, λαμβάνοντας πάντοτε υπόψη και τη νομολογία του οικείου δικαστηρίου. Αν μέσα στη προθεσμία αυτή, το αναιρεσείον δεν καταθέσει στη γραμματεία του δικαστηρίου, στο οποίο έχει κατατεθεί η αναίρεση, κυρωμένο αντίγραφο θετικής γνώμης, η αίτηση αναίρεσως θεωρείται ότι δεν ασκήθηκε και δεν διαβιβάζεται στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Η υπόθεση εισάγεται προς συζήτηση μόνον ως προς τους λόγους του αναιρετηρίου, ως και τους προσθέτους, για τους οποίους υπάρχει ήδη θετική γνώμη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.
4. Με τον **Ν 4110/2013 (Α' 17)** άρθρο 16 (θέματα αρμοδιότητας του ΝΣΚ, καθορισμός αρμοδιότητας του Σχηματισμού Αποκρατικοποιήσεων).
5. Με τον **Ν 4261/2014 (Α' 107)** άρθρο 175 (θεσμοθέτηση εκτός της πλήρους Ολομέλειας και Τακτικής Ολομέλειας Α' και Β').

6. Με τον **N 4305/2014** (Α' 237) άρθρο 47 (δημιουργία Γραφείου Νομικού Συμβούλου στην Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων».

7. Με τον **N 4370/2016** (Α' 37) άρθρο 60 (απλούστευση της διαδικασίας αποδοχής δικαστικών αποφάσεων, κατά των οποίων δεν μπορεί να ασκηθεί παραδεκτά, λόγω ποσού της διαφοράς, έφεση ή αίτηση αναίρεσης και δεν συντρέχουν στην περίπτωση αυτή λόγοι για την κατ' εξαίρεση άσκηση αίτησης αναίρεσης, από τις Τριμελείς Επιτροπές με έκδοση σχετικής πράξης, που υπογράφεται από τα μέλη που τις συγκροτούν, χωρίς να ακολουθείται η διαδικασία εισήγησης και πρακτικού).

8. Με τον **N 4438/2016** (Α' 220) άρθρο 46 (ορισμός Ελλήνων ή και αλλοδαπών ειδικών εμπειρογνομόνων σε περιπτώσεις συμμετοχής του Δημοσίου ή νομικών προσώπων και ανεξάρτητων αρχών, που εκπροσωπούνται δικαστικά από το ΝΣΚ, σε εθνικές ή διεθνείς διαιτητικές δίκες, με απόφαση του Προέδρου του ΝΣΚ μετά από εισήγηση του μέλους του ΝΣΚ που χειρίζεται την υπόθεση χωρίς να είναι απαραίτητη η τήρηση διαδικασιών που τυχόν προβλέπονται για την ανάθεση συμβάσεων του Δημοσίου).

9. Με τον **N 4484/2017** (Α' 110) άρθρο 29 (επέκταση της διαδικασίας αποδοχής δικαστικών αποφάσεων, κατά των οποίων δεν μπορεί να ασκηθεί παραδεκτά, λόγω ποσού της διαφοράς, έφεση ή αίτηση αναίρεσης και δεν συντρέχουν στην περίπτωση αυτή λόγοι για την κατ' εξαίρεση άσκηση αίτησης αναίρεσης, από τις Τριμελείς Επιτροπές με έκδοση σχετικής πράξης. Διαδικασία ορισμού Δικηγόρων του Δημοσίου).

10. Με τον **N 4569/2018** (Α' 179) άρθρο 46 (ορίστηκε ότι κατά την εκδίκαση σε πρώτο βαθμό των αιτήσεων οφειλετών του Δημοσίου που προβλέπονται στο άρθρο 4 παρ. 1 του Ν 3869/2010 (Α' 130), αλλά και κατά τη διαδικασία του προδικαστικού συμβιβασμού ή της προσωρινής ρύθμισης των άρθρων 5 έως 7 του ίδιου νόμου, το Ελληνικό Δημόσιο εκπροσωπείται από τον Προϊστάμενο της αρμόδιας για την επιδίωξη της είσπραξης των οφειλών του αιτούντα Υπηρεσίας της Φορολογικής Διοίκησης, στον οποίο γίνεται η κοινοποίηση των αιτήσεων και των αποφάσεων που θα εκδοθούν).

11. Με τον **N 4514/2018** (Α' 14) άρθρο 119 ορίστηκε ότι για τις Ανεξάρτητες Αρχές και το διοικητικό προσωπικό του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους η Ειδική Επιτροπή Αξιολόγησης συγκροτείται από τα τακτικά μη αιρετά μέλη του Υπηρεσιακού Συμβουλίου αυτών με την υποχρεωτική συμμετοχή ενός προϊσταμένου Γενικής Διεύθυνσης προερχόμενου από άλλο φορέα, κατόπιν επιλογής, σύμφωνα με τη διαδικασία που καθορίστηκε ειδικά,

12. Με τον **N 4607/2019** (Α' 65) άρθρα 43, 44 (Απλούστευση διαδικασιών σε θέματα που γνωμοδοτούν οι τριμελείς επιτροπές και ίδρυση Γραφείου Επιθεώρησης στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους).

13. Με τον **N 4637/2019** (Α' 180) άρθρο 11 ορίστηκε ότι η υποβολή έγκλησης για λογαριασμό του Ελληνικού Δημοσίου, γίνεται από τον προϊστάμενο της υπηρεσίας, στην οποία ανήκει η αρμοδιότητα της προστασίας του βλαβέντος εννόμου αγαθού του Δημοσίου ή από τον νόμιμο αναπληρωτή του και σε περίπτωση περισσότερων συναρμόδιων υπηρεσιών, αρκεί η υποβολή έγκλησης από τον προϊστάμενο μιας από αυτές. Κατά τον ίδιο, το

Ελληνικό Δημόσιο συμμετέχει και εκπροσωπείται ως παθόν από την αξιόποινη πράξη στις διαδικασίες των άρθρων 45 παρ. 2, 48, 49, 50, 52, 53 παρ. 2, 301 έως και 304 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΔ) και 464 του Ποινικού Κώδικα (ΠΚ). Στις περιπτώσεις που οι διαδικασίες αυτές αφορούν κακουργήματα, ο Πρόεδρος του ΝΣΚ, μετά από γραπτό αίτημα της αρμόδιας υπηρεσίας, που υποβάλλεται έγκαιρα και χωρίς καθυστέρηση και συνοδεύεται με όλα τα απαραίτητα έγγραφα, πληροφορίες και άλλα στοιχεία της υπόθεσης, ορίζει, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, μέλος του ΝΣΚ, το οποίο θα παρίσταται ως πληρεξούσιος του Ελληνικού Δημοσίου μαζί με τον προϊστάμενο της υπηρεσίας της παραγράφου 1, που εκπροσωπεί το Ελληνικό Δημόσιο. Στις περιπτώσεις πλημμελημάτων, ο Πρόεδρος προβαίνει στον κατά το προηγούμενο εδάφιο ορισμό μέλους του ΝΣΚ, εάν, κατά την κρίση του, το είδος και η σπουδαιότητα της υπόθεσης, καθιστούν αναγκαίο τον ορισμό αυτόν, καθώς επίσης και όταν ο αρμόδιος εισαγγελέας ή το δικαστήριο έχουν ζητήσει την παράσταση του Ελληνικού Δημοσίου, με συνήγορο. Για την παράσταση του Ελληνικού Δημοσίου προς υποστήριξη της ποινικής κατηγορίας, με πληρεξούσιο μέλος του ΝΣΚ, κατά την προδικασία και την κύρια διαδικασία, υποβάλλεται έγκαιρα προς το ΝΣΚ έγγραφο αίτημα από την κατά την παράγραφο 1 αρμόδια υπηρεσία, στο οποίο περιγράφεται η υλική ζημία ή/και η ηθική βλάβη που υπέστη το Ελληνικό Δημόσιο από την αξιόποινη πράξη και συνοδεύεται με όλα τα απαραίτητα έγγραφα, πληροφορίες και λοιπά στοιχεία της υπόθεσης.

14. Με τον **N 4758/2020** (Α' 242) άρθρο 71 (τροποποιήσεις θεμάτων αρμοδιότητας τριμελών επιτροπών ΝΣΚ).

15. Με τον **N 4714/2020** (Α' 148) άρθρο 66 (καθορισμός τρόπου και κριτηρίων βάσει των οποίων γίνονται οι προαγωγές των μελών του ΝΣΚ στους βαθμούς του Δικαστικού Πληρεξούσιου Α' και του Παρέδρου κατ' εκλογή και των μελών του ΝΣΚ στον βαθμό του Νομικού Συμβούλου του Κράτους κατ' απόλυτη εκλογή.

16. Με τον **N 4737/2020** (Α' 204) άρθρο 37 (σύσταση γραφείου Νομικού Συμβούλου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους του ΕΟΠΥΥ και Τμήματος Νομικών Υποθέσεων που τελεί υπό την εποπτεία του Γραφείου Νομικού Συμβούλου του ΝΣΚ του ΕΟΠΥΥ και έχει προϊστάμενο τον εκάστοτε προϊστάμενο του Γραφείου Νομικού Συμβούλου.

7. Συνέδρια - Επιστημονικές εκδηλώσεις που διοργάνωσε το ΝΣΚ

Συνέδρια

Το ΝΣΚ διοργάνωσε την περίοδο αυτή τα πιο κάτω συνέδρια:

1. Δελφοί 29 Φεβρουαρίου - 2 Μαρτίου 2008

Επιστημονικό Συνέδριο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης στους Δελφούς με θέμα «Η ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση από παράνομες και νομικές πράξεις των οργάνων του».

Ομιλητές οι: Δημήτριος Β. Αναστασόπουλος, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους, «Η αποζημίωση ιδιοκτητών από δεσμεύσεις της ιδιοκτησίας τους χάριν της προστασίας του περιβάλλοντος».

- Αντώνιος Αργυρός, Δικηγόρος του Πανεπιστημίου Αθηνών, «Η ευθύνη του Δημοσίου για καταβολή χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης κατά την Νομολογία των Διοικητικών Δικαστηρίων».

- Χρήστος Βασιλόπουλος, Εισηγητής στο Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, «Η εξωσυμβατική ευθύνη των Κρατών-Μελών: Ζημιές προκληθείσες σε ιδιώτες από παράβαση του Κοινοτικού Δικαίου εκ μέρους εθνικών δικαστηρίων - Τάσεις και προοπτικές κατά την Νομολογία Kobler».

- Μιχαήλ Βροντάκης, Αντιπρόεδρος Συμβουλίου Επικρατείας, «Η αστική ευθύνη του Δημοσίου από την άσκηση ή την αποχή άσκησης νομοθετικής ή κανονιστικής αρμοδιότητας».

- Φωκίων Γεωργακόπουλος, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους, «Η αποζημίωση από νόμιμες πράξεις σύμφωνα με το Γαλλικό και Ελληνικό Δίκαιο».

- Πάνος Λαζαράτος, Καθηγητής Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών, «Η αστική ευθύνη του Δημοσίου από την ανάκληση διοικητικών πράξεων».

- Ελένη Λευθεριώτου, Πάρεδρος ΝΣΚ, Διδάκτωρ Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών, «Μακροχρόνια ανοχή de facto καταστάσεων - Η θέση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων».

- Ιωάννης Καράκωστας, Καθηγητής Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών, Αντιπρύτανης Πανεπιστημίου Αθηνών, «Η χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη σε περίπτωση αστικής ευθύνης του Δημοσίου».

- Φώτιος Κατσιγιάννης, Πρόεδρος Εφετών Διοικητικών Δικαστηρίων, «Η ευθύνη του Δημοσίου για αποζημίωση κατά το άρθρο 105 Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα από παράνομες πράξεις ή παραλείψεις των αστυνομικών οργάνων κατά την ενάσκηση της υπηρεσίας τους ή κατά κατάχρηση αυτής».

- Νικόλαος Μαυρίκας, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους «Η αστική ευθύνη του Κράτους υπό το πρίσμα της αρχής της διακινδύνευσης».

- Δημήτρης Ράϊκος, Εφέτης Διοικητικών Δικαστηρίων, Επίκουρος Καθηγητής Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, «Η εσωτερική συνάφεια ως προϋπόθεση της κατά το άρθρο 105 Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα αστικής ευθύνης του Δημοσίου».

- Αθανασία Τσαμπάση, Αντιπρόεδρος Συμβουλίου Επικρατείας, «Η αστική ευθύνη του Δημοσίου ενώπιον των Διοικητικών Δικαστηρίων - Γενική επισκόπηση».

2. Ναύπλιο 10-12 Οκτωβρίου 2014

Επιστημονικό Συνέδριο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων με θέμα «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ-ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ (Νεώτερες εξελίξεις-Προβληματισμοί) με ομιλητές κατ' αλφαβητική σειρά τους: Αλεφάντη Α.,

Αντωνίου Α., Αραβάνης Θ., Βλαχόπουλος Σπ., Γεραπετρίτης Γ., Γέροντας Α., Γιαννακούρου Γ., Γκανασούλης Γ., Γώγος Κ., Δετσαρίδης Χ., Καρατσώλης Κ., Κιουσοπούλου Λ., Κουλίδης Α., Κουλουμπίνη Ε.Ε., Λαζαράτος Π., Λευθεριώτου Ε., Λιγωμένου Α., Μαμαλούγκας Ν., Μαραγκού Γ., Μαριά Ε.-Α., Μέλισσας Δ., Μητκίδης Χ., Ντουχάνης Χ., Οικονόμου Δ., Σακελλαροπούλου Α., Σιούτη Γ., Τολέρης Ε. και Χαροκόπου Α.

Το Συνέδριο είχε τις πιο πάνω δύο θεματικές ενότητες που απαρτίστηκαν από εισηγήσεις που κάλυψαν σειρά επί μέρους ζητημάτων και των δύο αυτών κεντρικών θεμάτων. Στο τμήμα I για το περιβάλλον οι εισηγήσεις αφορούσαν κατά σειρά τις θεματικές ενότητες για την αυθαίρετη δόμηση, τον χωροταξικό σχεδιασμό, τα ειδικά ζητήματα πολιτιστικού περιβάλλοντος, τις επεμβάσεις σε δάση και τη διαχείριση υδατικών πόρων και αποβλήτων και τα ειδικά ζητήματα δόμησης. Περαιτέρω, στο τμήμα II για τις δημόσιες συμβάσεις οι εισηγήσεις αφορούσαν τη σύναψη και εκτέλεση δημόσιας σύμβασης, την ανάθεση δημόσιας σύμβασης και τις αναθέτουσες αρχές, τις ΣΔΙΤ, τις αρμοδιότητες του Ελεγκτικού Συνεδρίου και την δικαστική προστασία και τις εναλλακτικές μορφές (διαιτητική επίλυση διαφορών).

Σεμινάρια - Επιστημονικές - επετειακές εκδηλώσεις

- Τον Ιούνιο του 1999 στην πανηγυρική Συνεδρίαση της η Ολομέλεια του ΝΣΚ υπό την Προεδρία του Αριστομένη Κομισσόπουλου αποφάσισε την διενέργεια διαρκών Επιμορφωτικών Σεμιναρίων για τα μέλη του ΝΣΚ.

- Την 11 Ιουνίου 2008 το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους υπό την προεδρία του Κων/νου Μπακάλη γιόρτασε την 125η επέτειο από την ίδρυσή του και παρουσίασε τον τιμητικό τόμο (εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα) που εκδόθηκε με την ευκαιρία της επετείου σε μία εκδήλωση στο Μέγαρο Μουσικής, την οποία τίμησαν με την παρουσία τους όλη η πολιτική και νομική ηγεσία της χώρας.

- Την 28.5.2009 διοργανώθηκε Επιστημονική Ημερίδα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους σε συνεργασία με την Επιστημονική Εταιρεία Διοικητικής Δικαιοσύνης στον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών με θέμα: «Η αποστολή του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους στην σύγχρονη έννομη τάξη».

Εξ άλλου κατά την περίοδο αυτή στην αίθουσα εκδηλώσεων του ΝΣΚ πραγματοποιήθηκαν οι εξής επιστημονικές εκδηλώσεις:

1. Την 9η Νοεμβρίου 2011, ημέρα Τετάρτη διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Η ευρωπαϊκή διάσταση ελέγχου και περιορισμού των προνομίων της βουλευτικής ασυλίας» με εισηγητή τον Ιωάννη Μπακόπουλο, Δικαστικό Αντιπρόσωπο ΝΣΚ.

2. Την 24η Νοεμβρίου 2011, ημέρα Πέμπτη διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Ευθύνη Υπουργών» με εισηγητή τον Ιωάννη Σπυριδάκη, Καθηγητή Νομικής Σχολής του ΕΚΠΑ.

3. Την 15η Δεκεμβρίου 2011, ημέρα Πέμπτη διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Το δικαίωμα ακροάσεως στη Διοικητική Διαδικασία» με εισηγήτρια την Χριστίνα Διβάνη, Πάρεδρο ΝΣΚ, Νικόλαο Μηλιώνη, Σύμβουλο Ελεγκτικού Συνεδρίου και Χάρη Συνοδινό, Δικηγόρο.

4. Την 26η Ιανουαρίου 2012, ημέρα Πέμπτη διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Η ρύθμιση των ζητημάτων προσωπικής κατάστασης υπό το πρίσμα των διεθνών εξελίξεων» με εισηγητές τους Π. Τσούκα και Κων/νο Ρόκκα.
5. Την 23η Φεβρουαρίου 2012, ημέρα Πέμπτη διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Έννομες συνέπειες των αποφάσεων των πολιτικών και διοικητικών δικαστηρίων Συγκριτική επισκόπηση και αλληλεπίδραση» με εισηγητή τον Δημήτριο Τσικρικά, Επίκουρο Καθηγητή ΕΚΠΑ.
6. Την 29η Μαρτίου 2012, ημέρα Πέμπτη διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Πολιτιστικά αγαθά και ταυτότητα».
7. Την 26η Απριλίου 2012, ημέρα Πέμπτη διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Δημόσιο συμφέρον σε οικονομική κρίση (Διαδραστική συνάντηση)» με εισηγήτριες την Ελένη Λευθεριώτου και Αντωνία-Ευανθία Βασιλοπούλου.
8. Την 24η Μαΐου 2012, ημέρα Πέμπτη και ώρα 16:00, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους διοργανώνει επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Η Διεύρυνση των λόγων αναίρεσης στο ΣτΕ με βάση τους λόγους αναίρεσης του 559 ΚΠολΔ» με εισηγητή τον Κων/νο Πολυζωγόπουλο, Επ. Καθηγητή ΕΚΠΑ.
9. Την 21η Ιουνίου 2012, ημέρα Πέμπτη διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Συστήματα ελέγχου της συνταγματικότητας των νόμων» με εισηγητή τον Παναγιώτη Τσίρη, Πρύτανη του Παντείου Πανεπιστημίου.
10. Την 25η Οκτωβρίου 2012, διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Η ακύρωση των διοικητικών πράξεων λόγω μη ακρόασης του διοικουμένου. Υπερβολή ή αναγκαιότητα;» με εισηγητή τον Θεόδωρο Ψυχουιό, Νομικό Σύμβουλο ΝΣΚ.
11. Την 5η Δεκεμβρίου 2012, διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Σχέσεις δικαστικής και εκτελεστικής εξουσίας. Όρια ευθύνης και ασυλίας κυβερνητικών αξιωματούχων κατά το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ (Υπόθεση Clinton v. Jones, 1997)» με εισηγητή τον Φωκίωνα Γεωργακόπουλο, Πρόεδρο ΝΣΚ.
12. Την 20η Δεκεμβρίου 2012, διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Το δεδικασμένο στο αττικό δίκαιο».
13. Την 17η Ιανουαρίου 2013, διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Η εκτέλεση των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Η τύχη τους μετά την έκδοσή τους» με εισηγητές τους Κυριακή Παρασκευοπούλου και Ιωάννη Μπακόπουλο, Παρέδρους ΝΣΚ.
14. Την 7η Φεβρουαρίου 2013 διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Η θρησκευτική ελευθερία κατά τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Η θέση του Μουφτή και η εφαρμογή του ιερού μουσουλμανικού νόμου (σαρία) στην ελληνική έννομη τάξη».
15. Την 28η Φεβρουαρίου 2013 διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Η παράβαση ουσιαστικού κανόνος δικαίου ως αναιρετικός λόγος».

16. Την 14η Μαρτίου 2013, διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Το Ελεγκτικό Συνέδριο - Σύγχρονες τάσεις και εξελίξεις» με εισηγητή τον Νικόλαο Μηλιώνη, Σύμβουλο Ελεγκτικού Συνεδρίου, Κων/νο Κατσούλα, Νομικό Σύμβουλο ΝΣΚ.
17. Την 28η Μαρτίου 2013, διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Εισαγωγή εναλλακτικών μηχανισμών επίλυσης διαφορών στο ελληνικό διοικητικό σύστημα» με εισηγητές τον Αλέξανδρο Ροίλο, Χαράλαμπο Ταγαρούλια, και Δήμητρα Τριανταφύλου.
18. Την 11η Απριλίου 2013, διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης contra Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου; Η εφαρμογή των δικονομικών εγγυήσεων και της αρχής της αναλογικότητας στο πλαίσιο της επιβολής «κυρώσεων» στον τομέα των αγροτικών επιδοτήσεων» με εισηγήτρια την Ελένη Λευθεριώτου, Πάρεδρο ΝΣΚ.
19. Την 25η Απριλίου 2013, διοργανώθηκε η επιστημονική εκδήλωση με θέματα: Α. Κριτικές παρατηρήσεις για τη νομική θεμελίωση του νέου ελληνικού κράτους. Με βάση ανέκδοτο υπόμνημα προς τον Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια (12.11.1829). Β. Δικαιϊκές παρατηρήσεις στο δίκαιο των λατινοκρατούμενων και τουρκοκρατούμενων περιοχών της βυζαντινής αυτοκρατορίας.
20. Την 16η Μαΐου 2013, διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Δημόσια έργα - Θεσμικές αλλαγές στο Ν 3669/2008» με εισηγητή τον Αλέξανδρο Ροίλο, Πάρεδρο ΝΣΚ.
21. Την 13η Ιουνίου 2013, διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Ευρωπαϊκή ερμηνεία του δικαίου από τον εθνικό δικαστή».
22. Την 7η Νοεμβρίου 2013 διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Αξιοπρέπεια και Δικαιώματα του Ανθρώπου» με εισηγητή τον Νικόλαο Τσίρο, Πάρεδρο ΝΣΚ.
23. Την 21η Νοεμβρίου 2013, διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Η αστική ευθύνη του Κράτους-μέλους της Ε.Ε. για τις παραβιάσεις του Ενωσιακού Δικαίου και η ένταξή της στην εθνική έννομη τάξη» με εισηγητή τον Γρηγόριο Αυδίο, Δικαστικό Πληρεξούσιο ΝΣΚ.
24. Την 5η Δεκεμβρίου 2013 διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Η στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση στην Ελλάδα σύμφωνα με την πρακτική και τη νομολογία» με εισηγήτρια την Δήμητρα Καββαδά, Δικαστική Πληρεξουσία ΝΣΚ.
25. Την 30η Ιανουαρίου 2014 διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Η υποχρέωση συμμόρφωσης της Διοίκησης στις Δικαστικές Αποφάσεις» με εισηγήτρια την Σπυριδούλα Χρυσικοπούλου, Σύμβουλο Επικρατείας.
26. Την 27η Μαρτίου 2014 διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Η νομική διάσταση της χρηματοοικονομικής κρίσης» με εισηγητή τον Δημήτρη Τσιμπανούλη, Δικηγόρο.
27. Την 7η Μαΐου 2014, διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Προδικαστικά ερωτήματα στο Συμβούλιο της Επικρατείας: Διδάγματα από την εμπειρία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης» με εισηγήτρια την Ελένη Λευθεριώτου, Πάρεδρο ΝΣΚ.

28. Την 29η Μαΐου 2014 διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Η «ηλεκτρονική» δίκη: Εξέλιξη και προοπτική με αφορμή τη χρήση του ολοκληρωμένου συστήματος E-curia του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

29. Την 26η Νοεμβρίου 2014 διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Πληροφορική και Δίκαιο».

30. Την 26η Φεβρουαρίου 2015, διοργανώθηκε εκδήλωση με θέμα «Η άσκηση της δεύτερης προσφυγής κατά τον Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας - (Ερμηνευτική προσέγγιση των πρόσφατων νομοθετικών παρεμβάσεων στο άρθρο 70 του ΚΔιοικΔικ)».

31. Την 27η Απριλίου 2015 διοργανώθηκε επιστημονική ημερίδα με θέμα «Οικογενειακό και Κληρονομικό Δίκαιο στην Ελλάδα και το Λίβανο - Droit de la famille et des successions en Grèce et au Liban».

32. Την 19η Νοεμβρίου 2015 διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα «Η Εισαγωγή του Θεσμού του Έκτακτου Διαιτητή στις πρόσφατες τροποποιήσεις των Κανονισμών Διαιτησίας ICC 2012 και LCIA 2014» και με εισηγητή τον κ. Αντώνιο Αντωνίου, Πάρεδρο ΝΣΚ.

33. Την 26η Νοεμβρίου 2015, διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα: Διαμεσολάβηση και Δικηγόροι. Προκλήσεις και Ευκαιρίες της Πρακτικής Εφαρμογής.

34. Την 16η Δεκεμβρίου 2015, διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με αφορμή τη συμπλήρωση 10 ετών από τη θέσπιση του Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας (Ν 3418/2005) με εισηγητές τον κ. Παναγιώτη Νικολόπουλο και τον κ. Βάνια Παναγιωτόπουλο, λέκτορες Νομικής ΕΚΠΑ-Δικηγόρους.

35. Την 14η Ιανουαρίου 2016, διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με εισηγητές τον κ. Κωνσταντίνο Παπαγεωργίου, επίκουρο καθηγητή Νομικής Σχολής Θεσσαλονίκης, με θέμα εισήγησης: «Πρόσφατες νομοθετικές και νομολογιακές εξελίξεις ως προς την εκκλησιαστική περιουσία» και τον κ. Αθανάσιο Κόντη, Δ.Ν. Δικηγόρο, με θέμα εισήγησης: «Οι διαθήκες των ορθοδόξων κληρικών και μοναχών».

36. Την 11η Φεβρουαρίου 2016 διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με εισηγητές τον κ. Γεώργιο Λέκκα, επίκουρο καθηγητή Νομικής Σχολής Αθηνών, με θέμα εισήγησης: «Η τραπεζική εμπράγματη ασφάλεια επί κινητών και επί απαιτήσεων» και τον κ. Δημήτριο Κ. Ρούσση, Δ.Ν. Δικηγόρο, Ειδικό Επιστήμονα Νομικής Πανεπιστημίου Θράκης με θέμα εισήγησης: «Καθήκον πίστης και αστική ευθύνη δανειστή στο ενέχυρο τίτλων».

37. Την 23η Φεβρουαρίου 2017 διοργανώθηκε επιστημονική διάλεξη με θέμα «Καίρια προβλήματα της αναιρετικής προστασίας ενώπιον του ΣτΕ μετά το Ν 3900/2010» και εισηγητή τον κ. Θεόδωρο Ψυχογιό, Νομικό Σύμβουλο του Κράτους. Παρέμβαση στην εκδήλωση πραγματοποίησε ο κ. Δημήτριος Φαρμάκης, Πάρεδρος ΝΣΚ

38. Την 8η Φεβρουαρίου 2019, διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα: «Κανονισμός 679/2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (ΓΚΠΔ)».

39. Στις 29 Μαρτίου 2019 διοργανώθηκε εκδήλωση, με θέμα: «Μια νέα ματιά στο καθεστώς των πρώην οθωμανικών δημόσιων γαιών και οι επιπτώσεις της στον δικανικό λόγο», με ομιλητές την Ευγενία Κερμελή, Καθηγήτρια στο Ινστιτούτο Τουρκικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Hacettepe της Άγκυρας και τον Αντώνη Τατσόπουλο, Νομικό Σύμβουλο του Κράτους.

40. Την Τρίτη 14 Μαΐου 2019 διοργανώθηκε εκδήλωση με θέμα «Τα όρια του δικαστικού ελέγχου και η δημοσιονομική πολιτική».

41. Την 7η Ιουνίου 2019, διοργανώθηκε επιστημονική εκδήλωση με θέμα: «Ο Επαναπατρισμός Πολιτιστικών Αγαθών και τα Γλυπτά του Παρθενώνα».

42. Την 21 Ιουνίου 2019 διοργανώθηκε ημερίδα για θέματα ανάθεσης και εκτέλεσης συμβάσεων δημοσίων έργων, με μέριμνα του Γραφείου Νομικού Συμβούλου της Γενικής Γραμματείας Υποδομών και ομιλητές την Ευγενία Βελώνη, Χρήστο Μητκίδη, Νομικούς Συμβούλους, Α. Αντωνίου, Μ. Βλαχοπάνου, Θ. Καραχάλιου, Π. Γιωτάκου, Παρέδρους ΝΣΚ, και τους Ε. Γαρδικιώτη, Β. Στρουμπούλη, Μ. Λάλωση-Κατακουζηνού, Δικαστικούς Πληρεξουσίου.

43. Την Τετάρτη 6 Νοεμβρίου 2019 διοργανώθηκε επιμορφωτική διάλεξη με θέμα: «Ηλεκτρονικές υπηρεσίες ΝΣΚ και ΟΠΣ» και ομιλητές τους Παρέδρους ΝΣΚ Γεώργιο Θεοδωράκοπουλο και Περικλή Ζαλαχώρη.

44. Την Τετάρτη 20 Νοεμβρίου 2019 διοργανώθηκε επιμορφωτική διάλεξη στην Κεντρική Υπηρεσία του ΝΣΚ (Ακαδημίας 68 - Αθήνα, αίθουσα «Β. Οικονομίδης», 2ος όροφος), με θέμα: «Ενωσιακό Δίκαιο-Fast track. Οι δύο βασικές ηλεκτρονικές πηγές τεκμηρίωσης για το ενωσιακό δίκαιο: EUR-lex και e-Curia» και ομιλήτριες την Πάρεδρο ΝΣΚ Ελένη Λευθεριώτου και τη Δικαστική Πληρεξούσια Α' ΝΣΚ Αντωνία-Ευανθία Βασιλοπούλου.

45. Την Τετάρτη 4 Δεκεμβρίου 2019 διοργανώθηκε επιμορφωτική διάλεξη με τα ακόλουθα θέματα: «Οι παραβιάσεις του δικαιώματος στη ζωή και της απαγόρευσης εξευτελιστικής μεταχείρισης» και ομιλητή τον Πάρεδρο ΝΣΚ Κωνσταντίνο Γεωργιάδη, «Η ελευθερία έκφρασης στον δημόσιο βίο» και ομιλήτρια την Δικαστική Πληρεξούσια Α' ΝΣΚ Αικατερίνη Μαργριππή, «Η εκτέλεση των αποφάσεων του ΕΔΔΑ» και ομιλήτρια την Πάρεδρο ΝΣΚ Ουρανία Πατσοπούλου, «Εθνικά ένδικα βοηθήματα σε εκτέλεση αποφάσεων του ΕΔΔΑ» και ομιλήτρια την Δικαστική Πληρεξούσια Α' ΝΣΚ Ζαχαρούλα Χατζηπαύλου.

46. Την Τετάρτη 18 Δεκεμβρίου 2019 διοργανώθηκε επιμορφωτική διάλεξη με τίτλο ««Επισκόπηση θεωρίας και νομολογίας διατάξεων ΚΕΔΕ και ΚΦΔ», με τα ακόλουθα ειδικότερα θέματα: «Αλληλέγγυα ευθύνη διοικούντων νομικά πρόσωπα και νομικές οντότητες» με ομιλήτρια την Νομική Σύμβουλο του Κράτους Ελένη Πασαμικάλη, «Αναγκαστική κατάσχεση εις χείρας τρίτου για ικανοποίηση απαιτήσεων του Δημοσίου κατά τον ΚΕΔΕ» με ομιλήτρια την Πάρεδρο ΝΣΚ Μαρία-Λουΐζα Μπακαλάκου, «Βεβαίωση οφειλών προς το Δημόσιο και ατομική ειδοποίηση κατά τον ΚΕΔΕ και τον ΚΦΔ» με ομιλήτρια την Πάρεδρο ΝΣΚ Σοφία Μπίκου.

47. Την Τετάρτη 22 Ιανουαρίου 2020 διοργανώθηκε επιμορφωτικό σεμινάριο με ομιλητές: τον Χρήστο Κοραντζάνη, Πάρεδρο ΝΣΚ με θέμα «Η νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας σε σημαντικά φορολογικά θέματα τα τελευταία χρόνια-Επίδραση στη γνωμοδοτική αρμοδιότητα του ΝΣΚ», τον Ιωάννη Μπακόπουλο, Πάρεδρο ΝΣΚ με θέμα «Υποθέσεις ΚΕΔΕ-Θεωρία και Νομολογία», και τον Θησέα Κουρή, Δικαστικό Πληρεξούσιο Α' ΝΣΚ με θέμα «Η λειτουργία του Ειδικού Νομικού Γραφείου του ΝΣΚ για φορολογικές υποθέσεις-παρελθόν και παρόν». Την εκδήλωση συντόνισε ο Αντιπρόεδρος του ΝΣΚ και Προϊστάμενος του Ειδικού Νομικού Γραφείου Δημοσίων Εσόδων, Στέφανος Δέτσος.

48. Στις 19 Φεβρουαρίου 2020 στην ημερίδα που οργάνωσαν το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα δικαιώματα του Ανθρώπου (ΙΜΔΑ) και το Κέντρο Διεθνούς Δικαίου (Athens PIL) του ΕΚΠΑ συμμετείχαν με εισηγήσεις τους, ο Πρόεδρος του ΝΣΚ, Ιωάννης-Κωνσταντίνος Χαλκιάς, η Νομική Σύμβουλος του Κράτους, Στυλιανή Χαριτάκη και η Πάρεδρος του ΝΣΚ, Σταυρούλα Τρεκλή.

8. Υπόθεση Βατοπεδίου

Η υπόθεση της λίμνης Βιστωνίδας αποτέλεσε καταρχάς μία αστική διαφορά του Ελληνικού Δημοσίου και της Ιεράς Μονής Βατοπεδίου Αγίου Όρους, η οποία το έτος 2008 χαρακτηρίστηκε ως «σκάνδαλο» και μονοπώλησε τα μέσα μαζικής ενημέρωσης της Χώρας.

Στις 4.11.2008 σχηματίσθηκε Εξεταστική Επιτροπή της Βουλής με σκοπό τη διερεύνηση «του συνόλου της υπόθεσης της Μονής Βατοπεδίου» και την αναζήτηση τυχόν πολιτικών ευθυνών. Στη συνέχεια η υπόθεση ερευνήθηκε από τρεις Εξεταστικές Επιτροπές της Βουλής, το 2008, 2010 και αρχές του 2011 (η τελευταία ήταν προανακριτική) ενώ ακολούθησε έρευνα από το Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος, τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, την Τράπεζα της Ελλάδος, την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς.

Υπό την πίεση εξωγενών παραγόντων διογκώθηκε και υιοθετήθηκε από την κατηγορούσα αρχή ως έγκλημα κακουργηματικής μορφής κατά της περιουσίας του Δημοσίου. Η ποινική δίωξη, για όσους δεν παρασύρθηκαν από εντυπώσεις, κατά νομική διαπίστωση, ήταν άστοχη, όμως οδήγησε σε μία δεκαετούς διάρκειας επώδυνη δοκιμασία, θεσμών και προσώπων (βλ. Κ. Βολτής, Η υπόθεση της λίμνης Βιστωνίδας, 2017) μεταξύ των οποίων και έντιμων ευσυνείδητων και με μεγάλη προσφορά στο Σώμα Λειτουργιών του ΝΣΚ που μετείχαν στη σύνθεση γνωμοδοτικών οργάνων.

Το ΝΣΚ και στην περίπτωση αυτή ανταποκρινόμενο στο θεσμικό του ρόλο της προάσπισης του δημοσίου συμφέροντος, για την αντιμετώπιση αυτής της εξειδικευμένης και ιδιαίτερης σπουδαιότητας υπόθεσης με διαφάνεια και αποτελεσματικότητα, λειτούργησε Σχηματισμό για το Βατοπέδι (βλ. ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΝΣΚ 2011, σελ. 20) και άσκησε όλα τα πρόσφορα ένδικα βοηθήματα συμβάλλοντας στην ανεύρεση της αλήθειας. Μετά από ακροαματική διαδικασία η εισαγγελική πρόταση ήταν χωρίς ενδοιασμούς υπέρ της απαλλαγής όλων των κατηγορουμένων και η απόφαση του δικαστηρίου το Μάρτιο του 2017 υπήρξε παμπηφεί αθωωτική, ενώ αναγνωρίστηκαν με αμετάκλητες αποφάσεις του Αρείου Πάγου τα ιδιοκτησιακά δικαιώματα του Ελληνικού Δημοσίου στη Λίμνη Βιστωνίδα και στις παραλίμνιες εκτάσεις.

Η υπόθεση αυτή αν και πρόσκαιρα έθεσε υπό αμφισβήτηση το ΝΣΚ και δη το γνωμοδοτικό του έργο, δεν κατάφερε να πλήξει το κύρος του αν και οι Λειτουργοί του που υπήρξαν θύματα της δίωξης, θα μετρούν με πικρία τα ηθικά, επαγγελματικά και οικογενειακά τραύματά τους.

9. Ονοματοδοσία αιθουσών της Κεντρικής Υπηρεσίας του ΝΣΚ

Κατά τη συνεδρίαση 72η της 13ης Δεκεμβρίου 2018 της Διοικητικής Ολομέλειας του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους αποφασίστηκε η ονοματοδοσία αιθουσών της Κεντρικής Υπηρεσίας του ΝΣΚ με τα ονόματα τριών προσώπων, τα οποία έχουν συνδέσει τη δημόσια, επιστημονική και επαγγελματική τους ζωή, με σημαντικές περιόδους και γεγονότα καθοριστικά για την ίδρυση, εξέλιξη και ολοκλήρωση της διαμόρφωσης του ΝΣΚ ως Ανώτατου και Ανεξάρτητου Κρατικού Οργάνου, που συμβάλλει με τη λειτουργία του στην ορθή απονομή της Δικαιοσύνης, στη δράση της Διοίκησης, με βάση τις αρχές της νομιμότητας και του κράτους δικαίου και στην προστασία του δημόσιου συμφέροντος. Τα πρόσωπα αυτά είναι:

1. Ο Βασίλειος Οικονομίδης, γνωστός μέχρι και σήμερα, ως ο κορυφαίος νομοδιδάσκαλος του 19ου αιώνα ο οποίος ενώ έφθασε μέχρι τον βαθμό του Αντιπροέδρου του Αρείου Πάγου, δεν διεκδίκησε τη θέση του Προέδρου του Αρείου Πάγου, αλλά και προτίμησε να αναλάβει τη θέση του Δικαστικού Συμβούλου του Δικαστικού Τμήματος του Υπουργείου Οικονομικών, πρόδρομη μορφή αυτής του σημερινού Προέδρου του ΝΣΚ και η θέσπισή της απετέλεσε το πρώτο στάδιο της διαδικασίας για τη δημιουργία του θεσμού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

2. Ο Μιχαήλ Ταταράκης, ο οποίος μετά τη συμπλήρωση πενταετίας στη θέση του Δικαστικού Συμβούλου, αντελήφθη τα προβλήματα, τις δυσχέρειες, τις καθυστερήσεις και γενικά τις ατέλειες του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου σχετικά με τη δικαστική υπεράσπιση των υποθέσεων του Δημοσίου, την εξώδικη επίλυση των διαφορών των πολιτών με αυτό και τη νομική καθοδήγηση της Διοίκησης στο καθημερινό της έργο και θέλησε με τις προτάσεις του να συμβάλει στην αλλαγή της νομοθεσίας και στη θέσπιση πλέον αποτελεσματικών και οικονομικών λύσεων. Με εισήγησή του προς τον Υπουργό Οικονομικών, στην οποία αναλύονται με τρόπο λεπτομερή και γλαφυρό οι ατέλειες του ισχύοντος τότε νομικού καθεστώτος, πρότεινε τη δημιουργία μόνιμου Σώματος επτά (7) Νομικών Συμβούλων του Δικαστικού Τμήματος του Υπουργείου Οικονομικών υπό τη διεύθυνση του Δικαστικού Συμβούλου. Η εισήγηση αυτή απετέλεσε και την αιτιολογική έκθεση του ψηφισθέντος Ν ΑΚΑ/1882, με τον οποίο αρχίζει η περίοδος του Νομικού Συμβουλίου, ως πρόδρομης θεσμικής μορφής του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Η συμβολή του Μιχαήλ Ταταράκη στη θέσπιση του παραπάνω νόμου υπήρξε κορυφαία, φρόντισε δε, ώστε το νεοϊδρυθέν Σώμα των Νομικών Συμβούλων να στελεχωθεί με κορυφαίους νομικούς της εποχής, οι οποίοι ήσαν διδάκτορες της νομικής και ανώτατοι δικαστικοί.

γ) Ο Αναστάσιος Κουμάντος, ο οποίος διετέλεσε Πρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους από τις αρχές του έτους 1941 μέχρι το έτος 1949 και επί της προεδρίας του, τον

Ιούνιο του έτους 1945 θεσπίσθηκε ο ΑΝ 427/1945 (ΦΕΚ Α' 165/28-6-1945) με τον οποίον το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους απετέλεσε εφεξής ανεξάρτητη και ανώτατη κρατική με όλα τα ουσιαστικά χαρακτηριστικά ως προς την οργάνωση, τις αρμοδιότητες, τη στελέχωση, τα καθήκοντα, τα συλλογικά του όργανα, την ανεξαρτησία έναντι της Διοίκησης κ.λπ., τα οποία υφίστανται και σήμερα, σε μια ολοκληρωμένη και εντυπωσιακά δημοκρατική δομή: α) Η αίθουσα συνεδρίασης της Ολομέλειας του Σώματος, με αριθμό 302 στον 3ο όροφο να ονομασθεί «Αίθουσα Μιχαήλ Ταταράκη», β) η αίθουσα επιστημονικών εκδηλώσεων στον 2ο όροφο να ονομασθεί «Αίθουσα Βασιλείου Οικονομίδη» και γ) η αίθουσα συνεδρίασης των Τμημάτων του ΝΣΚ, με αριθμό 303 στον 3ο όροφο να ονομασθεί «Αίθουσα Αναστάσιου Κουμάντου».

10. Υπηρετήσαντες κατά την περίοδο 1990 έως 2020

Κατά την περίοδο αυτή διορίστηκαν και υπηρέτησαν σαν:

i) Πρόεδροι οι:

Σγουρίτσας Γεώργιος (1990-1994)

Παπίδας Λεωνίδας (1994-1999)

Κομισόπουλος Αριστομένης (1998-1999)

Βολάνης Ευστράτιος (1999-2004)

Μπακάλης Κωνσταντίνος (2004-2008)

Τζεφεράκος Αλέξανδρος (2008-2010)

Γεωργακόπουλος Φωκίων (2010-2013)

Σακελλαρίου Ιωάννης (2013-2014)

Απέσσος Μιχαήλ (2014-2018)

Χαλκιάς Ιωάννης - Κωνσταντίνος (2018-2021)

ii) Σαν Αντιπρόεδροι

διορίστηκαν και υπηρέτησαν⁷² οι:

Παπανικολάου Δημήτριος 1957

Κωσταρόπουλος Στέλιος 1958

Σαρακνός Ευστάθιος 1958

Ρεντζεπέρης Βασίλειος 1958

Παπαντωνόπουλος Αντώνιος 1926

72. Η ημερομηνία δίπλα στα ονόματα είναι η ημερομηνία διορισμού του κάθε λειτουργού.

Αργυρόπουλος Σταύρος 1970	Σακελλαρίου Ιωάννης 1974
Διαμαντόπουλος Δημήτριος 1964	Ασημακόπουλος Βλάσιος 1972
Βεκρής Μιχαήλ 1972	Σουλιώτης Βασίλειος 1974
Κορουγένης Ευτύχιος 1972	Φυτράκης Ανδρέας 1975
Κυριαζής Πέτρος 1964	Τρίαντος Ιωάννης 1977
Γεωργίου Παρασκευάς 1964	Απέσσος Μιχαήλ 1977
Παπαπετρόπουλος Δημήτριος 1964	Τριανταφυλλίδης Πέτρος 1978
Κομισσόπουλος Αριστομένης 1964	Ψώνης Ηλίας 1977
Αντωνακόπουλος Ρίζος 1965	Καραγιάννης Αλέξανδρος 1978
Βολτής Κωνσταντίνος 1970	Αυγερινού Χρυσαφούλα 1980 (1η γυναίκα Αντιπρόεδρος το έτος 2015)
Τσεκούρας Χρήστος 1970	Χαρλαύτης Ανδρέας 1980
Σοφός Αναστάσιος 1966	Ανδροβιτσανέα Μεταξία 1981
Πουλάκος Γεώργιος 1970	Δούσκα Βασιλική 1981
Κρόμπας Γρηγόριος 1971	Χαλκιάς Ιωάννης -Κωνσταντίνος 1983
Μπακάλης Κωνσταντίνος 1972	Κλαδιάς Αντωνιος 1980
Πράσιнос Ιωάννης 1972	Μουδάτσος Νικόλαος 1981
Σκουτέρης Σπυρίδων 1971	Διονυσόπουλος Ιωάννης 1980
Λάκκας Δημήτριος 1971	Δέτσος Στέφανος 1981
Τζεφεράκος Αλέξανδρος 1971	Παναγιωτουνάκος Παναγιώτης 1983
Ρεντζεπέρης Θεόδωρος 1972	Βελώνη Ευγενία 1983
Θεοφανόπουλος Θεόδωρος 1972	Πανταζή Βασιλική 1983
Μαυρίκας Νικόλαος 1972	Παπαγιαννόπουλος Σπυρίδων 1983
Αναστασόπουλος Δημήτριος 1973	Κανελλόπουλος Γεώργιος 1983
Κανιούρας Νικηφόρος 1974	Μαριόλη Νίκη 1983
Κοντόλαιμος Βασίλειος 1974	

iii) Σαν Νομικοί Σύμβουλοι - Πάρεδροι - Δικαστικοί Αντιπρόσωποι

Επέτυχαν σε διαγωνισμό και διορίστηκαν κατά την ημερομηνία που αναγράφεται δίπλα σε κάθε ονοματεπώνυμο οι:

Αθανασούλης Παναγιώτης 1991	Αντωνίου Αντώνιος 1991
Δεδούση Φωτεινή 1991	Γεωργιάδης Κωνσταντίνος 1991
Βαρδακαστάνης Κωνσταντίνος 1991	Δεληγιάννη Μαρία 1991

Μπασδέκη Μαρία 1991	Στριλάκος Θεόδωρος 1994
Δημόπουλος Παναγιώτης 1991	Αναστοπούλου Αγγελική 1994
Κουρούμαλης Βασίλειος 1991	Παρασκευοπούλου Παναγιώτα 1994
Τσιαβού Χρυσούλα 1991	Δημητρακοπούλου Αλεξάνδρα 1994
Πανάγος Παναγιώτης 1991	Παπαδάκη Γεωργία 1994
Καμάρης Δημήτριος 1991	Παπακωνσταντίνου Βάια 1994
Πανάχραντου-Αναγνώστου Σοφία	Κοραντζάνης Χρήστος 1994
Τσόττας Χρήστος 1991	Γάκη Δέσποινα Χαρίλαος 1994
Παπαγεωργίου Κωνσταντίνος 1991	Παπαδάκης Παντελεήμων 1994
Σιταρά Χριστίνα 1992	Διαμαντοπούλου Σοφία 1994
Μαυρογιάννης Σπυρίδων 1992	Καρούκη Αφροδίτη 1994
Λευθεριώτου Ελένη 1992	Δημητρακόπουλος Νικόλαος 1994
Πανοπούλου Εμμανουέλα 1992	Κατρά Καλλιόπη 1994
Αμιραλής Νικόλαος 1992	Σινάνης Γεώργιος 1994
Κολοβός Διονύσιος 1992	Καρυτινού Σοφία 1994
Καζάκος Θωμάς 1992	Μενδρινού Ουρανία 1994
Μπακαλάκου Μαρία-Λουίζα 1992	Τσίρος Νικόλαος 1994
Μπασάκου Ξανθή 1992	Γεωργιάδη Μαρία 1994
Μπανάκου Σταυρούλα 1992	Δήμου Μαρία 1994
Νασοπούλου Κωνσταντίνα 1993	Κανελλοπούλου Αικατερίνη 1994
Πατσοπούλου Ουρανία 1993	Παπαρούνη Γιολάντα 1994
Πελέκου Βασιλεία 1993	Τσακίρης Βασίλειος 1994
Μπουρδάκου Γεωργία 1993	Μπακόπουλος Ιωάννης 1994
Αλεξανδρίδης Μιχαήλ 1994	Κάντζια Άννα Διονύσιος 1994
Κυριόπουλος Κωνσταντίνος 1994	Μουστάκης Εμμανουήλ 1994
Κουλούρης Σπυρίδων 1994	Πρεβενά Άννα Αντώνιος 1994
Πετρόπουλος Δημήτριος 1994	Βλαχοπάνου Μαριέττα 1994
Καραστεργίου Πολυχρόνης 1994	Ζαχαρόπουλος Διονύσιος 1995
Βασιλείου Αναστασία 1994	Παχή Ιωάννα 1995
Παπαβασιλείου Αλέξανδρος 1994	Κουρτέση Θωμαΐς 1995
Φαρμάκης Δημήτριος 1994	Καπόρη Γεωργία 1995

Καλαμπαλίκη Σταυρούλα 1995	Παπαπετρόπουλος Ανδρέας 1998
Ράλλης Αναστάσιος 1995	Πουλίδου Αικατερίνη 1998
Μαλιαρά Άννα 1995	Κατσαρού Ανδριανή 1998
Μπίκου Σοφία 1995	Καραχάλιου Θεοδώρα 1998
Σταυράκης Αλέξανδρος 1995	Χαλαζωνίτης Γεώργιος 1998
Κουστουμπάρδη Στελιανή 1995	Ιωσηφίδου Αφεντία 1998
Σταμέλου Μαρία 1995	Καλτσά Αναστασία 1998
Ραυτοπούλου Σπυριδούλα 1995	Κυρίτση Αντωνία 1998
Δήμου-Κουκούτσης Γεώργιος 1995	Θωμοπούλου Σπυριδούλα 1998
Τσιρκινίδου Ολγα 1995	Σαφαρή Ευδοκία 1998
Καλόγηρος Δημήτριος 1995	Παπαχρήστου Ολγα 1998
Θεοδωρακόπουλος Γεώργιος 1998	Οικονόμου Μαρία 1998
Γκαράνη Ευθυμία 1998	Σκουντή Αναστασία 1998
Γερμάνη Μυρτώ 1998	Τσόγκας Χαράλαμπος 1998
Παπίδα Μαρία 1998	Βασιλείου Μαρία 1998
Παπαλόν Βασιλική 1998	Άγγου Ελένη 1998
Τσεραβίνη Δήμητρα 1998	Κοντού Μαρία 1998
Γκρίντζαλη Αγγελική 1998	Δούκας Παναγιώτης 1998
Μπελίτση Νικολέτα 1998	Περούλη Ελένη 1998
Μαρίνου Κωνσταντίνα 1998	Πρίτσινας Νικόλαος 1998
Νίκας Ηλίας 1998	Καλαμάρας Ιωάννης 1998
Γερασίμου Μαρίκα 1998	Κουφογιάννης Νικόλαος 1998
Ρουσσιά Ιωάννα 1998	Καμπισιούλη Φωτεινή 1998
Κωστάντη Ελένη 1998	Ζαλαχώρης Περικλής 1998
Δημητρακοπούλου Ασημίνα 1998	Καλαντζή Γεωργία 1998
Παπαρούνη Νικολέτα 1998	Κούζιου Γεωργία 1998
Κολούτσος Αναστάσιος 1998	Γαλάνη Ειρήνη 1998
Κοσμά Σωτηρία 1998	Βερροπούλου Αγγελική 1998
Καφήρα Γεωργία 1998	Γραμματικάκη Μαρία 1998
Θεοδωρακοπούλου Σταυρούλα 1998	Παλπού Αναστασία 1998
Χουρμούζη Αικατερίνη 1998	Γρηγοριάδου Χρυσαιγή 2000

Φάμα Ζωή 2000	Κόκλας Γεώργιος 2001
Γιωτοπούλου Χριστίνα 2000	Χατζούλη Ελένη 2001
Καρανάσου Ιωάννα 2000	Τζεβελέκη Μαρία 2001
Γιωτάκου Παρασκευή 2000	Βέργου Μαρία 2001
Μίληση Παρασκευή 2000	Ντούση Σταυρούλα 2001
Παπαντίνης Νικόλαος 2000	Λάμπρου Αδαμαντία 2001
Μαυρίδου Ζωή 2000	Σταμπολίδου Σεραφίνα 2001
Τσουντου Ευτυχία 2000	Λιακόπουλος Δημήτριος 2001
Τρεκλή Σταυρούλα 2000	Τοπαλίδης Δημήτριος 2001
Πουλάκος Χρήστος 2000	Μένταλη Μαρία-Θωμά 2001
Αποστολίδου Μαρία 2000	Χειρδάρη Αγγελική 2001
Μουστακάτου Επιστήμη-Μαρία 2000	Λαμπροπούλου Αλεξάνδρα 2001
Ψάρρης Απόστολος 2000	Τσαγκαρόπουλος Κωνσταντίνος 2001
Χατζηπαύλου Ζαχαρούλα 2000	Μερτζεμκίδου - Παπαδοπούλου Ελισάβετ 2001
Παπαγιαννοπούλου Βασιλική 2000	Αθανασοπούλου Δήμητρα 2001
Χουντάλα Θεώνη 2000	Πιλιλίτη Μαίρη 2001
Ζουγανέλη Γεωργία 2000	Σακελλαριάδη Εξακουστή 2002
Μήτρου-Κρυστάλλη Αθανασία 2000	Καλέση Δέσποινα 2002
Ευσταθίου Ελένη 2000	Πραβίτα Φωτεινή 2002
Παπαϊωάννου Σταυρούλα 2000	Σταυρόπουλος Νικόλαος 2002
Τσιλιμπάρη Ευγενία 2000	Νταϊφώτη Διονυσία 2002
Τσάκαλος Ευάγγελος 2000	Αποστολόπουλος Επαμεινώνδας 2002
Σαμαρά Νάταλη-Χριστίνα 2001	Φανουράκη Αργυρία Δημήτριος 2002
Βενάρδου Αγγελική 2001	Μπίθα Ιωάννα 2002
Θεοδώρου Ελένη 2001	Λεκκού Σμαράγδα 2002
Καραγεώργου Μαγδαληνή 2001	Κοττά Γεωργία 2002
Καφίρης Γεώργιος 2001	Καραγεώργου Αγλαΐα 2004
Βασιλοπούλου Αντωνία-Ευανθία 2001	Κρόμπα Ειρήνη-Ελένη 2004
Παππάς Λαυρέντιος 2001	Καλόγιωργα Αικατερίνη 2004
Χριστοπούλου Ελευθερία 2001	Ζαχείλας Αλέξιος 2004
Πουλάκος Νικόλαος -Δημήτριος 2001	Κουρής Θησεύς 2004

Σκορίλα Μαρία 2004	Καρατσιόλης Μιχαήλ 2007
Αγγελίδου Ευαγγελία 2004	Χαρμαντζή Πανωραία 2007
Λημνιώτου Αικατερίνη 2004	Κοντοπούλου Παρασκευή 2007
Γαρδικιώτη Ειρήνη 2004	Πετροπουλάκος Στέφανος 2007
Γιαννοπούλου Αλεξάνδρα 2004	Τσάκα Αφροδίτη 2007
Παπαθανασοπούλου Αναστασία 2004	Γεωργούλα Γεωργία-Ελευθερία 2007
Πετρόπουλος Δημήτριος 2004	Αλεξανδρίδου Σοφία 2007
Βολτής Δημήτριος 2004	Ζούμπερη Χριστίνα 2007
Κουσκουμβεκάκη Αργυρώ 2004	Τρούγκου Ανδρονίκη 2007
Δρακόπουλος Παναγιώτης 2004	Παπαδοπούλου Καλλιρόη-Ελένη 2007
Στρουμπούλη Βασιλική 2004	Πατριανάκου Μαρία-Ξένη 2007
Σιούλη Ευτυχία 2004	Σπεντζούρη Γεωργία 2007
Ράπτη Αναστασία 2004	Σολδάτου Φωτεινή-Μαρία 2007
Καραγιάννη Βασιλική 2004	Καρυπίδου Μαγδαληνή 2007
Λαγκαδίτη Παναγούλα 2004	Καραγιάννη Αικατερίνη 2007
Γίκα Μαρία 2004	Ουστριά Χρηστίνα 2007
Σουροπάνη Ορσαλία 2004	Κουσουδά Χριστίνα 2007
Φωτοπούλου Σπυριδούλα 2004	Παπαδοπούλου Μαρία 2007
Χρόνη Ευγενία 2006	Μαντά Μαργαρίτα 2007
Σιδηρά Μαρία 2006	Ντουρντουρέκα Δέσποινα 2007
Κουτσομπέλης Βασίλειος 2006	Πατσούρου Αικατερίνη 2007
ΛάλωσηΚατακουζηνού Μαριλένα 2006	Ταγαρούλιας Χαράλαμπος 2007
Μανωλοπούλου Μαγδαληνή 2006	Σπυρόπουλος Αναστάσιος 2007
Μαγριππή Αικατερίνη 2006	Κλούκου Αγγελική 2007
Λεκάκη Αγγελική 2006	Ρεντζεπέρη Κυριακή 2007
Κοτσίρη Παναγιώτα 2006	Ζήση Ευτυχία 2007
Δρεσίου Ιωάννα 2006	Σπύρου Καλλιόπη 2007
Ρουσάκη Μαρία 2006	Κολύβας Χρήστος 2007
Καραβασίλη Καρολίνα 2006	Κοτσώνη Ιουλία 2007
Κουκλιάκου Θεοδώρα 2006	Τσέκου Ειρήνη 2007
Γιάκας Γρηγόριος 2007	Αρμπής Γεώργιος 2012

Χριστοπούλου Αθηνά 2012	Βαργεμιτζίδου Μυρσίνη 2014
Δημητρακοπούλου Βαλαμίνη 2012	Μωραϊτης Δημήτριος 2014
Τάσης Κωνσταντίνος 2012	Κωστοπούλου Άννα 2014
Ντάλη Ευσταθία 2012	Χτζίκου Αικατερίνη 2014
Ρόγκα Αγγελική 2012	Γιαννακοπούλου Αναστασία 2014
Ζερβοπούλου Ευγενία 2012	Τόγια Μυρτώ 2014
Ευταξία Θεοδώρα 2012	Γιαννακοπούλου Θεοδώρα-Μαρία 2014
Πρωίου Μαρία 2012	Πλασσαρά Ελένη 2014
Δουκακάρου Βασιλεία 2012	Αγοραστού Ζωή-Αθηνά 2014
Παπαδάκη Ολυμπία-Στυλιανή 2012	Ανδρέου Φανή 2014
Σκλίας Αντώνιος 2012	Χαλάτση Αθηνά 2014
Αυδίκος Γρηγόριος 2012	Ζαΐρη Κρυσταλλία 2014
Δημητρακάκη Λαμπρινή 2012	Παπαδημητροπούλου Αικατερίνη 2014
Σγουρόγλου Αναστασία 2012	Φατούρου Χριστίνα 2014
Καββαδά Δήμητρα 2012	Λάττα Μαρία 2014
Τριανταφυλλοπούλου Μαρία 2012	Κατσαρού Ασπασία 2014
Γρηγοροπούλου Ελένη 2012	Τζεφεράκου Κανέλλα 2014
Καλόγρη Μαρία 2012	Δημητρίου Αναστασία 2015
Κέντρου Δήμητρα 2012	Παλληκάρη Δήμητρα 2015
Ροδίτη Μαρία 2013	Κόρδου Άλκηστη-Ασπασία 2015
Τσίτσου Μαρία 2014	Κούτμου Αγαθονίκη 2015
Χατζινέκουρα Δέσποινα 2014	Δημητρακόπουλος Νικόλαος 2015
Χαραλαμποπούλου Αφροδίτη 2014	Λάπη Αικατερίνη Ανδρέας 2015
Καραλή-Κατσούλα Βαλέρια 2014	Τσενέ Ευανθία 2015
Τζούρου Ανδρονίκη 2014	Κώνστα Κωνσταντίνα 2015
Τζίφα Βασιλική 2014	Κωλέτση Βασιλική 2015
Βαμβακίδης Απόστολος 2014	Παπαδόπουλος Στέργιος 2015
Δεσύρης Περικλής 2014	Στριγγάρης Μιχαήλ 2015
Φιλιππάκου Ειρήνη 2014	Ζέρβα Αγγελική 2015
Μαστροδήμου Ζωή-Μυρσίνη 2014	Λυμπεροπούλου Μαρία-Άννα 2015
Μαυρόκωστα Ολυμπία 2014	Τοτόμη Χριστίνα Ιωάννης 2015

Νταλαούτη Μαρία 2015	Τριανταφύλλου Αγγελική 2019
Γλένη Μαύρα 2015	Παρασκευουλάκου Λαμπρινή 2019
Γιαννατσέλη Αναστασία 2015	Καραγιώργου Γεωργία 2019
Τέλιου Χρυσάνθη 2016	Μαχαίρα Ασπασία 2019
Τσουκαλά Φωτεινή 2016	Φωτοπούλου Αικατερίνη 2019
Μήττα Λαμπρινή 2016	Πασίσης Αντώνιος 2019
Βαφειάδου Ιωάννα 2016	Σαμαρτζή Παναγιώτα 2019
Κάσαρης Ζώνης 2016	Μπερνιδάκη Αργυρή 2019
Βελετσάνου Ελένη 2016	Χιωτίνη Ευδοκία 2019
Κυριακού Παναγιώτα 2016	Δεληγιαννίδου Μυρσίνη 2019
Μίχου Αικατερίνη 2016	Κυπραίος Μιχαήλ 2019
Γαβρά Μαρία 2016	Διαμαντάτου Ρέα-Ειρήνη 2019
Ταστάνη Δέσποινα 2016	Χατζηδημητρίου Γεώργιος 2019
Δεληγιάννης Γεώργιος 2016	Φραντζή Παναγιώτα 2019
Σταύρου Παναγιώτης 2019	Κηρυκοπούλου Παρασκευή 2019
Μπουργιέζη Διονυσία 2019	Παπαδάκη Κασιανή 2019
Αντωνιάδου Χαριτίνη 2019	Τσιούρδα Ζωή 2019
Ζιώγα Μαρία-Ευανθία 2019	Κυριαζή Κωνσταντίνα 2019
Χατζή Δήμητρα 2019	Εμμανουηλίδου Χαραλαμπία-Αντωνία 2019
Κατσιώνη Ευσταθία 2019	Στόλη Καλλιόπη 2019
Παπαετρουπούλου Ελένη-Μαρία 2019	Πάτσου Κωνσταντίνα 2019
Γεωργακοπούλου Ειρήνη 2019	Παπαϊωάννου Αλεξάνδρα 2019
Τζεβελέκου Παναγιώτα 2019	Σαμαρά Αγγελική 2019
Σακκά Ναταλία 2019	Κουτσουπιά Βικτωρία 2019
Χαμπίνη Χρυσούλα 2019	Κωστοπούλου Αναστασία 2019
Τζιαβέλη Μαρία-Ζωή 2019	Τσαντίκου Αικατερίνη 2019
Ξεροβάσιλας Νικόλαος 2019	Παναγιωτοπούλου Κυριακή 2019
Χριστοφίλου Ευφροσύνη 2019	Λινός Στυλιανός-Μάρκελλος 2019
Κυριοπούλου Ευθυμία 2019	Μήλιου Μαριάνθη-Ελευθερία 2019
Σταθοπούλου Αικατερίνη 2019	Παναγιωτάκη Κωνσταντίνα 2019
Μπουβή Ευγενία 2019	Πέρρας Σπυρίδων 2019

Πήλιουρη Σταυρούλα 2019	Χατζιωαννίδου Ελένη 2020
Παρασκευαΐδη Αναστασία 2019	Ντινόκα Βασιλική 2020
Χριστοδούλου Ειρήνη 2019	Ποττάκη Ιφιγένεια 2020
Ταλιαντζή Ελένη 2019	Παγγέα Μαρία 2020
Κλουκίνα Παναγιώτα 2019	Σαλαμάρας Ευάγγελος 2020
Ιατρέλλη Θεοδώρα 2019	Χαρλαύτη Ελένη 2020
Ψώνη Ελένη 2019	Διαμαντοπούλου Γεωργία 2020
Μητροπούλου Βασιλική 2019	Ζαχαράκη Καλλιόπη 2020
Γεωργόπουλος Γεώργιος 2020	Αδαμοπούλου Αντωνία 2020
Μελανούρης Πάνος 2020	Γαρόζης Παναγιώτης 2020
Μουρατίδου Παρθένα 2020	Καρκούλης Κωνσταντίνος 2020

11. Η πρώτη γυναίκα Αντιπρόεδρος του ΝΣΚ

Το έτος 2015 επιλέγεται και η πρώτη γυναίκα Αντιπρόεδρος του ΝΣΚ, η Αυγερινού Χρυσάφουλα. Η Χρυσάφουλα (Φούλη) Αυγερινού, γεννήθηκε στον Πύργο Ηλείας στις 20.12.1954. Τα τέσσερα πρώτα χρόνια του δημοτικού φοίτησε στο Γ' Δημοτικό Σχολείο Πύργου. Έκτοτε φοίτησε στην Αθήνα σε δημόσια σχολεία και απεφοίτησε το 1972 από το Ε' 1 Γυμνάσιο Θηλέων Αθηνών. Εισήχθη τον Οκτώβριο του ίδιου έτους, κατόπιν εξετάσεων, στη Νομική Σχολή του ΕΚΠΑ, απ' όπου αποφοίτησε τον Φεβρουάριο του 1977 με βαθμό «Άριστα».

Κάτοχος του τίτλου «DIPLOME DE DROIT COMPARE» κατόπιν παρακολουθήσεως, με μερική υποτροφία, του πρώτου κύκλου σπουδών στο Συγκριτικό Δίκαιο του Πανεπιστημίου Στρασβούργου Γαλλίας. Γνωρίζει πολύ καλά Αγγλικά και Γαλλικά και αρκετά καλά Ιταλικά. Διορίστηκε σε κενή οργανική θέση Δόκιμης Δικαστικής Αντιπροσώπου του ΝΣΚ, κατόπιν εξετάσεων, με το από 15.7.1980 ΠΔ. Στα 41 έτη στο ΝΣΚ υπηρέτησε σε πολλά Γραφεία Νομικού Συμβούλου (ΓΝΣ) μέχρι την αποχώρησή της, λόγω συμπλήρωσης ορίου ηλικίας στις 30.6.2021. Εισηγήτρια σε διάφορα νομικής φύσεως σεμινάρια και παρακολούθηση σεμιναρίων. Υπήρξε τακτικό ή αναπληρωματικό μέλος, τις περισσότερες φορές ως Πρόεδρος, πολλών ανωτάτων συμβουλίων της Διοικήσεως και νομοπαρασκευαστικών επιτροπών στα Υπουργεία όπου υπηρέτησε.

Η πρώτη, κατ' αρχαιότητα, γυναίκα Αντιπρόεδρος ΝΣΚ είναι σύζυγος του επίτιμου Προέδρου του ΝΣΚ, Ιωάννη Σακελλαρίου.

12. Ιδρυση Συλλόγου Διοικητικών Υπαλλήλων

Την 20.4.1992 - Ιδρύθηκε Σύλλογος με την επωνυμία «Σύλλογος Διοικητικών Υπαλλήλων ΝΣΚ» με έδρα την Αθήνα, ο οποίος λειτουργεί έκτοτε με σκοπό την προάσπιση των επαγγελματικών συμφερόντων των διοικητικών Υπαλλήλων του ΝΣΚ.

VI. Περίοδος από το 2021... «νέα ψηφιακή εποχή»!

1. Ιστορικό πλαίσιο

Τον Δεκέμβριο του 2019 μία νέα νόσος (κορονοϊός SARS-CoV-2, COVID-19) έκανε την εμφάνισή της και αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά στην πόλη Ουχάν, πρωτεύουσα της επαρχίας Χουπέι της Κίνας. Γρήγορα η νόσος αυτή εξαπλώθηκε σε όλο τον κόσμο και πήρε τη μορφή της πανδημίας. Ο ιός εμφανίστηκε και εξαπλώθηκε κατά κύματα και στην Ελλάδα από τις αρχές του 2020. Σήμερα (Νοέμβριος 2021) το 4ο κύμα της πανδημίας αυτής εξακολουθεί να πλήττει τη χώρα. Για την αντιμετώπισή της λήφθηκαν από τις κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο, όπως και στη χώρα μας, έκτακτα μέτρα σε όλους τους τομείς (στο χώρο της υγείας, του εμπορίου, του τουρισμού, των μεταφορών, της οικονομίας, της δικαιοσύνης, της λειτουργίας των δημοσίων υπηρεσιών κ.λπ.).⁷³

Στο χώρο της δικαιοσύνης λήφθηκαν πάρα πολλά περιοριστικά της εξάπλωσης της πανδημίας μέτρα, όπως η κατά περίπτωση ολική ή μερική αναστολή της λειτουργίας όλων των Δικαστηρίων, Υποθηκοφυλακείων, Κτηματολογικών Γραφείων, και αντιστοίχως των δικονομικών προθεσμιών, η συμπλήρωση παραγραφών κ.λπ.

Όμως, εκτός από τις προφανείς αρνητικές συνέπειες (στην οικονομία, την πολιτική, την κοινωνία, την ψυχική υγεία των πολιτών κ.λπ.), η πανδημία είχε και κάποιες θετικές συνέπειες: μια χρόνια εκκρεμότητα -η ψηφιοποίηση του ελληνικού Δημοσίου- έγινε αναγκαioτητα και προχώρησε με πολύ γρήγορα βήματα.⁷⁴ Η δημόσια διοίκηση άρχισε να μπαίνει σε νέα εποχή, την εποχή της «ψηφιακής διακυβέρνησης» και να ψηφιοποιείται ραγδαία!

73. Ήδη από τα τέλη Φεβρουαρίου 2020 ανεστάλησαν και ανακλήθηκαν όλες οι κανονικές άδειες του προσωπικού των νοσοκομείων του ΕΣΥ, των δομών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και όλων των υγειονομικών σχηματισμών της χώρας, και επίσης ξεκίνησαν διαδικασίες για προσλήψεις επιπλέον νοσηλευτών και γιατρών. Ανεστάλησαν ακόμα όλες οι εκπαιδευτικές εκδρομές και μετακινήσεις μαθητών, σπουδαστών και καθηγητών, ακυρώθηκαν όλες οι καρναβαλικές και αποκριάτικες εκδηλώσεις, απαγορεύτηκαν όλες οι οργανωμένες εκπαιδευτικές εκδρομές και ξεκίνησε η προληπτική αναστολή λειτουργίας σχολικών μονάδων κατά τόπους. Στις αρχές Μαρτίου αποφασίστηκε το κλείσιμο όλων των δημοσίων και ιδιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, όλων των βαθμίδων, και ανεστάλησαν όλες οι εκπαιδευτικές εκδρομές στο εσωτερικό της χώρας. Για τους γονείς καθιερώθηκε άδεια ειδικού σκοπού. Ανεστάλη επίσης η λειτουργία των χώρων διασκέδασης και η πραγματοποίηση διαφόρων πολιτιστικών εκδηλώσεων, αρχικά τοπικά και στις 12 Μαρτίου σε εθνικό επίπεδο. Στις 13 Μαρτίου ανακοινώθηκε το κλείσιμο όλων των εμπορικών κέντρων, καφετεριών, μπαρ, μουσείων, αθλητικών εγκαταστάσεων και εστιατορίων. Στις 9 Μαρτίου ανακοινώθηκε η πρώτη προσωρινή αναστολή όλων των πτήσεων αρχικά προς Ιταλία, ενώ στη συνέχεια επεκτάθηκε σε ευρωπαϊκό και Διεθνές επίπεδο. Στις 18 Μαρτίου, ανακοινώθηκε η απαγόρευση των δημόσιων συναθροίσεων 10 ή περισσότερων ατόμων και η κύρωση διοικητικού προστίμου 1000 ευρώ στους παρανομούντες. Στις 19 Μαρτίου, το Υπουργείο Τουρισμού ανακοίνωσε τη διακοπή λειτουργίας του συνόλου των ξενοδοχείων σε ολόκληρη τη χώρα, με ορισμένες εξαιρέσεις. Πολύ σύντομα αναπτύχθηκαν και αδειοδοτήθηκαν σε όλο τον κόσμο τουλάχιστον 10 διαφορετικά εμβόλια. Οι εμβολιασμοί ξεκίνησαν στα τέλη 2020, χωρίς να κατορθωθεί η κατανομή των εμβολίων ισομερώς σε όλες τις χώρες του κόσμου σε όλες τις ηπείρους, με αποτέλεσμα να μην είναι ακόμα και σήμερα ορατό το τέλος της πανδημίας.

74. Βλ. Άρθρο του Υπουργού Επικρατείας και Ψηφιακής Διακυβέρνησης Κυριάκου Πιερρακάκη στην εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ Σαββατοκύριακο» που κυκλοφόρησε στις 02/05/2020 «Όλες αυτές οι πρωτοβουλίες

Ενδεικτικά, αλλά χαρακτηριστικά, παραδείγματα αποτελούν: η πλατφόρμα gov.gr, με εφαρμογές σε 11 τομείς⁷⁵, η άυλη συνταγογράφηση, οι διασυνδέσεις μεταξύ μητρώων και υπηρεσιών, η διαλειτουργικότητα των μητρώων του ελληνικού Δημοσίου, η επέκταση της λειτουργίας της πλατφόρμας τηλεδιασκέψεων ePresence για τον δημόσιο τομέα και η χορήγηση ψηφιακών υπογραφών στο πολιτικό προσωπικό της χώρας.

Στο χώρο της Δικαιοσύνης το πρόγραμμα «Ψηφιακή Δικαιοσύνη» άρχισε να υλοποιείται γρηγορότερα μέσα στην πανδημία με εντυπωσιακά αποτελέσματα⁷⁶.

Η ψηφιοποίηση της Δικαιοσύνης, ένα από τα πιο φιλόδοξα πλάνα, αλλά και ένα από τα πλέον ζέοντα θέματα για την Ελλάδα, με δεδομένες τις χαμηλές επιδόσεις στην ταχύτητα απονομής δικαιοσύνης στη χώρα, άρχισαν να επιφέρουν την περίοδο αυτή ριζικές αλλαγές στην οργανωτική δομή των δικαστηρίων.

Ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων στα Πολιτικά, Ποινικά Δικαστήρια καθώς και στο Συμβούλιο της Επικρατείας / Διοικητικά Δικαστήρια), τήρηση και λήψη αντιγράφου πρακτικών υπόθεσης ηλεκτρονικά, ηλεκτρονική αναζήτηση εκθεμάτων Δικαστηρίων, ηλεκτρονικές επιδόσεις δικογράφων, ηλεκτρονική πληροφόρηση σταδίου ποινικής δικογραφίας (ροή μήνυσης) καθώς και στο Συμβούλιο της Επικρατείας και στη Διοικητική Δικαιοσύνη, ηλεκτρονική κατάθεση αίτησης και λήψη διαφόρων πιστοποιητικών, ηλεκτρονική αναζήτηση εκθεμάτων, ηλεκτρονική αναζήτηση νομολογίας, ηλεκτρονική παρακολούθηση υπόθεσης, ηλεκτρονική αίτηση εξώδικης αναγνώρισης απαιτήσεων / συμβιβαστικής επίλυσης διαφορών με το Δημόσιο, είναι μόνο λίγες από τις σημαντικές καινοτομίες που τέθηκαν σε εφαρμογή την περίοδο αυτή!

ήρθαν για να μείνουν, καθώς αποτελούσαν εξαρχής κομμάτι του προγράμματός μας και, μάλιστα, του πυρήνα του: το gov.gr, η άυλη συνταγογράφηση, οι διασυνδέσεις μεταξύ μητρώων και υπηρεσιών, η διαλειτουργικότητα των μητρώων του ελληνικού Δημοσίου, η επέκταση της λειτουργίας της πλατφόρμας τηλεδιασκέψεων ePresence για τον δημόσιο τομέα και η χορήγηση ψηφιακών υπογραφών στο πολιτικό προσωπικό της χώρας. Πρόκειται για πρακτικές που έπρεπε να είχαμε υιοθετήσει εδώ και πολλά χρόνια -και που η μη υιοθέτησή τους είχε οδηγήσει την Ελλάδα σε χαμηλή κατάσταση σε όλους τους δείκτες ψηφιακού μετασχηματισμού...».

75. Γεωργία και κτηνοτροφία (Διαδικασίες, επιδοτήσεις και αποζημιώσεις για την γεωργική, κτηνοτροφική ή αλιευτική σας δραστηριότητα). Δικαιοσύνη (Νομοθεσία, δικαστικό σύστημα, έκδοση εγγράφων κ.ά. Εκπαίδευση (Διαδικασίες για την εγγραφή και φοίτηση σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Επιχειρηματική δραστηριότητα (Υπηρεσίες για να ξεκινήσει και να μεγαλώσει μία επιχείρηση). Εργασία και ασφάλιση Οικογένεια (Διαδικασίες και έκδοση εγγράφων για όλα τα γεγονότα της ζωής) Περιουσία και φορολογία (Οδηγίες και υπηρεσίες για τη διαχείριση της περιουσίας και τη φορολογία. Πολίτης και καθημερινότητα (Υπηρεσίες για τις επαφές με το δημόσιο και την παραμονή των πολιτών τρίτων χωρών). Πολιτισμός, αθλητισμός και τουρισμός (Υπηρεσίες πολιτιστικού περιεχομένου, διαδικασίες για εσωτερικό και εξωτερικό τουρισμό). Στράτευση (Διαδικασίες για τη θητεία και τις στρατιωτικές σχολές, υπηρεσίες για ένστολους και απόστρατους). Υγεία και πρόνοια (Διαδικασίες για την ατομική και δημόσια υγεία, υπηρεσίες για φάρμακα, νοσηλεία και επιδόματα).
76. Ομιλία Υπ. Δικαιοσύνης κ.Τσιάρα στο forum που συνδιοργάνωσαν η ΔΕΘ-HELEXPO και ο Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης με θέμα «Ψηφιακή Δικαιοσύνη».

2. Προετοιμασία για την είσοδο του ΝΣΚ στην ψηφιακή εποχή

Ήδη από το 2019 υπό την προεδρία του Ιωάννη-Κωνσταντίνου Χαλκιά⁷⁷ άρχισε η προετοιμασία δύο σημαντικών αλλαγών στη λειτουργία του ΝΣΚ:

1. Η προετοιμασία για τη θεσμοθέτηση νέου Οργανισμού στο ΝΣΚ, και της αλλαγής της φιλοσοφίας του, και
2. Η προετοιμασία του ψηφιακού μετασχηματισμού του ΝΣΚ, ώστε αυτό όχι μόνο να μη μείνει πίσω στις εξελίξεις, αλλά αντιθέτως, καινοτόμο και σύγχρονο, να είναι μπροστά από αυτές, κοντά στο Κράτος -τη Διοίκηση, στο προσωπικό του, αλλά και στην κοινωνία- στους πολίτες. Σχεδιάστηκε και δρομολογήθηκε ο πλήρης ψηφιακός μετασχηματισμός του ΝΣΚ και ειδικότερα ο εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων υποδομών του ήδη από 10ετίας λειτουργούντος Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος του ΝΣΚ και η αναβάθμιση των λειτουργικών του χαρακτηριστικών, ώστε να προσαρμοστεί στα σύγχρονα πρότυπα ασφαλείας και στις σύγχρονες τεχνολογίες και απαιτήσεις των χρηστών του, με σκοπό τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας του ΝΣΚ, και την παροχή αναβαθμισμένων και νέων ψηφιακών υπηρεσιών προς τα φυσικά και νομικά πρόσωπα (πολίτες, επιχειρήσεις, οργανισμούς) εμπλεκόμενους με το ΝΣΚ, μέσω ενός νέου Έργου με τίτλο: «Εκσυγχρονισμός του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και Αναβάθμιση Ψηφιακών Υπηρεσιών» προϋπολογισμού 9.368.211,63 ευρώ, χρηματοδοτούμενου από το ΕΣΠΑ.

Η ολοκλήρωση και υλοποίηση του έργου αυτού προωθήθηκε με ενθουσιασμό, μετά την αφυπηρέτηση του Ιωάννη-Κωνσταντίνου Χαλκιά, από την νέα Πρόεδρο του ΝΣΚ Ευγενία Βελώνη.

3. Η πρώτη γυναίκα Πρόεδρος του ΝΣΚ

Ήταν ζήτημα χρόνου, η κατάληψη της ανώτατης θέσης του Προέδρου του ΝΣΚ από γυναίκα. Η πρώτη Πρόεδρος του ΝΣΚ, Ευγενία Βελώνη, το γένος Ευθυμίου Καραϊσκού, γεννήθηκε στη Γουριώτισσα Αιτωλοακαρνανίας, είναι παντρεμένη και μητέρα δύο παιδιών και επελέγη ως Πρόεδρος του ΝΣΚ με το Προεδρικό Διάταγμα, με ημερομηνία 30.6.2021, που εκδόθηκε μετά την Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου, με αριθμό 21/23-06-2021 και δημοσιεύθηκε σε περίληψη στο ΦΕΚ Γ΄ 1456/30-06-2021.

77. Ο Ιωάννης-Κωνσταντίνος Χαλκιάς, γεννήθηκε στις Σέρρες το 1954, είναι παντρεμένος και πατέρας δύο παιδιών. Μετά από διαγωνισμό το 1963, έλαβε ετήσια υποτροφία που ανανεώθηκε για 10 χρόνια, προκειμένου να φοιτήσει ως περιφερειακός υπότροφος στο Κολλέγιο Αθηνών, από το οποίο και αποφοίτησε το 1973. Την ίδια χρονιά, εισήχθη στη Νομική Σχολή Αθηνών απ' όπου και αποφοίτησε το 1978. Το 1979, μετά από εξετάσεις, έλαβε υποτροφία από το «Ίδρυμα Στασινόπουλου» για μεταπτυχιακές σπουδές στη Γαλλία και το 1980 πήρε το Δ.Ε.Α στο Δημόσιο και Διοικητικό Δίκαιο στο Πανεπιστήμιο Paris II. Το 1983, διορίστηκε ως Δικαστικός Αντιπρόσωπος στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους. Επελέγη για τη θέση του Προέδρου ΝΣΚ με το ΠΔ με ημερομηνία 1-8-2018 (ΦΕΚ Γ΄ 882/7-8-2018) που εκδόθηκε μετά την Πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου με αριθμό 9/31-7-2018.

Μετά την αποφοίτησή της από τη Νομική Σχολή Αθηνών, εισήλθε το 1983 στο ΝΣΚ, μέσα στην πρώτη δεκάδα. Προήχθη στο βαθμό της Αντιπροέδρου, στις 21.11.2018 και από 01.08.2019, τοποθετήθηκε στο ΓΝΣ στο Υπουργείο Οικονομικών ως Προϊσταμένη με παράλληλη από 19.09.2019 εποπτεία του Ειδικού Νομικού Γραφείου Δημοσίων Εσόδων της ΑΑΔΕ - Τμήμα Β΄ Διοικητικής Εκτέλεσης και Λοιπών Υποθέσεων, διετέλεσε δε Πρόεδρος του Α΄ Τμήματος του ΝΣΚ από 16.09.2019.

Έχει χειριστεί πλήθος υποθέσεων ενώπιον των Δικαστηρίων της Χώρας, καθώς και πλήθος διαιτητικών δικών ενώ έχει διατελέσει και μέλος διαιτητικού δικαστηρίου σε διαιτητικές δίκες σύμφωνα με τους κανόνες Διαιτησίας του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου (Ι.Σ.Ε.), καθώς και σε εσωτερικές διαιτησίες, εργαζόμενη με ασίγαστη ενεργητικότητα και αποφασιστικό θάρρος για την εκπλήρωση των πολύπτυχων σκοπών και στόχων του ΝΣΚ αναδεικνύοντας το θεσμικό ρόλο του ΝΣΚ στη διαφύλαξη του δημόσιου συμφέροντος. Υπήρξε εισηγήτρια σε πλείστα σεμινάρια και ημερίδες, καθώς και πρόεδρος ή μέλος σε πλήθος επιτροπών και συμβουλίων πειθαρχικών, γνωμοδοτικών και νομοτεχνικών.

4. Ψηφιακός μετασχηματισμός για ένα καινοτόμο ΝΣΚ⁷⁸

Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, εναρμονιζόμενο με το όραμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁷⁹ και του Ελληνικού Κράτους για ψηφιακό μετασχηματισμό, ξεκίνησε τη διαδικασία της ψηφιακής του μετάβασης, με σκοπό αυτή να έχει ανθρωποκεντρική προσέγγιση, μεριμνώντας όμως ταυτόχρονα για τη διαφύλαξη των αξιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της ασφάλειας των πολιτών και των μελών του.

Στο πλαίσιο αυτό, ευρύτερα γνωστή μεταρρυθμιστική δράση αποτελεί η κατάργηση της διαδικασίας κατάθεσης των εξωδίκων αιτήσεων των πολιτών σε έχαρτη μορφή και η αντικατάστασή της με πλήρως ηλεκτρονικοποιημένη διαδικασία υποβολής τους⁸⁰ καθώς και η άυλη διαχείριση αυτών από το ΝΣΚ.

Περαιτέρω, ολοκληρώθηκε η επέκταση της ηλεκτρονικής διεπαφής της ΚΥ και των λοιπών Υπηρεσιακών Μονάδων του ΝΣΚ, με αντίστοιχη κατάργηση της φυσικής διακίνησης των εγγράφων, η αυτοματοποιημένη αποστολή δικογράφων και εγγράφων από το ΝΣΚ σε υπηρεσίες εκτός αυτού, αποκλειστικά με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, μέσω του Ολοκλη-

78. Βλ. Ομιλία Ευγενίας Ε. Βελώνη, Προέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους με τίτλο «Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους και οι προοπτικές του» σε Συνέδριο που πραγματοποιήθηκε την 8,9/9/2021 στην αίθουσα «Σταύρος Νιάρχος» του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ, με θέμα «Η Ελληνική Δικαιοσύνη από την Επανάσταση του 1821 έως σήμερα. Σημαντικοί σταθμοί και προοπτικές».

79. Κατά την έκτακτη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που πραγματοποιήθηκε στις 1 και 2 Οκτωβρίου 2020, οι ηγέτες της ΕΕ κάλεσαν την Επιτροπή να παρουσιάσει μία ολοκληρωμένη Ψηφιακή Πυξίδα η οποία να καθορίζει τις συγκεκριμένες ψηφιακές φιλοδοξίες της ΕΕ για το 2030. Στις 9 Μαρτίου 2021, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε το όραμά της και τις προοπτικές για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της Ευρώπης έως το 2030.

80. Μέσω ατομικού λογαριασμού τους, τηρουμένου στην ηλεκτρονική πύλη (portal) του ΝΣΚ.

ρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ) του ΝΣΚ, η δημιουργία ψηφιακής μερίδας στο ΟΠΣ για κάθε λειτουργό με χρέωση, παρακολούθηση και μεταχρέωση όσων υποθέσεων του ανατίθενται προς χειρισμό, η εφαρμογή ψηφιακής υπογραφής εντός του ΟΠΣ του ΝΣΚ, ακόμη και με τη σύμπραξη λειτουργών από διαφορετικές Υπηρεσιακές Μονάδες του.

Βραχυπρόθεσμα έχει ήδη δρομολογηθεί η διαδικασία αναβάθμισης του υφιστάμενου ΟΠΣ του ΝΣΚ, έτσι ώστε, μετά την ολοκλήρωση και της αναβάθμισης του Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Υποθέσεων για τη Διοικητική Δικαιοσύνη (ΟΣΔΔΥ - ΔΔ), να πραγματοποιηθεί η μετάβαση, από την ήδη υφιστάμενη διεπαφή του ΝΣΚ με το Συμβούλιο της Επικρατείας και τα Διοικητικά Δικαστήρια, στη διαλειτουργικότητα των επιμέρους ολοκληρωμένων πληροφοριακών συστημάτων που θα επιτρέπει, αντί της πλήρως καταργούμενης έγχαρτης διαδικασίας, την άυλη πλέον επίδοση των κλήσεων, των δικογράφων και των δικαστικών αποφάσεων στο ΝΣΚ, τη διαβίβαση προς βεβαίωση των επιδικαζόμενων υπέρ του Δημοσίου ποσών δικαστικών δαπανών, μέσω αυτοματοποιημένης διαδικασίας, καθώς και την ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων από τους λειτουργούς του στο Συμβούλιο της Επικρατείας και τα Διοικητικά Δικαστήρια.

Το νέο Έργο με τίτλο: «Εκσυγχρονισμός του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και Αναβάθμιση Ψηφιακών Υπηρεσιών», που βρίσκεται στη φάση της προκήρυξης του σχετικού διαγωνισμού, έχει ενσωματώσει στη δομή του την υλοποίηση της ολοκληρωμένης ψηφιακής διαχείρισης των λειτουργιών που αφορούν στο εσωτερικό⁸¹ και εξωτερικό⁸² περιβάλλον του ΝΣΚ και την αυτοματοποιημένη εξυπηρέτηση με σκοπό: α) τον πλήρη προσανατολισμό του προσωπικού του ΝΣΚ σε επιχειρησιακούς σκοπούς και σε εξωστρεφή λογική προς εξυπηρέτηση των σκοπών αυτών, β) την παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς τους συναλλασσόμενους με το ΝΣΚ, με άμεσα ωφελούμενο το σύνολο των φυσικών και νομικών προσώπων της χώρας, αξιοποιώντας νέα κανάλια επικοινωνίας και υιοθετώντας νέες εξωστρεφείς διαδικασίες υπηρεσιών, γ) την πολυκαναλική εξυπηρέτηση των εμπλεκόμενων με το ΝΣΚ φορέων, μέσω της αναβάθμισης των ψηφιακών υπηρεσιών που προσφέρονται από τον κύριο του έργου και της διαλειτουργίας τους με τους Φορείς της Δημόσιας Διοίκησης, δ) την αναβάθμιση και βελτιστοποίηση της λειτουργίας των περιφερειακών Μονάδων-Γραφείων του ΝΣΚ (Γρα-

81. Δηλαδή στην ύλη και τις λειτουργίες της Κεντρικής του Υπηρεσίας και των Υπηρεσιών, των Μονάδων και των Γραφείων που υφίστανται σε αυτή, των Γραφείων Νομικού Συμβούλου και των Δικαστικών Γραφείων του ΝΣΚ, τα οποία διεκπεραιώνονται από το (κύριο και διοικητικό) προσωπικό τους, καθώς και του προσωπικού με το οποίο συνεργάζεται το ΝΣΚ για την εκπλήρωση της αποστολής του (δικηγόροι, δικαστικοί επιμελητές κ.λπ. (βλ. Ευγενία Βελώνη, ο.α.).

82. Δηλαδή στη σχέση του και διεπαφή του με όλα τα δικαστήρια της ημεδαπής όλων των βαθμών και δικαιοδοσιών, τους φορείς του δημοσίου τομέα τους οποίους υποστηρίζει δικαστικά και νομικά το ΝΣΚ, τους φορείς του δημοσίου τομέα έναντι των οποίων το ΝΣΚ διατελεί σε κάθε είδους υποχρέωση και προς τούτο τους υποβάλει πληροφορίες, έγγραφα ή δεδομένα ή και αντίστροφα, με τους φορείς του δημοσίου τομέα από τους οποίους αντλεί πληροφορίες, έγγραφα ή δεδομένα κατά την εκτέλεση του έργου του, με φυσικά και νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες κάθε είδους, που επιθυμούν να συμβληθούν ή συμβάλλονται με το ΝΣΚ και με τους δημοσious φορείς ή τους ιδιώτες που είναι αποδέκτες υπηρεσιών του (βλ. Ευγενία Βελώνη, ο.α.).

φεία Νομικού Συμβούλου και Δικαστικά Γραφεία), ε) την διασύνδεση με συνεργαζόμενους φορείς του Δημοσίου και με τα Δικαστήρια παροχή νέων ψηφιακών υπηρεσιών του ΝΣΚ προς φυσικά και νομικά πρόσωπα, στ) την παρακολούθηση και αξιολόγηση του συνεργαζόμενου με το ΝΣΚ προσωπικού, και ζ) την έκδοση αξιόπιστων στατιστικών δεδομένων για την αξιοποίηση τους από την πολιτική ηγεσία και τις διοικήσεις των φορέων του Δημοσίου, όσον αφορά στη λήψη αποφάσεων και χάραξη στρατηγικής αλλά και για την ενημέρωση εμπλεκομένων φορέων του Δημοσίου. Στα χαρακτηριστικά του νέου έργου συμπεριλαμβάνονται επίσης πλήρεις διαλειτουργικότητες με διοικητικούς φορείς που επιτρέπουν την αυτοματοποιημένη διεπαφή και αμοιβαία εξυπηρέτησή τους, αλλά και τεχνολογίες πρωτοποριακού χαρακτήρα και μοναδικής καινοτομίας για ολόκληρο τον Δημόσιο Τομέα, όπως ενδεικτικά οι οντολογίες, η τεχνητή νοημοσύνη και η μηχανική μάθηση, σεβόμενο σε κάθε περίπτωση τη διακήρυξη των αρχών δεοντολογίας⁸³ και των βασικών θέσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης που περιέχονται στον Ευρωπαϊκό Χάρτη Δεοντολογίας για τη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης⁸⁴. Προς το σκοπό αυτό, προγραμματίστηκε να επιδιωχθεί⁸⁵ η θέσπιση αντίστοιχων ρυθμιστικών πλαισίων με δεοντολογική και ανθρωποκεντρική προσέγγιση, που θα διασφαλίζουν την προστασία των προσωπικών δεδομένων και των θεμελιωδών δικαιωμάτων, τη διαφάνεια και την επεξηγησιμότητα των αλγοριθμικών διεργασιών και αποφάσεων και τη σχέση δικαίου και τεχνολογίας, ενώ για την υποστήριξη των πληροφοριακών υποδομών και δεδομένων διαδικτυακών υπηρεσιών προβλέφθηκε να δημιουργηθεί, Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, καθώς και Αυτοτελές Γραφείο Προστασίας Δεδομένων.

Η ψηφιοποίηση των λειτουργιών του ΝΣΚ προβλέπεται να συνοδεύεται και από την προμήθεια των Υπηρεσιακών Μονάδων του με περιφερειακό εξοπλισμό νέας τεχνολογίας που προβλέπεται στο πλαίσιο του νέου έργου καθώς και την προμήθεια σταθερών (desktop) και φορητών υπολογιστών (laptop), αλλά και ταμπλετών (tablet), με στόχο την δυνατότητα ακόμη και απομακρυσμένης άσκησης των καθηκόντων των Λειτουργών του ΝΣΚ, όπως για παράδειγμα από τα δικαστήρια στα οποία παρίστανται καθημερινά προς υποστήριξη των συμφερόντων του Ελληνικού Δημοσίου και των λοιπών υποστηριζόμενων από το ΝΣΚ ΝΠΔΔ και Ανεξαρτήτων Αρχών.

5. Ο Ν 4831/2021 Οργανισμός της νέας ψηφιακής εποχής

Είκοσι (20) σχεδόν χρόνια μετά τη θέσπιση του Ν 3086/2002 και του ΠΔ 234/2003 ψηφίστηκε ο Ν 4831/2021 (Α' 170/23-9-2021) νέος Οργανισμός του ΝΣΚ, στο άρθρο 1 του

83. Της Αρχής του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων, της Αρχής της μη διακριτικής μεταχείρισης, της Αρχής της ποιότητας και της ασφάλειας, της Αρχής της διαφάνειας, της αμεροληψίας και της δίκαιης μεταχείρισης και της Αρχής του «ελέγχου από τον χρήστη».

84. Ο Ευρωπαϊκός Χάρτης Δεοντολογίας για τη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης (ΕΧΔΤΝ) υιοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης (CEPEJ) τον Δεκέμβριο του 2018 και παρουσιάστηκε στη χώρα μας τον Ιούλιο του 2020.

85. Βλ. Ευγενία Βελώνη ο.α.

οποίου αναφέρεται σαν σκοπός «η ταχύτερη και αρτιότερη λειτουργία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ΝΣΚ), για την παροχή υψηλού επιπέδου, εξειδικευμένων νομικών υπηρεσιών στο Δημόσιο και στους λοιπούς φορείς που εκπροσωπεί, η οποία επιτυγχάνεται με τη μεταρρύθμιση των δομών και της λειτουργίας του ΝΣΚ».

Κύρια χαρακτηριστικά του είναι η αναμόρφωση της δομής και της λειτουργίας του ΝΣΚ, ο ψηφιακός μετασχηματισμός του και η αλλαγή της φιλοσοφίας του, ώστε το ΝΣΚ, καινοτόμο και σύγχρονο, να είναι κοντά στο Κράτος - τη Διοίκηση, στο προσωπικό του, αλλά και στην κοινωνία - στους πολίτες.

Σημαντικότερες καινοτομίες του νέου Οργανισμού είναι: η πρόβλεψη λειτουργίας θεματικών σχηματισμών, που θα συντελέσει σημαντικά στην ενιαία, ισχυρότερη, πληρέστερη και πιο εξειδικευμένη αντιμετώπιση ομοειδών υποθέσεων⁸⁶, και η καθετοποιημένη λειτουργία του ΝΣΚ, που θα εξασφαλίσει και οικονομίες κλίμακας σε προσωπικό και έξοδα, ενώ στα Υπουργεία, τα λειτουργούντα Γραφεία Νομικού Συμβούλου προβλέπεται να επικεντρώνονται πλέον στο γνωμοδοτικό και συμβουλευτικό τους έργο. Ειδικότερα:

Θεματικοί Σχηματισμοί. Κεντρική Υπηρεσία

Με το άρθρο 16 του νέου Οργανισμού προβλέπεται η με κανονιστική απόφαση του Προέδρου το ΝΣΚ, συγκρότηση οκτώ θεματικών Σχηματισμών με αντικείμενο τον ενιαίο και συνολικό χειρισμό ομάδων δικαστικών ή εξώδικων υποθέσεων:

α) Σχηματισμός διαφορών δικαιοδοσίας Διοικητικών Δικαστηρίων, καθώς και του συνόλου των διαφορών μεταξύ του Δημοσίου και των λοιπών φορέων που το ΝΣΚ διεξάγει τη νομική τους υπηρεσία και των απασχολούμενων σε αυτούς, με οποιαδήποτε σχέση εργασίας.

β) Σχηματισμός φορολογικών-τελωνειακών υποθέσεων και υποθέσεων εκτέλεσης.

γ) Σχηματισμός διαφορών δικαιοδοσίας Πολιτικών Δικαστηρίων (εμπράγματα, ενοχικές, κληρονομικές, εκούσια δικαιοδοσία, πτωχευτικές και υποθέσεις απαλλοτριώσεων).

δ) Σχηματισμός ποινικών υποθέσεων.

ε) Σχηματισμός συνταξιοδοτικών και κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών.

στ) Σχηματισμός συμβάσεων μεγάλων προμηθειών, έργων και επενδυτικών σχεδίων, αρμόδιος και για τη νομική συνδρομή στη Διοίκηση κατά την κατάρτιση των συμβάσεων αυτών.

ζ) Σχηματισμός υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Δικαστηρίων της, του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Δικαστηρίων της αλλοδαπής.

η) Σχηματισμός εθνικών και διεθνών διαιτησιών, αρμόδιος και για την επεξεργασία ρήτρων διαιτησίας σε συμβάσεις που συνάπτουν το Ελληνικό Δημόσιο, τα ΝΠΔΔ και οι Ανεξάρτητες Αρχές των οποίων διεξάγει τη νομική υπηρεσία.

86. Με τη στελέχωσή τους από μέλη του ΝΣΚ ανάλογα με τις δεξιότητες, την εμπειρία και τα επιστημονικά ενδιαφέροντα τους, τα οποία θα εξειδικεύονται σε συγκεκριμένους κλάδους δικαίου ιδιαίτερα απαιτητικούς στο σημερινό περιβάλλον.

Η συγκρότηση των παραπάνω Σχηματισμών μπορεί να γίνεται και σταδιακά, ανάλογα με τις κρατούσες συνθήκες και υπάρχουσες ανάγκες.

Με την πιο πάνω κανονιστική απόφαση του Προέδρου το ΝΣΚ, ορίζονται οι αρμοδιότητες, η οργάνωση, η έδρα, τα επιμέρους Γραφεία των θεματικών Σχηματισμών, ο τρόπος λειτουργίας, η ανά πενταετία ανανέωση του ενός τρίτου (1/3) των λειτουργών που υπηρετούν σε αυτούς και η αντίστοιχη ανακατανομή τους στους Σχηματισμούς και στα Γραφεία Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Προϊστάμενοι των Σχηματισμών αυτών τοποθετούνται λειτουργοί του ΝΣΚ, με βαθμό Αντιπροέδρου του ΝΣΚ ή Νομικού Συμβούλου του Κράτους.

Παράλληλα με τους Σχηματισμούς αυτούς θα λειτουργούν η Κεντρική Υπηρεσία (Κ.Υ.) του Νομικού Συμβουλίου, με επιτελικό κατεξοχήν ρόλο, η οποία συγκροτείται από τις ακόλουθες υπηρεσιακές μονάδες: α) Γραφείο Προέδρου, β) Γραμματεία ΝΣΚ, γ) Σχηματισμοί Δικαστικών και Εξωδικαστικών Υποθέσεων, δ) Διεύθυνση Διοικητικού και Λειτουργικής Υποστήριξης, ε) Διεύθυνση Οικονομικών Υποθέσεων και στ) Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Στην Κεντρική Υπηρεσία του ΝΣΚ στεγάζονται και λειτουργούν και οι υπηρεσιακές μονάδες του Γραφείου Επιθεώρησης ΝΣΚ και του Αυτοτελούς Γραφείου Δεδομένων.

Γραφεία Νομικού Συμβούλου και Ειδικά Γραφεία ΝΣΚ.

Σε κεντρικό επίπεδο, στα Υπουργεία, προβλέπεται να λειτουργούν Γραφεία Νομικού Συμβούλου επικεντρωμένα πλέον στο γνωμοδοτικό και συμβουλευτικό τους έργο. Συγκεκριμένα οι αρμοδιότητες των Γραφείων Νομικού Συμβούλου και των Ειδικών Γραφείων είναι: α) η εισήγηση ενώπιον των Τμημάτων ή της Ολομέλειας του ΝΣΚ για τα ερωτήματα, τα οποία απευθύνονται προς αυτό και η κατάρτιση των σχετικών γνωμοδοτήσεων, β) η καθοδήγηση των υπηρεσιών, με ατομικές γνωμοδοτήσεις του Αντιπροέδρου του ΝΣΚ ή του Νομικού Συμβούλου του Κράτους που υπηρετεί στο Γραφείο και συμβουλές και η νομοτεχνική υποστήριξη της Διοίκησης, κατά την κατάρτιση σχεδίων νόμων και κανονιστικών πράξεων, γ) η ενώπιον όλων των Δικαστηρίων και Αρχών παράσταση και υπεράσπιση κάθε κατηγορίας και φύσης υποθέσεων της αρμοδιότητάς του και η εισήγηση ενώπιον του αρμόδιου συλλογικού οργάνου του ΝΣΚ για τις δικαστικές και εξώδικες υποθέσεις που του ανατίθενται, δ) η εκτέλεση, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, των εντολών που πα-
ρέχονται σε αυτό.

Γραφεία Νομικού Συμβουλίου του Κράτους προβλέπεται να λειτουργούν στη Βουλή των Ελλήνων, στην Προεδρία της Κυβέρνησης, σε κάθε Υπουργείο, στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο, στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών, στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (ΤΠΔ), στον Ηλεκτρονικό Εθνικό Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ε-ΕΦΚΑ) στην Αθήνα, στην Εθνική Αρχή Διαφάνειας (ΕΑΔ), στον Οργανισμό Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ), στον Εθνικό Οργανισμό Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ) στην Αθήνα, στην Ακαδημία Αθηνών, στην Αρχή Πολιτικής Αεροπορίας (ΑΠΑ), στην Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας (ΥΠΑ), στην Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (ΕΛΤΕ), στον Οργανισμό Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ) και στον Πειραιά, καθώς και σε όσες Γενικές και Ειδικές Γραμματείες Υπουργείων, Τομείς ή κάθε άλλη υφι-

στάμενη διάρθρωση αυτών, Δημόσιες Υπηρεσίες, Ανεξάρτητες Αρχές και ΝΠΔΔ προβλέπεται από ειδική διάταξη νόμου.

Στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) και στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων λειτουργούν, ως υπηρεσιακές μονάδες του ΝΣΚ, Ειδικό Νομικό Γραφείο Δημοσίων Εσόδων και Ειδικό Γραφείο Ενωσιακού (πρώην Κοινοτικού) Δικαίου, αντίστοιχα.

Δικαστικά Γραφεία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

Τα Δικαστικά Γραφεία του ΝΣΚ προβλέπεται να μετονομασθούν από 15.9.2023 σε Γραφεία Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και όσα βρίσκονται εκτός της Περιφέρειας Αττικής συγχωνεύονται σταδιακά και λειτουργούν στις έδρες Περιφερειών. Γραφείο Νομικού Συμβουλίου του Κράτους που υπάρχει σε πόλη - εφετειακή έδρα που δεν αποτελεί έδρα Περιφέρειας, μπορεί να διατηρηθεί εφόσον ειδικές συνθήκες, όπως γεωγραφικές ή ύπαρξη μεγάλου όγκου υποθέσεων, δικαιολογούν την κατ' εξαίρεση διατήρησή του προσωρινά ή μόνιμα. Η συγχώνευση αφορά στα δικαστικά Γραφεία του ΝΣΚ που λειτουργούν στις πόλεις: Αγρίνιο, Αλεξανδρούπολη, Βέροια, Βόλο, Ηράκλειο, Ιωάννινα, Καβάλα, Καλαμάτα, Κατερίνη, Κέρκυρα, Κοζάνη, Κομοτηνή, Κόρινθο, Λαμία, Λάρισα, Λιβαδειά, Μεσολόγγι, Ναύπλιο, Πάτρα, Πολύγυρο, Πύργο, Ρόδο, Σέρρες, Σπάρτη, Σύρο, Τρίκαλα, Τρίπολη, Χαλκίδα και Χανιά.

Δικαστικά Γραφεία προβλέπεται να λειτουργούν επίσης στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς, στον Οργανισμό Διαχείρισης και Ανάπτυξης Πολιτιστικών Πόρων (ΟΔΑΠ), καθώς και σε Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές, δημόσιες υπηρεσίες ή ΝΠΔΔ, εφόσον προβλέπεται από ειδικές οργανικές διατάξεις.

Η σταδιακή αυτή συγχώνευση των δικαστικών Γραφείων προβλέφθηκε, γιατί κρίθηκε ότι στην περιφέρεια, υπήρχε μια υπερβολική εφαρμογή του αποκεντρωτικού συστήματος, χωρίς μάλιστα να υπάρχει προφανής δικαιολογητικός λόγος, καθώς δεν προκύπτει με ποια κριτήρια καθορίστηκαν οι πόλεις στις οποίες δημιουργήθηκαν τα Δικαστικά Γραφεία έναντι άλλων πόλεων που δεν έχουν. Η ορθολογική εφαρμογή νέου πιο περιορισμένου, αλλά ενισχυμένου αποκεντρωτικού μοντέλου με τη σύσταση Γραφείων Νομικού Συμβούλου στην έδρα κάθε Περιφέρειας, στο οποίο θα υπηρετούν μέλη του ΝΣΚ όλων των βαθμών⁸⁷, θα επιτρέψει τη λειτουργία του ως συλλογικού οργάνου σε όλες τις Υπηρεσιακές Μονάδες των Περιφερειών και το χειρισμό από τα Γραφεία αυτά μέχρι το τέλος όλων των υποθέσεων, χωρίς ανάγκη παραπομπής τους, σε κάποιο ενδιάμεσο στάδιο, σε άλλη Υπηρεσιακή Μονάδα του ΝΣΚ⁸⁸, διότι θα έχουν τη δυνατότητα συγκρότησης Τριμελών Επιτροπών, που αποτελούν το βασικό πυλώνα της άσκησης των αρμοδιοτήτων του ως συλλογικού οργάνου⁸⁹.

87. Νομικού Συμβούλου, Παρέδρου και Δικαστικού Πληρεξουσίου (βλ. Ε. Βελώνη ο.α.).

88. Κεντρική Υπηρεσία ή τα καθ' ύλην αρμόδια Γραφεία του Κέντρου.

89. Άρθρο 6 του Ν 3086/2002 (Α' 324/23.12.2002).

Δικαστική εκπροσώπηση από διοικητικά όργανα

Προβλέπεται (άρθρο 25 του Οργανισμού) η σε ειδικές περιπτώσεις, ιδίως για ζητήματα που δεν παρουσιάζουν δυσκολία στον νομικό τους χειρισμό ή το οικονομικό τους αντικείμενο δεν υπερβαίνει, ανά διάδικο, την υλική αρμοδιότητα του Ειρηνοδικείου, μπορεί να ανατεθεί η δικαστική υπεράσπιση των συμφερόντων του Δημοσίου, της Ανεξάρτητης Αρχής ή του ΝΠΔΔ και η παράσταση του Προϊσταμένου της αρμόδιας υπηρεσίας ή υπαλλήλου νόμιμα εξουσιοδοτημένου από αυτόν ή άλλου όργανου με δήλωση ενώπιον των αρμόδιων Δικαστηρίων και Αρχών.

Αυτοτελές Γραφείο Προστασίας Δεδομένων

Προβλέπεται (άρθρο 19 του Οργανισμού) η δημιουργία αυτοτελούς Γραφείου Προστασίας Δεδομένων, που είναι αρμόδιο για: α) Την ορθή εφαρμογή της νομοθεσίας για την προστασία των προσωπικών, εμπορικών, βιομηχανικών ή άλλων προστατευόμενων δεδομένων φυσικών ή άλλων προσώπων, τα οποία περιέχονται και τηρούνται στο ΝΣΚ, β) την εισήγηση για αιτήματα πρόσβασης σε έγγραφα που εκδίδονται από το ΝΣΚ ή περιέχονται σε αρχεία του, γ) την εισήγηση για θέματα που αφορούν στη νομοθεσία περί κρατικών αρχείων.

Οι υπηρεσιακές μονάδες του ΝΣΚ, καθώς και όσοι συνδέονται με οποιαδήποτε σχέση με το ΝΣΚ και εμπλέκονται με τη λειτουργία του, υποχρεούνται να συνδράμουν το έργο του Γραφείου και να λαμβάνουν υπόψη τις συμβουλές και τις συστάσεις του. Με απόφαση του Προέδρου του ΝΣΚ το Γραφείο στελεχώνεται από λειτουργούς του ΝΣΚ, εξειδικευμένους στην πληροφορική διοικητικούς υπαλλήλους του και ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες και τα τεχνικής φύσης θέματα λειτουργίας του Γραφείου.

Γραφείο Επιθεώρησης

Το Γραφείο Επιθεώρησης (άρθρο 18 του Οργανισμού) αποτελεί υπηρεσιακή μονάδα του ΝΣΚ και λειτουργεί στην Κεντρική Υπηρεσία, με αρμοδιότητα την αξιολόγηση των υπηρεσιακών μονάδων και την επιθεώρηση των λειτουργιών του ΝΣΚ.

Η επιθεώρηση των Γραφείων και των λειτουργιών του ΝΣΚ ενεργείται από το Γραφείο Επιθεώρησης που στελεχώνεται από έναν (1) Αντιπρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ως Προϊστάμενο με αναπληρωτή του ομοιόβαθμο λειτουργό του ΝΣΚ και από τρεις (3) Νομικούς Συμβούλους του Κράτους, οι οποίοι ορίζονται για τριετή θητεία, με απόφαση του Προέδρου του ΝΣΚ, μετά από γνώμη της Πλήρους Ολομέλειας. Αποστολή του Γραφείου Επιθεώρησης είναι η διενέργεια τακτικών και έκτακτων επιθεωρήσεων των λειτουργιών και η αξιολόγηση των υπηρεσιακών μονάδων του ΝΣΚ, με σκοπό τη διασφάλιση της εύρυθμης και αποτελεσματικής λειτουργίας αυτού. Το Γραφείο Επιθεώρησης: α) ελέγχει την υλοποίηση των ποσοτικών και ποιοτικών στόχων που τίθενται ανά έτος ή ανά διετία από τον Πρόεδρο του ΝΣΚ, με σχετική απόφασή του, β) παρακολουθεί, ελέγχει και αξιολογεί το έργο των υπηρεσιακών μονάδων, των λειτουργιών του ΝΣΚ και των εξωτερικών συνεργατών του, γ) τηρεί στοιχεία για τον αριθμό, το είδος και τη σοβαρότητα των δικαστικών και εξώδικων υποθέσεων που χειρίζεται το ΝΣΚ, δ) διενεργεί, μετά από σχετική απόφαση

του Προέδρου του ΝΣΚ και για το επιθεωρούμενο διάστημα που ορίζεται από αυτήν, επιθεώρηση των Παρέδρων, των Δικαστικών Πληρεξουσίων Α', των Δικαστικών Πληρεξουσίων και των Δοκίμων Δικαστικών Πληρεξουσίων του ΝΣΚ και συντάσσει τις σχετικές εκθέσεις επιθεώρησης.

Τα καθήκοντα και αρμοδιότητες του Προϊσταμένου του Γραφείου Επιθεώρησης, καθώς και οι αρμοδιότητες των Επιθεωρητών καθορίζονται στα άρθρα 75 και 76 του Οργανισμού, ενώ στο άρθρο 77 ορίζονται τα της αξιολόγησης των υπηρεσιακών μονάδων του ΝΣΚ, που γίνεται τουλάχιστον μία (1) φορά κατά τη διάρκεια της τριετούς θτείας των μελών του Γραφείου Επιθεώρησης και στο άρθρο 78 τα της επιθεώρησης των λειτουργιών του ΝΣΚ. Καινοτομία αποτελεί και η προβλεπόμενη αξιολόγηση των υπηρεσιακών μονάδων του ΝΣΚ με τη λήψη υποχρεωτικά της γνώμης όλων όσων υπηρετούν σε αυτές, ούτως ώστε να αξιολογείται ακόμα και το έργο των Προϊσταμένων- Συμβούλων ή Παρέδρων.

Διευθύνσεις του ΝΣΚ - Διάρθρωση Διευθύνσεων

Στην Κεντρική Υπηρεσία του ΝΣΚ (άρθρο 17 του Οργανισμού) λειτουργούν τρεις Διευθύνσεις, στις οποίες προΐστανται διοικητικοί υπάλληλοι του ΝΣΚ:

α) Διοικητικού και Λειτουργικής Υποστήριξης, στην οποία υπάγονται τα Τμήματα: Διοικητικού Προσωπικού, Αρχείου και Διεκπεραίωσης.

β) Οικονομικών Υποθέσεων, στην οποία υπάγονται τα Τμήματα: Προϋπολογισμού, Δημοσιονομικών Αναφορών, Συμβάσεων, Προμηθειών και Συντήρησης, Εκκαθάρισης Αποδοχών Προσωπικού ΝΣΚ, Οικονομικής Διαχείρισης, Λογιστικής Παρακολούθησης και Πληρωμών Δαπανών, Εκκαθάρισης Αμοιβών και Εκκαθάρισης Δικαστικών Δαπανών.

και γ) Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, στην οποία υπάγονται τα ακόλουθα Τμήματα: Υποδομών Πληροφορικής, Διαχείρισης των Ηλεκτρονικών Συστημάτων και των Βάσεων Δεδομένων και Υποστήριξης των Χρηστών, και Ηλεκτρονικής Διαχείρισης Εγγράφων και Δεδομένων.

Οργανικές θέσεις λειτουργών του ΝΣΚ (άρθρο 106 του Οργανισμού)

Ο αριθμός των νομοθετημένων οργανικών θέσεων των λειτουργών του ΝΣΚ είναι συνολικά τετρακόσιες εβδομήντα οκτώ (478) οι οποίες είναι κατανομημένες ως εξής: α) Μία θέση Προέδρου β) δέκα (10) θέσεις Αντιπροέδρων γ) εξήντα τέσσερις (64) Νομικών Συμβούλων του Κράτους δ) εκατόν σαράντα οκτώ (148) Παρέδρων και ε) διακόσιες πενήντα πέντε (255) Δικαστικών Πληρεξουσίων.

Προσόντα διορισμού (άρθρο 111 του Οργανισμού)

Ως λειτουργός του ΝΣΚ διορίζεται, κατόπιν διαγωνισμού, όποιος: α) έχει την ελληνική ιθαγένεια ή ο ομογενής που δεν έχει την ελληνική ιθαγένεια, εφόσον αυτό προβλέπεται από ειδικό νόμο, β) ήταν ή είναι δικηγόρος ή είναι δικαστικός λειτουργός, γ) έχει συμπληρώσει το εικοστό έκτο (26ο) έτος και δεν έχει υπερβεί το τεσσαρακοστό (40) έτος της ηλικίας του και δ) έχει άριστη γνώση της αγγλικής ή γαλλικής ή γερμανικής ή ισπανικής ή ιταλικής γλώσσας, που αποδεικνύεται σύμφωνα με το άρθρο 28 του ΠΔ 50/2001 (Α' 39).

Είσοδος στο Σώμα με διαγωνισμό (άρθρο 40 επ. του Οργανισμού).

Με απόφαση του Προέδρου του ΝΣΚ, η οποία δημοσιεύεται μέχρι τέλος Νοεμβρίου κάθε περιττού έτους στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και αναρτάται στην ιστοσελίδα του ΝΣΚ, προκηρύσσεται διαγωνισμός για την πλήρωση κενών οργανικών θέσεων Δικαστικών Πληρεξουσίων του ΝΣΚ, κατόπιν έγκρισης του Υπουργικού Συμβουλίου σύμφωνα με το άρθρο 51 του Ν 4622/2019 (Α' 133). Θέσεις προς πλήρωση θεωρούνται όσες είναι κενές σε όλους τους βαθμούς των λειτουργών του ΝΣΚ κατά τον χρόνο υπογραφής της προκήρυξης, καθώς και όσες κενωθούν μέχρι την 1η Ιουλίου που ακολουθεί την προκήρυξη του διαγωνισμού. Η προκήρυξη αναφέρει τον αριθμό των θέσεων προς κάλυψη, τον χρόνο έναρξης και τον τόπο διεξαγωγής του διαγωνισμού, τα νόμιμα δικαιολογητικά συμμετοχής, καθώς και την προθεσμία υποβολής των αιτήσεων συμμετοχής. Η γραπτή διαδικασία του διαγωνισμού αρχίζει το αργότερο εντός τετραμήνου από τη δημοσίευση της οικείας προκήρυξης. Η εξεταστέα ύλη θα περιλαμβάνει τα εξής μαθήματα: α) Συνταγματικό Δίκαιο, β) Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ΕΣΔΑ, γ) Διοικητικό Δίκαιο και Διοικητική Δικονομία, δ) Φορολογικό Δίκαιο, ε) Αστικό Δίκαιο, στ) Εμπορικό Δίκαιο, ζ) Πολιτική Δικονομία, Αναγκαστική και Διοικητική Εκτέλεση, η) Ποινικό Δίκαιο και Ποινική Δικονομία.

Επιτροπή διαγωνισμού

Η εξέταση των υποψηφίων γίνεται από τριμελή Επιτροπή, η οποία αποτελείται από τον Πρόεδρο του ΝΣΚ ή έναν Αντιπρόεδρο του ΝΣΚ, έναν Αντιπρόεδρο ή Νομικό Σύμβουλο του Κράτους και έναν Καθηγητή Νομικής Α' βαθμίδας ή Αναπληρωτή Καθηγητή της Νομικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ), ο οποίος προτείνεται από τον Πρύτανη του ΕΚΠΑ. Γραμματέας της Επιτροπής ορίζεται ο Γραμματέας του ΝΣΚ.

Τα μέλη της Επιτροπής, ο Γραμματέας και οι αναπληρωτές τους ορίζονται με πράξη του Προέδρου που αναρτάται στην επίσημη ιστοσελίδα του ΝΣΚ, δεκαπέντε (15) τουλάχιστον ημέρες πριν από την έναρξη του διαγωνισμού. Δεν επιτρέπεται να συμμετέχει ως μέλος ή Γραμματέας της Επιτροπής συγγενής διαγωνιζόμενου κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 7 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας [Ν 2690/1999 (Α' 45)].

Πρόβλεψη για την περίπτωση ισοβαθμίας

Σε περίπτωση ισοβαθμίας των υποψηφίων στην τελική βαθμολογία, ο υποψήφιος που έχει διδακτορικό τίτλο νομικού τμήματος της ημεδαπής ή ισότιμο ή αρμοδίως αναγνωρισμένο της αλλοδαπής, προηγείται όσων έχουν μεταπτυχιακό τίτλο νομικού τμήματος της ημε-

δαπής ή ισότιμο ή αρμοδίως αναγνωρισμένο της αλλοδαπής και αυτός με μεταπτυχιακό τίτλο προηγείται όσων δεν διαθέτουν κανένα από τα παραπάνω προσόντα. Στην περίπτωση που οι ισοβαθμήσαντες υποψήφιοι δεν διαθέτουν τα παραπάνω προσόντα ή τα διαθέτουν περισσότεροι, προηγείται ο υποψήφιος που έλαβε τη μεγαλύτερη βαθμολογία στη γραπτή εξέταση του μαθήματος της ενότητας «Συνταγματικό Δίκαιο, Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ΕΣΔΑ, Διοικητικό Δίκαιο και Διοικητική Δικονομία». Σε περίπτωση που υπάρχουν υποψήφιοι που εξακολουθούν να ισοβαθμούν, η σειρά κατάταξής τους καθορίζεται με δημόσια κλήρωση από την Επιτροπή, στην οποία καλούνται να παρευρεθούν οι υποψήφιοι αυτοί.

Πρακτικό διαγωνισμού - Μη σύνταξη πίνακα επιλαχόντων

Η Επιτροπή του διαγωνισμού συντάσσει για τη διεξαγωγή του πρακτικό, το οποίο υπογράφεται από τα μέλη της και τον Γραμματέα. Πίνακας επιλαχόντων δεν καταρτίζεται σε καμία περίπτωση. Ο πίνακας οριστικών αποτελεσμάτων, αφού υπογραφεί από τον Πρόεδρο της Επιτροπής και τον Γραμματέα, δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ο διορισμός αυτών που πέτυχαν στον διαγωνισμό, γίνεται στον βαθμό του Δόκιμου Δικαστικού Πληρεξουσίου και σύμφωνα με τη σειρά κατάταξης στον πίνακα οριστικών αποτελεσμάτων. Θέσεις που δεν πληρούνται λόγω μη αποδοχής του διορισμού ή για οποιονδήποτε άλλον λόγο, καλύπτονται στον επόμενο, μετά διετία διαγωνισμό.

Οι Δόκιμοι Δικαστικοί Πληρεξούσιοι, κατά το πρώτο εξάμηνο της υπηρεσίας τους, παρακολουθούν υποχρεωτικά, με φυσική παρουσία ή από απόσταση, επιμορφωτικά σεμινάρια που οργανώνονται από το ΝΣΚ ή σε συνεργασία με την Εθνική Σχολή Δικαστών ή την Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης ή Πανεπιστήμια ημεδαπής ή αλλοδαπής.

Αναδιορισμός (άρθρο 53 του Οργανισμού)

Επιτρέπεται ο αναδιορισμός λειτουργού του ΝΣΚ, που παραιτήθηκε ή απολύθηκε λόγω σωματικής ανικανότητας, μέχρι και τον βαθμό του Παρέδρου ΝΣΚ, σε κενή θέση, ομοιόβαθμη με εκείνη από την οποία είχε παραιτηθεί ή απολυθεί, εφόσον: α) είχε τετραετή τουλάχιστον υπηρεσία πριν από την παραίτηση ή απόλυση, β) ζητήσει τον αναδιορισμό του μέσα σε αποκλειστική προθεσμία τριών (3) ετών από την παραίτηση ή απόλυσή του, γ) έχει τα προβλεπόμενα κατά τον χρόνο του αρχικού διορισμού του τυπικά προσόντα διορισμού, πλην της ηλικίας, δ) δεν έχει κώλυμα διορισμού και ε) ειδικά, στην περίπτωση της παραίτησης, η σωματική ανικανότητα και η αδυναμία πλήρους άσκησης των καθηκόντων έχουν πιστοποιηθεί, πριν από την παραίτηση, από τη δευτεροβάθμια υγειονομική επιτροπή που προβλέπεται για τους πολιτικούς διοικητικούς υπαλλήλους.

Ο αναδιορισμός εκείνου που απολύθηκε ή παραιτήθηκε λόγω σωματικής ανικανότητας γίνεται ύστερα από τη διαπίστωση της πλήρους αποκατάστασης της σωματικής του ικανότητας για την άσκηση των καθηκόντων του. Η διαπίστωση γίνεται από τη δευτεροβάθμια υγειονομική επιτροπή που προβλέπεται για τους πολιτικούς διοικητικούς υπαλλήλους, τα μέλη της οποίας ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών. Ο λειτουργός του

ΝΣΚ παραπέμπεται στην επιτροπή μέσα σε προθεσμία ενός (1) μηνός από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης αναδιορισμού.

Το αρμόδιο Υπηρεσιακό Συμβούλιο γνωμοδοτεί για τον αναδιορισμό. Ο αναδιοριζόμενος τοποθετείται στον βαθμό που κατείχε κατά τον χρόνο της παραίτησης ή απόλυσής του από την Υπηρεσία και στην τελευταία θέση της επετηρίδας των λειτουργών που κατέχουν τον ίδιο βαθμό και τα ίδια χρόνια υπηρεσίας κατά τον χρόνο του αναδιορισμού.

Προαγωγές λειτουργών του ΝΣΚ (άρθρο 65 του Οργανισμού)

Η προαγωγή των λειτουργών του ΝΣΚ στον βαθμό του Νομικού Συμβούλου του Κράτους γίνεται κατ' απόλυτη εκλογή. Κρίνονται ως κατ' απόλυτη εκλογή προακτέοι, μεταξύ εκείνων, που έχουν τα τυπικά προσόντα, τα μέλη που συγκεντρώνουν σε εξαιρετο βαθμό τα προσόντα: α) ήθους και κοινωνικής παράστασης, β) σθένους και υπηρεσιακής συμπεριφοράς, γ) επιστημονικής κατάρτισης, δ) κρίσης, αντίληψης και ικανότητας στην κατανόηση των υποθέσεων, ικανότητας στη διατύπωση των εισηγήσεων και των δικογράφων, ε) επιμέλειας, εργατικότητας, ποιοτικής και ποσοτικής υπηρεσιακής απόδοσης, στ) ικανότητας διαχείρισης φόρτου υποθέσεων και εκκρεμοτήτων και ικανότητας ανταπόκρισης και προσαρμογής σε πιθανά νέα και πρόσθετα καθήκοντα.

Μετά από αξιολόγηση των προσόντων τους και σύγκριση μεταξύ τους, συνεκτιμώμενης της εξοικείωσης και της ευχέρειας χρήσης τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, επιλέγονται οι λειτουργοί που προάγονται για την κάλυψη των κενών θέσεων των Νομικών Συμβούλων του Κράτους.

Η προαγωγή των λειτουργών του ΝΣΚ στον βαθμό του Παρέδρου γίνεται κατ' εκλογή μεταξύ όσων συγκεντρώνουν τα τυπικά και τα ουσιαστικά προσόντα. Για την προαγωγή συνεκτιμάται η πολύ καλή εξοικείωση και ευχέρεια των υποψηφίων στη χρήση τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ).

Η προαγωγή των λειτουργών του ΝΣΚ στον βαθμό του Δικαστικού Πληρεξούσιου Α', γίνεται κατ' εκλογή μεταξύ όσων συγκεντρώνουν τα τυπικά και τα ουσιαστικά προσόντα. Είναι δυνατή η προαγωγή στον παραπάνω βαθμό και όταν ο κρινόμενος αξιολογείται σε ένα μόνο από τα παραπάνω κριτήρια από (β) έως (στ), με βαθμό καλό. Για την προαγωγή συνεκτιμάται η πολύ καλή εξοικείωση και ευχέρεια των υποψηφίων στη χρήση τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ).

Μη προακτέος κρίνεται ο λειτουργός στον οποίο έχουν επιβληθεί τελεσίδικα τουλάχιστον δυο (2) πειθαρχικές ποινές των περ. β' και γ' της παρ. 1 του άρθρου 84 του οργανισμού την τελευταία πενταετία.

Αποχή από προαγωγή

Εφόσον εκκρεμεί πειθαρχική δίωξη κατά του κρινόμενου για προαγωγή Δόκιμου Δικαστικού Πληρεξούσιου, Δικαστικού Πληρεξούσιου, Δικαστικού Πληρεξούσιου Α' και Παρέδρου ΝΣΚ και μέχρι την έκδοση τελεσίδικης απόφασης για τη δίωξη αυτή, το Υπηρεσιακό Συμβούλιο απέχει από την κρίση. Αν ο διωκόμενος απαλλαγεί τελεσίδικα, το Συμβούλιο, εφόσον τον κρίνει προακτέο, τον προάγει αναδρομικά και τον αποκαθιστά στη σειρά αρ-

χαιρότητάς του. Αν δεν υπάρχει κενή θέση στον βαθμό που προάγεται, παραμένει υπεράριθμος και καταλαμβάνει την πρώτη θέση του βαθμού αυτού που θα κενωθεί.

Διαφανές σύστημα μεταθέσεων (άρθρο 68 του Οργανισμού)

Οι μεταθέσεις των λειτουργών του ΝΣΚ, διενεργούνται με απόφαση του Προέδρου του ΝΣΚ, η οποία εκδίδεται ύστερα από σύμφωνη γνώμη του οικείου Υπηρεσιακού Συμβουλίου. Οι λειτουργοί του ΝΣΚ μετατίθενται: α) Με αίτησή τους και εφόσον το επιτρέπουν οι υπηρεσιακές ανάγκες, β) χωρίς αίτησή τους, εφόσον συντρέχουν υπηρεσιακές ανάγκες και γ) όταν από την συμπεριφορά του λειτουργού του ΝΣΚ ή τον τρόπον εκτέλεσης των καθηκόντων του, προκαλούνται προβλήματα που δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία της υπηρεσίας. Μετάθεση λειτουργού, χωρίς αίτησή του, γίνεται μόνο με αιτιολογημένη γνωμοδότηση του οικείου Υπηρεσιακού Συμβουλίου κατά της οποίας ασκείται αίτηση ανάκλησης ενώπιον της Ολομέλειας του ΝΣΚ, για σπουδαίο λόγο.

Ως κριτήρια μετάθεσης καθορίζονται κατά σειρά: οι υπηρεσιακές ανάγκες, η αρχαιότητα, με προτίμηση μετάθεσης του νεότερου έναντι του αρχαιότερου, ο συνολικός χρόνος υπηρεσίας σε περιφερειακή μονάδα, η τυχόν αίτηση προτίμησης ή αίτηση αμοιβαίας μετάθεσης και η ατομική και οικογενειακή κατάσταση του λειτουργού. Για τις τακτικές μεταθέσεις, που υλοποιούνται στην έναρξη του δικαστικού έτους, οι λειτουργοί καλούνται να υποβάλουν ηλεκτρονικά στη Γραμματεία ΝΣΚ, μέχρι τις 15 Μαρτίου, αίτηση εκδήλωσης ενδιαφέροντος μετάθεσης. Μέχρι το τέλος Μαρτίου, ανακοινώνονται στους λειτουργούς του ΝΣΚ τα πιθανά προς κάλυψη κενά σε υπηρεσιακές μονάδες εκτός Αθηνών και Πειραιά και μέχρι τις 15 Απριλίου υποβάλλονται οι αιτήσεις μετάθεσης. Για τις έκτακτες μεταθέσεις, ανακοινώνεται σε όλους τους λειτουργούς του ΝΣΚ, μέσω του υπηρεσιακού ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, η κενή θέση που πρόκειται να καλυφθεί και δίνεται σύντομη προθεσμία υποβολής αίτησης προτίμησης.

Πειθαρχικό δίκαιο. Νέα Πειθαρχικά παραπτώματα

Περαιτέρω, το πειθαρχικό δίκαιο των λειτουργών του ΝΣΚ εκσυγχρονίζεται με την προσθήκη νέων πειθαρχικών παραπτωμάτων (όπως η απόκτηση οικονομικού οφέλους για τον ίδιο τον λειτουργό ή για τρίτο πρόσωπο, η αδικαιολόγητη άρνηση προσέλευσης για ιατρική εξέταση, η αδικαιολόγητη απουσία από την υπηρεσία) και την πρόβλεψη αυστηρότερων πειθαρχικών ποινών, γεγονός που συμβαδίζει με την ειδική υπηρεσιακή κατάσταση των λειτουργών του ΝΣΚ, ως ανώτατων κρατικών λειτουργών. Με τις νέες ρυθμίσεις θεσπίζεται η επιβολή προστίμου έως του ποσού των συνολικών καθαρών αποδοχών τεσσάρων (4) μηνών, αντί τριών (3), η προσωρινή παύση μέχρι οκτώ (8) μήνες αντί από έναν (1) έως έξι (6) μήνες, με πλήρη στέρση των αποδοχών.

Εξ άλλου απλοποιείται και επιταχύνεται η διαδικασία ενώπιον των πειθαρχικών οργάνων, με σεβασμό στα δικαιώματα των πειθαρχικά διωκόμενων.

6. Γνωμοδοτική αρμοδιότητα. Λειτουργία του ΝΣΚ ως συλλογικού οργάνου

Η καθοδήγηση της Διοίκησης από το ΝΣΚ με νομικές γνωμοδοτήσεις επί ζητημάτων που την απασχολούν συνιστά κορυφαία αρμοδιότητά του, δεδομένου ότι οι γνωμοδοτήσεις του ΝΣΚ, μετά την αποδοχή τους από τα αρμόδια, κατά περίπτωση, όργανο, εφαρμόζονται υποχρεωτικά από τη Διοίκηση, όχι μόνον στην υπόθεση με αφορμή την οποία τέθηκε το σχετικό ερώτημα, αλλά και σε κάθε υπόθεση η οποία εμφανίζει τα αυτά χαρακτηριστικά.

Η γνωμοδοτική αρμοδιότητα, που εκδηλώνεται συνήθως *a priori*⁹⁰, έχει την πιο σημαντική συμβολή στην εξασφάλιση της νομιμότητας των διοικητικών ενεργειών, πράγμα που συμβάλλει αναμφισβήτητα στην πιστότερη και επιτυχέστερη εκπλήρωση της κρατικής αποστολής, στην ομαλότητα και ευρυθυμία στις σχέσεις Διοικήσεως και διοικουμένων, στα πλαίσια των Νόμων και στην ορθή εφαρμογή τους, χωρίς την ανάγκη προσφυγής σε κρίση δικαστική, που πρέπει να υπάρχει μόνο σαν τελική εγγύηση.

ι) Χαρακτήρας της γνωμοδοτικής αρμοδιότητας

Η γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους παρίσταται, κατά το νόμο, γενική και αποκλειστική.

α) Γενική γιατί τα θέματα, στα οποία αναφέρεται είναι κάθε φύσεως: αφορούν την ερμηνεία κανόνων δικαίου, που θεσπίζονται κατ' εξουσιοδότηση Συνταγματικών διατάξεων, στη νομική θεμελίωση ατομικών διοικητικών πράξεων, την ερμηνεία συμβάσεων, τη νομική δυνατότητα ή τη μορφή αντιμετώπισης συγκεκριμένων περιπτώσεων και αιτημάτων από τη Διοίκηση. Αυτά ανεξάρτητα από τη συντρέχουσα αρμοδιότητα για αντιμετώπιση γνωμοδοτικά, κυρίως με τη μορφή πρακτικών/γνωμοδοτήσεων για τηρητέα πορεία δικαστικών υποθέσεων, για αναγνώριση απαιτήσεων κατά του Δημοσίου ή συμβιβασμούς για αποδοχή δικαστικών αποφάσεων ή άσκηση ενδίκων μέσων κ.λπ., που αναγνωρίζεται στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, στο πλαίσιο της παράλληλης αποστολής του για δικαστική υπεράσπιση της Διοικήσεως και του Ελληνικού Δημοσίου.

Εξ άλλου η γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους αναφέρεται σ' όλους τους τομείς της υπηρεσίας Διοικήσεως ανεξαιρέτως, καθώς και ορισμένων αποκεντρωμένων δημοσίων υπηρεσιών ή νομικών προσώπων, των οποίων η νομική υπεράσπιση έχει ανατεθεί σ' αυτό (ΕΦΚΑ, Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων κ.λπ.)

β) Αποκλειστική είναι η γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους με την έννοια ότι **δεν προβλέπεται από τη νομοθεσία άλλο γενικής αρμοδιότητας γνωμοδοτικό όργανο της Διοικήσεως**. Έχει δηλαδή το ΝΣΚ το τεκμήριο αρμοδιότητας για την γνωμοδοτική αποστολή του.

90. Βλ. Ιωάννης Μισαηλίδης «Η γνωμοδοτική καθοδήγηση της Διοικήσεως σε νομικά θέματα στην Ελλάδα» Νομικό Δελτίο ΝΣΚ.

Κατ' εξαίρεση, σε ειδικά μόνο θέματα και ειδικούς τομείς χορηγείται από το νόμο γνωμοδοτική αρμοδιότητα σε άλλα όργανα⁹¹.

Για το λόγο αυτό, για την άσκηση της εν λόγω αρμοδιότητας κατά τρόπο πιο αποτελεσματικό, καθιερώθηκε ένα θεσμικό πλαίσιο πιο ευέλικτο και γρήγορο, που εδραιώνει τη στενή συνεργασία με την ερωτώσα υπηρεσία και την ουσιαστική αρωγή προς αυτήν προς διασφάλιση της νομιμότητας της διοικητικής δράσης και του δημοσίου συμφέροντος.⁹² Ειδικότερα, προβλέπεται (άρθρο 8 του Οργανισμού):

ii) Διαδικασία υποβολής ερωτημάτων/έκδοσης γνωμοδότησης (Άρθρο 8 του Οργανισμού)

Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, με τα αρμόδια όργανά του, γνωμοδοτεί σύμφωνα, σε ερωτήματα: α) της Βουλής των Ελλήνων και της Προεδρίας της Κυβέρνησης, β) της Διοίκησης, που υπογράφονται από Υπουργό, Αναπληρωτή Υπουργό, Υφυπουργό, καθώς επίσης και από Γενικό, Ειδικό ή Υπηρεσιακό Γραμματέα, εφόσον οι τελευταίοι είναι ειδικά εξουσιοδοτημένοι προς τούτο και μόνο για θέματα της αρμοδιότητάς τους, γ) των ΝΠΔΔ και των Ανεξάρτητων Αρχών, των οποίων η νομική υποστήριξη ανήκει στο ΝΣΚ, που υπογράφονται από το κατά περίπτωση αρμόδιο όργανό διοίκησής τους, εφόσον αφορούν σε ζητήματα της αρμοδιότητάς τους, ενώ ερωτήματά τους, με γενικότερη σημασία υπογράφονται μόνο από τον αρμόδιο Υπουργό, δ) των Συντονιστών Αποκεντρωμένης Διοίκησης, οι οποίοι μπορούν να απευθύνουν, για θέματα της αρμοδιότητάς τους, τοπικού μόνο ενδιαφέροντος, ερωτήματα στις υπηρεσιακές μονάδες του ΝΣΚ, που λειτουργούν στην έδρα τους. Ζητήματα γενικότερου ενδιαφέροντος τίθενται υπόψη του αρμόδιου Υπουργείου, το οποίο, αν το κρίνει αναγκαίο, διατυπώνει σχετικό ερώτημα, και ε) των νομικών προσώπων των οποίων η νομική υποστήριξη δεν ανήκει στο ΝΣΚ, εφόσον τα ερωτήματα αυτά υποβάλλονται από τον εποπτεύοντα Υπουργό και αφορούν σε θέματα άσκησης ελέγχου και εποπτείας του στο νομικό πρόσωπο ή είναι γενικότερης σημασίας.

Τα ερωτήματα πρέπει να διαλαμβάνουν πλήρη εξιστόρηση των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης και σαφή προσδιορισμό των προβληματισμών της Υπηρεσίας, για την έννοια και το περιεχόμενο συγκεκριμένων διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας, των οποίων ζητείται η ερμηνεία από το ΝΣΚ, προκειμένου η Διοίκηση να τις εφαρμόσει στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της. Τα ερωτήματα συνοδεύονται από τα σχετικά με το ερώτημα, έγγραφα στοιχεία. Ερωτήματα μισθολογικού περιεχομένου, καθώς και ερωτήματα που αφορούν

91. Τέτοιες θεσμοθετημένες περιπτώσεις εξαιρετικής γνωμοδοτικής αρμοδιότητας άλλου οργάνου (που σχετίζεται όμως και με τη νομοθετική λειτουργία του Κράτους) αποτελούν: 1. Η κατά το άρθρο 95 παρ. Ι περ. 6' του Συντάγματος του 1975, αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας, το οποίο βασικά λειτουργεί σαν Ακυρωτικό Δικαστήριο, για την «επεξεργασία όλων των κανονιστικών διαταγμάτων, και 2. Η κατά το άρθρο 98 παρ. 1γ του Συντάγματος γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου σε σχέση με τους συνταξιοδοτικούς νόμους ή αναγνώριση υπηρεσίας για παροχή δικαιώματος συντάξεως.

92. Ε. Βελώνη ο.α.

στην υπηρεσιακή κατάσταση του προσωπικού του Δημοσίου, συνοδεύονται υποχρεωτικά από τις απόψεις της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Οικονομικών και του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και από τις απόψεις του Υπουργείου Εσωτερικών, αντίστοιχα.

Η γνωμοδότηση εκδίδεται το αργότερο σε διάστημα τριών (3) μηνών από την προσήκουσα υποβολή ή τη συμπλήρωση του ερωτήματος, μη περιλαμβανομένου του διαστήματος της θερινής άδειας του χειριστή του ερωτήματος. Σε περίπτωση που συντρέχει σπουδαίος λόγος, όπως ιδίως η πολυπλοκότητα των νομικών ή πραγματικών ζητημάτων που τίθενται, μπορεί να χορηγείται εγγράφως, κατόπιν αιτήματος του χειριστή του ερωτήματος, εύλογη κατά τις περιστάσεις παράταση του ως άνω τριμήνου από τον Πρόεδρο ή τον προεδρεύοντα του αρμόδιου Τμήματος ή Ολομέλειας. Η χορήγηση της παράτασης δεν μπορεί να υπερβαίνει τους δύο (2) μήνες. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, το αρμόδιο όργανο μπορεί να ζητήσει από τον Πρόεδρο του ΝΣΚ, την έκδοση κατεπείγουσας γνωμοδότησης.

Στις συνεδριάσεις της Ολομέλειας, των Τμημάτων και των Τριμελών Επιτροπών, οι υποθέσεις και τα ερωτήματα φέρονται για συζήτηση ύστερα από γραπτή εισήγηση, η οποία, με όλα τα κρίσιμα έγγραφα της υπόθεσης, διαβιβάζεται ηλεκτρονικά στα μέλη της Ολομέλειας τουλάχιστον έξι πλήρεις (6) ημέρες, στα μέλη του Τμήματος τουλάχιστον τρεις πλήρεις (3) ημέρες και στα μέλη της Τριμελούς Επιτροπής, τουλάχιστον μία (1) πλήρη ημέρα πριν από τη συνεδρίαση. Η εισήγηση πρέπει να περιέχει πλήρη έκθεση του πραγματικού και του νομικού μέρους της υπόθεσης, με παράθεση των κρίσιμων διατάξεων, της ερμηνείας τους και της λύσης που προτείνεται. Κατ' εξαίρεση, για θέματα ή υποθέσεις που επείγουν, μπορεί η διαδικασία αυτή να μην τηρείται, ύστερα από προφορική άδεια του Προέδρου του ΝΣΚ ή του Προέδρου του Τμήματος ή της Τριμελούς Επιτροπής.

Στις συνεδριάσεις της Ολομέλειας, Πλήρους, Τακτικής ή Διακοπών και των Τμημάτων συντάσσονται πρακτικά, εφόσον υποβληθεί σχετικό αίτημα από μέλος τους. Τα Πρακτικά περιέχουν αιτιολογία που μπορεί να προκύπτει και από το περιεχόμενο των εγγράφων του φακέλου της υπόθεσης υπόκεινται σε θεώρηση ή έγκριση⁹³, και αποστέλλονται άμεσα στην αρμόδια υπηρεσία.

Οι γνωμοδοτήσεις σε ερωτήματα και τα πρακτικά γνωμοδοτήσεων σε δικαστικές και εξώδικες υποθέσεις των Τριμελών Επιτροπών, των Τμημάτων και της Ολομέλειας, εκδίδονται με απόλυτη πλειοψηφία των μελών που συμμετέχουν, τα οποία εκφέρουν τη γνώμη τους και ψηφίζουν πάντα, κατά σειρά αρχαιότητας, αρχίζοντας από το νεότερο μέλος. Στην

93. Πρακτικά σε δικαστικές και εξώδικες υποθέσεις του Δημοσίου και της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), που έχουν χρηματικό αντικείμενο, ανά αιτούντα ή διάδικο, έως εκατόν πενήντα χιλιάδες (150.000) ευρώ, εγκρίνονται από τον Πρόεδρο του ΝΣΚ. Από τον Υπουργό Οικονομικών ή το κατά περίπτωση αρμόδιο όργανο της ΑΑΔΕ, εγκρίνονται τα πρακτικά, με χρηματικό αντικείμενο μεγαλύτερο από το παραπάνω, καθώς και εκείνα που αφορούν σε υποθέσεις μείζονος σημασίας. Με έγγραφο που επισυνάπτεται στο Πρακτικό και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του, επιτρέπεται η τροποποίηση των Πρακτικών, μόνο προς όφελος του Δημοσίου και της ΑΑΔΕ. Σε υποθέσεις ακυρωτικής διαδικασίας του Δημοσίου, τα πρακτικά εγκρίνονται από τον αρμόδιο, κατά περίπτωση Υπουργό. Αντίγραφα των γνωμοδοτήσεων και των πρακτικών γνωμοδοτήσεων χορηγούνται μόνο μετά την έγκρισή τους.

Ολομέλεια και στα Τμήματα, αν διατυπωθούν περισσότερες από δύο (2) γνώμες και δεν σχηματίζεται απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων, αυτοί που εκφράζουν την ασθενέστερη γνώμη οφείλουν να προσχωρήσουν σε μία από τις επικρατέστερες. Εάν οι ασθενέστερες γνώμες που εκφράζονται, συγκεντρώνουν ίσο αριθμό ψήφων, γίνεται ψηφοφορία μεταξύ όλων των συμμετεχόντων για να αποκλειστεί μια από αυτές. Όσοι υποστηρίζουν τη γνώμη που αποκλείεται, οφείλουν να προσχωρήσουν σε μία από τις άλλες, μέχρι να σχηματισθεί απόλυτη πλειοψηφία. Αν υπάρξει ισοψηφία, στην Πλήρη Ολομέλεια υπερικχύει η ψήφος του Προέδρου, στην Τακτική Ολομέλεια και στην Ολομέλεια Διακοπών η υπόθεση παραπέμπεται στην Πλήρη Ολομέλεια, ενώ στα Τμήματα, η υπόθεση παραπέμπεται στην Τακτική Ολομέλεια.

Στις γνωμοδοτήσεις και στα πρακτικά γνωμοδοτήσεων, καταχωρίζεται η γνώμη της μειοψηφίας, με την αιτιολογία της. Σε ειδικές περιπτώσεις υποθέσεων και ιδίως για λόγους υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος ή επιτακτικών αναγκών, μπορεί κατά την αιτιολογημένη κρίση της Ολομέλειας ή του Τμήματος, η οποία σχηματίζεται με πλειοψηφία τουλάχιστον τριών τετάρτων (3/4) των ψηφισάντων, να μην καταχωρίζεται στη γνωμοδότηση ή στο πρακτικό η γνώμη της μειοψηφίας. Στις περιπτώσεις αυτές, με ευθύνη του προεδρεύοντος, συντάσσεται πρακτικό, από τον Γραμματέα του ΝΣΚ ή τον εισηγητή της υπόθεσης, ανάλογα με το εάν η υπόθεση συζητήθηκε ενώπιον της Ολομέλειας ή του Τμήματος, στο οποίο καταχωρίζονται τα ονόματα των μειοψηφούντων και περιληπτικά η γνώμη που αυτοί διατύπωσαν.

Το πρακτικό αυτό θεωρείται εσωτερικό έγγραφο, δεν δημοσιοποιείται, παραμένει στον φάκελο της υπόθεσης και δεν χορηγείται αντίγραφο σε οποιονδήποτε επικαλείται έννομο συμφέρον.

Η γνωμοδότηση, μετά την υπογραφή της, διαβιβάζεται στο αρμόδιο για την αποδοχή της όργανο. Η αποδοχή ή μη της γνωμοδότησης διατυπώνεται ρητά στο σώμα του αντιτύπου της, με επισημειωματική πράξη, η οποία φέρει ημερομηνία και υπογραφή. Το αρμόδιο προς αποδοχή όργανο επιστρέφει στο Γραφείο ΝΣΚ που χειρίστηκε το ερώτημα τη γνωμοδότηση με την παραπάνω επισημειωματική πράξη. Μετά την αποδοχή της, η γνωμοδότηση αποτελεί πράξη δεσμευτική για τη Διοίκηση, το ΝΠΔΔ ή την Ανεξάρτητη Αρχή και αναρτάται στο διαδίκτυο.

Τα Πρακτικά, μετά από την έγκρισή τους, δεν υπόκεινται σε οποιονδήποτε άλλον έλεγχο από όργανο ή Αρχή και αναρτώνται στο διαδίκτυο, εφόσον αφορούν σε υποθέσεις χρηματικού αντικειμένου άνω των διακοσίων πενήντα χιλιάδων (250.000) ευρώ. Το Δημόσιο, οι Ανεξάρτητες Αρχές και τα ΝΠΔΔ συμμορφώνονται υποχρεωτικά προς το περιεχόμενο των Πρακτικών που έχουν εγκριθεί. Τα Πρακτικά σε δικαστικές και εξώδικες υποθέσεις αποτελούν, μετά την πάροδο εξήντα (60) ημερών από την έγκρισή τους, εκτελεστούς τίτλους. Για τη συμμόρφωση προς αυτά και την εκτέλεσή τους, εφαρμόζονται αναλόγως τα άρθρα 1, 4 και 5 του Ν 3068/2002 (Α' 274).

7. Υπηρετήσαντες κατά την περίοδο αυτή

Κατά την περίοδο αυτή υπηρέτησαν σαν:

i) Πρόεδροι

Ιωάννης -Κωνσταντίνος Χαλκιάς

Ευγενία Βελώνη

ii) Αντιπρόεδροι

Παναγιωτουνάκος Παναγιώτης

Πανταζή Βασιλική

Παπαγιαννόπουλος Σπυρίδων

Κανελλόπουλος Γεώργιος

Μαριόλη Νίκη

Ανδρουλιδάκης Ανδρέας

Δασκαλαντωνάκης Νικόλαος

Γρηγορίου Αικατερίνη

Χαριτάκη Στυλιανή

Ψυχογιός Θεόδωρος

iii) Σαν Νομικοί Σύμβουλοι

Βασιλική Τύρου, Ευφροσύνη Μπερνικόλα, Αφροδίτη Κουτούκη, Δήμητρα Κεφάλα, Δημήτριος Γεωργ. Αναστασόπουλος, Αντώνιος Τατσόπουλος, Δημήτριος Μακαρονίδης, Αλέξανδρος Ροϊλός, Αδαμαντία Καπετανάκη, Κωνσταντίνα Χριστοπούλου, Ευαγγελία Σκαλτσά, Αθηνά Αλεφάντη, Αγγελική Καστανά, Κυριακή Γρηγορίου, Ελένη Πασαμικάλη, Χριστίνα Διβάνη, Παναγιώτης Παππάς, Θεόδωρος Τσιράς, Σταύρος Σπυρόπουλος, Βασίλειος Κυριαζόπουλος, Κωνσταντίνου Πέτρος, Τσαούση Ευσταθία, Βαμβακίδης Γεώργιος, Μητκίδης Χρήστος, Χειμώνας Διονύσιος, Παπαθεοδώρου Βασιλική, Δασκαλέα Ασημακοπούλου Παναγιώτα, Γρυλωνάκης Γεώργιος, Κορκίζογλου Βασίλειος, Μπρισκόλας Χαράλαμπος, Καραγιώργης Νικόλαος, Σπάσου Μαρία, Γαλάνη Αικατερίνη, Ζαμπάρας Κωνσταντίνος, Μαρίνης Ευάγγελος, Σφυρή Ιουλία, Χατζηνέκουρας Ιωάννης, Κίκας Στέργιος, Θεοχάρης Αθανάσιος, Κατωπόδης Δημήτριος, Τζουβάρης Μιχαήλ, Μπάνος Αναστάσιος, Ζαφειριάδου Αναστασία, Λεμπέση Ιωάννα, Μουκαζής Νικόλαος, Κασομένου Ευτυχία, Αγγέλου Περικλής, Ράπτης Θεόδωρος, Πατηνιώτης Νικόλαος, Παπαγεωργίου Αντώνιος, Ηλιαδέλης Ευστράτιος, Χρυσοστομίδης Παρασκευάς, Αλεξανδράκης Ιωάννης, Πατηνιώτης Νικόλαος, Δεδούση Φωτεινή, Γεωργιάδης Κωνσταντίνος, Δελληγιάννη Μαρία, Μπασδέκη Μαρία, Δημόπουλος Παναγιώτης, Κουρούμαλης Βασίλειος, Τσιαβού Χρυσούλα, Καμάρης Δημήτριος, Μαυρογιάννης Σπυρίδων και Λευθεριώτου Ελένη.

iv) Σαν Πάρεδροι

Ελευθερίου Μαρία, Λαμπρόπουλος Παναγιώτης,, Αθανασούλης Παναγιώτης, Πανάγος Παναγιώτης, Παπαγεωργίου Κωνσταντίνος, Πανοπούλου Εμμανουέλα, Αμιραλής Νικόλαος, Κολοβός Διονύσιος, Καζάκος Θωμάς, Μπακαλάκου Μαρία-Λουΐζα, Μπασάκου Ξανθή, Μπανάκου Σταυρούλα, Νασοπούλου Κωνσταντίνα, Πατσοπούλου Ουρανία, Πελέκου Βασιλεία, Μπουρδάκου Γεωργία, Αλεξανδρίδης Μιχαήλ, Κυριόπουλος Κωνσταντίνος, Κουλούρης Σπυρίδων, Πετρόπουλος Δημήτριος

Βασιλείου Αναστασία, Φαρμάκης Δημήτριος, Στριλάκος Θεόδωρος, Αναστοπούλου Αγγελική, Παρασκευοπούλου Παναγιώτα, Δημητρακοπούλου Αλεξάνδρα, Παπαδάκη Γεωργία, Παπακωνσταντίνου Βάϊα, Κοραντζάνης Χρήστος, Γάκη Δέσποινα Χαρίλαος,

Παπαδάκης Παντελεήμων, Διαμαντοπούλου Σοφία, Καρούκη Αφροδίτη, Δημητρακόπουλος Νικόλαος, Σινάνης Γεώργιος, Καρυτινού Σοφία, Μενδρινού Ουρανία, Τσίρος Νικόλαος, Γεωργιάδη Μαρία, Κανελλοπούλου Αικατερίνη, Παπαρούνη Γιολάντα, Τσακίρης Βασίλειος, Μπακόπουλος Ιωάννης, Κάντζα Άννα Μουστάκης Εμμανουήλ, Πρεβενά Άννα Αντώνιος, Βλαχοπάνου Μαρριέττα, Ζαχαρόπουλος Διονύσιος, Παχή Ιωάννα, Κουρτέση Θωμαΐς, Καπόρη Γεωργία, Καλαμπαλίκη Σταυρούλα, Ράλλης Αναστάσιος, Μαλιαρά Άννα, Μπίκου Σοφία, Σταυράκης Αλέξανδρος, Κουσουμπάρδη Στελιανή, Σταμέλου Μαρία, Ραυτοπούλου Σπυριδούλα, Δήμου-Κουκούτσης Γεώργιος, Τσιρκινίδου Ολγα, Καλόγηρος Δημήτριος, Θεοδωρακόπουλος Γεώργιος, Γκαράνη Ευθυμία, Γερμάνη Μυρτώ, Παπίδα Μαρία, Παπαλόν Βασιλική, Τσεραβίνη Δήμητρα, Γκρίντζαλη Αγγελική, Μπελίση Νικολέτα, Μαρίνου Κωνσταντίνα, Νίκας Ηλίας, Γερασίμου Μαρίκα, Ρουσσά Ιωάννα, Κωσταντή Ελένη, Δημητρακοπούλου Ασημίνα, Παπαρούνη Νικολέτα, Κολούτσος Αναστάσιος, Κοσμά Σωτηρία, Καφίρα Γεωργία, Θεοδωρακοπούλου Σταυρούλα, Χουρμούζη Αικατερίνη, Πουλίδου Αικατερίνη, Κατσαρού Ανδριανή, Καραχάλιου Θεοδώρα, Χαλαζωνίτης Γεώργιος, Ιωσηφίδου Αφεντία, Καλτσά Αναστασία, Κυρίση Αντωνία, Θωμοπούλου Σπυριδούλα, Σαφαρή Ευδοκία, Παπαχρήστου Ολγα, Οικονόμου Μαρία, Σκουντή Αναστασία, Τσόγκας Χαραλάμπος, Βασιλείου Μαρία, Άγγου Ελένη, Κοντού Μαρία, Δούκας Παναγιώτης, Περούλη Ελένη, Πρίτσινας Νικόλαος, Καλαμάρας Ιωάννης, Κουφογιάννης Νικόλαος, Καμπισιούλη Φωτεινή, Ζαλαχώρης Περικλής, Καλαντζή Γεωργία, Κούζιου Γεωργία, Γαλάνη Ειρήνη, Βερροπούλου Αγγελική, Γραμματικάκη Μαρία, Παλπού Αναστασία, Γρηγοριάδου Χρυσανγή, Φάμα Ζωή, Γιωτοπούλου Χριστίνα, Καρανάσου Ιωάννα, Γιωτάκου Παρασκευή, Μίληση Παρασκευή, Παπαντίνος Νικόλαος, Μαυρίδου Ζωή, Τσουντου Ευτυχία, Τρεκλή Σταυρούλα, Πουλάκος Χρήστος, Αποστολίδου Μαρία, Μουστακάτου Επιστήμη-Μαρία, Ψάρρης Απόστολος, Χατζηπαύλου Ζαχαρούλα, Παπαγιαννοπούλου Βασιλική, Χουντάλα Θεώνη, Ζουγανέλη Γεωργία, Μήτρου-Κρυστάλλη Αθανασία, Ευσταθίου Ελένη, Παπαϊωάννου Σταυρούλα, Τσιλιμπάρη Ευγενία, Τσάκαλος Ευάγγελος, Σαμαρά Νάταλη-Χριστίνα, Βενάρδου Αγγελική, Θεοδώρου Ελένη, Καραγεώργου Μαγδαληνή.

Καφίρης Γεώργιος, Βασιλοπούλου Αντωνία-Ευανθία, Παππάς Λαυρέντιος Χριστοπούλου Ελευθερία, Πουλάκος Νικόλαος -Δημήτριος, Κόκλας Γεώργιος, Χατζούλη Ελένη, Βέργου Μαρία και Ντούση Σταυρούλα.

8. Συνέδρια-Εκδηλώσεις

1. Την Δευτέρα 26 Απριλίου 2021 το ΝΣΚ συμμετείχε σε εκδήλωση που διοργανώθηκε διαδικτυακά από το Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου και τον εκδοτικό οίκο Σάκκουλα, με Ομιλία του Προέδρου του ΝΣΚ, Ιωάννη-Κωνσταντίνου Χαλκιά με θέμα: «» Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στη νέα εποχή, με αφορμή τη θέση σε ισχύ του 15ου Πρωτοκόλλου ΕΣΔΑ».

2. Την Τετάρτη 8 και την Πέμπτη 9 Σεπτεμβρίου 2021, υπό την αιγίδα της Προέδρου της Δημοκρατίας, συνδιοργανώθηκε στην αίθουσα «Σταύρος Νιάρχος» του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ, Συνέδριο με τη συνεργασία όλων των Σωμάτων της Δικαιοσύνης (Συμβούλιο της Επικρατείας, Άρειο Πάγο, Εισαγγελία του Αρείου Πάγου, Ελεγκτικό Συνέδριο, Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων, Νομικό Συμβούλιο του Κράτους και Δικηγορικός Σύλλογος), με θέμα: **«Η Ελληνική Δικαιοσύνη από την Επανάσταση του 1821 έως σήμερα. Σημαντικοί σταθμοί και προοπτικές».**

Η τέταρτη από τις επτά συνολικά Συνεδρίες ήταν αφιερωμένη στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους και, με συντονιστή τον Ιωάννη - Κωνσταντίνο Χαλκιά, επίτιμο Πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, αναπτύχθηκαν οι παρακάτω εισηγήσεις: 1) *«Η ιστορική εξέλιξη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Οι σταθμοί στην ιστορία του»* με Εισηγήτρια την Παρασκευή Μίληση, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, 2) *«Η συμβολή των Γνωμοδοτήσεων του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους στη διαμόρφωση και εμπέδωση του κράτους δικαίου»* με Εισηγητή τον Αντώνη Αντωνίου, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, 3) *«Η συνδρομή του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους στη θεμελίωση ενός σύγχρονου δημοκρατικού κράτους δικαίου από το 1835 έως σήμερα»* με Εισηγήτρια την Χριστίνα Διβάνη του Νικολάου, Νομική Σύμβουλο του Κράτους και 4) *«Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους και οι προοπτικές του»* με Εισηγήτρια την Ευγενία Βελώνη, Πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Την Τετάρτη 8 Σεπτεμβρίου 2021, πραγματοποιήθηκε διαδικτυακή εκδήλωση του Ίδρυματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΙΜΔΑ), με θέμα: **«Οι ελληνικές υποθέσεις ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου»**, με συντονιστή τον Λίνο-Αλέξανδρο Σισιλιάνο, Κοσμήτορα της Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ και π. Πρόεδρο του ΕΔΔΑ. Από πλευράς του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους συμμετείχε η Πρόεδρος του ΝΣΚ, Ευγενία Βελώνη και οι Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους που υπηρετούν στο ΓΝΣ στο Υπουργείο Εξωτερικών, Ευσταθία Τσαούση και Κωνσταντίνος Γεωργιάδης.

9. Διοικητική Οργάνωση του ΝΣΚ

Το ΝΣΚ είναι οργανωμένο σε Κεντρική Υπηρεσία, που στεγάζεται σε κτίριο της οδού Ακαδημίας 68 και Χαριλάου Τρικούπη, σε Γραφεία Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, σε Ειδικά Γραφεία ΝΣΚ και σε Δικαστικά Γραφεία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, που στεγάζονται στον τόπο της υλικής αρμοδιότητάς τους.

Στην Κεντρική υπηρεσία λειτουργεί:

1) Γραφείο Προέδρου, που υπάγεται απευθείας στον Πρόεδρο του ΝΣΚ και υπηρετούν σε αυτό Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους και Πάρεδροι. Στο Γραφείο υπάγεται και ο Γραμματέας του ΝΣΚ, ο οποίος έχει βαθμό Δικαστικού Πληρεξουσίου Α' και ορίζεται με απόφαση του Προέδρου, με τον ομοιόβαθμο αναπληρωτή του. Στο Γραφείο λειτουργεί και Γραμματεία Προέδρου, στην οποία υπηρετούν διοικητικοί υπάλληλοι του ΝΣΚ.

2) Γραμματεία ΝΣΚ, που υπάγεται απευθείας στον Πρόεδρο και αποτελείται από τα Γραφεία: α) Διοίκησης, β) Κυρίου Προσωπικού, γ) Μελετών, Επιστημονικών Δραστηριοτήτων και Δημοσίων Σχέσεων. Διευθύνεται από Νομικό Σύμβουλο του Κράτους, που ορίζεται με απόφαση του Προέδρου, με τον αναπληρωτή του.

3) Σχηματισμοί Δικαστικών και Εξωδικαστικών Υποθέσεων, στο άρθρο 16 του Ν 4831/2021 «Οργανισμός του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ΝΣΚ) και κατάσταση των λειτουργιών και των υπαλλήλων του και άλλες διατάξεις» προβλέπεται η δυνατότητα να λειτουργήσουν σταδιακά με απόφαση του Προέδρου του ΝΣΚ που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και αναρτάται στην ιστοσελίδα του ΝΣΚ, οκτώ (8) θεματικοί Σχηματισμοί, με αντικείμενο τον ενιαίο και συνολικό χειρισμό ομάδων δικαστικών ή εξώδικων υποθέσεων.

4) Διεύθυνση Διοικητικού και Λειτουργικής Υποστήριξης, στην οποία υπάγονται τα ακόλουθα Τμήματα: α) Τμήμα Διοικητικού Προσωπικού, β) Τμήμα Αρχείου και γ) Τμήμα Διεκπεραίωσης,

5) Διεύθυνση Οικονομικών Υποθέσεων, στην οποία υπάγονται τα ακόλουθα Τμήματα:

α) Τμήμα Προϋπολογισμού, Δημοσιονομικών Αναφορών, Συμβάσεων, Προμηθειών και Συντήρησης, β) Τμήμα Εκκαθάρισης Αποδοχών Προσωπικού ΝΣΚ, γ) Τμήμα Οικονομικής Διαχείρισης, δ) Τμήμα Λογιστικής Παρακολούθησης και Πληρωμών Δαπανών, ε) Τμήμα Εκκαθάρισης Αμοιβών και στ) Τμήμα Εκκαθάρισης Δικαστικών Δαπανών

6) Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, στην οποία υπάγονται τα ακόλουθα Τμήματα: α) Τμήμα Υποδομών Πληροφορικής, β) Τμήμα Διαχείρισης των Ηλεκτρονικών Συστημάτων και των Βάσεων Δεδομένων και Υποστήριξης των Χρηστών, και γ) Τμήμα Ηλεκτρονικής Διαχείρισης Εγγράφων και Δεδομένων.

7) Στην Κεντρική Υπηρεσία του ΝΣΚ στεγάζονται και λειτουργούν και οι υπηρεσιακές μονάδες του Γραφείου Επιθεώρησης ΝΣΚ και του Αυτοτελούς Γραφείου Δεδομένων.

Γ. Διοικητικοί Υπάλληλοι

Καθοριστικό ρόλο, διαχρονικά, στην εύρυθμη λειτουργία του ΝΣΚ και στην αποτελεσματική εκπλήρωση του ρόλου του διαδραμάτισε το διοικητικό προσωπικό του ΝΣΚ από την ίδρυση του Σώματος μέχρι σήμερα.

Το διοικητικό προσωπικό του ΝΣΚ, ανταποκρίθηκε όλα αυτά τα χρόνια στα καθήκοντά του, με αυταπάρνηση και ιδιαίτερη υπευθυνότητα, κάτω από συνθήκες, συχνά, ιδιαίτερα απαιτητικές και δύσκολες.

Οι οργανικές θέσεις του μόνιμου διοικητικού προσωπικού, σύμφωνα με τον Οργανισμό του ΝΣΚ, ανέρχονται σε εκατόν εξήντα εννέα (169) και κατανέμονται κατά κατηγορία και κλάδο, ως εξής:

A. Κατηγορία Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης (ΠΕ) 65

Κλάδος Διοικητικού-Οικονομικού 47

Κλάδος Νομικών 10

Κλάδος Πληροφορικής 8

B. Κατηγορία Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΤΕ) 24

Κλάδος Διοικητικού-Λογιστικού 15

Κλάδος Πληροφορικής 8

Κλάδος Βιβλιοθηκονόμων 1

Γ. Κατηγορία Δευτεροβάθμιας

Εκπαίδευσης (ΔΕ) 70

Κλάδος Διοικητικών Γραμματέων 60

Κλάδος Προσωπικού Η/Υ 3

Κλάδος Χειριστών Η/Υ 1

Κλάδος Ταξινόμων - Επιμελητών 5

Κλάδος Οδηγών 1

Δ. Κατηγορία Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης (ΥΕ) 10

Κλάδος ΥΕ Βοηθητικού Προσωπικού

των ειδικοτήτων Ταξινόμων, Επιμελητών

Προσωπικού Καθαριότητας

Οι οργανικές θέσεις του προσωπικού με σχέση εργασίας Ιδιωτικού Δικαίου Αορίστου Χρόνου ανέρχονται σε είκοσι μία (21) και κατανέμονται, κατά εκπαιδευτική

βαθμίδα και ειδικότητα, ως εξής:

Βαθμίδα Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης (ΠΕ)

Ειδικότητα Διοικητικού - Οικονομικού 6

Βαθμίδα Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΤΕ)

Ειδικότητα Διοικητικού-Λογιστικού 1

Βαθμίδα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΔΕ)

Ειδικότητα Διοικητικών Γραμματέων 11

Ειδικότητα Χειριστών Η/Υ 1

Ειδικότητα Οδηγού 1

Βαθμίδα Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης (ΥΕ)

Ειδικότητα Προσωπικού Καθαριότητας 1

Κλάδοι Προϊσταμένων

1. Στις Διευθύνσεις Διοικητικού και Λειτουργικής Υποστήριξης και Οικονομικών Υποθέσεων επιλέγονται, ως προϊστάμενοι, διοικητικοί υπάλληλοι Κατηγορίας Πανεπιστημιακής εκπαίδευσης (ΠΕ).

2. Στα Τμήματα των Διευθύνσεων της παρ. 1 τοποθετούνται, ως προϊστάμενοι, υπάλληλοι των κλάδων ΠΕ Νομικών, ΠΕ Διοικητικού - Οικονομικού, ΤΕ Διοικητικού - Λογιστικού και ΔΕ Διοικητικών Γραμματέων.

3. Στη Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, τοποθετείται ως προϊστάμενος, διοικητικός υπάλληλος κατηγορίας ΠΕ ή ΤΕ Πληροφορικής ή ΠΕ Νομικής, ενώ στα Τμήματα της παραπάνω Διεύθυνσης προΐστανται υπάλληλοι των κλάδων ΠΕ ή ΤΕ Πληροφορικής ή ΠΕ Νομικής.

Ονομαστικά: Οι άνθρωποι που στήριξαν το Σώμα διοικητικά και λειτουργικά από την ίδρυσή του μέχρι σήμερα και ομόψυχα ενίσχυσαν τις προσπάθειές για ένα όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους ταγμένο στην εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος, αναμφίβολα αποτελούν ένα αναπόσπαστο κεφάλαιο της ιστορίας του. Χωρίζονται (για τις ανάγκες του βιβλίου αυτού και μόνο) σε ήδη αφυπηρετήσαντες και νυν υπηρετούντες:

1. Αφυπηρετήσαντες διοικητικοί υπάλληλοι του ΝΣΚ

1	ΑΓΡΙΜΑΚΗ	ΚΑΛΛΙΟΠΗ
2	ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΟΥ	ΘΩΜΑΪΣ
3	ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ	ΒΑΣΙΛΙΚΗ
4	ΑΪΒΑΛΙΩΤΗΣ	ΘΕΟΔΩΡΟΣ
5	ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ
6	ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ	ΑΓΓΕΛΙΚΗ

Διοικητικοί υπάλληλοι

7	ΑΜΠΑΛΑΚΗ	ΝΙΚΗ
8	ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗΣ	ΜΙΧΑΗΛ
9	ΑΧΣΙΟΓΛΟΥ	ΕΥΣΤΑΘΙΑ
10	ΒΑΛΑΒΑΝΗ	ΜΑΡΙΑ
11	ΒΑΛΙΝΔΡΑ	ΚΑΛΛΙΟΠΗ
12	ΒΑΛΜΑ	ΜΑΡΙΑ
13	ΒΑΡΔΑΚΗ	ΜΑΡΙΑ
14	ΒΑΤΑΚΙΔΟΥ	ΕΥΔΟΚΙΑ
15	ΒΑΦΕΙΑΔΑΚΗ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ
16	ΒΑΦΕΙΑΔΟΥ	ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ
17	ΒΕΛΗΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ
18	ΒΕΣΚΟΥΚΗΣ	ΣΠΥΡΙΔΩΝΑΣ
19	ΒΛΗΤΑΚΗ	ΑΙΜΙΛΙΑ
20	ΒΡΑΖΟΥ - ΚΟΥΡΤΗ	ΑΣΗΜΩ
21	ΒΥΛΩΝΑΚΗΣ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
22	ΓΑΜΠΡΙΤΣΟΥ	ΓΑΛΑΤΕΙΑ
23	ΓΙΑΓΚΟΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ
24	ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ	ΘΕΟΔΩΡΑ
25	ΔΗΜΟΥ	ΠΑΝΑΓΙΟΥ
26	ΔΙΝΟΥΣΗ	ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ
27	ΔΡΑΓΩΝΑΣ	ΛΕΩΝΙΔΑΣ
28	ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΑΡΗΣ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ
29	ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ	ΜΑΡΚΟΣ
30	ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΥ	ΧΡΥΣΟΥΛΑ
31	ΖΕΒΟΛΗΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ
32	ΖΟΥΡΝΑΤΖΗ	ΘΕΟΔΩΡΑ
33	ΖΟΥΡΝΑΤΖΗΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ
34	ΖΥΓΙΩΤΗΣ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
35	ΖΥΓΟΥΡΗ - ΧΑΝΙΑ	ΕΛΕΝΗ
36	ΖΩΓΑΣ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
37	ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ	ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ
38	ΘΑΝΟΠΟΥΛΟΣ	ΧΡΗΣΤΟΣ
39	ΘΕΟΔΩΡΑΤΟΥ	ΕΛΕΝΗ
40	ΘΕΟΔΩΡΙΔΟΥ	ΞΑΝΘΙΠΠΗ
41	ΙΣΟΠΟΥΛΟΥ - ΚΟΚΚΙΝΕΛΗ	ΜΑΡΙΑΝΑ
42	ΚΑΜΜΑΓΙΑΝΝΗΣ	ΛΑΜΠΡΟΣ
43	ΚΑΝΕΛΛΗΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
44	ΚΑΝΤΙΝΗ	ΣΟΦΙΑ
45	ΚΑΝΤΟΝΙΚΑ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ
46	ΚΑΝΤΡΑ	ΚΑΛΛΙΟΠΗ
47	ΚΑΡΑΒΙΔΑ	ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
48	ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ	ΓΕΩΡΓΙΑ
49	ΚΑΡΑΜΠΑΤΣΟΥ	ΝΙΚΟΛΕΤΑ
50	ΚΑΡΠΑΘΑΚΗ	ΣΤΥΛΙΑΝΗ

Η Ιστορία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

51	ΚΑΡΦΗΣ	ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ
52	ΚΑΤΑΒΑΤΗ	ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ
53	ΚΑΤΣΑΜΠΟΥΛΑΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
54	ΚΕΡΑΜΙΔΑΣ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
55	ΚΟΚΚΙΝΟΡΗ	ΚΑΛΛΙΟΠΗ
56	ΚΟΚΚΟΝΑ	ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ
57	ΚΟΛΟΒΟΥ	ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
58	ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ - ΤΖΩΡΤΖΗ	ΜΑΡΙΝΑ
59	ΚΟΜΗ	ΓΙΑΝΝΟΥΛΑ
60	ΚΟΝΤΑΡΑΤΟΣ	ΜΗΝΑΣ
61	ΚΟΝΤΖΑΣΤΡΑΤΗ	ΒΑΣΙΛΙΚΗ
62	ΚΟΝΤΟΛΑΙΜΑΚΗΣ	ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ
63	ΚΟΥΛΗΣ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
64	ΚΟΥΛΟΥΡΗ	ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
65	ΚΟΥΡΟΥΜΟΥΣΗΣ	ΚΟΣΜΑΣ
66	ΚΟΥΡΤΕΣΗ	ΕΥΘΥΜΙΑ
67	ΚΟΥΤΑΝΤΟΥ	ΟΛΓΑ
68	ΚΟΥΤΡΟΥΜΠΗΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ
69	ΚΟΥΤΣΑΓΓΕΛΗΣ	ΧΡΗΣΤΟΣ
70	ΚΩΣΤΑΓΙΑΝΝΗ	ΕΛΕΝΗ
71	ΚΩΣΤΑΡΟΠΟΥΛΟΣ	ΑΝΔΡΕΑΣ
72	ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ	ΔΗΜΗΤΡΑ
73	ΛΑΒΡΑΝΟΥ - ΒΑΣΙΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ	ΒΑΣΙΛΙΚΗ
74	ΛΥΚΟΥΡΗ	ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ
75	ΛΥΜΠΕΡΗΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
76	ΛΩΛΟΣ	ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ
77	ΜΑΚΡΗ	ΙΩΑΝΝΑ
78	ΜΑΛΑΓΑΡΗ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ
79	ΜΑΝΔΑΛΙΔΟΥ	ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ
80	ΜΑΝΙΑΤΗ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ
81	ΜΑΝΩΛΑΡΑΚΗ	ΣΟΦΙΑ
82	ΜΑΡΓΙΩΤΗ	ΣΟΦΙΑ
83	ΜΑΡΝΕΡΗΣ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ
84	ΜΑΤΣΟΥΚΑ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ
85	ΜΕΝΕΓΗΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ
86	ΜΗΝΟΥΔΗΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ
87	ΜΗΤΣΗΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ
88	ΜΠΑΚΕΛΛΑ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ
89	ΜΠΑΡΜΠΑΚΗΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ
90	ΜΠΑΡΟΥΝΗ	ΓΕΩΡΓΙΑ
91	ΜΠΛΑΒΟΒΙΛΑΚΗ	ΚΥΡΙΑΚΗ
92	ΜΠΛΙΚΑ	ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
93	ΜΠΟΥΡΑΖΟΠΟΥΛΟΣ	ΧΡΗΣΤΟΣ
94	ΜΥΛΩΝΟΠΟΥΛΟΥ	ΕΛΕΝΗ
95	ΜΥΛΩΠΟΥΛΟΥ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

Διοικητικοί υπάλληλοι

96	ΝΕΖΕΡΙΤΟΥ	ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ
97	ΝΙΚΟΛΗΣ	ΧΡΗΣΤΟΣ
98	ΝΤΟΣΤΗΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
99	ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ	ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ
100	ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ	ΔΙΟΝΥΣΙΑ
101	ΠΑΓΩΝΑ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ
102	ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ	ΕΛΕΝΗ
103	ΠΑΠΑΒΛΑΣΟΠΟΥΛΟΥ	ΑΘΑΝΑΣΙΑ
104	ΠΑΠΑΓΓΕΛΑΚΗ	ΕΥΡΙΔΙΚΗ
105	ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ	ΑΘΗΝΑ
106	ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ
107	ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ	ΧΡΙΣΤΙΝΑ
108	ΠΑΤΣΙΟΥΛΗ	ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
109	ΠΑΥΛΙΔΗ	ΜΑΡΙΑ
110	ΠΕΠΕ	ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
111	ΠΟΛΥΜΕΡΟΥ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ
112	ΠΡΑΝΤΑΛΟΥ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ
113	ΡΑΠΤΗ - ΜΠΑΪΛΟΥ	ΒΑΓΙΑ
114	ΡΟΥΣΣΟΥ	ANNA
115	ΣΑΒΒΑΚΗ	ΕΙΡΗΝΗ
116	ΣΙΜΑΤΟΥ	ΑΓΓΕΛΙΚΗ
117	ΣΚΑΡΓΙΩΤΗ	ΙΟΥΛΙΑ
118	ΣΚΕΠΑΡΝΙΑΣ	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
119	ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ	ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
120	ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ	ΧΡΙΣΤΙΝΑ
121	ΣΤΡΑΤΟΥΡΗ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ
122	ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗ	ΜΑΡΙΑ
123	ΤΑΓΑΡΗΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ
124	ΤΑΜΑΤΕΑΣ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
125	ΤΑΣΙΟΥΛΑΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
126	ΤΟΥΜΠΑΣ	ΧΡΗΣΤΟΣ
127	ΤΟΥΠΑΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ
128	ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ	ΑΠΟΣΤΟΛΙΑ
129	ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ	ΘΕΟΦΙΛΟΣ
130	ΤΡΙΧΑΚΗ - ΠΑΠΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ	ΔΗΜΗΤΡΑ
131	ΤΡΑΚΑΣ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ
132	ΤΣΑΜΟΥΚΑ	ΜΑΡΙΑ
133	ΤΣΑΝΤΑΝΗΣ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
134	ΤΣΙΡΙΓΩΤΗ	ΒΑΣΙΛΙΚΗ
135	ΦΛΙΝΔΡΗ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ
136	ΦΥΤΙΛΗΣ	ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ
137	ΧΑΛΟΥΛΟΥ	ΑΓΓΕΛΙΚΗ
138	ΧΑΝΟΣ	ΗΛΙΑΣ
139	ΧΡΥΣΑΦΗΣ	ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ

2. Υπηρετούντες κατά την 1.1.2021 διοικητικοί υπάλληλοι του ΝΣΚ

Την 1.1.2021⁹⁴ ο αριθμός των υπηρετούντων διοικητικών υπαλλήλων του ΝΣΚ ανέρχεται σε: εκατόν πενήντα επτά (157) μόνιμοι και ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου. Ειδικότερα, υπηρετούν εκατόν τριάντα (130) μόνιμοι διοικητικοί υπάλληλοι, από τους οποίους πέντε (5) υπάλληλοι σε προσωποπαγή θέση και δεκαεπτά (17) υπάλληλοι με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, οι δώδεκα (12) από τους οποίους σε προσωποπαγή θέση.

Οι παραπάνω διοικητικοί υπάλληλοι, κατά την ίδια ημερομηνία, κατανέμονται ως εξής: α) Εκατόν έξι (106) στην Κεντρική Υπηρεσία του ΝΣΚ, από τους οποίους δύο (2) ως προϊστάμενοι διευθύνσεων και δέκα (10) ως προϊστάμενοι τμημάτων, β) σαράντα ένας (41) σε υπηρεσιακές μονάδες του ΝΣΚ, ήτοι: τριάντα (30) υπάλληλοι σε Δικαστικά Γραφεία, τρεις (3) υπάλληλοι στο ΓΝΣ Πειραιά, πέντε (5) υπάλληλοι στο ΓΝΣ Υπουργείου Εσωτερικών (Θεσσαλονίκη), ένας (1) στο Ειδικό Νομικό Γραφείο Δημοσίων Εσόδων, ένας (1) στο ΓΝΣ του Υπουργείου Οικονομικών και ένας (1) στο ΓΝΣ της Γενικής Γραμματείας Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής (Μυτιλήνη), γ) δύο (2) υπάλληλοι ως αποσπασμένοι σε άλλες υπηρεσίες. Οι κενές οργανικές θέσεις ανέρχονταν σε τριάντα τέσσερις (34) θέσεις μόνιμων υπαλλήλων και μίας (1) θέσης υπαλλήλου με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου.

1. Ειδικότερα στην Κεντρική Υπηρεσία (Νοέμβριος 2021) υπηρετούν με αλφαβητική σειρά οι:

1	ΑΘΑΝΑΣΙΑΝ	ΚΑΤΡΙΝ
2	ΑΛΕΞΙΟΥ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ
3	ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΥ	ΘΕΟΔΩΡΑ
4	ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ	ΖΑΧΑΡΟΥ
5	ΑΝΔΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟΥ	ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ
6	ΑΝΘΡΑΚΙΔΟΥ	ΧΡΙΣΤΙΝΑ-ΖΩΗ
7	ΑΝΤΙΟΧΟΥ	ΙΩΑΝΝΑ
8	ΒΑΡΔΑΚΩΣΤΑ	ΣΟΦΙΑ
9	ΒΑΡΣΟΥ	ΝΑΥΣΙΚΑ
10	ΒΟΥΒΟΝΙΚΟΥ	ΕΛΙΣΑΒΕΤ
11	ΒΥΡΡΟΥ	ΧΡΙΣΤΙΝΑ
12	ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ	ΣΑΡΑΝΤΟΣ
13	ΓΑΛΕΡΑΚΗ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ
14	ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ - ΜΕΡΕΝΤΕΤ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
15	ΓΙΑΓΤΖΟΓΛΟΥ	ΙΑΣΩΝ
16	ΓΙΑΝΝΑΚΟΥΡΗ	ΦΩΤΕΙΝΗ
17	ΓΙΑΝΝΙΚΟΥ	ΓΕΩΡΓΙΑ
18	ΓΚΑΝΑΣ	ΝΙΚΗΤΑΣ
19	ΓΚΙΝΗ	ΜΑΡΙΑ
20	ΓΚΟΓΚΑ	ΙΩΑΝΝΑ
21	ΓΡΙΒΑ	ΔΗΜΗΤΡΑ

94. Βλ. Ετήσια Εκθεση ΝΣΚ 2020.

Διοικητικοί υπάλληλοι

22	ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
23	ΔΗΜΟΥΛΑΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ
24	ΔΙΚΗΤΟΛΙΑ	ΠΟΛΥΤΙΜΗ
25	ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ
26	ΖΑΡΚΑΔΟΥΛΑ	ΑΣΗΜΙΝΑ
27	ΖΑΦΕΙΡΗ	ΧΡΥΣΟΥΛΑ
28	ΖΑΧΑΡΑΚΗ	ΝΙΚΗ
29	ΖΟΥΡΝΑΤΖΗ	ΑΘΗΝΑ
30	ΖΥΓΙΩΤΗΣ	ΑΝΔΡΕΑΣ
31	ΖΩΗ	ΒΑΣΙΛΙΚΗ
32	ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ	ΒΑΡΒΑΡΑ
33	ΘΕΟΔΩΡΟΥ	ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ
34	ΚΑΚΟΣΑΙΟΥ	ΑΣΗΜΙΝΑ
35	ΚΑΛΟΓΕΡΑΚΗ	ΑΝΝΑ
36	ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ	ΕΙΡΗΝΗ
37	ΚΑΛΥΒΑ	ΓΚΟΛΦΩ
38	ΚΑΜΠΟΥΡΗΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ
39	ΚΑΠΗΛΛΑΡΗ	ΓΑΡΥΦΑΛΙΑ
40	ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΟΥ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ
41	ΚΑΡΑΔΗΜΑ	ΙΩΑΝΝΑ
42	ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ
43	ΚΑΤΣΙΑΝΟΥ	ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ
44	ΚΑΤΣΟΜΙΤΗ	ΜΑΛΑΜΑΤΕΝΙΑ
45	ΚΑΤΣΟΥΛΑΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ
46	ΚΟΡΩΝΑΚΗ	ΚΑΔΙΑΝΗ
47	ΚΟΥΤΣΟΝΙΚΟΛΑ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ
48	ΚΡΕΚΩΝΗ	ΔΙΑΜΑΝΤΩ
49	ΚΥΖΗΡΑΚΟΥ	ΜΑΡΙΑ
50	ΚΩΒΑΙΟΣ	ΝΙΚΗΤΑΣ
51	ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ	ΒΑΣΙΛΙΚΗ
52	ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ	ΧΑΡΑ
53	ΚΩΣΤΑΚΗ	ΙΩΑΝΝΑ
54	ΛΕΚΚΑΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
55	ΛΕΚΚΑΣ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
56	ΛΥΡΑΣ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
57	ΜΑΓΕΙΡΙΩΤΗΣ	ΑΝΤΩΝΙΟΣ
58	ΜΑΝΙΤΣΑ	ΥΠΑΠΑΝΤΗ
59	ΜΑΡΓΑΡΗΣ	ΗΛΙΑΣ
60	ΜΑΡΟΥΔΑ	ΕΛΕΝΗ
61	ΜΑΡΤΙΝΗ	ΕΛΕΝΗ
62	ΜΑΡΚΙΔΗ	ΜΑΡΙΑ
63	ΜΕΡΙΓΚΟΥΝΗ	ΝΕΚΤΑΡΙΑ
64	ΜΙΧΑΛΑΚΑΚΟΥ	ΗΛΙΑΝΑ
65	ΜΙΧΑΛΟΣ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Η Ιστορία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

66	ΜΟΥΝΤΖΟΥΡΗ	ΜΑΡΙΑ
67	ΜΟΥΡΚΙΩΤΗ	ΔΙΟΝΥΣΙΑ
68	ΜΠΛΙΚΑ	ΜΑΡΙΑ
69	ΜΠΟΥΖΕΤΟΥ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ
70	ΝΑΤΣΗΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ
71	ΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΧΡΗΣΤΟΣ
72	ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
73	ΠΑΛΛΑ	ΜΑΡΘΑ
74	ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
75	ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	ΖΩΗ
76	ΠΑΝΟΥ	ΝΙΚΗ
77	ΠΑΝΤΕΛΙΔΟΥ	ΜΑΡΙΑ
78	ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ	ANNA
79	ΠΕΡΡΟΥ	ΓΙΑΝΝΟΥΛΑ
80	ΠΟΝΤΙΚΗ	ΠΑΝΑΓΟΥΛΑ
81	ΠΡΑΣΣΑ	ΙΩΑΝΝΑ
82	ΡΙΖΕΑΚΟΥ	ΕΛΕΝΗ
83	ΡΟΜΠΑΚΗ	ΓΕΩΡΓΙΑ
84	ΡΟΥΓΓΕΡΗΣ	ΣΠΥΡΙΔΩΝ
85	ΡΟΥΜΙΑΝ	ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
86	ΡΟΥΣΚΑ	ΕΥΤΥΧΙΑ
87	ΣΑΒΒΑΤΗΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ
88	ΣΑΚΚΑ	ΕΙΡΗΝΗ
89	ΣΑΡΙΔΑΚΗ	ΜΑΡΙΑ
90	ΣΑΡΡΗΣ	ΜΙΧΑΗΛ
91	ΣΙΓΑΝΑΚΗ	ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
92	ΣΚΑΡΑΚΗ	ΕΛΕΝΗ
93	ΣΟΛΟΜΩΝΙΔΟΥ	ΠΑΝΩΡΑΙΑ
94	ΣΟΥΛΙΩΤΗΣ	ΤΑΣΙΑΡΧΗΣ
95	ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ	ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
96	ΣΤΑΘΗΣ	ΣΥΜΕΩΝ
97	ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ	ΡΩΞΑΝΗ
98	ΣΤΕΦΑΝΑΚΙΔΗΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
99	ΤΖΙΩΤΗΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
100	ΤΣΑΚΙΡΗ	ΕΙΡΗΝΗ
101	ΤΣΕΛΛΟΣ	ΑΝΤΩΝΙΟΣ
102	ΤΣΟΥΚΑΛΑ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ-ΜΑΥΡΑ
103	ΤΣΟΥΜΑΝΗ	ΖΩΗ
104	ΦΡΑΓΚΙΔΑΚΗΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
105	ΧΑΣΙΩΤΗ	ΜΑΡΙΑ
106	ΧΑΤΖΗΜΙΧΕΛΑΚΗ	ΕΥΤΥΧΙΑ
107	ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ	ΔΗΜΗΤΡΑ
108	ΨΑΘΑΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ

2. Στα Γραφεία Νομικού Συμβούλου υπηρετούν οι:

1. Βασάκη Γεωργία (ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ)	8. Σεριστατίδου Κυριακή
(ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ)
2. Θεοχάρη Μαρία (ΠΕΙΡΑΙΑ)	9. Ωραιόπουλος Ηλίας
(ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ)
3. Σκεπαρνιάς Γεώργιος (ΠΕΙΡΑΙΑ)	10. Δεληγιάννη Χρυσοβαλάντη - Ειρήνη
(ΓΓ ΑΙΓΑΙΟΥ: (Μυτιλήνη)
4. Μπαϊλός Διονύσιος (ΠΕΙΡΑΙΑ)	11. Μύρκος Δημήτριος (αποσπασμένος)
5. Στάιος Παύλος (ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ)	
6. Λίτσας Γεώργιος (ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ)	
7. Κυρούδη Αθανασία
(ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ)	

3. Στα Δικαστικά Γραφεία υπηρετούν οι:

1. (ΑΓΡΙΝΙΟΥ) Κυριακόπουλος Χαράλαμπος	21. (ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ) Καραδήμας Ιωάννης
2. (ΑΛΕΞ/ΠΟΛΗΣ) Χαρταμπάς Κωνσταντίνος	22. (ΝΑΥΠΛΙΟΥ) Μεμένιου Πηνελόπη
3. (ΒΟΛΟΥ) Βαλσαμίδου Μαργαρίτα	23. (ΠΑΤΡΑΣ) Κορφιάτης Γεώργιος
4. (ΒΕΡΟΙΑ) Παπανώτας Νικόλαος	24. (ΠΑΤΡΑΣ) Κρανίτης Γεώργιος
5. (ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ) Φιλιππάκης Νικόλαος	25. (ΠΑΤΡΑΣ) Ροζανίτη Ελισάβετ
6. (ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ) Κουτεντάκη Ελένη	26. (ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ) Λουκάκη Ελένη
6. (ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ) Ζήση Στεργιαννή	27. (ΠΥΡΓΟΥ) Τσαβλή Ευτυχία
7. (ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ) Χάϊδου Ισμήνη	28. (ΡΟΔΟΥ) Τρυφιάτη Παναγιώτα
8. (ΚΑΒΑΛΑΣ) Καρατσιώλης Νικόλαος	29. (ΣΕΡΡΩΝ) Φιλιππίδης Βασίλειος
9. (ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ) Κλαμπατσέα Αναστασία	30. (ΣΠΑΡΤΗΣ) Παπούλη Αρχοντούλα
10. (ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ) Λαζαρίδης Ανέστης	31. (ΤΡΙΚΑΛΩΝ) Τσιακοβής Ηλίας
11. (ΚΕΡΚΥΡΑΣ) Κατέχης Γεώργιος	32. (ΤΡΙΠΟΛΗΣ) Καραμάνη Παναγιώτα
12. (ΚΟΖΑΝΗΣ) Διαμαντοπούλου Άννα	33. (ΧΑΛΚΙΔΑΣ) Στουραϊτής Στυλιανός
13. (ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ) Μιχαηλίδου Παρασκευή	34. (ΧΑΛΚΙΔΑΣ) Κεχρή Ελένη
14. (ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ) Τακίδης Κωνσταντίνος	35. (ΧΑΝΙΩΝ) Γαργαρώνη Ευαγγελία
15. (ΚΟΡΙΝΘΟΥ) Μουλοπούλου Κωνσταντίνα	
16. (ΛΑΜΙΑΣ) Καραμήτσου Ζωή	
17. (ΛΑΜΙΑΣ) Μπουρούνη Ελένη	
18. (ΛΑΡΙΣΑΣ) Καρπούζα Χριστίνα	
19. (ΛΑΡΙΣΑΣ) Πορλίγκης Ιωάννης	
20. (ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ) Κουσκούκης Ευστάθιος	

Δ. Διεθνείς αρμοδιότητες του ΝΣΚ

Ο κορμός των διεθνών αρμοδιοτήτων του ΝΣΚ αποτελείται από τον ίδιο τον Πρόεδρο, ενώ ο βασικός υποστηρικτικός μηχανισμός αυτών είναι ο Σχηματισμός Υποθέσεων Δικαιοδοσίας Δικαστηρίων Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Δικαστηρίων Αλλοδαπής της Κεντρικής Υπηρεσίας του ΝΣΚ, το Γραφείο Εκτέλεσης Αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΔΑ), μαζί με το Γραφείο Νομικού Συμβούλου του Κράτους στο Υπουργείο Εξωτερικών και το Ειδικό Γραφείο Κοινοτικού Δικαίου στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, τα οποία Γραφεία φέρουν, μεταξύ άλλων, το βάρος της εκπροσώπησης και υποστήριξης των συμφερόντων της Ελληνικής Δημοκρατίας ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Δικαστηρίων της ΕΕ⁹⁵.

Ι. Ο Πρόεδρος του ΝΣΚ AGENT της Ελληνικής Κυβέρνησης

Ο Πρόεδρος του ΝΣΚ είναι αντιπρόσωπος (AGENT) της Ελληνικής Κυβέρνησης στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων⁹⁶ και μπορεί να ορίσει ως αναπληρωτή του Αντιπρόεδρο ή Νομικό Σύμβουλο.

Τα καθήκοντα του εκπροσώπου της Ελληνικής Δημοκρατίας (Agent) είναι τα εξής:

α) αναθέτει στους λειτουργούς του ΝΣΚ τον χειρισμό των προσφυγών κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας ενώπιον του ΕΔΔΑ, καθώς και τις εντολές για την άσκηση παρεμβάσεων, β) αλληλογραφεί και συνεργάζεται με το Δικαστήριο για γενικότερα ζητήματα που ανακύπτουν ενώπιον αυτού και ιδίως ενημερώνει το Δικαστήριο για κάθε ζήτημα που αφορά στην εθνική έννομη τάξη, εφόσον ερωτηθεί, γ) συνεργάζεται με τις αρμόδιες εθνικές υπηρεσίες, καθώς και τις υπηρεσίες του Συμβουλίου της Ευρώπης, για τον προσδιορισμό των αναγκαίων ατομικών και γενικών μέτρων συμμόρφωσης προς τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ και παρακολουθεί την εξέλιξη των σχετικών εθνικών διαδικασιών, δ) χορηγεί την εντολή καταβολής των χρηματικών ποσών που επιδικάζονται με αποφάσεις του ΕΔΔΑ, ε) ενημερώνει την Επιτροπή Μονίμων Αντιπροσώπων του Συμβουλίου της Ευρώπης, μέσω της Μόνιμης Ελληνικής Αντιπροσωπείας (ΜΕΑ), για την πορεία λήψης των ατομικών και γενικών μέτρων συμμόρφωσης προς τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ, στ) ενημερώνει τις εθνικές αρχές για τη σημαντική νομολογία του ΕΔΔΑ, με σκοπό την καλύτερη εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) σε εθνικό επίπεδο, ζ) ενημερώνει τις εθνικές αρχές για έγγραφα και μνημόνια της Υπηρεσίας Εκτέλεσης Αποφάσεων του ΕΔΔΑ της Γραμματείας του Συμβουλίου της Ευρώπης, με τα οποία τίθενται γενικές αρχές ως προς την εκτέλεση των αποφάσεων του ΕΔΔΑ, η) συνεργάζεται με τους αντιπροσώπους (Agents)

95. Βλ. Ετήσια Εκθεση ΝΣΚ 2020 σελ. 117 επ.

96. Βλ. άρθρο 12 Ν 4831/2021 «Οργανισμός ΝΣΚ».

των άλλων κρατών μελών για κοινή αντιμετώπιση ζητημάτων που αναφύονται, είτε κατά τον χειρισμό των υποθέσεων ενώπιον του ΕΔΔΑ, είτε κατά το στάδιο της εκτέλεσης των αποφάσεων του δικαστηρίου αυτού και θ) συμμετέχει, κατά περίπτωση και κατόπιν συνεννόησης με τη ΜΕΑ, είτε ο ίδιος, είτε άλλος λειτουργός του ΝΣΚ οριζόμενος από αυτόν, στις συνόδους της Επιτροπής Μονίμων Αντιπροσώπων του Συμβουλίου της Ευρώπης ή σε συνεδριάσεις άλλων συναφών οργάνων.

Με την ιδιότητά του αυτή ο Πρόεδρος του ΝΣΚ μετέχει στις ετήσιες συνελεύσεις που διόργανώνει το ΕΔΔΑ, για τους αντιπροσώπους των κυβερνήσεων⁹⁷.

II. Το ΝΣΚ στα Δικαστήρια της Ε.Ε. και της Αλλοδαπής

Την Ελληνική Δημοκρατία ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και ενίοτε της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του ΟΗΕ υπερασπίζονται τα Γραφεία Νομικού Συμβούλου του Υπουργείου Εξωτερικών και του Ειδικού Γραφείου Κοινοτικού Δικαίου του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Τέλος, κατ' άρθρο 11 παρ. 8 ΠΔ 238/2003, επιτρέπεται να αποσπώνται μέλη του ΝΣΚ σε Μόνιμες Ελληνικές Αντιπροσωπείες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Συμβουλίου της Ευρώπης καθώς και οποιουδήποτε άλλου Διεθνούς Οργανισμού. Ήδη δύο μέλη του Σώματος υπηρετούν το ένα στην Ελληνική Αντιπροσωπία της Ελλάδος στο Στρασβούργο, με αποστολή την παρακολούθηση των ελληνικών υποθέσεων στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και το άλλο στη Δ/ση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης (Τμήμα εκτέλεσης αποφάσεων του ΕΔΑΔ) Από τα παραπάνω ευθέως προκύπτει η σοβαρή αποστολή, αλλά και απασχόληση μελών του ΝΣΚ σε διεθνείς δραστηριότητες, για το συμφέρον του Ελληνικού Κράτους

III. Εκτέλεση των αποφάσεων του ΕΔΔΑ

Στο ΝΣΚ έχει ανατεθεί ένας σύνθετος ρόλος στο σύστημα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στον οποίο ανταποκρίνεται αποτελεσματικά τηρώντας τον νόμο, αλλά επιδεικνύοντας, ταυτόχρονα την απαραίτητη νομική ευελιξία.

Το ΝΣΚ έχει κεντρικό ρόλο στο όλο σύστημα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τόσο κατά την εκδίκαση της υπόθεσης ενώπιον του ΕΔΔΑ, όσο και κατά το στάδιο εκτέλεσης και συμμόρφωσης προς τις καταδικαστικές αποφάσεις. Ο Πρόεδρος του ΝΣΚ είναι ο Agent, δηλαδή ο εκπρόσωπος της Κυβέρνησης στο Δικαστήριο και τα μέλη του ΝΣΚ υπερασπίζονται την Ελλάδα στο ΕΔΔΑ. Όταν οι επικαλούμενες παραβιάσεις έχουν αποτελέσει αντικείμενο προηγούμενης πάγιας νομολογίας ή όταν η καταδίκη της Ελλάδας θεωρείται βέβαιη, προτείνουμε στον προσφεύγοντα τη συμβιβαστική επίλυση της διαφοράς,

97. Βλ. Ομιλία - Παρέμβαση του Προέδρου του ΝΣΚ, Ιωάννη-Κωνσταντίνου Χαλκιά, στην εκδήλωση του Κύκλου Ιδεών για την Εθνική Ανασυγκρότηση με θέμα «Η εφαρμογή των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ως θεμελιώδης προϋπόθεση σεβασμού της ΕΣΔΑ», στις 17 Ιανουαρίου 2020, στο ξενοδοχείο Electra Palace.

με τη σύναψη φιλικού διακανονισμού και την καταβολή ενός ποσού. Αν δεν γίνει δεκτή η πρότασή μας, ακολουθεί μονομερής δήλωση της Ελλάδας που αναγνωρίζει την παραβίαση και προτείνει ένα ποσό δίκαιης ικανοποίησης, λίγο μικρότερο από αυτό που προτάθηκε για φιλικό διακανονισμό. Αν δεν λυθεί έτσι η διαφορά, τα μέλη μας παρουσιάζουν στο Δικαστήριο τη νομοθεσία μας, τη νομολογία των εθνικών δικαστηρίων και τα επιχειρήματά μας, προκειμένου να αποδείξουμε και να πείσουμε ότι οι αποφάσεις των δικαστηρίων είναι σύμφωνες και συμβατές με την ΕΣΔΑ και εναρμονισμένες με τη νομολογία του ΕΔΔΑ.

Ενδεικτικά στην τριετία 2017-2018-2019 εκδόθηκαν 307 αποφάσεις του ΕΔΔΑ και από αυτές οι 93, δηλ. το 31% ήταν καταδικαστικές, 157 προσφυγές διαγράφηκαν από το πινάκιο λόγω φιλικού διακανονισμού ή μονομερούς δήλωσης και 57 απορρίφθηκαν. Στις περιπτώσεις που θα εκδοθεί απόφαση του ΕΔΔΑ που θα αναγνωρίζει ότι παραβιάστηκε η ΕΣΔΑ, ο Agent αποκτά πιο σύνθετο ρόλο: Γίνεται και ο εκπρόσωπος του ΕΔΔΑ στη χώρα. Καταβάλλει κάθε προσπάθεια για την εκτέλεση της απόφασης. Μόλις μας κοινοποιηθεί μια καταδικαστική απόφαση του ΕΔΔΑ, αμέσως η απόφαση μεταφράζεται, αναρτάται στην ιστοσελίδα μας και κοινοποιείται σε όλες τις αρμόδιες υπηρεσίες και σε όλα τα Δικαστήρια. Στόχος είναι η ενημέρωση όλων των ενδιαφερομένων για να αποφευχθούν παρόμοιες παραβιάσεις στο μέλλον και να ληφθούν από τους αρμόδιους φορείς τα ενδεικνυόμενα μέτρα εκτέλεσης, ατομικά και γενικά. Τα ατομικά μέτρα εκτέλεσης αφορούν στον προσφεύγοντα. Στόχο έχουν να θεραπευτούν οι συνέπειες της παραβίασης της ΕΣΔΑ και να βρεθεί ο προσφεύγων στην κατάσταση που θα ήταν, εάν δεν είχε μεσολαβήσει η παραβίαση. Όπου αυτό δεν είναι εφικτό, το ΕΔΔΑ του επιδικάζει δίκαιη ικανοποίηση για την ηθική του βλάβη και αποζημίωση για τυχόν υλική του ζημία. Ατομικά μέτρα είναι επίσης η πλήρης εκτέλεση της εθνικής δικαστικής απόφασης ή η επανάληψη της δίκης στο πλαίσιο της οποίας διαπιστώθηκε η παραβίαση της ΕΣΔΑ.

Το ΝΣΚ, φροντίζει και για την πληρωμή των ποσών που επιδικάζονται στους προσφεύγοντες. Το δυσκολότερο όμως μέρος της συμμόρφωσης, αφορά στη λήψη των γενικών μέτρων συμμόρφωσης, αφού αυτά απαιτούν πολιτικές πρωτοβουλίες, κατάλληλες πολιτικές και κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, αλλαγές στη νομοθεσία, στη διοικητική πρακτική αλλά και στη νομολογία των ανωτάτων δικαστηρίων της χώρας. Το ΝΣΚ μέσα σε 6 μήνες από την τελεσιδικία της απόφασης του Δικαστηρίου, διαβιβάζει στην Επιτροπή Υπουργών ένα «Σχέδιο Δράσης» για τα ατομικά και γενικά μέτρα που σκοπεύει να λάβει η Ελλάδα, προκειμένου να συμμορφωθεί με αυτήν. Η μη συμμόρφωση ή η μη υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης έχει ως συνέπεια την έκδοση ενός επικριτικού Ενδιάμεσου Ψηφίσματος από την Επιτροπή Υπουργών. Ακόμα μπορεί να παραπεμφθεί το κράτος ξανά στο ΕΔΔΑ με το άρθρο 46 § 4. Όταν η χώρα έχει πλέον λάβει μέτρα, το ΝΣΚ συντάσσει και διαβιβάζει στην Επιτροπή Υπουργών μία «Έκθεση Δράσης» και ζητάει τον τερματισμό της επιτήρησης που υλοποιείται με την έκδοση ενός Τελικού Ψηφίσματος, από την Επιτροπή Υπουργών, υπό την υπόθεση αρχειοθετείται.

IV. Σχηματισμός Υποθέσεων δικαιοδοσίας Δικαστηρίων αλλοδαπής, Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Δικαστηρίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁹⁸

Ο Σχηματισμός αυτός λειτουργεί στην κεντρική υπηρεσία του ΝΣΚ και διακρίνεται:

Α. Το Γραφείο Υποθέσεων Δικαιοδοσίας Δικαστηρίων Αλλοδαπής, Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) και Δικαστηρίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ και ΓΔΕΕ) έχει τη γενική εποπτεία, ευθύνη και συντονισμό της εκπροσώπησης της Ελληνικής Δημοκρατίας στα δικαστήρια αυτά και ιδίως: α) Συντάσσει τις εντολές προς το Γραφείο Νομικού Συμβουλίου στο Υπουργείο Εξωτερικών ή σε Λειτουργό του ΝΣΚ, για την υπεράσπιση και γενικότερα την εκπροσώπηση της Ελληνικής Δημοκρατίας ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (εφεξής ΕΔΔΑ). β) Λαμβάνει έγγραφα που αποστέλλονται από το ΕΔΔΑ και αφορούν σε εκκρεμείς ενώπιον του υποθέσεις, τα οποία και διαβιβάζει προς τους χειριστές των υποθέσεων αυτών, καθώς και τις αποφάσεις που εκδίδονται, τις οποίες αποστέλλει για μετάφραση στα Ελληνικά, ενημερώνοντας σχετικά το Γραφείο Εκτέλεσης Αποφάσεων ΕΔΔΑ του Σχηματισμού. γ) Συντάσσει τις εντολές χειρισμού των υποθέσεων στα Δικαστήρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε άλλα δικαιοδοτικά Όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς το Γραφείο Νομικού Συμβουλίου στο Υπουργείο Εξωτερικών, το Ειδικό Γραφείο Ενωσιακού (πρώην Κοινοτικού) Δικαίου στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και, κατά περίπτωση, προς τα λοιπά Γραφεία Νομικών Συμβουλίων. δ) Μεριμνά για τον διορισμό αλλοδαπών δικηγορικών εταιρειών ή Δικηγόρων, για λογαριασμό του Δημοσίου, των ΝΠΔΔ ή Ανεξάρτητης Αρχής, των οποίων η νομική υπηρεσία διεξάγεται από το ΝΣΚ, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 31 παρ. 1 του Ν 4831/2021, είτε για την παροχή νομικών υπηρεσιών, είτε για τη δικαστική εκπροσώπηση ενώπιον Δικαστηρίων και Δικαστικών ή άλλων Αρχών της αλλοδαπής και την παροχή των αναγκαίων πληρεξουσίων εγγράφων. ε) Παρακολουθεί την εξέλιξη των παραπάνω υποθέσεων της αλλοδαπής και εισηγείται για την αποδοχή ή μη των αποφάσεων που εκδίδονται, καθώς και για την τυχόν επίτευξη εξωδικαστικού ή δικαστικού συμβιβασμού επ' αυτών, κατόπιν εμπειρισταωμένης εισήγησης των Δικηγόρων που έχουν διοριστεί, κατά ανάλογη εφαρμογή των προβλεπόμενων για τους Σχηματισμούς της ημεδαπής. στ) Συντάσσει τις εντολές προς τις αρμόδιες υπηρεσίες, για την εκτέλεση αποφάσεων αλλοδαπών Δικαστηρίων, όταν αυτές δεν υπόκεινται σε κανένα ένδικο μέσο ή είναι εκτελεστές κατά το δίκαιο του τόπου έκδοσής τους. ζ) Μεριμνά για τον διορισμό νομικών πραγματογνωμόνων στο πλαίσιο των παραπάνω, με αριθμό ΙΙΙ Α. γ) και δ) διαφορών και μεριμνά για τις αναγκαίες μεταφράσεις, σε συνεργασία με τους χειριζόμενους την κάθε υπόθεση δικηγόρους. η) Μεριμνά για τον διορισμό αλλοδαπών ή ημεδαπών εξειδικευμένων δικηγορικών γραφείων, για την από κοινού εκπροσώπηση της Ελληνικής Δημοκρατίας ή άλλου φορέα που η νομική του υπηρεσία διεξάγεται από το ΝΣΚ με Λειτουργούς του ΝΣΚ, σε διαιτητικές διαφορές κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 32 του Ν 4831/2021. θ) Επικουρεί τον Πρόεδρο του ΝΣΚ, με την ιδιότητα του

98. Βλ. Απόφαση 457 Προέδρου ΝΣΚ με θέμα ««Αρμοδιότητες των Σχηματισμών της Κεντρικής Υπηρεσίας του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ΝΣΚ)»».

Εκπροσώπου (Agent) της Ελληνικής Δημοκρατίας στο ΕΔΔΑ, στις θεσμοθετημένες συναντήσεις των Agents με τη Γραμματεία του παραπάνω Δικαστηρίου και σε κάθε άλλη επισημονική συνάντηση ή εκδήλωση των Agents. ι) Παρακολουθεί τις συνεδριάσεις της Επιτροπής του Συμβουλίου της Ευρώπης DH-SYSC, για την διασφάλιση του μακροπρόθεσμου μέλλοντος του μηχανισμού προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που καθιερώνει η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (εφεξής ΕΣΔΑ).

Β. Το Γραφείο Εκτέλεσης Αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΔΑ), έχει τη γενική εποπτεία, ευθύνη και συντονισμό της συμμόρφωσης στις αποφάσεις του ΕΔΔΑ, από την κοινοποίηση της απόφασης, μέχρι και την οριστική αρχειοθέτησή της και ιδίως: α) Μεριμνά για τη μετάφραση στα ελληνικά των αποφάσεων του ΕΔΔΑ που αφορούν στην Ελληνική Δημοκρατία, την ανάρτηση των μεταφρασμένων αποφάσεων στην ιστοσελίδα του ΝΣΚ, καθώς και την αποστολή τους στο ΕΔΔΑ, για την ανάρτησή τους στην ιστοσελίδα του, β) Ενημερώνει τις αρμόδιες υπηρεσίες της Ελληνικής Δημοκρατίας για τη νομολογία του Δικαστηρίου ή άλλου διεθνούς Δικαστηρίου ή οργάνου με δικαιοδοσία ή αρμοδιότητα την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, γ) Μεριμνά για την ενημέρωση των αρμόδιων, κατά περίπτωση, εθνικών υπηρεσιών για τις οριστικές αποφάσεις του ΕΔΔΑ που διαπιστώνουν την παραβίαση από πλευράς της Ελληνικής Δημοκρατίας άρθρων της ΕΣΔΑ και των Πρωτοκόλλων της, εκθέτοντας τους λόγους για τους οποίους διαπιστώθηκε η παραβίαση, υπογραμμίζοντας την υποχρέωση αποκατάστασης των συνεπειών των παραβιάσεων, ως προς τους συγκεκριμένους προσφεύγοντες (ατομικά μέτρα) και αποφυγής τέλεσης παρόμοιων παραβιάσεων στο μέλλον (γενικά μέτρα). Περαιτέρω, υποδεικνύει στις παραπάνω υπηρεσίες τα ενδεδειγμένα, κατά την άποψη του Agent, μέτρα διοικητικής ή/και νομοθετικής φύσης, για την επίτευξη του παραπάνω σκοπού, σε συνεργασία με τους Λειτουργούς του ΝΣΚ που χειρίστηκαν τις οικείες υποθέσεις, με τις αρμόδιες εθνικές υπηρεσίες και, όπου απαιτείται, με τη Μόνιμη Ελληνική Αντιπροσωπεία Στρασβούργου (εφεξής Μ.Ε.Α. Στρασβούργου) και τις υπηρεσίες του Συμβουλίου της Ευρώπης. δ) Συνεργάζεται και επικοινωνεί με τις αρμόδιες εθνικές υπηρεσίες, προκειμένου να συντάξει τα Σχέδια Δράσης και τις Εκθέσεις Δράσης (Action Plans/Action Reports) των εθνικών Αρχών για τη συμμόρφωσή τους προς τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ και να τα αποστείλει προς την Υπηρεσία Εκτέλεσης των Αποφάσεων του ΕΔΔΑ, στο Συμβούλιο της Ευρώπης, με ενημέρωση της Μ.Ε.Α. Στρασβούργου. Επίσης, επιμελείται, μετά από συνεργασία και επικοινωνία με τους αρμόδιους φορείς, τη συμπλήρωση, διευκρίνιση και επικαιροποίηση, κατά περίπτωση, των πληροφοριών που αφορούν στην κάθε υπόθεση, καθώς και τη διαβίβασή τους στην Υπηρεσία Εκτέλεσης, μέχρι τον τερματισμό της επιτήρησης συμμόρφωσης, με την έκδοση σχετικού Τελικού Ψηφίσματος από την Επιτροπή Μονίμων Αντιπροσώπων του Συμβουλίου της Ευρώπης. ε) Επιμελείται για την καταβολή των χρηματικών ποσών που έχουν επιδικασθεί στο πλαίσιο εφαρμογής του άρθρου 41 της ΕΣΔΑ, σύμφωνα με τις κείμενες δημοσιονομικές διατάξεις. Για τον σκοπό αυτό, τα μέλη του Γραφείου: ι) συνδράμουν τη Διεύθυνση Οικονομικών Υποθέσεων της Κεντρικής Υπηρεσίας του ΝΣΚ, για τη δέσμευση των αντίστοιχων χρηματικών ποσών, επικοινωνούν με τους εκπροσώπους των προσφευγόντων στο ΕΔΔΑ, συντάσσουν τις σχετικές εντολές πληρωμής

προς την πιο πάνω Διεύθυνση, και ii) ενημερώνουν σχετικά το αρμόδιο για τις πληρωμές Τμήμα της Υπηρεσίας Εκτέλεσης των Αποφάσεων του ΕΔΔΑ στ) Επικοινωνεί με την Υπηρεσία Εκτέλεσης των Αποφάσεων του ΕΔΔΑ, στο Συμβούλιο της Ευρώπης, σε συνεννόηση με τη Μ.Ε.Α. Στρασβούργου για: i) την κατηγοριοποίηση των νέων υποθέσεων και την τυχόν ένταξη ορισμένων από αυτές στην «ενισχυμένη» διαδικασία επιτήρησης, σύμφωνα με τους Κανόνες της Διαδικασίας Επιτήρησης της Συμμόρφωσης των Κρατών Μελών, ii) την επιλογή των υποθέσεων «ενισχυμένων» επιτήρησης που θα συμπεριλαμβάνονται προς εξέταση στην Ημερήσια Διάταξη των σχετικών Συνόδων της Επιτροπής Υπουργών (CM - DH) και iii) την αξιολόγηση εκ μέρους της Υπηρεσίας Εκτέλεσης της καταλληλότητας και επάρκειας των μέτρων συμμόρφωσης που έχουν ληφθεί ή προταθεί, ζ) Συμμετέχει, από κοινού με εκπροσώπους της Μ.Ε.Α. Στρασβούργου και κατόπιν συνεννόησης με τον Προϊστάμενο της παραπάνω Αρχής σε: i) Συνόδους της Επιτροπής Υπουργών, για την επιτήρηση της συμμόρφωσης των κρατών μελών στις αποφάσεις του ΕΔΔΑ (CM - DH) και ii) συναντήσεις με εκπροσώπους της παραπάνω Υπηρεσίας, για να διευθετηθούν ζητήματα συμμόρφωσης, όταν αυτό είναι αναγκαίο, η) Ενημερώνει όλους τους εμπλεκόμενους εθνικούς φορείς για την πρόοδο και για ζητήματα της διαδικασίας επιτήρησης της συμμόρφωσης προς τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ, όπως και για τις γενικότερες πληροφορίες που συνάγονται από τις Ετήσιες Εκθέσεις της Επιτροπής Υπουργών. θ) Συμμετέχει, κατά την κρίση του Προέδρου του ΝΣΚ, σε όργανα, επιτροπές, ομάδες εργασίας, συνέδρια και επιστημονικές εκδηλώσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης, που αφορούν σε ζητήματα εκτέλεσης των αποφάσεων του ΕΔΔΑ και διοργανώνει σχετικές επιστημονικές εκδηλώσεις, σε συνεργασία με το Γραφείο Μελετών, Επιστημονικών Δραστηριοτήτων και Δημοσίων Σχέσεων της Γραμματείας του ΝΣΚ ι) Καταρτίζει σχέδιο νομοθετικών ρυθμίσεων, σε συνεργασία με τους χειριστές της υπόθεσης, στην περίπτωση ανάγκης λήψης γενικών μέτρων συμμόρφωσης και το υποβάλλει στον Πρόεδρο του ΝΣΚ, για προώθηση στους αρμόδιους Υπουργούς. Επίσης, συνεργάζεται με την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή παρακολούθησης των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, της Βουλής, καθώς και με τον Εθνικό Μηχανισμό Εποπτείας της Εφαρμογής των Αποφάσεων του ΕΔΔΑ, του Υπουργείου Δικαιοσύνης (άρθρο 62 Ν 4443/2016, Α' 232).

Ε. Λειτουργία Βιβλιοθήκης στην Κ.Υ. του ΝΣΚ

Η Βιβλιοθήκη που λειτουργεί στην Κεντρική Υπηρεσία του ΝΣΚ διαθέτει περίπου 11.150 ταξινομημένους τίτλους συγγραμμάτων και μονογραφιών και 112 τίτλους περιοδικών.

Διαθέτει επίσης το σύνολο των γνωμοδοτήσεων του ΝΣΚ από το 1951 έως σήμερα, οι οποίες είναι αναρτημένες στην επίσημη ιστοσελίδα του ΝΣΚ, με πληροφόρηση για την αποδοχή ή μη της κάθε γνωμοδότησης.

Στους χρήστες της Βιβλιοθήκης παρέχεται επί πλέον η δυνατότητα πρόσβασης σε βάσεις νομικών δεδομένων («ΝΟΜΟΣ», «ΝΟΜΟΤΕΛΕΙΑ», «ΔΣΑ», «ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ»). Η πρόσβαση και χρήση της Βιβλιοθήκης του ΝΣΚ επιτρέπεται σε λειτουργούς του ΝΣΚ, δικαστές, δικηγόρους και φοιτητές Νομικών Σχολών, σύμφωνα με την απόφαση του Προέδρου του ΝΣΚ περί «Κανονισμού Βιβλιοθήκης», με ημερομηνία 06.03.2015.

Βιβλιογραφία

1. Γεώργιος Δημακόπουλος - Χαρίκλεια Γ. Δημακοπούλου «Η δικαστική υπεράσπιση των συμφερόντων του Δημοσίου, 1833-1882». Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου της Ακαδημίας Αθηνών, τόμ. 40 (2007), Εν Αθήναις 2007, σελ.237-304. Περίληψις εις γαλλική γλώσσα: «La défense des biens et des droits de l'État, 1833-1882».
2. Γεώργιος Δημακόπουλος - Χαρίκλεια Γ. Δημακοπούλου «Ο Δικαστικός Σύμβουλος Μιχαήλ Ν. Ταταράκης και η συγκρότησις Νομικού Συμβουλίου, 22 Ιουνίου 1882 Τόμος Τιμητικός του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, 125 Χρόνια, Εν Αθήναι - Κομοτηνή 2008, σελ. 3-27.
3. Γεώργιος Δημακόπουλος «Η οργάνωσις της Διοικητικής Δικαιοσύνης κατά την περίοδον 1833-1844. Συμβολή εις την Ιστορίαν του Διοικητικού Δικαίου».
4. Γεώργιος Δημακόπουλος «Η Διοικητική Οργάνωσις κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν, 1821-1827. Συμβολή εις την Ιστορίαν της Ελληνικής Διοικήσεως», Αθήνα 1966 *The Administrative Organisation during the Greek War of Independence, 1821-1827. Contribution to the History of Greek Administration, Athens 1966.*
5. Γεώργιος Δημακόπουλος «Η Διοικητική Δικαιοσύνη εν Ελλάδι προ της Απολύτου Μοναρχίας», Δελτίον της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος, τόμ. 22 (1979), Εν Αθήναις 1979, σελ. 97-165. Περίληψις εις γαλλική γλώσσα: «Le contentieux administratif en Grèce avant le régime monarchique», *Bulletin de la Société Historique et Ethnologique de la Grèce*, vol. 22 (1979).
6. Γεώργιος Δημακόπουλος «Περί της Διοικήσεως εν Ηλεία κατά τα έτη 1821-1833», Επετηρίς της Εταιρείας Ηλειακών Μελετών, τόμ. 1 (1982), Εν Αθήναις 1982, σελ. 403-433.
7. Γεώργιος Δημακόπουλος «Γοδοφρέδος Φέδερ. Πανεπιστημιακός Διδάσκαλος και Ανώτατος Δικαστής», Αθήνα 1982, σελ. 223-236. Εικόνες. Περίληψις εις γαλλική γλώσσα: «Gottfried Feder. Professeur et Magistrat», *Annuaire Athéna*, vol. 78 (1982).
8. Γεώργιος Δημακόπουλος, «Αποστολή και αρμοδιότητες των Υπουργείων κατά την συγκρότησιν του Κράτους (Φεβρουάριος 1822)», Επετηρίς του Ιδρύματος Νεοελληνικών Σπουδών, τόμ. ΙΒ' (2001-2003), Εν Αθήναις 2003, σελ. 223-242.
9. Αθανάσιος Τομαράς, επίτιμος Αντιπρόεδρος του ΝΣΚ, «Ιστορική εξέλιξη του θεσμού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους», Νομικό Δελτίο 1959.
10. Β. Σκουλάτου-Ν. Δημακοπούλου-Σ. Κόνδη «Ιστορία νεότερη και σύγχρονη».
11. Ι. Μουσουρή»Η ιστορία Της Ελληνικής Δικαιοσύνης εκδ. 1940.
12. Γ.Δ. Δημακόπουλου «150 έτη από της καθιδρύσεως του νέου Ελληνικού Δικαστικού Οργανισμού (1835-1985).
13. Δ.Α. Δημητριάδου, «Απάνθισμα βιογραφικών».
14. Νικ. Δημητρακοπούλου «Ο Οικονομίδης, Νομικαί Ενασχολήσεις, τομ. 2.
15. Κ. Τσουκαλά «Εξάρτηση και αναπαραγωγή».
16. Γιώργος Σταυρόπουλος, «Δικαιοσύνη και Δικτατορία της 21.4.1967. Οι δίκες των δικαστών στο Συμβούλιο της Επικρατείας».

17. Δουράνος Γεώργιος , «εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Διοίκησης/Οι πυλώνες που γενικά στηρίζουν και διασφαλίζουν ένα λειτουργικό και αποδοτικό εκσυγχρονιστικό πλαίσιο» Πανεπιστήμιο Πειραιώς 2012.
18. Δημήτριος Β. Αναστασόπουλος, Αντιπρόεδρος του ΝΣΚ, «Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους ως θεσμός προστασίας του Δημοσίου Συμφέροντος και η αποστολή του στη σύγχρονη έννομη τάξη» <http://www.nsk.gr/web/nsk>.
19. Χριστόφορος Δ. Αργυρόπουλος, Δικηγόρος, «Η πρόδρομη προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος και η συμβολή του ΝΣΚ» <http://www.nsk.gr/web/nsk/>.
20. Ευάγγελος Βενιζέλος, Καθηγητής Πανεπιστημίου, Το αναθεωρητικό κεκτημένο, βλ. σελ. 374-375 παρ.5, «Η συνταγματική θέση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (άρθρο 100Α)» <http://www.nsk.gr/web/nsk>.
21. Κωνσταντίνος Βολτής, επίτιμος Αντιπρόεδρος του ΝΣΚ, «Το Νομικό Συμβούλιο και η λειτουργία του Κράτους» <http://www.nsk.gr/web/nsk>.
22. Κωνσταντίνος Βολτής, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους, «Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους : Θεσμός του Κράτους Δικαίου» <http://www.nsk.gr/web/nsk>.
23. Giuseppe Fiengo , Avvocato dello Stato Italiano, "I caratteri originali della difesa dello stato in Italia" <http://www.nsk.gr/web/nsk>.
24. Giuseppe Fiengo «Τα πρωταρχικά χαρακτηριστικά της δικαστικής υπεράσπισης του κράτους στην Ιταλία» <http://www.nsk.gr/web/nsk>.
25. Νικόλαος Κλαμαρής, Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, «Η επιτάχυνση της δίκης και η αποσυμφόρηση των πολιτικών δικαστηρίων στη Γερμανία. Πρότυπο για τον Έλληνα Νομοθέτη; (Ταυτόχρονα λίγες σκέψεις για τον ρόλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους στη μείωση των δικών)» <http://www.nsk.gr/web/nsk>.
26. Κωνσταντίνος Λέκκας, Προϊστάμενος Διεύθυνσης Διοικητικού του ΝΣΚ, «Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους - Εποχή του Μεσοπολέμου» <http://www.nsk.gr/web/nsk>.
27. Νικόλαος Μαυρίκας, Πάρεδρος ΝΣΚ, «Οι νέες αρμοδιότητες του ΝΣΚ στα Ευρωπαϊκά Δικαστήρια» <http://www.nsk.gr/web/nsk>.
28. Ιωάννης Κ. Μισαηλίδης, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους, «Η γνωμοδοτική καθοδήγηση της Διοικήσεως σε νομικά θέματα στην Ελλάδα» (Εισήγηση στο ΙΙο Νομικό Συνέδριο, Μαδρίτη Οκτώβριος 1981) <http://www.nsk.gr/web/nsk>.
29. Ιωάννης Κ. Μισαηλίδης, Πάρεδρος ΝΣΚ, Το Νομικόν Συμβούλιον του Κράτους και η νομική υπεράσπιση του Δημοσίου και της Διοικήσεως εν Ελλάδι <http://www.nsk.gr/web/nsk>.
30. Κωνσταντίνος Ε. Μπακάλης, Πρόεδρος του ΝΣΚ, Η «οιονεί» δικαιοδοτική αρμοδιότητα του ΝΣΚ, Θεμελίωση - Αμφισβήτηση - Προβληματισμοί <http://www.nsk.gr/web/nsk>.
31. Κωνσταντίνος Ε. Μπακάλης, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους, ομιλία στο Δ.Σ.Α. για το ΝΣΚ και την ανάγκη ένταξής του στο Σύνταγμα <http://www.nsk.gr/web/nsk>.
32. Κωνσταντίνος Ε. Μπακάλης, Πάρεδρος ΝΣΚ, Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους. Η πορεία - Η παρένθεση - Το νέο ξεκίνημα, <http://www.nsk.gr/web/nsk>.
33. Βλάσιος Ι. Παπαγρηγορίου, Δικηγόρος Δ.Ν., Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου Παντείου Πανεπιστημίου, «Η AVVOCATURA DELLO STATO, Το Ιταλικό μοντέλο νομικής υπηρεσίας του Κράτους» <http://www.nsk.gr/web/nsk>.

34. Γιώργος Παπαδημητρίου, Καθηγητής Πανεπιστημίου, «Νομικό Συμβούλιο του Κράτους και Σύνταγμα» <http://www.nsk.gr/web/nsk>.
35. Σπυρίδων Περγλέκος, Συλλογή Γνωμοδοτήσεων και αποφάσεων του παρά των Υπουργείων Οικονομικών Νομικού Συμβουλίου και του Δικαστικού Συμβούλου, έτος έκδοσης 1889 <http://www.nsk.gr/web/nsk>.
36. Γεώργιος Πουλάκος, Πάρεδρος ΝΣΚ, «Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους και οι φορολογικές υποθέσεις» <http://www.nsk.gr/web/nsk>.
37. Ελένη Τροβά, Δικηγόρος Δ.Ν., «Η αμεροληψία των μεν και των δε» <http://www.nsk.gr/web/nsk>.
38. Κωνσταντίνος Τσαγκαράκης - Παρέμβαση στο 1ο Διεθνές Νομικό Συνέδριο στη Ρώμη (Μάιος 1976) <http://www.nsk.gr/web/nsk>.
39. Νικόλαος Τσίρος, Δικαστικός Αντιπρόσωπος, Λέκτορας στο Τμήμα Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου, «Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους ως σύγχρονο Νομικό- Διοικητικό Σύστημα» <http://www.nsk.gr/web/nsk>.
40. Ιωάννης - Κωνσταντίνος Χαλκιάς, Πρόεδρος του ΝΣΚ - «Ο ρόλος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και οι σύγχρονες προκλήσεις» <http://www.nsk.gr/web/nsk>
41. Γεώργιος Τ. Αγγελόπουλος, Καθηγητή του Διοικητικού Δικαίου εις το Πανεπιστήμιον Αθηνών, «Σύστημα Διοικητικού Δικαίου» Α' (1885-1892).
42. Δ. Ποταμιάνου: Ερμηνεία των περί Πολιτικής Δικονομίας και Οργανισμού των Δικαστηρίων νόμων (1902-1905) παρ. 689.
43. Ι. Ζέπου; Βασιλικά, τομ. Α' (1910) σ. 433,455,463.
44. Β. Οικονομίδου- Μ.Λιβαδά: Εγχειρίδιον Πολιτικής Δικονομίας τόμ. Α' (1924).
45. Μ. Λιβαδά : Εγχειρίδιον Πολιτικής Δικονομίας (1927).
46. Σ. Ευκλείδου- Κ. Παπαδοπούλου, Ερμηνεία Πολιτικής Δικονομίας- τόμ. Α (1932) σελ. 332 επ.
47. Χ. Σγουρίτσα, Νομικόν Συμβούλιον, εν Πυρσού Μεγάλη Ελλην. Εγκυκλοπαίδεια τομ. ΙΗ' (1932) σ. 357.
48. Θ. Τσάτσου, Το Νομικόν Συμβούλιον, εν Πυρσού Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια τομ. Ι (1934) σ. 251.
49. Γ. Διοβουνιώτη: Το Νομικόν Συμβούλιον (1935) Δ , Ζ' σ. 712.
50. Γ. Βαλληνδά, Δημόσιον, εν Ζαχαροπούλου- Γεν. Ευρετήριο Νομολογίας- τόμ. Β' (1936) σ. 718.
51. Η. Γλυκοφρίδη; Υπάλληλοι δημόσιοι, εν Ζαχαροπούλου Γεν. Ευρετήριο Νομολογίας τόμ. ΣΤ' (1937) σ. 545.
52. Σ. Παπαστεργίου: Νομικόν Συμβούλιον, εν Ζαχαροπούλου Γεν. Ευρετήριο Νομολογίας τόμ. Ε' (1939) σ. 114.
53. Λ. Σπεράντζα: Κώδιξ Νόμων Δημοσίου (1940).
54. Μ. Στασινόπουλου: Αστική ευθύνη του Κρότους (1950) σ. 386.
55. Μ. Στασινόπουλου Δίκαιον Διοικ. Πρόξεων (1951) σ. 123, 126.
56. Γ. Παπαχατζή: Σύστημα του εν Ελλόδι ισχύοντος Διοικ. Δικαίου (1952) σ. 230.
57. Α. Ράικος, Συνταγματικό Δίκαιο, τόμ. Ι, Εισαγωγή-Οργανωτικό Μέρος, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας 2 2002.

- 58. Δ. Τσάτσος, Συνταγματικό Δίκαιο, τόμ. Β΄, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Σάκκουλας 2 1993,
- 59. Α. Δημητρόπουλος, Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου, Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας 2011.
- 60. Α. Παντελής, Εγχειρίδιο Συνταγματικού Δικαίου, Αθήνα: Α.Α. Λιβάνης.
- 61. Α. Μανιτάκης, Κράτος Δικαίου και δικαστικός έλεγχος της συνταγματικότητας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας 1994.

Law Publishers in Europe

NOMIKI BIBLIOTHIKI represents Greece in the European network "Law Publishers in Europe". LPE was founded in 1983 by some of the best-known European legal publishers, aiming at the exchange of know-how, co-publishing opportunities and the development of various levels of cooperation serving the legal and business communities in Europe and worldwide.

LPE network includes the following publishing houses: **Almedina** (Portugal), **Aranzadi** (Spain - Thomson Reuters Group), **Bruylant** (Belgium - Larcier Group), **C.H. Beck** (Germany), **Giuffrè** (Italy), **Juris-Classeur** (France, Lexis Nexis Group), **Manz** (Austria), **Nomiki Bibliothiki** (Greece), **Stämpfli** (Switzerland), **Tirant** (Spain), **Wolters Kluwer Law** (Netherlands), **Wolters Kluwer Polska** (Poland).